EUROOPA PARLAMENT

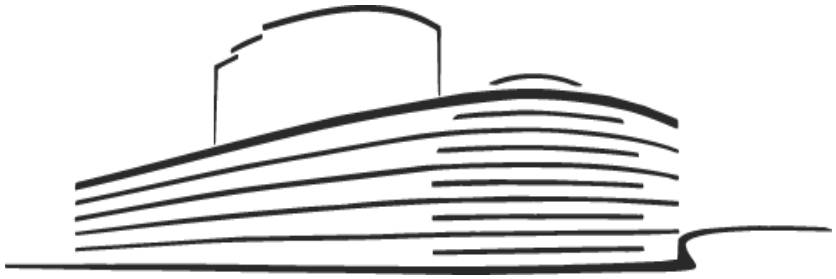
2026 - 2027

VÄLJAVÕTE

DOKUMENDIST „VASTUVÕETUD TEKSTID”

OSAISTUNGJÄRK

5. - 8. oktoober 2026

SISUKORD

P10_TA(2026)0320 5
ERKSA JA KIIRE KAITSEINNOVATSIOONI PROGRAMM „AGILE“

P10_TA(2026)0321 67
TÖÖTAJATE KAITSE TÖÖL KANTSEROGEENIDE, MUTAGEENIDE VÕI REPRODUKTIIVTOKSILISTE AINETEGA KOKKUPUUTEST TULENEVATE OHTUDE EEST

P10_TA(2026)0322 97
ELI MAJANDUSE JUHTIMISE RAAMISTIKUGA VASTAVUSSE VIIMINE JA KÕNEALUSE RAAMISTIKU EDASINE LIHTSUSTAMINE

P10_TA(2026)0323 143
MAJANDUSE JA EELARVE JÄRELEVALVE EUROALA LIIKMESRIIKIDE ÜLE, MILLEL ON VÕI VÕIVAD TEKKIDA TÕSISED RASKUSED FINANTSSTABIILSUSE TAGAMISEL

P10_TA(2026)0324 175
RAHASTAMISKORD JA MITMEKESISE RAHASTAMISE STRATEEGIA KASUTAMINE

P10_TA(2026)0328 177
HAAGISTEGA RASKESÕIDUKITE CO_2 HEITE KLASS

P10_TA(2026)0329 205
PRANTSUSMAALE VOLITUSTE ANDMINE AMEERIKA MERIKILPKONNADE KAITSE KONVENTSIOONIGA ÜHINEMISEKS

P10_TA(2026)0330 211
LIIDU ESINDAMATA KODANIKE KONSULAARKAITSE KOLMANDATES RIIKIDES

P10_TA(2026)0326 235
PSÜHHOSOTSIAALNE RISK, STRESS JA VAIMNE TERVIS TÖÖKOHAL

P10_TA(2026)0338 261
EUROOPA KOOLIDE LIITUDE KATSEPROJEKT JA SELLE PANUS KODANIKUHARIDUSSE, DEMOKRAATLIKKU PÄDEVUSSE JA EUROOPA VÄÄRTUSTESSE

P10_TA(2026)0339 265
VENEMAA RIIGIDUUMA 2026. AASTA EBADEMOKRAATLIKUD VALIMISED JA NENDE MÕJU KODANIKUÜHISKONNALE

P10_TA(2026)0340 273
ELI JA AAFRIKA KAUBANDUS- JA INVESTEERIMISSUHETE EDENDAMISE SEIS

P10_TA(2026)0342 285
ISLAMISTIDE INFILTREERUMISE JA MOSLEMI VENNASKONNA VÕRGUSTIKU MÕJU VASTASE ELI STRATEEGIA VAJALIKKUS

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0320

Erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm „Agile“

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) (COM(2026)0135 – C10-0089/2026 – 2026/0078(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2026)0135),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 173 lõiget 3, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0089/2026),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 29. aprilli 2026. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 22. juuli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit (A10-0188/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

[1] ELT C, C/2026/3556, 22.7.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3556/oj.

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2026)0078

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 6. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) *ja muudetakse määruseid (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467*

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 173 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/3556, 22.7.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3556/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Taas alanud intensiivne sõjategevus, mille on põhjustanud Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõda Ukraina-vastu, kujutab endast liidu jaoks ▌ ohtu, mis tingib vajaduse, et liikmesriigid suurendaksid märkimisväärselt ja kestvalt suutlikkust tugevdada oma kaitsevõimeid ja -valmidust. Piirkondliku ja üleilmse julgeoleku pikaajaline halvenemine nõuab Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) põhjalikku ümberkujundamist, et tagada selle suutlikkus tarnida vajalikke innovatiivseid kaitseotstarbelisi tooteid***, sealhulgas kaitsetehnoloogiat***, mida liikmesriikide relvajõud vajavad piisavas koguses ja nõutava aja jooksul, eelkõige sõja ajal.

(2) Versailles's 11. märtsil 2022 kohtunud liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid võtsid ▌ kohustuse tugevdada Euroopa kaitsevõimet ja suurendada liikmesriikide kaitsekulutusi, tõhustada koostööd kaitsevõimete alaste ühisprojektide ja ühishangete kaudu, kõrvaldada puudujäägid, edendada innovatsiooni ning tugevdada ja arendada edasi Euroopa kaitsetööstust.

(3) Eriti praegusel kasvavate ohtude, süsteemse konkurentsi ja geopoliitilise rivaalitsemise ajastul on innovatsioon ülioluline, et saavutada ELi kaitsevalmidus ja seda toetada. Ohtude levik on vallandanud rahvusvahelise võidurelvastumise ja ülemaailmse tehnoloogilise võidujooksu, mille puhul on kujunemisjärgus ja murrangulisel tehnoloogial sellistes valdkondades nagu tehisintellekt, kvanttehnoloogia, robootika ning küber- ja kosmosevaldkond otsustav tähtsus strateegilise eelise säilitamisel ja usutava heidutuse tagamisel. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja kõnealust tehnoloogiat kiiresti katsetada ning see kiiresti valideerida ja kaitsevõimetesse integreerida, samuti tuleb teha pidevat koostööd tehnoloogia ja innovatsiooni ökosüsteemidega.

(4) ***Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda*** näitab, kui kiiresti kaitsetehnoloogia areneb. Innovatsioonitsüklid kiirenevad, mis tähendab, et kaitseotstarbelised tooted peavad olema kiiresti ***ja pidevalt*** kohanduvad. Need muutused kujundavad ümber ka lahinguvälja dünaamikat ***ning toovad esile, kui asjakohased on operatsiooniliselt odavad ja tarkvarapõhised lahendused, mida saab kiiresti itereerida ja lahinguväljal kasutusele võtta, sealhulgas mehitamata autonoomsed süsteemid ja nendega seotud tarkvara, sensorid, sidesüsteemid ja mehitamata autonoomsete süsteemide vastane tehnoloogia. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd)***, sealhulgas innovaatilistel idu- ja ***kasvufirmadel***, mis on sageli tsiviiltaustaga, on Ukraina kaitse- ja relvajõudude toetamisel oluline tähtsus. ***Need*** uued kaitsevaldkonnas tegutsejad kiirendavad innovatsiooni, suurendavad paindlikkust ning rakendavad kulutõhusaid lahendusi ja uusi operatsioonilisi põhimõtteid ja protsesse. Selle tulemusena on neist saamas EKTTB ümberkujundamisel ▌ edasiviiv jõud. ***Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. märtsi 2025. aasta*** ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ rõhutatakse tugeva tehnoloogilise innovatsiooni ökosüsteemi tähtsust. See on oluline tagamaks, et Euroopa kaitsetööstus, ***liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid*** suudavad pidada sammu tänapäevase sõjapidamise kiiresti muutuva laadiga, ***kus suutlikkus teha kindlaks kujunemisjärgus tehnoloogia, seda kohandada ja seda kiiresti lahinguväljal kasutusele võtta on muutunud peamiseks operatsiooniliseks nõudeks***.

(5) Et kaitseotstarbeliste toodete ▌ alast koostööl põhinevat teadus- ja arendustegevust igakülgselt toetada, on liit loonud Euroopa Kaitsefondi. Euroopa Kaitsefondile on 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus ette nähtud 7,3 miljardi euro suurune eelarve ja selle eesmärk on edendada EKTTB konkurentsivõimet***, koostööd***, tõhusust ja innovatsioonisuutlikkust ning vähendada EKTTB killustatust. Euroopa Kaitsefond on üks suurimaid kaitsealase teadus- ja arendustegevuse programme Euroopas ning sellest antavate toetustega arendatakse koostöös kõige keerukamaid kaitsesüsteeme, mille väljatöötamist ükski liikmesriik üksinda endale lubada ei saaks. Samuti toetatakse sellest uute kaitsevaldkonna tarneahelate arendamist Euroopas. Euroopa Kaitsefondi osana loodi 2022. aastal ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS), et pakkuda sihipärast toetust ebatraditsioonilistele kaitsevaldkonnas tegutsejatele, eelkõige VKEdele ▌, ning vähendada turule sisenemise tõkkeid. EUDIS hõlmab mitut algatust, nagu suunatud teadus- ja arendustegevuse taotlusvoorud, ettevõtluskiirendid ja kontaktide loomise teenused, häkatonid ja rahastamine omakapitali kaudu, mis kokku moodustavad igal aastal ligikaudu 20 % Euroopa Kaitsefondi kulukohustustega seotud eelarvest. Need meetmed on aidanud ▌ laiendada EKTTBd ja edendada kaitseinnovatsiooni suutlikkust kogu liidus. Lisaks antakse Euroopa Kaitsefondi algatuse BraveTech EU raames kaitsevaldkonna novaatoritele täiendavat toetust, pakkudes neile tehnoloogia katsetamise ja iteratiivsete arendustsüklite kõrval järkjärgulist juurdepääsu rahastamisele. Algatuses keskendutakse Ukraina poolt kindlaks määratud kaitsevajadustel põhinevate lahenduste arendamisele, andes Ukraina tööstusettevõtetele otsese võimaluse teha koostööd ***liidu*** kaitsevaldkonna novaatoritega.

(6) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste*** (EL) 2021/695[3] ja (EL) 2024/795[4] kohaselt on Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahendist Accelerator võimalik toetada kahesuguse kasutusega tehnoloogiat ja stimuleerida investeeringuid kaitsetehnoloogiasse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) raames. Lisaks võimaldab käesolev määrus Euroopa Innovatsiooninõukogul anda kaitsetehnoloogia jaoks otsetoetust omakapitali kaudu otserahastamise vormis.

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(7) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2025/2653[5] sätestati STEPi neljanda investeerimisvaldkonnana kaitsetehnoloogia lisaks biotehnoloogiale, digitehnoloogiale ja puhtale tehnoloogiale. Määrusega (EL) 2024/795 on ette nähtud suveräänsusmärgise andmine projektidele, mis vastavad kõnealuses määruses loetletud programmides sätestatud kvaliteedi miinimumnõuetele. Suveräänsusmärgist kasutatakse kvaliteeti näitava märgisena, mis annab võimaluse saada rahastust muudest liidu programmidest, olgu siis tegemist kogu-, kumulatiivse või kombineeritud rahastamisega, või liikmesriikidelt. Selleks et projektid, mis vastavad käesolevas määruses sätestatud kvaliteedi miinimumnõuetele, vastaksid suveräänsusmärgise saamise tingimustele, tuleks määrust (EL) 2024/795 muuta, et lisada käesolev määrusega loodud programm rahastamiskõlblike programmide loetellu.***

(8) Määrusega (EL) 2025/2653 ▌ on tehtud sihipäraseid muudatusi ka ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määrusesse (EL) 2021/697[6], eelkõige seoses murrangulise kaitsetehnoloogiaga seotud meetmetega. Täpsemalt annavad need muudatused võimaluse määrata tööprogrammis kindlaks iga taotlusvoorus osalemise kutse jaoks kõige sobivamad kvalifitseerimise ja hindamiskriteeriumid ning -menetlused. Lisaks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) …/…[7+] tehtud määrusesse (EL) 2021/697 täiendavaid muudatusi, millega laiendatakse seda võimalust, et hõlmata kõik Euroopa Kaitsefondi raames algatatud konkursikutsed, eelkõige need, mis on suunatud VKEdele.

---

5 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2653, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697, (EL) 2021/1153 ja (EL) 2024/795, et ergutada kava „ReArm Europe“ rakendamise eesmärgil kaitseotstarbelisi investeeringuid ELi eelarvest (ELT L, 2025/2653, 22.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2653/oj).***

6 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).***

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu … määrus (EL) …/…, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute hõlbustamisega ja kaitsetööstuse tingimustega (ELT L, …, ELI: …).

\+ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 45/26 (2025/0176(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, pealkiri, kuupäev ja ELT avaldamisviide.

(9) Lisaks olemasolevate liidu rahastamisvahendite kaudu antavale toetusele tuleks luua uus programm (edaspidi „programm“) pakkumaks VKEdele ▌ kiiret, erksat ja sihipärast toetust, et töötada välja innovatiivseid kaitselahendusi ***ning tagada nende kiire tarnimine liikmesriikidesse ja assotsieerunud kolmandatesse riikidesse, keskendudes kulutõhususele***. Programm peaks keskenduma sellele, et toetada kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete***, sealhulgas nende tootmiseks vajalike komponentide kiiret*** arendamist kuni kõrge tehnoloogilise valmiduse tasemeni, sealhulgas tsiviiltehnoloogia kohandamine kaitseotstarbel kasutamiseks***. Programm peaks käsitlema*** liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide kõige pakilisemaid võimearendusvajadusi***, võttes arvesse ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames kindlaks määratud võimearenduse prioriteete ja liidu tasandil kindlaks määratud esmatähtsaid võimearendusvaldkondi, samuti NATO standardeid ja muid asjakohaseid standardeid***, pöörates erilist tähelepanu odavatele kaitselahendustele. ***Samuti peaks programm kiirendama kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete innovatsioonitsükleid, viies nende toodete arendamise kooskõlla liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide pakiliste vajadustega, kasutades samal ajal ära liidu kaitsetööstuse kui terviku innovatsioonipotentsiaali. Samuti tuleks sellega edendada selliste toodete kasutuselevõttu liikmesriikide, assotsieerunud kolmandate riikide ja peatöövõtjate poolt, toetades VKEde väljatöötatud lahenduste ulatuslikumat kasutuselevõttu kogu Euroopas ja nende integreerimist piiriülestesse kaitsevaldkonna tarneahelatesse ning kaitseotstarbeliste toodete tarnekindluse tugevdamist liidus, lõppkokkuvõttes vähendades strateegilist sõltuvust ning aidates tugevdada liikmesriikide tehnoloogilist eelist ja operatsioonivõimet.***

(10) Selleks et tagada ***liidu*** eelarve tõhus täitmine, täiendab programm ▌ täielikult olemasolevaid ***liidu*** rahastamisvahendeid, millest kaitseinnovatsiooni toetatakse. Euroopa Kaitsefondi laiemas raamistikus toetab EUDIS ebatraditsioonilisi kaitsevaldkonnas tegutsejaid, sealhulgas andes konsortsiumidele teadus- ja arendustegevuse sihttoetusi ja pakkudes üksikutele üksustele muud laadi toetusmeetmeid***, nagu*** ettevõtluskiirendi ***ja*** sidemete loomise teenused. Euroopa Kaitseagentuuri hallatav ***ELi kaitseinnovatsiooni keskus (HEDI)*** edendab liikmesriikide koostööd kaitseinnovatsiooni valdkonnas***. HEDI aitab seostada liidu tasandi innovatsioonitoetuse ühiselt kindlaks tehtud võimevajadustega, lähtudes innovatsioonitegevuse struktureerimisel operatsioonilistest nõuetest ning sidudes paljutõotavad lahendused katsetamise, eksperimenteerimise, kasutajate kaasamise ja nende lahenduste võimalike kasutuselevõtu viisidega. Selle lähenemise kaudu aitab HEDI tagada, et kaitseinnovatsiooni toetamisel ei ole oluline ainult see, et tegemist on kujunemisjärgus tehnoloogia arendamisega, vaid et selle puhul võetakse arvesse ka sõjalist tähtsust ja praktilist kasutuselevõttu***. Euroopa Innovatsiooninõukogu on liidu peamine innovatsiooniprogramm, mille abil teha kindlaks ja arendada murrangulist tehnoloogiat ja murrangulist innovatsiooni ning nende mastaapi suurendada. Pärast määruse (EL) 2025/2653 vastuvõtmist pakub Euroopa Innovatsiooninõukogu STEPi kasvukava otserahastamist omakapitali kaudu, et aidata kaitsevaldkonna ja kahesuguse kasutusega tehnoloogiaga tegelevatel ettevõtetel oma innovatsiooni mastaapi suurendada. Programm täidab kindlat tühimikku, sest pakub üksikutele VKEdele ▌ sujundatud otsetoetust innovatiivsete lahenduste väljatöötamiseks ning nende lahenduste kasutuselevõtuks liikmesriikide ja tööstuse poolt, kusjuures toetuse andmise otsuse tegemise tähtajad on lühikesed ning toetus on selgelt seotud liikmesriikide võimevajadustega.

Programmi abil peaks liidul olema võimalik katsetada uusi kaitseinnovatsiooni toetamise viise, täiendades samal ajal olemasolevaid ***liidu*** vahendeid, sõltumata sellest, millisesse etappi on arendusega jõutud, kui suur on konsortsium, milline on ajakava ning mis tehnoloogiavaldkonnaga on tegemist. Kaitsevaldkonna ohtude kiire muutumine nõuab paindlikumat lähenemist, mis võimaldab innovaatilistel ettevõtjatel**,** eelkõige VKEdel**,** ▌ tuvastatud võimelünkadele kiiresti reageerida. Seepärast tuleks programmi rakendamisel seada esikohale probleemipõhine innovatsioonitegevus, millel on kiired iteratsioonitsüklid ja mis tuleneb otseselt liikmesriikide operatsioonilistest nõuetest.

(11) Komisjon peaks püüdma maksimeerida innovatsiooni toetavate liidu programmide koostoimet. Selleks võiks ta pakkuda välja kiireid liikumisvõimalusi programmi ja selliste teiste asjakohaste liidu algatuste vahel nagu Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahend Accelerator, STEPi kasvukava ja EUDISe ettevõtluskiirendi. Asjakohasel juhul tuleks programmi puhul arvesse võtta ka võimalikku koostoimet NATO tegevusega kaitseinnovatsiooni valdkonnas, sealhulgas NATO Põhja-Atlandi kaitseinnovatsiooni kiirendiga (DIANA).

(12) Programmiga tuleks püüda märkimisväärselt kiirendada suure murrangulise potentsiaaliga kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia innovatsioonitsükleid, ***sealhulgas selliste kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia puhul, mis ei ole veel turul kättesaadavad, et tagada, et ühe kuni kolme*** aasta jooksul ***on need*** täielikult kasutatavad ***ja kasutusvalmis lõppkasutajate jaoks. Programmiga tuleks asjakohasel juhul ühtlasi tagada, et programmi abil toetatavatesse toodetesse oleksid integreeritud asjakohased küberturvalisuse ja küberkerksuse kaitsemeetmed***. Programm peaks andma novaatoritele võimalikult suure paindlikkuse pakkuda välja uudseid lahendusi**,** ***sealhulgas juhul, kui tegemist on*** ühe õigussubjektiga, võimaldades rakendamise ajal kasutada teatavate ülesannete täitmiseks alltöövõttu või teha koostööd teiste üksustega.

(13) Euroopa kaitsevaldkonna VKEdel ▌ on püsivaks struktuurseks probleemiks see, kuidas liikuda eduka innovatsiooni juurest kasutuselevõtuni liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide relvajõududes. Selle lünga kõrvaldamiseks peaks programm lähtuma liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide tegelikest ja esmatähtsatest kaitsevajadustest. Sealjuures tuleks programmist toetada innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu relvajõudude ja kaitsetööstuste, eelkõige peatöövõtjate ja esimese astme alltöövõtjate poolt. Programmiga tuleks näha ette kiirmenetlus, mis võimaldaks liidul toetada kõige pakilisemaid kaitsevalmiduse vajadusi käsitlevate innovatiivsete toetusmehhanismide katsetamist ja kasutuselevõttu, sealhulgas selleks, et ***asjakohasel juhul toetada liidu tasandil kindlaks tehtud esmatähtsaid võimevaldkondi ja Euroopa ühishuvi pakkuvaid kaitseprojekte***. ***Programmiga tuleks ette näha kiirmenetlus juurdepääsu saamiseks katse- ja eksperimenteerimisrajatistele liidus ning asjakohasel juhul assotsieerunud kolmandates riikides nende nõusolekul.***

(14) Programmist tuleks toetada reaaltingimustes katsetamist, eksperimenteerimist ja demonstreerimist hõlmavaid tegevusi***, sealhulgas tuginedes asjakohasel juhul Euroopa Kaitseagentuuri käimasolevale tööle***. Need tegevused peaksid võimaldama üksustel valideerida innovatiivseid lahendusi realistlikes operatsioonilistes tingimustes ja saada reaalajas tagasisidet, mida saab kasutada lahenduste täiustamiseks ja tõhustamiseks iteratsiooniprotsessi abil. On ülioluline, et liikmesriigid ***ja asjaomased tööstuses tegutsejad, nagu peatöövõtjad ja esimese astme alltöövõtjad,*** osaleksid aktiivselt selle protsessi kõikides etappides alates katsetusnõuete kehtestamisest kuni demonstreeritavate võimete hindamiseni. Selline kaasamine võib aidata saada usaldusväärseid signaale nõudluse kohta ja hõlbustab edasiste hankeotsuste tegemist. Lisaks saab programmiga toetada uue tehnoloogia ja uute toodete kasutuselevõttu nõudluse koondamise ja uuenduslike hankemehhanismide, näiteks innovatsioonipartnerluste kasutamise abil. Samuti saab välja töötada ühisplatvorme ja -teenuseid, mille abil rahuldada mitme lõppkasutaja ühiseid operatsioonilisi vajadusi.

(15) Tänapäevaste kaitse- ja julgeolekuoperatsioonide hädavajalikuks võimaldiks on saanud kosmosevõimed, millel on ülioluline funktsioon, sealhulgas luure, seire ja reke, turvaline side, positsioneerimine, navigeerimine ja ajamääramine ning varajane hoiatamine. Veelgi enam, relvajõudude üha suurem sõltuvus kosmosevaradest ning kosmosetaristu kasvav haavatavus on muutnud Euroopa kosmosesektori kerksuse ja reageerimisvõime strateegiliseks prioriteediks. Kosmosetehnoloogia ja -teenuste kahesuguse kasutuse võimalus tähendab, et innovatsioonil kosmosesektoris on kaitsevõimetele otsene ja vahetu mõju ning et kaitsest ajendatud nõudlus võib kiirendada Euroopa kosmosetehnoloogia arendamist ja turustamist. Seepärast tuleks programmist toetada innovatiivsete kosmosepõhiste ja kosmosetoega kaitsevõimete arendamist, kaasates uusi turule tulijaid ja ebatraditsioonilisi tegutsejaid, et suurendada liidu strateegilist autonoomiat kosmoses ja tugevdada EKTTBd. Muu hulgas tuleks aidata välja töötada tulevast ELi Maa seire valitsustasandi teenust, millel on autonoomne, kerkne ja kaitsesektori standarditele vastav Maa seire võime. Programmist tuleks toetada ka kosmosevaldkonna tegevusi, et kiirendada kosmosepõhiste kaitsevõimete kasutuselevõttu liikmesriikides ja ***liidus*** kooskõlas kosmoseprogrammi, turvalise ühenduse programmi ja Euroopa Liidu Satelliidikeskuse tegevusega, tagades samal ajal kooskõla liidu asjakohaste kosmosega seotud algatustega.

(16) ***Selleks et*** tagada käesoleva määruse ***ühetaolised rakendamistingimused***, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused tööprogrammide ***ja toetuse andmise otsuste*** vastuvõtmiseks. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa ***Parlamendi ja nõukogu*** määrusega (EL) nr 182/2011[8].

(17) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509[9] artikli 153 lõikele 3 võivad vastutava eelarvevahendite käsutaja otsuse alusel abistada hindamiskomisjoni väliseksperdid. Hindamiskomisjoni töö konfidentsiaalsuse kaitsmiseks ei tohiks erandina kõnealuse määruse artikli 242 lõikest 4 sõltumatute ekspertide nimekirja avalikustada.

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, Euratom) 2024/2509, 23. september 2024, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(18) Tööprogrammis tuleks sätestada ***taotlusvoorud, mis võivad olla esitatud probleemipüstitustena,*** mis käsitlevad koostöös liikmesriikidega kindlaks tehtud konkreetseid kaitsevajadusi liikmesriike kaasavale struktureeritud protsessi kaudu, et toetatavad projektid vastaksid liikmesriikide tegelikele ja esmatähtsatele kaitsevajadustele. ***Need konkreetsed kaitsevajadused tuleks samuti kindlaks määrata võimearendusplaanist tulenevate ELi võimeprioriteetide alusel, mida asjakohasel juhul täiendatakse tulenevalt kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise käigus kindlaks tehtud lünkadest ja võimalustest. Euroopa Kaitseagentuur kui võimearendusplaani eest vastutav asutus ja asutus, mille juures tegutseb HEDI, ning Euroopa välisteenistus, sealhulgas Euroopa Liidu sõjaline staap, ning assotsieerunud kolmandate riikide esindajad peaksid olema probleemide kindlakstegemisega tihedalt seotud. Probleemide sõnastamisel*** peaks ***komisjonil olema võimalik tugineda rangelt nõuandvas rollis*** ka ***kauaaegsete kaitsetööstuses tegutsejate*** ja ***laiema EKTTB, sealhulgas peatöövõtjate*** sisendile, et tegeleda konkreetsete missioonipõhiste võimevajadustega***, tingimusel et selline sisend ei mõjuta taotlusvoorude kavandamist viisil, mis kahjustab ausat konkurentsi või uute kaitsevaldkonnas tegutsejate, eelkõige VKEde ning innovaatiliste idu- ja kasvufirmade osalemist***. Igal juhul tuleks esimeses järjekorras käsitleda probleeme, mille puhul liikmesriikide toetus on suurim, kajastades tegelikke ühiseid vajadusi ja huvide strateegilist vastavust ning aidates edendada ***liidu*** kui terviku kaitsevalmidust. Et katta kogu innovatsioonispekter, peaks programm hõlmama ka taotlusvoore, mis käsitlevad laiemaid kaitseinnovatsiooni eesmärke. ***Nende*** taotlusvoorude raames projektide valimisel peaks komisjon tagama, et programm aitab tugevdada kaitsetööstuse suutlikkust kogu liidus tervikuna ning käsitleda ***nii*** pakilisi ***kui ka*** püsivaid ohte.

(19) Programmi eesmärk on toetada ebatraditsiooniliste kaitsevaldkonnas tegutsejate, eelkõige VKEde ▌ innovatsioonitegevust. Programmist sihipärase toetuse andmisega püütakse kiirendada selliste tegutsejate murrangulise tehnoloogia ja toodete valmimist ja peenhäälestamist ning lähendada kõnealust tehnoloogiat ja tooteid turule, edendades kokkuvõttes nende tegutsejate konkurentsivõimet ja kasvu.

(20) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatel kolmandatel riikidel peaks olema võimalik osaleda programmis assotsieerunud kolmandate riikidena koostöö raames, mis on sisse seatud Euroopa Majanduspiirkonna lepingu[10] alusel, milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Ukrainal peaks samuti olema võimalik osaleda programmis assotsieerunud kolmanda riigina kooskõlas ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Ukraina vahelise assotsieerimislepinguga[11].

(21) Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda on põhjustanud Ukrainas tohutut kahju. Lisaks on Ukraina kaotanud juurdepääsu rahvusvahelistele finantsturgudele ja avaliku sektori tulud on märkimisväärselt vähenenud, samal ajal kui avaliku sektori kulutused on oluliselt suurenenud. Seda arvesse võttes on tõenäoline, et Ukrainal on eelseisvatel aastatel olulised rahastamisvajadused. Seetõttu ei nõuta Ukrainalt programmiga assotsieerumise tingimusena sellesse rahalist panustamist. Programmis osalemiseks sõlmitavates assotsieerimislepingutes sätestatakse Ukraina programmis osalemise eritingimused.

---

10 EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1994/1/oj.

11 ELT L 161, 29.5.2014, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.

(22) Kuna programmi ▌ eesmärk on toetada liidu kaitsetööstuse innovatsioonisuutlikkust, tuleks toetuse saamise tingimustele vastavaks lugeda ainult sellised õigussubjektid***,*** ***kes*** on asutatud ***liidus*** või assotsieerunud kolmandates riikides ja kes ei ole mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Peale selle, liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitsmiseks peaksid liidu rahaliste vahendite saajate ja programmi raames toetatavas meetmes osalevate alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid asuma kogu meetme kestuse ajal liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi territooriumil ning vahendite saajate juhtimisstruktuurid peaksid ***asuma liidus*** või assotsieerunud kolmandas riigis. Nende oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide tagamiseks tuleks kõnealuseid rahastamiskõlblikkuse kriteeriume kohaldada ka hangete kaudu antava rahastuse suhtes.

(23) Euroopa Kaitsefondi vahehindamine näitas, et kui ***liidus asutatud*** liidu rahaliste vahendite saaja on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või ***mitteassotsieerunud kolmanda riigi*** üksuse kontrolli all, ei võimalda tagatiste andmisega kaasnev halduskoormus ja selleks vajaminev aeg programmi tõhusaks rakendamiseks vajalikku kiirust ja paindlikkust. Selle probleemi lahendamiseks ja programmi kiire rakendamise hõlbustamiseks ei tohiks lubada erandeid põhimõttest, et vahendite saajad ei tohi olla väljaspool ***liitu või väljaspool*** assotsieerunud kolmandaid riike asutatud üksuste kontrolli all. Varasemate kaitsetööstuse programmide rakendamise kogemus on ühtlasi näidanud, et tagatiste nõudmine muudab menetluse keerukamaks ja pikendab hindamisperioodi, kuid kõneluse erandi kaotamine ei ***mõjutaks*** tõenäoliselt märkimisväärselt rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele vastavate üksuste hulka.

(24) Et liikmesriigid ▌ võiksid saada kasu tipptasemel tehnoloogiast ja innovatsioonist, peaks programm võimaldama stiimuleid, millega meelitada ligi VKEsid▌ , mis on asutatud väljaspool ***liitu*** või assotsieerunud kolmandaid riike ja millel on potentsiaali aidata märkimisväärselt kaasa programmi eesmärkide saavutamisele. ***Sellise liidupoolse rahastamise tingimuseks peaks olema see, et asjaomane VKE on liikmesriigi*** või assotsieerunud kolmanda riigi ***või liikmesriigis või assotsieerunud kolmandas riigis asutatud üksuse kontrolli all ning et asjaomane VKE ei ole asutatud ega tema juhtimisstruktuurid ei asu Venemaal ega riikides, mis toetavad Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda, võttes arvesse praegust konteksti ning eelkõige Venemaa provotseerimata ja põhjendamatut agressioonisõda Ukraina vastu***.

(25) ***Piiratud arvu juhtudel peaks tööprogrammis olema võimalik kindlaks määrata teatavad väljavalimismenetlused, mille kohaselt saaksid VKEd osaleda programmis ka juhul, kui nad ei vasta veel rahastamiskõlblikkuse kriteeriumile, mis on seotud nõudega, et üksus peab olema asutatud või selle juhtimisstruktuur peab asuma liidus või assotsieerunud kolmandas riigis. Mehhanism, mida käesolevas määruses nimetatakse „motiveerivaks sekkumiseks“, seisneb selles, et liidu rahaliste vahendite saajate suhtes peatatakse ajutiselt ja tingimuslikult kõnealuse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumi kohaldamine, mida nad peavad täitma liidu rahaliste vahendite saamiseks võetud juriidilises kohustuses kindlaks määratud tähtaja jooksul. Motiveeriv sekkumine ei tohiks piirata programmi peamist eesmärki, milleks on liidus või assotsieerunud kolmandates riikides asutatud VKEde toetamine. Lisaks võib liit rahastada kulusid, mis on seotud selliste VKEde või nende juhtimisstruktuuride asukoha üleviimisega liitu või assotsieerunud kolmandasse riiki. Liidu finantshuve tuleks igakülgselt kaitsta ja makseid tuleks teha alles pärast seda, kui rahastamiskõlblikkuse tingimused on juriidilises kohustuses kindlaks määratud ajavahemiku lõpuks täidetud. Selleks et säilitada kõnealuse toetuse sihipärane ja erakorraline laad, peaks olema võimalik tööprogrammis kindlaks määrata motiveerivate sekkumiste ülemmäärad ja asukoha üleviimise kulude katmiseks antava rahalise toetuse ülemmäärad seoses sellega, mis puudutab nii üldist osakaalu rahastamispaketis kui ka üksikutele rahaliste vahendite saajatele antava liidu rahalise toetuse kogusummat.***

(26) Selleks et motiveeriv sekkumine võimaldaks saavutada oma kavandatud eesmärki, peaks olema võimalik teha erand rahastamiskõlblikkuse ***kriteeriumist***, mille kohaselt peavad liidu rahaliste vahendite saajad olema liidu rahaliste vahendite saamiseks asutatud liidus ja nende juhtimisstruktuur peab asuma ***liidus*** või assotsieerunud kolmandas riigis, tingimusel et seda rahalist toetust antakse konkreetselt selleks, et hõlbustada kõnealuse rahastamiskõlblikkuse ***kriteeriumi*** täitmist, sealhulgas selliste kulude katmiseks, mis on seotud äriühingu või selle juhtimisstruktuuri asukoha ***liitu*** või assotsieerunud kolmandasse riiki üleviimisega.

(27) Et tagada liidu ja selle liikmesriikide rahvusvaheliste kohustuste täitmine käesoleva määruse rakendamisel, ei tohiks programmist toetada selliseid toodetega seotud meetmeid, mille kasutamine, arendamine või tootmine on rahvusvahelise õigusega keelatud. Seoses sellega peaks uute kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodetega seotud meetmete rahastamiskõlblikkuse puhul võtma arvesse ka muutusi rahvusvahelises õiguses. Samuti ei tohiks programmist toetuse saamise tingimustele vastata meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille puhul puudub inimeste ründamisel sihtmärkide ja tulevahetuse otsuste tegemisel tegeliku inimkontrolli võimalus, ilma et see piiraks võimalust liidul rahastada meetmeid, mille eesmärk on varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine kaitse otstarbel. Võttes arvesse innovatiivse ja murrangulise kaitsetehnoloogia väljatöötamiseks nõutavat kiirust ning programmi üldist eesmärki meelitada ligi VKEsid, idu- ja kasvufirmasid ning ebatraditsioonilisi kaitsevaldkonnas tegutsejaid, peaks komisjon tagama, et see ei tekita avalduse esitajatele põhjendamatut halduskoormust. Lisaks ei tohiks selle nõude hindamine põhjustada viivitusi programmi rakendamisel.

(28) Võttes arvesse, et programmi ▌ raames toetatavaid meetmeid on vaja hakata rakendama lühikese aja jooksul, minimeerides ühtlasi avalduse esitajate halduskoormust, tuleks sihttoetuse vormis antavate liidu rahaliste vahendite puhul kasutada kuludega sidumata rahastamist või lihtsustatud kuluarvestust▌. ***Võttes arvesse vajadust tagada VKEdele, sealhulgas innovaatilistele idu- ja kasvufirmadele, kiire, kättesaadav ja tulemustele suunatud toetus, peaksid programmi raames antavad sihttoetused olema võimaluse korral kindlasummaliste maksete vormis, et vähendada halduskoormust, suurendada prognoositavust liidu rahaliste vahendite saajate jaoks ja võimaldada neil keskenduda kokkulepitud väljundite saavutamisele***. Liidu rahalisi vahendeid tuleks anda tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise vormis üksnes juhul, kui konkreetse meetme eesmärke ei ole võimalik saavutada muul viisil.

(29) Kaitsetööstus▌ ei toimi traditsioonilisematel turgudel valitsevate tavapäraste reeglite ja ärimudelite kohaselt. Nõudlus pärineb peaaegu eranditult riikide valitsustelt, kes kontrollivad ka kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia soetamist, sealhulgas eksporti. Seetõttu ei vii kaitsetööstus ja eriti kaitsevaldkonna väikesed ja ebatraditsioonilised novaatorid läbi mahukaid enda rahastatavaid innovatsiooniprojekte ja sageli rahastavad kõiki seonduvaid kulusid liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid. Lisaks on selliste tegutsejate jaoks raskendatud juurdepääs rahastusele, sealhulgas kaasrahastusele ja eelkõige investeeringuteks antavale erasektori rahastusele, kuna turuosalised peavad selliseid investeeringuid riskantseks. Arvestades tungivat vajadust hoogustada investeerimist kaitseinnovatsiooni, on hädasti vaja liidu kaitse***tööstusse*** tehtavaid avaliku sektori investeeringuid võimendada. Põhjendatud oleks, kui ***piiramata määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 193*** kohaldamist, saab programmi ▌ raames toetuse saamise tingimustele vastavate meetmete rahastamiskõlblikest kuludest liidu rahaliste vahenditega katta kuni 100 %, sest vastasel korral selliseid meetmeid ei võetaks.

(30) Selleks et taotluste esitamise ja hindamise protsessi veelgi lihtsustada ja kiirendada, tuleks liidu rahaliste vahendite andmisel kasutada spetsiaalset hindamismenetlus, mille puhul tehakse teatavad kontrollid alles pärast toetuse andmise otsuse tegemist. Avalduse esitajatel tuleks paluda esitada taotlused koos lühikese kokkuvõttega. ***Kõnealust*** kokkuvõtet tuleks hinnata enne taotluste terviklikku hindamist tööprogrammis kindlaks määratud asjakohaste hindamiskriteeriumide alusel. ▌ Sellise lähenemise eesmärk on vähendada avalduse esitajate halduskoormust ja tagada neile võimalikult kiiresti finantskindlus, võttes liidule finants- ja õiguslikke riske mõistlikul tasemel, mis on proportsionaalne taotletavate eesmärkidega. Liidu finantshuvid peaksid olema igakülgselt kaitstud ja rahastust ei tuleks anda enne, kui ***lõplik*** hindamine on lõpule viidud.

(31) ***Taotluste esitamise ja hindamise protsessi edasiseks lihtsustamiseks ja kiirendamiseks*** peaks olema võimalik teha erandeid teatavatest ***muudest*** määruses (EL, Euratom) 2024/2509 sätestatud kohustustest. ***Eelkõige tuleks lubada erandeid kõnealuse määruse artiklitest 199, 201 ja 203***, mis käsitlevad sihttoetuse avalduste sisu ***ja hindamist, ning kõnealuse määruse artikli 170 lõike 1 punktidest b ja c ning artikli 170 lõikest 2, mis käsitlevad hankemenetlusi. Nimetatud erandid peaksid võimaldama*** toetuse andmise ***otsuseid*** teha ja sihttoetus***lepinguid*** sõlmida rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumide esialgse hindamise põhjal, tuginedes ***asjakohasel juhul*** avalduse esitajate ***ja pakkujate*** kirjalikele kinnitustele, sealhulgas seoses kontrollinõuetega***, ilma selles etapis tõendavaid dokumente nõudmata***. ***Lisaks tuleks esialgse hindamise tulemustest teatamise ja toetuse andmise otsuse vastuvõtmise tähtaegu lühendada ja täpsustada tööprogrammis, mis võimaldab*** komisjonil viivitamata ***tegutseda.*** Asjaomaste kriteeriumide lõplik hindamine ***tuleks siiski lõpule viia*** nelja kuu jooksul alates avalduse esitamise tähtajast. Liidu finantshuve tuleks igakülgselt kaitsta ja makseid tuleks teha alles pärast seda, kui taotluse lõplik hindamine on lõpule viidud.

(32) Kiirendatud hindamismenetluse alternatiivina ja selleks et liit saaks toetada innovatsioonilahendusi ilma liidu toetuse konkreetsest vormist tulenevate algsete kunstlike kitsenduste või piiranguteta, peaks programm võimaldama innovatiivsete projektide ja ideede kindlakstegemisel, valimisel ja toetamisel suuremat paindlikkust ja ligipääsetavust, sealhulgas vahendi valikust sõltumatu väljavalimismenetluse kaudu. ***Selle*** lähenemise kohaselt tuleks ideid hinnata ja valida lähtuvalt nende eelistest programmi ▌eesmärkide saavutamisel. Programmi raames kõige asjakohasem ja tõhusam eelarve täitmise vahend, olgu see siis sihttoetus, hange või muud liiki toetus, tuleks kindlaks määrata alles pärast valikumenetluse lõppu, võttes arvesse projekti eripära, nõuetele vastavust ja eeliseid.

(33) Selleks et säilitada atraktiivsus laiema võimalike avalduse esitajate ringi jaoks ja käsitleda kaitseinnovatsioonitsükli praeguseid kitsaskohti, on vajalik ja proportsionaalne lubada, et enne sihttoetuse taotluse esitamist kantud kulud oleksid liidu rahastamise jaoks rahastamiskõlblikud, nagu on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõikes 2. ▌ Programmi puhul keskendutakse hilise etapi arendustegevusele, mis täidab turustamise ja hankimise vahelise kriitilise lünga, suurendades kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete ▌ turuvalmidust ja kiirendades nende kasutuselevõttu. Innovaatilised ettevõtjad, eelkõige VKEd, sageli alustavad arendustööd ja rahastavad seda ise, enne kui ametlikud rahastusvõimalused kättesaadavaks muutuvad. See lähenemine võimaldab toetada programmist kriitilise tähtsusega innovatsioonimeetmeid, millega on alustatud kuni kolm kuud enne ***liidu*** toetuse saamiseks taotluste esitamise tähtaega, ning anda nende lõpuleviimise kiirendamiseks liidu rahastust, tagades, et liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide relvajõudude kõige pakilisemate probleemide lahendamiseks saadakse asjakohased tulemused õigeaegselt.

(34) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/81/EÜ[12] on lepingute puhul, mis sõlmitakse teatavate teadus- ja arendustegevusega seotud koostööprogrammide raames, nähtud ette kohustustest konkreetne erand. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) …/…[13+] vastuvõtmise tulemusena täpsustatakse ▌ direktiivis ***2009/81/EÜ***, et ***liidu*** institutsioonide või asutuste hallatav teadus- ja arendusprojekt, mida rakendatakse kooskõlas liidu reeglitega ja rahastatakse liidu eelarvest, kujutab endast koostööprogrammi, mida viivad ühiselt ellu vähemalt kaks liikmesriiki, ning mida võib jätkata teadus- ja arendusetapile järgnevates etappides. Sellisel juhul ***peaks olema võimalik*** teha erand ka pärast neid etappe sõlmitavate lepingute suhtes. Seda erandit kohaldatakse eelkõige programmist ▌ toetatavate projektide raames sõlmitavate lepingute suhtes.

---

12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu … direktiiv (EL) 2026/…, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisese veo lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste riigihangete lihtsustamise osas (ELT L, …, ELI: …).

+ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 46/26 (2025/0177(COD)) sisalduva direktiivi number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse direktiivi number, pealkiri, kuupäev ja ELT avaldamisviide.

(35) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2026/467[14] on ette nähtud liidu abi Ukrainale laenu vormis, mille eesmärk on anda prognoositavalt, pidevalt, paindlikult ja õigeaegselt finants- ja majandusabi, et aidata katta rahastamisvajadusi, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja suutmatusest maksta reparatsioone. Kõnealuse määruse artikli 13 lõike 4 punkti f kohaselt võib kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud tootjaid ja alltöövõtjaid, kes on teatavate liidu kaitsevaldkonna programmide raames täitnud rahastamiskõlblikkuse tingimusi, mis on samaväärsed nimetatud määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustega, pidada kõnealuses määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavaks. Kuna programmi ei olnud kõnealuse määruse vastuvõtmise ajal veel loodud, on asjakohane kõnealust määrust muuta, et sätestada, et programmi raames liidu rahaliste vahendite saajaid, kes on täitnud samaväärsed rahastamiskõlblikkuse tingimused, võib pidada kõnealuse määruse kohastele rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavateks, tingimusel et ükski hilisem muudatus ei ole nende tingimuste täitmist kahtluse alla seadnud.***

---

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. veebruari 2026. aasta määrus (EL) 2026/467, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Ukraina toetuslaenu andmiseks aastatel 2026 ja 2027 (ELT L, 2026/467, 26.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/467/oj).

(36) Selleks et tagada salastatud teabe kaitse asjakohasel tasemel, on salastatud rahastamislepingute sõlmimisel väga oluline järgida tööstusjulgeoleku miinimumnõudeid. ▌ Seetõttu peaksid liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid, kelle territooriumil on liidu rahaliste vahendite saaja asutatud, juhtudel, kui programmi ▌ rakendamine hõlmab või kui selle käigus võidakse koostada teavet, mis tuleb salastada, kehtestama kooskõlas kohaldatavate riiklike õigusaktidega julgeolekuraamistiku, mis hõlmab projekti julgeolekujuhiseid ja nendega seotud salastatuse taseme määramise juhendit.

(37) Käesolevat määrust tuleks kohaldada, ilma et see mõjutaks ***liidu*** konkurentsireegleid, eelkõige ***Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping)*** artikleid 101–109 ja neid artikleid jõustavaid õigusakte.

▌

(38) On asjakohane kehtestada programmi ▌ esialgne rahastamispakett.

(39) Määruses (EL, Euratom) 2024/2509 ▌ on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise reeglid, sealhulgas reeglid sihttoetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kohta.

(40) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013[15], nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95[16], nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96[17] ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939[18] tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad meetmeid õigusnormide rikkumise ning kelmuste ja pettuste tõkestamiseks, tuvastamiseks, korrigeerimiseks ja uurimiseks, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmiseks ja asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamiseks.

(41) Eelkõige ***võib*** Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust või pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 ***võib*** Euroopa Prokuratuur uurida ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** direktiivis (EL) 2017/1371[19] kindlaks määratud liidu finantshuve kahjustavaid pettusi ja muud ebaseaduslikku tegevust ja nendes süüdistusi esitada.

---

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

16 Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj).

17 Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj).

18 Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

19 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

(42) Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

(***43***) ***Võttes arvesse*** pakiliste geopoliitiliste väljakutsete tõttu tekkinud kiireloomulist vajadust toetada olulisi investeeringuid kaitsevõimesse***, eelkõige*** kaitseinnovatsiooni, ***on*** asjakohane***, et*** käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

(44) Arvestades, et programm on kavandatud nii, et selle kestus ja ulatus on piiratud, ei tohiks see piirata tulevasi liidu programme või vahendeid, millega toetatakse kaitsetööstuse poliitikat.

(45) Komisjon peaks hindama programmi tulemuslikkust käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisel. Selle hindamise käigus tuleks ühtlasi hinnata, kas programmi raames kasutusele võetud rakendusmehhanisme, sealhulgas kiirendatud väljavalimismenetlusi ja liidu toetuse paindlikke vorme tuleks laiendada, kohandada või kas need tuleks lisada tulevastesse liidu programmidesse. Hindamise tulemused peaksid olema aluseks tulevastele otsustele, mis käsitlevad VKEdele kaitseinnovatsiooniks antavat liidu toetust. Selleks peaks komisjon koostama programmi rakendamise kohta aruande, mis sisaldab teavet, mis käsitleb VKEde osalemise määra, toetatavate üksuste geograafilist jaotust liidus ja assotsieerunud kolmandates riikides, toetatavate tegevuste temaatilist jaotust, kulude jaotust programmi raames toetatavate meetmete liikide kaupa, lihtsustatud väljavalimismenetluste tõhusust võrreldes võrdlusalustega olemasolevates rahastamisvahendites, ning koondandmeid programmi raames rahastatud toodete kasutuselevõtu kohta. Aruanne tuleks esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Võttes arvesse kujunemisjärgus ja murrangulise kaitseinnovatsiooniga kaasnevat suurt riski ja selle suurt potentsiaali, tuleks programmi edukust hinnata portfelli tasandil.

(46) Kuna käesoleva määruse eesmärki, eelkõige Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime ja innovatsioonisuutlikkuse tugevdamist kogu liidus, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda programmi ulatuse ja mõju tõttu kogu liidus kaitseinnovatsiooni toetamisel paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse ajavahemikuks 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2027 erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (edaspidi „programm“) ning sätestatakse selle eesmärgid ja eelarve, ▌programmi raames rakendatavad rahastamisvormid ja ▌ rahastuse andmise reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „õigussubjekt“ –

a) juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2025/2643[20] kohaselt loodud Euroopa relvastusprogrammide koostööstruktuurid, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi; või

b) määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 200 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatuseta üksus;

[20] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).***

2) „kontroll“ – võime otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu;

3) „kaitseotstarbeline toode“ – ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/43/EÜ***[21] ***lisas osutatud kaitseotstarbeline toode ning selliste toodetega otseselt seotud ehitustööd, tarned ja*** teenused ***nende olelusringi mõne elemendi või kõigi elementide jaoks*** direktiivi 2009/81/EÜ artikli 2 ***punkti c tähenduses***;

4) „kujunemisjärgus ja murranguline ***kaitseotstarbeline*** toode ▌“ – ***tõhustatud või täiesti uus*** kaitseotstarbeline toode ▌, mis

a) toob kaitsevaldkonna kontseptsioonides ja praktikas kaasa põhjaliku ***muutuse***, sealhulgas paradigmamuutuse, muu hulgas asendades olemasoleva kaitsetehnoloogia ***või muutes selle vähem tõhusaks või tarbetuks*** ▌, ning

b) mis on programmi raames toetatava meetme lõppedes eeldatavasti täielikult kasutusvalmis;

5) „juhtimisstruktuur“ – õigussubjekti organ, mis on moodustatud vastavalt riigisisesele õigusele ja annab asjakohasel juhul aru tegevjuhile ning millel on õigus määrata kindlaks õigussubjekti strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning mis teeb järelevalvet ja seiret õigussubjekti juhtimisotsuste tegemise üle;

6) „tulemused“ – programmi raames toetava meetmega saavutatud materiaalne või immateriaalne tagajärg, näiteks andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist ning sellest, kas seda saab kaitsta või mitte, ning sellega seotud õigused, sealhulgas intellektuaalomandiõigused;

---

21 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).***

7) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)“ – komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[22] lisa artiklis 2 määratletud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad;

8) „taustteave“ – programmi rakendamiseks vajalik või kasulik teave, mis on koostatud enne meetme võtmist või väljaspool programmi raames toetatava meetme raamistikku ning mis antakse üle meetme rakendamise otstarbel ja mida kasutatakse meetme rakendamise käigus;

9) „tulemteave“ – programmi rakendamisel saadud andmed, oskusteave või teave olenemata selle vormist ja laadist;

10) „mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus“ –

a) mitteassotsieerunud kolmandas riigis asutatud õigussubjekt; või

b) liidus või assotsieerunud kolmandas riigis asutatud õigussubjekt, mille juhtimisstruktuurid asuvad mitteassotsieerunud kolmandas riigis.

22 Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Programmi üldeesmärk on toetada ▌ VKEde, sealhulgas innovaatiliste idu- ja kasvufirmade kiiret innovatsioonisuutlikkust, ***et tagada*** kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete kiire tarnimine, ***keskendudes kulutõhususele***, ning ***et*** käsitleda kõige hiljutisemaid ja kiiresti muutuvaid väljakutseid, millega liikmesriikide ***ja assotsieerunud kolmandate riikide*** relvajõud silmitsi seisavad, eelkõige neid, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ▌. Seega edendatakse programmiga Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) konkurentsivõimet ning aidatakse tugevdada liidu ***kaitsetööstuse valmisolekut,*** vähendades samal ajal strateegilist sõltuvust mitteassotsieerunud kolmandatest riikidest ***kogu kaitsetehnoloogia spektri ulatuses***.

2. Programmi erieesmärgid on järgmised:

   a) kiirendada märkimisväärselt kõikjal liidus VKEde ▌ poolt välja töötatud kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete ▌ innovatsioonitsüklit, võttes arvesse liikmesriikide ***ja assotsieerunud kolmandate riikide*** pakilisi vajadusi ning kasutades ära liidu tööstuse kui terviku innovatsioonipotentsiaali, ***ning***

b) ***suurendada*** VKEde poolt välja töötatud kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete ▌ kasutuselevõttu liikmesriikide ***ja assotsieerunud kolmandate riikide***, ***samuti*** Euroopa kaitsetööstuse peatöövõtjate, ***süsteemiintegraatorite ja esmatasandi alltöövõtjate*** poolt, sealhulgas ***sihipärase kontaktide loomise kaudu***, ***seeläbi toetades*** selliste VKEde ulatuslikumat kasutuselevõttu kõikjal Euroopas, ***edendades nende integreerimist piiriülestesse kaitsevaldkonna tarneahelatesse,*** suurendades selliste toodete tarnete kerksust ja tarnekindlust, ***panustades kaitseinnovatsiooni suutlikkuse arendamisse kogu liidus, ning lõppkokkuvõttes tugevdada liikmesriikide tehnoloogilist eelist.***

Artikkel 4

Eelarve

1. Esialgne rahastamispakett programmi rakendamiseks ajavahemikul 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsemberini 2027 on 115 000 000 eurot jooksevhindades.

2. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jaotada mitme aasta peale.

3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2027. aastat, et katta kulusid, mis on vajalikud ja võimaldavad hallata programmi raames toetatavaid meetmeid,, mis ei ole programmi lõpuks veel lõpule viidud, ja hallata neid meetmeid ning katta kriitilise tähtsusega põhitegevuste ja teenustega seotud kulud.

4. Lõikes 1 osutatud rahastamispaketti ning artiklis 5 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, sealhulgas ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide projekteerimise, konfigureerimise, testimise, sertifitseerimise, käitamise ja hoolduse jaoks, ***ning*** teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sealhulgas liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, ning kõigiks muudeks tehnilise ja haldusabi või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon ▌ programmi haldamisel kannab.

Artikkel 5

Täiendavad vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused ja muud kolmandad isikud ▌ võivad programmi ▌ või käesoleva määruse artiklis 3 osutatud erimeedet või -eesmärki rahaliselt või mitterahaliselt täiendavalt toetada. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punkti a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

2. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise raames, võib asjaomase liikmesriigi taotlusel programmi ümber paigutada ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määruse (EL) 2021/1060[23] asjaomastes sätetes ette nähtud tingimustel. Komisjon haldab neid vahendeid otse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt nimetatud ***määruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu*** punkti c alusel. Neid vahendeid kasutatakse asjaomase liikmesriigi huvides. Kui komisjon ei ole eelarve otsese või kaudse täitmise raames võtnud sel viisil programmi jaoks kättesaadavaks tehtud täiendavate summade osas juriidilist kohustust, võib vastavad kulukohustustega sidumata summad asjaomase liikmesriigi taotlusel kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 sätetega lähteprogrammidesse tagasi kanda.

23 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).***

Artikkel 6

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud toetust mõnest teisest liidu programmist, võib saada toetust ka käesoleva programmi alusel, ***tingimusel et mitmest toetusest ei kaeta samu kulusid***. Iga rahalise toetuse suhtes kohaldatakse vastava liidu programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võidakse kohaldada ***ühe toetust andva liidu programmi*** reegleid ning võidakse võtta üks juriidiline kohustus. Kui liidu rahaline toetus põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.

2. Programmi kohaseid väljavalimismenetlusi võib korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste ▌või muude kolmandate isikutega, tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. ***Nende*** menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid reegleid ja võetakse üks juriidiline ***kohustus***. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha programmi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga 5. Väljavalimismenetluse rakendamise võib ***ka*** partneritele delegeerida, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Kõnealuse määruse artikli 153 lõike 3 kohaldamisel võib ühise väljavalimismenetluse hindamiskomisjon koosneda osaliselt liikmetest, kes on nendes menetlustes partnerite esindajad.

Artikkel 7

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

1. Programmis ***või artiklis 10 osutatud erimeetmetes*** võivad täieliku või osalise assotsieerimise kaudu osaleda järgmised kolmandad riigid kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega ja kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste lepingutega või nende lepingute alusel vastu võetud otsustega ▌:

   a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna liikmed;

   b) Ukraina vastavalt ELi-Ukraina assotsieerimislepingus sätestatud tingimustele.

2. ***Lõikes 1*** osutatud riikidega ***programmis*** osalemiseks sõlmitud assotsieerimislepinguga:

   a) tagatakse õiglane tasakaal programmis osaleva kolmanda riigi osaluse ja saadava kasu vahel;

   b) nähakse ette programmis osalemise tingimused, sealhulgas viis, kuidas arvutada programmile antav tegevustoetusest ja osalustasust koosnev rahaline osalus ja programmi üldised halduskulud;

   c) ei anta kolmandale riigile programmiga seoses mingit otsustusõigust;

   d) kindlustatakse liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve, ***ning***

   e) ▌tagatakse liidu julgeoleku ja avaliku korra huvide kaitse.

3. ***Lõike 2*** punkti d kohaldamisel assotsieerunud kolmas riik:

a) annab määruste (EL, Euratom) 2024/2509 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 kohaselt nõutavad õigused ja juurdepääsu, ▌

b) tagab, et täiteotsused, millega kehtestatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 299 alusel rahaline kohustus, ning Euroopa Liidu Kohtu otsused ja määrused pööratakse täitmisele ning

c) tagab, et tema pädevad asutused teevad kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste lepingute ja muude kohaldatavate õigusnormidega Euroopa Prokuratuuriga liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimisel ja nende eest süüdistuste esitamisel koostööd.

Artikkel 8

Rakendamine ja liidu rahastuse vormid

1. Programmi rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, ▌kas täites eelarvet otse või kaudselt koos nimetatud määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. ▌Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 ***võib liidu rahastust anda mis tahes vormis***.

3. Kui see on programmi raames toetatava meetme rakendamiseks asjakohane ja vajalik, võib kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõike 2 teise lõigu punktiga a anda rahalist toetust enne meetme kohta taotluse esitamise kuupäeva alustatud meetmetele ja enne seda kuupäeva kantud kulude katmiseks, tingimusel et meedet ei ole alustatud rohkem kui kolm kuud enne taotluste esitamise tähtaega ja see ei ole viidud lõpule enne sihttoetuslepingu allkirjastamist.

4. Kui liidu rahastust antakse sihttoetusena, antakse seda kuludega sidumata rahastuse või lihtsustatud kuluarvestusega rahastuse ***vormis*** kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509. ***Võimaluse korral antakse programmi raames sihttoetusi kindlasummaliste maksete vormis.*** Tegelikke rahastamiskõlblikke kulusid ***võib hüvitada*** üksnes juhul, kui programmi raames toetatava meetme eesmärke ei ole ***muul viisil*** võimalik saavutada ▌.

5. Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikega 3 võivad hindamiskomisjoni ***abistada*** väliseksperdid, ***kellel on kehtiv juurdepääsuluba, juhul kui tööprogramm seda nõuab***. ***Erandina kõnealuse määruse artiklist 242 sõltumatute ekspertide nimekirja ei avalikustata.***

Artikkel 9

Rahastamiskõlblikkus

1. Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 kehtestatakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, ***et toetada käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamist***, ning neid kohaldatakse kõigi programmi kohaste väljavalimismenetluste suhtes.

2. Väljavalimismenetlustes ▌ võivad liidu rahastust saada järgmised õigussubjektid:

   a) liikmesriigis asutatud üksused;

   b) assotsieerunud kolmandas riigis asutatud üksused;

   c) rahvusvahelised organisatsioonid;

   d) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid.

3. Programmi raames toetatavate meetmete puhul, millele on osutatud artiklis 10, välja arvatud ***artikli 10 lõike 1*** punktis d ▌ osutatud meetmed, peavad liidu rahaliste vahendite saajad (edaspidi „vahendite saajad“) olema VKEd ▌ .

4. Vahendite saajad peavad, välja arvatud ***artikli 10 lõike 1*** punktis c ▌ osutatud meetmete puhul, olema:

   a) asutatud ***liidus*** või assotsieerunud kolmandas riigis ning

   b) nende juhtimisstruktuurid peavad ***asuma liidus või*** assotsieerunud kolmandas riigis.

5. Vahendite saajad ei tohi olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

6. Vahendite saajate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse programmist toetatava meetme jaoks, peavad kogu meetme kestuse ajal asuma liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi territooriumil.

7. Kui programmi raames toetatavas meetmes osaleval vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, vara ja ressursid liidus või assotsieerunud kolmandas riigis, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis asuvad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud kolmandate riikide territooriumi, kui see ei ole vastuolus ***liidu*** ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ning on kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega. Sellise taristu ja selliste rajatiste, vara ja ressursside kasutamist hõlmavate tegevustega seotud kulud vastavad programmist toetuse saamise tingimustele.

8. Õigussubjekti võib pidada käesolevas lõikes osutatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele vastavaks, kui ta on täitnud samaväärsed tingimused, mis on sätestatud ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes*** (EL) 2018/1092[24], (EL) 2021/697 ▌, (EL) 2023/1525[25],▌ ***(EL) 2023/2418[26] või (EL) 2025/2643*** või ***nõukogu*** määruses (EL) 2025/1106[27], tingimusel et ükski hilisem muudatus ei sea nende tingimuste täitmist kahtluse alla.

9. Liidu rahastust ei saa järgmised meetmed▌ :

a) meetmed või nende osad, mida juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest ▌ ;

b) meetmed selliste toodete ja tehnoloogia arendamiseks, mille kasutamine, arendamine või tootmine on kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud***;***

c) meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille puhul puudub inimeste ründamisel sihtmärkide ja tulevahetuse otsuste tegemisel tegeliku inimkontrolli võimalus, ilma et see piiraks võimalust anda liidu rahastust, mille eesmärk on varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine kaitse otstarbel;

d) meetmed, mis on seotud kobarlahingumoonaga.

---

24 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).

26 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).

27 Nõukogu 27. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/1106, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ (ELT L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj).

Artikkel 10

Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Meetmetega, mida võib programmist rahastada, viiakse ellu ▌ artiklis 3 sätestatud eesmärke ja need meetmed võivad esineda ühes ***või mitmes*** järgmises vormis ▌ :

a) toetus kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete ***ning asjakohasel juhul nende tootmiseks vajalike komponentide*** kiireks väljatöötamiseks, sealhulgas juhul, kui ***need tooted*** põhinevad kahesuguse kasutuse potentsiaaliga tsiviiltehnoloogia kaitseotstarbelisel integreerimisel ja kohandamisel;

b) toetus kujunemisjärgus ja murranguliste ***kaitseotstarbeliste*** toodete ▌ turuleviimiseks, sealhulgas ***nõudluse koondamise ning*** sihtotstarbelise ja iteratiivse reaaltingimustes katsetamise ja demonstreerimise toetamise kaudu, ***kaasates lõppkasutajaid ja saades neilt tagasisidet, eelkõige kontaktide loomise kaudu***;

c) toetus üksuse või selle juhtimisstruktuuri asukoha ***üleviimiseks liitu või*** assotsieerunud kolmandasse riiki, et tulemuslikult rakendada punktides a ja b ***osutatud*** meetmeid, ***kui üksus oli varem asutatud või selle juhtimisstruktuur asus mitteassotsieerunud kolmandas riigis;***

d) toetus punktides a ja b osutatud meetmete tulemuslikuks rakendamiseks vajalike meetmete jaoks, sealhulgas, kuid mitte ainult,

i) seoses kvalifikatsiooni,

ii) sertifitseerimise,

iii) taristule juurdepääsu,

iv) uuenduslikele tootmisrajatistele ja uuenduslikele protsessidele juurdepääsu,

v) investeerimisvalmiduse toetuse,

vi) oskuste arendamise,

vii) uuringute hankimise ning

viii) ökosüsteemi loomise ja tugevdamisega, ***sealhulgas VKEde ja Euroopa kaitsetööstuse peatöövõtjate, süsteemiintegraatorite ja esmatasandi alltöövõtjate vahelise koostöö toetamine.***

2. Programmist võib anda toetust meetmetele, mis seisnevad olemasolevate toodete ja olemasoleva tehnoloogia kiires ajakohastamises, tingimusel et meetme ***elluviimiseks*** vajamineva, eelnevalt olemasoleva teabe, vajaminevate intellektuaalomandi ***õiguste*** ega muude vajaminevate õiguste kasutamise suhtes ei ole otse ▌ või kaudselt ühe või mitme vahendava õigussubjekti kaudu kohaldatav ***mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse poolne piirang***, kui see piirang ei võimaldaks meetme tulemuslikku elluviimist.

3. Vahendite saajatel on, kui see on võimalik ja asjakohane, kiire juurdepääs ***liidu*** katse- ja eksperimenteerimisrajatistele ning ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS) ettevõtluskiirendile.

4. Programmi raames toetatavad meetmed ei tohi olla vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames kooskõlas Euroopa Liidu lepingu V jaotisega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõtte austamisega.

Artikkel 11

Hindamiskriteeriumid

1. Kui see on väljavalimismenetluse laadist sõltuvalt asjakohane ja sobilik ning kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, sätestatakse hindamiskriteeriumid käesoleva määruse artiklis 16 osutatud ***tööprogrammis*** ja nende puhul võetakse arvesse järgmisi elemente:

   a) ***murranguline potentsiaal kaitsevaldkonnas, mille hindamisel võetakse arvesse seda, mil määral erineb kavandatav lahendus tehnoloogia praegusest baastasemest;***

   b) taotluse kvaliteet ja taotleja võime rakendada artiklis 10 osutatud meedet;

   c) mõju kaitsevaldkonnale, võttes arvesse liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide vajadusi, ***eelkõige*** mis puudutab kulutõhusust, tarnekiirust ja kasutusvalmidust, ***sealhulgas asjakohasel juhul küberturvalisust***.

2. Peale käesoleva artikli lõikes 1 osutatud elementide võib artiklis 16 osutatud tööprogrammides arvesse võtta ka kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia tarneahelate varustuskindluse suurenemist.

3. Artiklis 16 osutatud tööprogrammis sätestatakse täiendavad üksikasjad käesoleva artikli lõikes 1 ***osutatud*** hindamiskriteeriumide kohaldamise kohta, võttes arvesse taotlusvooru eesmärke ***ning*** kvalifitseerimis- ja hindamis***menetlusi***.

Artikkel 12

Kvalifitseerimis- ja väljavalimismenetlus

1. Et tagada artiklis 10 osutatud meetmete tõhus rakendamine põhjendamatu viivituseta, võib tööprogrammis nii eelarve otsese kui ka kaudse täitmise raames ette näha kiirendatud ja lihtsustatud väljavalimismenetlused.

2. Erandina määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklitest 199, 201 ja 203 sihttoetuste puhul ning ***selle määruse artikli 170*** lõike 1 punktidest b ja c ning ***artikli 170 lõikest 2*** hangete puhul ***võib tööprogrammis ette näha, et selles*** kindlaks määratud väljavalimismenetluste puhul ▌ kohaldatakse järgmisi tingimusi:

   a) toetuse andmise otsuse ja juriidiliste kohustuste allkirjastamise nõuded peavad piirduma hindamiskriteeriumide ja menetlusest kõrvalejätmise kriteeriumide esialgse hindamisega;

   b) toetuse andmise otsuse võib teha üksnes avalduse esitajate ja pakkujate endi poolt rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumite kohta tehtud kinnituse alusel, eelkõige seoses kontrolliga, nõudmata esialgse hindamise ajal vastavate tõendavate dokumentide esitamist;

   c) komisjon viib lõpphindamise lõpule põhjendamatu viivituseta;

   d) avalduse esitajaid ja pakkujaid peab esialgse hindamise tulemustest teavitama tööprogrammis kindlaks määratud ajavahemiku jooksul, ning

   e) toetuse andmise otsuse peab tegema tööprogrammis kindlaks määratud ajavahemiku jooksul.

3. Kui lõike 2 punktis c osutatud lõpphindamisel jõutakse järeldusele, et vahendite saaja ei vasta kõigile rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumidele, kaotab juriidiline kohustus kehtivuse. ***Maksed tehakse alles pärast lõpphindamise lõpuleviimist.***

4. Tööprogrammiga võib kehtestada spetsiaalsed kaheetapilised alt üles suunatud väljavalimismenetlused vastavalt järgmistele põhimõtetele:

a) esimeses etapis

i) võib osalemiskutse välja kuulutada, täpsustamata ▌ tegevuse laadi või kasutatavat eelarve täitmise vahendit, et võimaldada avalduse esitajatel ja pakkujatel esitada projektitaotlusi või pakkumusi kaupade, ehitustööde või teenuste kohta, mis võivad aidata kaasa käesoleva määruse eesmärkidele, nagu on ette nähtud artiklis 16 osutatud tööprogrammis;

ii) hinnatakse taotlusi ja pakkumusi ning järjestatakse need tööprogrammis kehtestatud ühiste hindamiskriteeriumide alusel, nagu nende suhteline panus eesmärkide saavutamisse;

iii) määrab hindamiskomisjon kindlaks kõige sobivama eelarve täitmise vahendi, mis võib kuuluda eelarve otsese või kaudse täitmise alla, ***ning*** teeb ettepaneku liidu rahalise toetuse maksimumsumma ja vormi kohta;

b) teises etapis palutakse taotlejaid ja pakkujaid, kelle projekte või pakkumisi on edukalt hinnatud, oma taotlust või pakkumust vastavalt hindamiskomisjoni järeldustele olemasoleva eelarve piires kohandada ja täiendada.

5. Lõikega 4 hõlmamata küsimustes toimub väljavalimismenetlus kooskõlas määruses (EL, Euratom) 2024/2509 sätestatud normidega ▌, mida kohaldatakse vastava eelarve täitmise vahendi suhtes.

6. Komisjon annab programmi kohast rahalist toetust rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 13

Motiveeriv sekkumine

1. Erandina ▌artiklis 9 sätestatust võib tööprogrammis sätestada, et väljavalimismenetlus toimub motiveeriva sekkumise vormis, ***mis võimaldab programmis osalevate õigussubjektide*** või nende juhtimisstruktuuri ***asukohta käsitlevate*** rahastamiskõlblikkuse ***kriteeriumide*** kohaldamise ajutiselt ja tingimuslikult ***peatada***.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt peatatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid peavad olema täidetud ja nendele vastavust hinnatakse ajavahemiku jooksul, mis on kindlaks määratud juriidilises kohustuses ***määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 2 punkti 39 tähenduses***. Liidu rahastust antakse siis, kui kõik ***rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid*** on täidetud.

3. Kui lõike 1 kohaselt peatatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriume ***lõikes 2 osutatud*** juriidilises kohustuses kindlaks määratud ajavahemiku jooksul ei täideta, ***loetakse*** programmi raames toetatav meede rahastamiskõlbmatuks ja kogu liidu rahastus nõutakse täielikult tagasi.

4. Kui väljavalimismenetlus toimub ergutusmeetme vormis, siis eelmakseid ei tehta.

5. Tööprogrammis nähakse ette lõike 1 kohaselt motiveeriva sekkumise vormis toimuvale väljavalimismenetlustele eraldatav konkreetne eelarve. See eelarve moodustab piiratud osa programmi eelarvest, et säilitada kõnealuse toetuse sihipärane ja erakorraline laad.

Artikkel 14

Liidu rahastamismäärad

Ilma et see piiraks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 193 kohaldamist, võib programmist rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest.

Artikkel 15

Tulemuste omandiõigus

1. Mitteassotsieerunud kolmandad riigid ja mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused ▌ ei saa ***otse ega kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu*** mingil viisil kontrollida ega piirata programmist toetatavate meetmete tulemusi, sealhulgas ***mis puudutab*** tehnosiiret.

2. Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide kaalutlusõigust sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordipoliitika üle.

3. Tehnosiire toimub täielikus kooskõlas direktiiviga 2009/43/EÜ ▌ ning asjakohasel juhul ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määrusega (EL) 2021/821[28].

4. Ilma et see piiraks ▌ lõike 2 kohaldamist, tuleb mitteassotsieerunud kolmandale riigile või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusele programmi abil saavutatud tulemuste omandiõiguse üleandmiseks või ainulitsentside andmiseks juhul, kui see toimub ***kolme*** aasta jooksul pärast meetme lõppmakse tegemist, eelnevalt teavitada komisjoni ***ning saada*** asjaomase liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi ametiasutuste ***heakskiit*** sellistel tingimustel, mis tagavad ▌***liidu ja selle liikmesriikide*** julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitse. Kui omandiõiguse üleminek või ainulitsentside andmine on vastuolus ***liidu*** ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega või artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, tuleb programmi alusel saadud toetus tagasi maksta.

---

28 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj).***

5. Kui liit ***tellib*** uuringu ▌, on kõikidel liikmesriikidel ja assotsieerunud kolmandatel riikidel õigus saada kirjaliku taotluse alusel tasuta lihtlitsents selle uuringu kasutamiseks.

6. Kui liidu rahastust antakse sihttoetuse vormis, on ***liidu*** institutsioonidel, organitel ja asutustel ning sihttoetust andvatel asutustel õigus kasutada taotluse korral tulemusi ilma tasuta, ilma et see mõjutaks tulemuste omandiõigust, või taustteabega seotud ***intellektuaalomandi õigusi***, kuid üksnes selleks, et kujundada, rakendada ja seirata nende pädevusse kuuluvates valdkondades liidu poliitikat ja programme. ***Selliseid kasutusõigusi võib teostada üksnes mitteärilisel otstarbel ja konkurentsiväliselt***.

Artikkel 16

Tööprogramm

1. Programmi rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 110 lõikes 2 osutatud tööprogrammi kaudu.

2. Tööprogrammis esitatakse üksikasjalikult programmi alusel toetatavate meetmete kategooriad ***ja teemad***. Need kategooriad peavad olema kooskõlas artiklis 3 ***sätestatud*** eesmärkidega.

3. ***Tööprogrammis esinevaid probleemipüstitusi käsitatakse peamistena, tuginedes mitme liikmesriigi ühistele pakilistele ja esmatähtsatele võimevajadustele.***

4. Välja arvatud ***artikli 12 lõikes 4*** sätestatud väljavalimismenetluse puhul, sisaldab tööprogramm ***asjakohasel juhul*** funktsionaalseid nõudeid ***ja*** selles täpsustatakse artikli 8 kohast liidu rahastuse vormi, ***piiramata seejuures*** konkurentsi taotlusvoorudes.

5. Komisjon võtab tööprogrammi vastu rakendusaktiga. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 4 osutatud ***kontrolli***menetlusega.

Artikkel 17

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. ***Euroopa välisteenistus ja Euroopa Kaitseagentuur kutsutakse osalema*** komitee koosolekutel vaatlejana ***ning esitama*** komitee töös ***oma seisukohti ja eksperditeadmisi***.

3. ***Komisjon võib omal algatusel või ühe või mitme liikmesriigi taotlusel kutsuda asjakohasel juhul komitee koosolekutele assotsieerunud kolmandate riikide esindajaid. Assotsieerunud kolmandate riikide esindajad ei viibi ega osale komitee hääletamisel.***

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit ***5***.

5. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 18

Seos direktiiviga 2009/81/EÜ

Liikmesriigi ***sõlmitud*** hankelepingut kaitseotstarbelise toote kohta, mis tuleneb programmi raames toetatavast meetmest ***või*** projektist, mis on saanud määruse (EL) 2024/795 artikli 4 lõike 1 kohaselt ***suveräänsusmärgise ning mida liikmesriik on käesoleva määruse artikli 6 kohaselt rahastanud, käsitatakse*** lepinguna, mis on sõlmitud uurimis- ja arendustegevusel põhineva koostööprogrammi raames direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 ***punkti c tähenduses***.

Artikkel 19

Määruse (EL) 2024/795 muutmine

Määruse (EL) 2024/795 artikli 4 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Komisjon annab igale STEPi eesmärkidele kaasa aitavale projektile suveräänsusmärgise, tingimusel et seda projekti on hinnatud ja see vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 või määruse (EL) .../ ...[+], või komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/856[*****] kohases taotlusvoorus osalemise kutses esitatud kvaliteedi miinimumnõuetele, eelkõige rahastamiskõlblikkuse, menetlusest kõrvalejätmise ja hindamiskriteeriumidele.*

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... 2026. aasta määrus (EL) 2026/ ..., millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) ning muudetakse määrusi (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467 (ELT L ..., ELI: ...).*

***** *Komisjoni 26. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/856, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ innovatsioonifondi toimimise osas (ELT L 140, 28.5.2019, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/856/oj).“*

Artikkel 20

Määruse (EL) 2026/467 muutmine

Määruse (EL) 2026/467 artikli 13 lõike 4 punkt f sõnastatakse järgmiselt:

„f) kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud tootjaid ja alltöövõtjaid võidakse lugeda käesolevas lõikes osutatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavaks, kui nad on täitnud samaväärsed tingimused, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1092[*], (EL) 2021/697[**], (EL)

[+] *ELT: palun sisestada teksti käesolevas dokumendis sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev, pealkiri ja ELT avaldamisviide.*

2023/1525[***], (EL) 2023/2418[****] või (EL) …/…[+] või nõukogu määruses (EL) 2025/1106, ning tingimusel, et ükski hilisem muudatus ei sea nende tingimuste täitmist kahtluse alla;

[+] ***ELT: palun sisestada teksti käesolevas dokumendis sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev, pealkiri ja ELT avaldamisviide.***

---

* ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).***

** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).***

*** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).***

**** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).***

***** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) ning muudetakse määrusi (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467 (ELT L …, ELI: …).“***

Artikkel 21

Salastatud teavet käsitlevate normide kohaldamine

1. Käesoleva määruse rakendamisel kehtib järgmine:

a) liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid, kelle territooriumil on vahendite saaja asutatud, hindavad programmis raames toetatavate meetmete rakendamise ajal käideldud taust- ja tulemteabe tundlikkust;

b) kui sellel teabel on riiklik salastatuse tase, kehtestavad punktis a osutatud liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid oma riiklike õigusnormide kohaselt piisava julgeolekuraamistiku;

c) iga liikmesriik tagab ELi salastatud teabe kaitstuse ***taseme***, mis on samaväärne sellega, mis on tagatud ***nõukogu otsuses 2013/488/EL***[29] sätestatud ▌ julgeolekueeskirjadega;

d) Komisjon kaitseb programmiga seoses saadud salastatud teavet kooskõlas julgeolekunormidega, mis on sätestatud ***komisjoni*** otsuses (EL, Euratom) 2015/444[30].

2. Et hõlbustada salastatud ja tundliku teabe vahetamist komisjoni ning liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide ning kohasel juhul avalduse esitajate ja vahendite saajate vahel, loob komisjon akrediteeritud turvalise teabevahetussüsteemi. Nimetatud teabevahetussüsteemi puhul võetakse arvesse liikmesriikide julgeolekunorme.

---

29 ***Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2013/488/oj).***

30 ***Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj).***

Artikkel 22

Auditid

Liidu rahalise toetuse kasutamise auditid, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud isikud või üksused kui need, kes on saanud selleks volituse liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, võetakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 127 kohaselt üldise kindluse aluseks. Euroopa Kontrollikoda kontrollib liidu kõikide tulude ja kulude raamatupidamiskontosid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 287.

Artikkel 23

Teavitamine, kommunikatsioon ja üldsusele avalikustamine

1. Vahendite saajad märgivad ära liidu vahendite päritolu ja tagavad nimetatud rahastuse nähtavuse, sealhulgas programmi raames toetatavate meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tegelikkusele vastavat ja proportsionaalset sihtteavet.

2. Komisjon rakendab käesoleva määruse, programmi raames toetatavate meetmete ja ***saavutatud*** tulemustega seotud teavitus- ja kommunikatsioonimeetmeid.

3. Programmile eraldatud rahaliste vahenditega võidakse kaasa aidata teabe levitamise, kontaktide loomise ja teadlikkuse suurendamise ürituste korraldamisele, sealhulgas tarneahelate avamise eesmärgil, et edendada VKEde piiriülest osalemist. ***Selline tegevus hõlmab meetmeid, mille eesmärk on tagada laialdane teadlikkus programmist ja hõlbustada osalemist kogu liidus, eelkõige VKEde, idufirmade ja ebatraditsiooniliste kaitsevaldkonnas tegutsejate seas, kelle osalemine liidu programmides on varem olnud piiratud. Levitamistegevus hõlmab meetmeid, millega teavitatakse võimalikke avalduse esitajaid võimalusest lisada nende tooted määruse (EL) 2025/2643 alusel loodud kaitseotstarbeliste toodete kataloogi.***

Artikkel 24

Seire, hindamine ja läbivaatamine

1. Komisjon seirab programmi rakendamist ja hindab selle tulemuslikkust käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisel. Võttes arvesse kujunemisjärgus ja murrangulise kaitseinnovatsiooni suurt riski ja suurt potentsiaali, hinnatakse programmi edukust portfelli tasandil.

2. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt programmi rakendamisest.

3. Komisjon koostab 1. juuliks 2028 aruande, milles hindab programmist toetatavate meetmete mõju ja tõhusust, ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. See aruanne sisaldab teavet järgmise kohta:

a) VKEde osalemise määr;

b) toetatavate üksuste geograafiline jaotus liidus ja assotsieerunud kolmandates riikides;

c) toetatavate tegevuste temaatiline jaotus;

d) kulude jaotus meetmeliikide kaupa;

e) väljavalimismenetluste tõhusus võrreldes võrdlusalustega olemasolevates rahastamisvahendites;

f) koondandmed programmist rahastatud toodete kasutuselevõtu kohta.

Artikkel 25

Jõustumine ▌

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0321

Töötajate kaitse tööl kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest tulenevate ohtude eest

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ seoses ainete lisamisega selle I, III ja IIIa lisasse ja piirnormide kehtestamisega (COM(2025)0418 – C10-0180/2025 – 2025/0232(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0418),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ning artikli 153 lõikeid 1 ja 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0180/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 23. oktoobri 2025. aasta arvamust,

– pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 22. juuli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit (A10-0100/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0232

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 6. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2026/…, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest tulenevate ohtude eest

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 153 lõike 2 punkti b koostoimes artikli 153 lõike 1 punktiga a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/73, 30.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/73/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Selleks et parandada töötajate kaitset töökohal kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest tulenevate ohtude eest ning tagada kogu liidus ühesugune minimaalne kaitse, on vaja korrapäraselt ajakohastada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/37/EÜ[3]. Võttes arvesse kättesaadavat teavet, sealhulgas ajakohaseid teaduslikke tõendeid ja tehnilisi andmeid, tuleks kehtestada või läbi vaadata tööalase ohtlike ainetega kokkupuute piirnormid ning need peaksid põhinema sotsiaal-majandusliku mõju ja teostatavuse tegurite põhjalikul hindamisel. ***Kui*** teave ***on kättesaadav***, peaks see hõlmama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1907/2006[4] asutatud Euroopa Kemikaaliameti (ECHA) riskihindamise komitee arvamusi ning ***nõukogu 22. juuli 2003. aasta otsusega[5] moodustatud*** tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamusi. ***Need arvamused sisaldavad vajalikke teaduslikke tõendeid, et põhjendada komisjoni ettepanekuid direktiivi 2004/37/EÜ muutmiseks. Lisaks põhinevad need praktilistel kogemustel ja töökohtade tegelikul olukorral kogu liidus ning kajastavad laialdast konsensust.***

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (kuues üksikdirektiiv nõukogu direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (ELT L 158, 30.4.2004, lk 50, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/37/oj).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

5 Nõukogu 22. juuli 2003. aasta otsus, millega moodustatakse tööohutuse ja -tervishoiu nõuandekomitee (ELT C 218, 13.9.2003, lk 1).

Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamused, mis on kolmepoolse konsensuse tulemus, on selles kontekstis eriti olulised ja neid tuleks arvesse võtta. Kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppega[6] peaks komisjon tagama, et tema ettepanekud põhinevad kindlatel tõenditel ja sidusrühmade ulatuslikul kaasamisel, ning ta peaks süstemaatiliselt hindama nende ettepanekute majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõju. Ettepanekutes tuleks järgida subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) ja Euroopa Liidu toimimise lepinguga (ELi toimimise leping).

(2) Direktiiv 2004/37/EÜ hõlmab aineid ja segusid, mis vastavad 1A või 1B kategooria kantserogeeniks, mutageeniks või ***reproduktiivtoksiliseks*** aineks klassifitseerimise kriteeriumidele, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008[7] I lisas, ning kõnealuse direktiivi I lisas osutatud aineid, segusid või protsesse. Selleks et tõendada, et ***need*** ained, segud ja protsessid kuuluvad ***direktiivi 2004/37/EÜ*** kohaldamisalasse, tuleb enne iga uue aine, segu või protsessi lisamist ***kõnealuse direktiivi*** I lisas osutatud loetellu esitada usaldusväärsed teaduslikud tõendid, tuginedes kättesaadavatele usaldusväärsetele teaduslikele allikatele, nagu ECHA, Rahvusvaheline Vähiuurimiskeskus (IARC) ja riiklikud asutused, ning pöörata erilist tähelepanu neid aineid, segusid ja protsesse käsitlevatele eelretsenseeritud publikatsioonidele. ***Töötajate kõrgeimal tasemel kaitseks peaks komisjon suurendama oma jõupingutusi, et teha parima kättesaadava teabe, sealhulgas teaduslike ja tehniliste andmete põhjal kindlaks prioriteetsed ained, millele kehtestada kõnealuse direktiivi alusel piirnormid, kasutades samal ajal parimal viisil ära olemasolevaid ja tulevasi eelarve- ja haldusressursse, võttes arvesse teaduslikke ja haldusvajadusi.***

---

6 ***ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.***

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1272/oj).

(3) ***Direktiivi 2004/37/EÜ I lisas osutatud ained, segud ja protsessid ning nende protsesside käigus eralduvad ained ja segud erinevad selles osas, kas neil on kantserogeenne, mutageenne või reproduktiivtoksiline mõju. Seepärast on asjakohane selgitada kõnealuses direktiivis mõistete „kantserogeen“, „mutageen“ ja „reproduktiivtoksiline aine“ määratlusi, et iga nimetatud määratlus hõlmaks asjaomaseid aineid, segusid ja protsesse. Samuti on asjakohane ühtlustada reproduktiivtoksiliste ainete määratlus „kantserogeenid“ ja „mutageenid“ määratlusega.***

(4) ***Mutageenide ja suurema osa kantserogeenide puhul ei ole teaduslikust seisukohast võimalik kindlaks teha tasemeid, millest madalama taseme puhul ei oleks kokkupuutel kahjulikku tervisemõju. Kuigi kantserogeenidele ja mutageenidele tööalase kokkupuute piirnormide kehtestamine direktiivis 2004/37/EÜ aitab sellisest kokkupuutest tulenevaid riske oluliselt vähendada selles direktiivis vastu võetud järkjärgulise ja eesmärkide seadmisel põhineva käsitusviisi abil, ei kõrvalda see siiski täielikult tööalasest kokkupuutest tulenevaid riske töötajate tervisele ja ohutusele (jääkriskid). Seepärast on oluline teavitada töötajaid kõnealuses direktiivis ette nähtud töötajate koolituse käigus selliste jääkriskide olemasolust selgel ja läbipaistval viisil. Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee võttis 10. detsembril 2025 konsensuse alusel oma arvamusega „Teavitamine jääkriskidest, mis on seotud tööalase kantserogeenidega kokkupuute siduvate piirnormidega“ vastu selliste jääkriskide loetelu, mis on seotud kehtivate tööalase kokkupuute siduvate piirnormidega kantserogeenide puhul vastavalt direktiivile 2004/37/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/148/EÜ[8].***

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl (ELT L 330, 16.12.2009, lk 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/148/oj).

(5) On võimalik, et teatavad töötajad puutuvad rohkem kokku eri tüüpi ainetega ja on soost tulenevalt nende suhtes haavatavamad. Seda tuleks jätkuvalt arvesse võtta töötervishoiu ja tööohutuse teadusuuringutes, muudes teadusuuringutes ning riskihindamise komitee ja tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamustes, võttes samal ajal arvesse meeste ja naiste tööturul osalemise eesmärki.

(6) Teatavaid direktiiviga 2004/37/EÜ hõlmatud aineid kasutatakse liidu jaoks strateegilise tähtsusega sektorites. Kuigi tööstusliku ülemineku edendamine, ringmajanduse stimuleerimine ning toormetega seoses rahvusvahelise strateegilise autonoomia säilitamine ja suurendamine on kõik liidu prioriteedid, on oluline tagada, et kõik töötajad oleksid kõrgel ja võrreldaval tasemel kaitstud tööalase kokkupuutega seotud terviseohtude eest. Euroopa sotsiaalõiguste samba[9] 10. põhimõttes tunnistatakse ka töötajate õigust töötervishoiu ja tööohutuse kõrgetasemelisele kaitsele, mis hõlmab kaitset kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuute eest töökohal. Sellega seoses ei võeta tööalase kokkupuute piirnormide kehtestamise protsessis arvesse mitte ainult teaduslikke ja tervisekaalutlusi, vaid ka sotsiaal-majanduslikke aspekte, mis mõnel juhul õigustavad üleminekuperioodide kehtestamist.

9 ELT C 428, 13.12.2017, lk 10.

(7) IARC liigitas keevitusaurud inimestele kantserogeenseteks aineteks (IARC klassifikatsiooni 1. rühm). ECHA hindamisuuringu ***aruande*** kohaselt on keevitusaurud ***ja muude sarnasel viisil aure tekitavate protsesside käigus tekkivad aurud*** keeruka koostisega ja võivad sisaldada kantserogeene, mutageene või reproduktiivtoksilisi aineid, nagu kroom(VI)ühendid, nikliühendid, kaadmium ja selle anorgaanilised ühendid. ***Olles kaalunud uusimaid kättesaadavaid teaduslikke tõendeid, sealhulgas ECHA hindamisuuringu aruannet mõju kohta töötajate tervisele ja ohutusele, soovitas tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee lisada direktiivi 2004/37/EÜ I lisasse üksnes need tööprotsessid, mille juures puututakse kokku keevitusaurudega.*** Keevitusaurude keerukas ja ebaühtlane koostis ning ühtlustatud klassifikatsiooni puudumine määruses (EÜ) nr 1272/2008 põhjustavad ebaselgust nende võimaliku ohtlikkuse suhtes töötajatele ja sellest tulenevalt asjakohaste riskijuhtimismeetmete puudust töökohal. Keevitusaurude klassifitseerimata jätmise käsitlemine liidu tasandil tagaks suurema õigusselguse direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisel.

Seega on kooskõlas tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee (ACSH) arvamusega asjakohane lisada direktiivi 2004/37/EÜ I lisasse tööprotsessid, mille juures puututakse kokku keevitusprotsessis tekkivate aurudega, mis sisaldavad aineid ***või segusid***, mis vastavad 1A või 1B kategooria kantserogeeniks, mutageeniks või ***reproduktiivtoksiliseks*** aineks klassifitseerimise kriteeriumidele, mis on esitatud määruse (EÜ) nr 1272/2008 I lisas. ***Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamuses oli ka soovitus töötada välja keevitusaure käsitlevad suunised. Lisaks olemasolevatele suunistele, nagu kõrgemate tööinspektorite komitee 2018. aastal välja töötatud ja riiklikele tööinspektoritele ette nähtud suunised keevitusaurudest põhjustatud terviseohtude käsitlemiseks, võivad täiendavad liidu suunised, mis on kooskõlas ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistikuga ning põhinevad uusimatel teaduslikel tõenditel, aidata tööinspektoritel ja ettevõtjatel, eelkõige väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEdel), sealhulgas mikroettevõtjatel, tagada vastavuse direktiivi 2004/37/EÜ I lisas esitatud keevitusaurude kandele. Sellised suunised võiksid muu hulgas edendada ühesugust minimaalset kõrgetasemelist kaitset kõigis liikmesriikides kõigi töötajate jaoks, kes keevitusaurudega kokku puutuvad.***

(8) Metalliline koobalt ja mitu koobaltiühendit vastavad määruses (EÜ) nr 1272/2008 sätestatud 1B kategooria kantserogeeniks ja ***reproduktiivtoksiliseks*** aineks klassifitseerimise kriteeriumidele ja on seega direktiivis 2004/37/EÜ määratletud kantserogeenid ja ***reproduktiivtoksilised*** ained. Töötajad puutuvad sageli kokku koobaltiühendite seguga ning tööalase kokkupuute piirnorme tuleks kohaldada kõigi anorgaaniliste koobaltiühendite suhtes. Kättesaadava teabe (sealhulgas teaduslikud ja tehnilised andmed) põhjal on seetõttu asjakohane kehtestada direktiivis 2004/37/EÜ koobalti ja anorgaaniliste koobaltiühendite piirnorm.

(9) ***Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee*** nõustus riskihindamise komitee arvamuse põhjal sellega, et tööalane kokkupuude koobalti ja selle anorgaaniliste ühenditega võib põhjustada ka naha ja hingamisteede sensibiliseerumist. Seepärast on asjakohane kehtestada direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisalas piirnormid koobalti ja anorgaaniliste koobaltiühendite nii sissehingatavale fraktsioonile kui ka sissehingatavale kopsualveoolidesse jõudvale fraktsioonile ning lisada neile märge naha ja hingamisteede sensibiliseerimise kohta.

(10) Koobalti ja anorgaaniliste koobaltiühendite puhul on ette näha, et lühikese aja jooksul on raske hakata järgima sissehingatava fraktsiooni piirnormi 0,01 mg/m³ ja sissehingatava kopsualveoolidesse jõudva fraktsiooni piirnormi 0,0025 mg/m³. Seepärast on asjakohane kehtestada käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevale järgnev kuueaastane üleminekuperiood, mille jooksul kohaldatakse piirnorme 0,02 mg/m³ (sissehingatav fraktsioon) ja 0,0042 mg/m³ (sissehingatav kopsualveoolidesse jõudev fraktsioon).

(11) Koobaltit kasutatakse mitmes sektoris, näiteks patarei- ja akusektoris, mis on strateegilise tähtsusega Euroopa roheleppes ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119[10] sätestatud eesmärkide saavutamisel. Koobalt on ohtlik metall, mis ohustab tõsiselt töötajate tervist, põhjustades näiteks hingamisprobleeme, südame-, kilpnäärme-, maksa- või neerukahjustusi ja potentsiaalselt vähki; prognooside kohaselt suureneb koobalti tarbimine rohepöörde tõttu 2050. aastaks ligikaudu 330 %, mistõttu on eriti oluline tagada töötajate tervise ja ohutuse kõrgetasemeline kaitse. Tööalase kokkupuute piirnormid koobalti ja anorgaaniliste koobaltiühendite puhul on seega vajalikud, et aidata vältida pikaajalist mõju töötajate tervisele ja heaolule ning toetada liidu koobaltitööstuse atraktiivsust, konkurentsivõimet ja seega pikaajalist kestlikkust, vältides samal ajal koobaltitöötlemisettevõtete ümberpaigutamist kolmandatesse riikidesse, kus tööohutuse ja töötervishoiu normid on leebemad.

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

(12) ***Teatavates sektorites, kus töötajad puutuvad kokku selliste ainetega nagu koobalt ja polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud, võib olla keeruline järgida tööalase kokkupuute piirnorme. Sektorites, kus kokkupuudet ei ole võimalik vältida või piisavalt vähendada muude vahenditega direktiivi 2004/37/EÜ artikli 5 kohaselt, peaksid töötajate asjakohase kaitse tagamiseks olema kättesaadavad hingamisteede kaitsevahendid ja töötajad peaksid neid nõuetekohaselt kasutama kooskõlas kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikes 2 sätestatud riskihindamisega. Võrdsete tingimuste tagamiseks kõigis liikmesriikides on vaja, et kõik liikmesriigid rakendaksid norme kooskõlas kõnealuse direktiivi artiklis 5 sätestatud kontrollimeetmete hierarhiaga, et töötajate kokkupuude kõrvaldada või seda järjekindlalt minimeerida.***

(13) ***Kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuute vältimiseks või vähendamiseks on direktiivis 2004/37/EÜ sätestatud tehniliste ja korralduslike meetmete hierarhia. Selles kontekstis tuleks isikukaitsevahendeid, eelkõige individuaalseid hingamisteede kaitsevahendeid, kasutada üksnes viimase abinõuna. On vaja tagada, et isikukaitsevahendid valitakse ja neid kasutatakse kooskõlas nõukogu direktiiviga 89/656/EMÜ[11], sealhulgas nõudega, et kõik isikukaitsevahendid peavad pärast kõigi vajalike kohanduste tegemist kasutajale õigesti sobima ning vastama tööohutuse ja -tervishoiu osas asjakohastele projekteerimist ja tootmist käsitlevatele liidu sätetele, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/425[12]. Lisaks tuleb vajaliku hoolduse, remondi ja asendamise abil tagada, et isikukaitsevahendid oleks heas töökorras ja rahuldavas hügieeniseisundis.***

---

11 Nõukogu 30. novembri 1989. aasta direktiiv 89/656/EMÜ töötajate isikukaitsevahendite kasutamisega seotud tervisekaitse ja ohutuse miinimumnõuete kohta (kolmas üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 393, 30.12.1989, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1989/656/oj).

12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/425, mis käsitleb isikukaitsevahendeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/686/EMÜ (ELT L 81, 31.3.2016, lk 51, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/425/oj).

(14) Teatavad polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segud, eelkõige sellised, mis sisaldavad benso[a]püreeni, vastavad määruses (EÜ) nr 1272/2008 sätestatud 1A või 1B kategooria kantserogeeniks, mutageeniks või ***reproduktiivtoksiliseks*** aineks klassifitseerimise kriteeriumidele ja kuuluvad seega direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisalasse. Riskihindamise komitee on kindlaks teinud, et need segud võivad olulisel määral imenduda naha kaudu, ning tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee on nõustunud, et on oluline kehtestada tööalase kokkupuute piirnorm kõigile direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisalasse kuuluvatele polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segudele, mida mõõdetakse benso[a]püreenina, ning jätta alles kõnealuse direktiivi III lisas juba sisalduv märge naha kohta.

(15) Polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segude puhul on tõenäoline, et mõnes sektoris on lühikese aja jooksul raske hakata järgima piirnormi 0,00007 mg/m³ (mõõdetuna benso[a]püreenina). Seepärast on asjakohane kehtestada käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevale järgnev ***seitsme***aastane üleminekuperiood, mille jooksul kohaldatakse piirnormi 0,00014 mg/m³ (mõõdetuna benso[a]püreenina). See üleminekuperiood peaks piirduma järgmiste sektoritega: a) terase- ja rauavalukojad, sealhulgas rauasulamite tootjad; b) alumiiniumitootjad; c) süsiniku- ja grafiidi tootjad; d) koksistamistehased; e) kivisöetõrva destilleerimine; f) tulekindlate toodete tootjad; g) rööbasteede keevitamine; h) muud värviliste metallidega seotud metallurgilised protsessid ning i) metallivalu.

(16) Olemasolevad teaduslikud ja tehnilised andmed, sealhulgas riskihindamise komitee ning tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamused näitavad, et isopreen vastab määruses (EÜ) nr 1272/2008 sätestatud 1B kategooria kantserogeeniks klassifitseerimise kriteeriumidele ja on seega direktiivi 2004/37/EÜ määratluse kohaselt kantserogeen. Seetõttu on kooskõlas kolmepoolse menetluse tulemusega asjakohane kehtestada pikaajalise tööalase kokkupuute piirnorm 8,5 mg/m³ (3 ppm), et vältida võimalikke riske töötajate tervisele ja tagada võrdsed tingimused kõigis liikmesriikides.

(17) 1,4-dioksaan vastab määruses (EÜ) nr 1272/2008 sätestatud 1B kategooria kantserogeeniks klassifitseerimise kriteeriumidele ja on seega direktiivi 2004/37/EÜ määratluse kohaselt kantserogeen. Seepärast on olemasoleva teabe, sealhulgas teaduslike ja tehniliste andmete, nagu riskihindamise komitee ning tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee arvamuste põhjal asjakohane kehtestada pikaajalise tööalase kokkupuute piirnorm 7,3 mg/m³ (2 ppm) ja lühiajalise tööalase kokkupuute piirnorm 73 mg/m³ (20 ppm), millele lisatakse märge naha kohta, ning bioloogiline piirnorm 45 mg HEAAd uriinis grammi kreatiniini kohta ***mõõdetuna*** kokkupuute või vahetuse lõpus ***kooskõlas riigisisese õiguse või tavadega***.

(18) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/431[13] laiendati direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisala, et hõlmata reproduktiivtoksilised ained, sealhulgas elavhõbe ja kahevalentsed anorgaanilised elavhõbedaühendid, mis lisati direktiivi 2004/37/EÜ III lisasse. Kuna kõiki kahevalentseid anorgaanilisi elavhõbedaühendeid ei saa liigitada reproduktiivtoksilisteks aineteks, on vaja täpsustada, et piirnormi kohaldatakse üksnes elavhõbeda ja kahevalentsete anorgaaniliste elavhõbedaühendite suhtes, mis kuuluvad direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisalasse.***

---

13 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/431, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (ELT L 88, 16.3.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/431/oj***).

(19) Ohtlikud ravimid, niivõrd kui need sisaldavad kantserogeenseid, mutageenseid või reproduktiivtoksilisi aineid, kuuluvad direktiivi 2004/37/EÜ kohaldamisalasse, mida tunnistavad määratlused ja näited, mis on esitatud komisjoni 28. aprilli 2023. aasta suunistes ohtlike ravimite ohutuks käitlemiseks töökohal. Nende ainete kindlaksmääramise hõlbustamiseks avaldas komisjon 20. veebruaril 2025 teatise „Ohtlike ravimite soovituslik loetelu vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/37/EÜ (töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest tulenevate ohtude eest) artiklile 18a“, võimaldades seeläbi direktiivi 2004/37/EÜ järjepidevat kohaldamist, et kaitsta ainetega kokkupuutuvate töötajate tervist ja ohutust.

(20) Komisjon viis läbi ELi toimimise lepingu artikli 154 kohase kaheetapilise konsulteerimise sotsiaalpartneritega. Komisjon konsulteeris ka tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomiteega, kes on vastu võtnud arvamused kõigi käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate ainete kohta ja soovitanud iga aine kohta ühte või mitut siduvat piirnormi ning asjakohasel juhul mõne aine kohta märkeid ja üleminekuväärtusi. Üleminekuväärtused peaksid võimaldama tööandjatel teha vajalikke investeeringuid täiendavatesse riskijuhtimismeetmetesse ja töötada välja tehnilised vahendid nõuete täitmise tagamiseks. Sellega seoses võiksid olemasolevad liidu programmid, näiteks programm „Euroopa horisont“, aidata välja töötada uuenduslikke lahendusi töötajate tervise kaitsmiseks.

(21) On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et need konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Piirnormide kehtestamisel või läbivaatamisel peaks komisjon konsulteerima riskihindamise komiteega ning tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomiteega tagamaks, et need piirnormid on tõenduspõhised, proportsionaalsed ja mõõdetavad.

(22) Siduvate piirnormide kehtestamiseks direktiivi 2004/37/EÜ alusel on oluline kasutada seadusandlikku tavamenetlust, sest kõnealuse direktiivi muutmine ei ole üksnes tehnilise kaalutluse küsimus, vaid nõuab poliitilist hindamist.

(23) Teatavaid töötajaid, eelkõige tuletõrjujaid ja muude hädaabiteenistuste töötajaid, ohustab töö käigus kokkupuude mitmesuguste põlengutest ja muudest olukordadest tulenevate ohtudega, sealhulgas kokkupuude kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega. Seepärast on oluline, et tuletõrjujate ja muude hädaabiteenistuste töötajate tööandjad hindaksid ja vähendaksid kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuute riski kooskõlas direktiiviga 2004/37/EÜ, et tugevdada tuletõrjujate ja muude hädaabiteenistuste töötajate kaitset muu hulgas polütsükliliste aromaatsete süsivesinike suhtes, vähendades seeläbi kutsehaiguste ohtu. Asbestiga kokkupuutest tulenevate riskide kohta on juba välja töötatud suunised, sealhulgas sektoripõhised suunised tuletõrjujatele ja muude hädaabiteenistuste töötajatele. Võttes arvesse hädaabiteenistustele omaseid spetsiifilisi ja suuri riske, on oluline, et Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA) kaaluks koostöös asjaomaste sotsiaalpartneritega ja riiklike ametiasutustega nende teenistuste vajadustele kohandatud spetsiaalse veebipõhise interaktiivse riskihindamise (OiRA) vahendi väljatöötamist.

(24) Töökohal puutuvad töötajad sageli kokku korraga mitme ohtliku ainega, mis võib suurendada riske ja avaldada kahjulikku mõju tervisele. Kokkupuute korral sama toimemehhanismiga või samale sihtorganile, -koele või -rakule mõju avaldavate ainete kombinatsiooniga võib olla vaja kohandada direktiivi 2004/37/EÜ alusel kehtestatud tööalase kokkupuute piirnormide kohaldamist, et võtta arvesse nende ainete koosmõju. See kehtib muu hulgas tuletõrjujate ja muude hädaabiteenistuste töötajate puhul. Ainete kombinatsiooniga kokkupuute mõju käsitlevate liidu suuniste koostamisel peaks komisjon võtma arvesse nende teenistuste eripära. Need suunised tuleks avaldada EU-OSHA veebisaidil ja asjaomased pädevad asutused peaksid neid levitama kõigis liikmesriikides.

(25) Töötajatel on vaja piisavat ja asjakohast, kogu kättesaadaval teabel põhinevat koolitust, kui nad puutuvad kokku või võivad puutuda kokku kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega, sealhulgas teatavates ohtlikes ravimites sisalduvate ainetega. Koolitust, mida tööandja on direktiivi 2004/37/EÜ kohaselt kohustatud pakkuma, tuleks kohandada, et võtta arvesse uusi või muutunud riske, eelkõige juhul, kui töötajad puutuvad kokku uute kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega või mitme erineva sellise ainega, sealhulgas ohtlikes ravimites sisalduvate ainetega, või kui tööga seotud asjaolud muutuvad. Koolitust tuleks vajaduse korral perioodiliselt korrata.

(26) Kogu liitu hõlmavad andmed tööga seotud terviseprobleemide kohta, mille on tinginud kokkupuude koobalti ja anorgaaniliste koobaltiühendite, polütsükliliste aromaatsete süsivesinike, isopreeni ja 1,4-dioksaaniga, sageli kas puuduvad, on ebausaldusväärsed või ebapiisavad. Seetõttu võiks olla asjakohane, et komisjon kaaluks soovituste väljatöötamist andmete kogumiseks liikmesriikide poolt, et parandada aruandlust ja kokkupuudet käsitlevaid registreid.

(27) Selleks et saavutada töötajate kõrgetasemeline kaitse kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega seotud riskide eest, peavad liikmesriigid tagama kõigi töötajate võrdse kaitse ja hõlbustama VKEdel, sealhulgas mikroettevõtjatel direktiivist 2004/37/EÜ tulenevate kohustuste täitmist. VKEdel, sealhulgas mikroettevõtjatel, kes moodustavad suurema osa liidu ettevõtjatest, on piiratud rahalised, tehnilised ja inimressursid. On oluline, et VKEd ja mikroettevõtjad suudaksid täita kõnealuse direktiivi nõudeid, et neid ei mõjutataks ebaproportsionaalselt, eelkõige mis puudutab haldusnõudeid, ning et nad suudaksid teha edusamme kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutega seotud riskide kõrvaldamisel töökohal, millest saavad kasu kõik töötajad.

(28) Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee võttis 29. mail 2024 vastu arvamuse uute või läbivaadatud tööalase kokkupuute piirnormide jaoks prioriteetsete kemikaalide kohta vastavalt ELi tööohutuse ja töötervishoiu õigusaktidele, milles esitatakse direktiivi 2004/37/EÜ kohase liidu piirnormi ettepaneku väljatöötamiseks kasutatav prioriteetsete ainete loetelu. Eelkõige kuulub sellesse loetellu viis ainet või ainerühma, mis on klassifitseeritud kui „eriti prioriteetsed ained“ (oksiimid, butanoonoksiim, N-(hüdroksümetüül)akrüülamiid (NMA), tinaorgaanilised ühendid ja etüleendibromiid). Tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee soovitas tungivalt, et komisjon kasutaks seda loetelu nende kemikaalide valimisel, mis uute või ajakohastatud piirnormide kehtestamise eesmärgil lisatakse seadusandlikesse ettepanekutesse, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ.

(29) Kuna üksi tegutsedes ei suuda liikmesriigid piisaval määral saavutada käesoleva direktiivi eesmärki, milleks on töötajate kaitse kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega tööl kokkupuute eest, ning nimetatud eesmärk on oma ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutatav liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. ▌

(30) Direktiivi 2004/37/EÜ tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2004/37/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) punkti a alapunkt ii asendatakse järgmisega:

„ii) aine, segu või protsess, millele on osutatud käesoleva direktiivi I lisas, või selles lisas osutatud protsessis vabanenud aine või segu, millel on kantserogeenne mõju;“;

b) punkti b alapunkt ii asendatakse järgmisega:

„ii) aine, segu või protsess, millele on osutatud käesoleva direktiivi I lisas, või selles lisas osutatud protsessis vabanenud aine või segu, millel on mutageenne mõju;“;

c) punkt ba asendatakse järgmisega:

„ba) „reproduktiivtoksiline aine“ –

i) aine või segu, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008 I lisas sätestatud 1A või 1B kategooria reproduktiivtoksiliseks aineks klassifitseerimise kriteeriumidele;

ii) aine, segu või protsess, millele on osutatud käesoleva direktiivi I lisas, või selles lisas osutatud protsessis vabanenud aine või segu, millel on reproduktiivtoksiline mõju;“.

2) Artikli 5 lõikesse 5 lisatakse järgmine lõik:

„Käesoleva lõike esimese lõigu punktis g osutatud individuaalsed kaitsemeetmed hõlmavad isikukaitsevahendeid, eelkõige hingamisteede kaitsevahendeid, kui vaatamata sellele, et käesoleva artikli kohaselt on rakendatud tehnilisi ja korralduslikke meetmeid kokkupuute vältimiseks või vähendamiseks, ei ole kokkupuudet muude vahenditega võimalik vältida või piisavalt vähendada. Sellisel juhul kasutatakse isikukaitsevahendeid viimase abinõuna, et tagada töötajate piisav kaitse ja igal juhul vältida kokkupuudet, mis ületaks kehtestatud piirnorme. Isikukaitsevahendeid valitakse, kohandatakse kasutajale sobivaks ja hooldatakse nõukogu direktiivi 89/656/EMÜ artiklite 4 ja 5 kohaselt.*

** Nõukogu 30. novembri 1989. aasta direktiiv 89/656/EMÜ töötajate isikukaitsevahendite kasutamisega seotud tervisekaitse ja ohutuse miinimumnõuete kohta (kolmas üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 393, 30.12.1989, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1989/656/oj).“*

3) Artiklisse 10 lisatakse järgmine lõige:

„3. Kui töötajad kasutavad isikukaitsevahendeid, on neil õigus korrapärastele puhkepausidele kohas, kus puudub kantserogeenide, mutageenide või reproduktiivtoksiliste ainetega saastatuse oht. Puhkepauside kestuse ja sageduse kindlaksmääramisel võetakse arvesse tööohutuse ja töötervishoiuga seotud riskide hindamist.“

4) ***Artiklisse 18a lisatakse järgmine lõige:***

„12. Komisjon võtab arvesse uusimaid teaduslikke teadmisi, sealhulgas Euroopa Kemikaaliameti riskihindamise komitee arvamust, ning hindab asjakohasel juhul pärast konsulteerimist asjaomaste sidusrühmadega, kas on vaja kehtestada käesoleva direktiivi I lisa punktis 9 osutatud keevitusaurudes sisalduvatele ainetele täiendavad piirnormid.“

5) Direktiivi 2004/37/EÜ I, III ja IIIa lisa muudetakse vastavalt käesoleva direktiivi lisale.

Artikkel 2

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ... [kaks aastat ***pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva***]. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 3

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

LISA

Direktiivi 2004/37/EÜ I, III ja IIIa lisa muudetakse järgmiselt.

1) I lisa pealkiri asendatakse järgmisega:

„Ainete, segude ja protsesside loetelu (artikli 2 punkti a alapunkt ii, punkti b alapunkt ii ja punkti ba alapunkt ii)“.

2) I lisasse lisatakse järgmine punkt:

„9. Töö, mille korral puututakse kokku keevitusprotsessides tekkivate aurudega, mis sisaldavad aineid ***või segusid***, mis ***vastavad*** määruse (EÜ) nr 1272/2008[1] I lisas sätestatud 1A või 1B kategooria kantserogeeniks, mutageeniks või ***reproduktiivtoksiliseks aineks*** klassifitseerimise kriteeriumidele.

---

[1] Kokkupuude ei tohi ületada käesoleva direktiivi III lisas kantserogeenile, mutageenile või reproduktiivtoksilisele ainele kehtestatud piirnormi, kui need ained vabanevad keevitusprotsessi käigus.“

3) III lisa punkti A muudetakse järgmiselt:

a) tabeli rida, milles on nimetatud polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segud, eelkõige benso[a]püreeni sisaldavad segud, mis on kantserogeenid käesoleva direktiivi tähenduses, asendatakse järgmisega:

„

Aine nimetus	EÜ nr(1)	CASi nr(2)	Piirnormid						Märge	Üleminekumeetmed
			8 tundi(3)			Lühiajaline(4)				
			mg/m3(5)	ppm(6)	f/ml(7)	mg/m3**(5)**	**p**pm**(6)**	f/ml**(7)**		
Polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segud, eelkõige benso[a]püreeni sisaldavad segud, mis on käesolevas direktiivis määratletud kantserogeenid, mutageenid või reproduktiivtoksilised ained			0,00007(17)						Nahk(10)	Piirnorm 0,00014(17) kuni … [ELT: ***seitse*** aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva] üksnes järgmistes sektorites: 1) terase- ja rauavalukojad, sealhulgas rauasulamite tootjad, 2) alumiiniumitootjad, 3) süsiniku ja grafiidi tootjad, 4) koksistamistehased, 5) kivisöetõrva destilleerimine, 6) tulekindlate toodete tootjad, 7) rööbasteede keevitamine, 8) muud värviliste metallidega seotud metallurgiaprotsessid ja 9) metallivalu.

“;

(17) Mõõdetuna benso[a]püreenina.

b) tabelis asendatakse rida, kus on nimetatud elavhõbe ja kahevalentsed anorgaanilised elavhõbeühendid, sealhulgas elavhõbeoksiid ja elavhõbekloriid (mõõdetuna elavhõbedana), järgmisega:

„

Aine nimetus	EÜ nr (1)	CASi nr(2)	Piirnormid						Märge	Üleminekumeetmed
			8 tundi(3)			Lühiajaline(4)				
			mg/m3(5)	ppm(6)	f/ml(7)	mg/m3(5)	ppm(6)	f/ml(7)		
Elavhõbe ja kahevalentsed anorgaanilised elavhõbedaühendid, mis kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse (mõõdetuna elavhõbedana)			0,02							

“;

c) tabelisse lisatakse järgmised read:

„

Aine nimetus	EÜ nr[1]	CASi nr[2]	Piirnormid						Märge	Üleminekumeetmed
			8 tundi[3]			Lühiajaline[4]				
			mg/m^3[5]	ppm[6]	f/ml[7]	mg/m^3**[5]**	ppm**[6]**	f/ml**[7]**		
Koobalt ja anorgaanilised koobaltiühendid			0,01**[18]** 0,0025**[19]**						Naha ja hingamisteede sensibiliseerimine[13]	Piirnormid 0,02[18] ja 0,0042**[19]** kuni … [ELT: kuus aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva]
Isopreen	**201-143-3**	**78-79-5**	**8,5**	**3**						
1,4-dioksaan	**204-661-8**	**123-91-1**	7,3	2		73	20		Nahk[10]	

“;

„(18) Sissehingatav fraktsioon, mõõdetuna koobaltina.

(19) Sissehingatav kopsu alveoolidesse jõudev fraktsioon, mõõdetuna koobaltina.“

4) IIIa lisa asendatakse järgmisega:

„IIIa LISA

BIOLOOGILISED PIIRNORMID JA TERVISEKONTROLLIGA SEOTUD MEETMED

(artikli 16 lõige 4)

1. Plii ja selle anorgaanilised ühendid

1.1. Bioseire sisaldab vere pliisisalduse mõõtmist (PbB), kasutades absorptsioonspektromeetriat või samaväärseid tulemusi andvat meetodit.

1.1.1. Kuni 31. detsembrini 2028 on siduv bioloogiline piirnorm:

30 µg Pb 100 ml veres

Tervisekontroll viiakse korrapäraselt läbi töötajate puhul, kelle vere pliisisaldus ületab enne 9. aprilli 2026 toimunud kokkupuute tõttu bioloogilist piirnormi 30 µg Pb 100 ml veres, kuid on alla 70 µg Pb 100 ml veres. Kui nende töötajate puhul täheldatakse langustrendi piirnormi (30 µg Pb 100 ml veres) suunas, võib lubada neil jätkata tööd, millega kaasneb kokkupuude pliiga.

1.1.2. Alates 1. jaanuarist 2029 on siduv bioloogiline piirnorm:

15 µg Pb 100 ml vere kohta*

Tervisekontroll viiakse korrapäraselt läbi töötajate puhul, kelle vere pliisisaldus ületab enne 9. aprilli 2026 toimunud kokkupuute tõttu bioloogilist piirnormi 15 µg Pb 100 ml veres, kuid on alla 30 µg Pb 100 ml veres. Kui nende töötajate puhul täheldatakse langustrendi piirnormi (15 µg Pb 100 ml veres) suunas, võib lubada neil jätkata tööd, millega kaasneb kokkupuude pliiga.

1.2. Tervisekontroll tehakse juhul, kui esineb kokkupuude pliisisaldusega õhus, mis ületab 0,015 mg/m3, arvutatuna ajaliselt kaalutud keskmisena 40 tunni jooksul nädalas, või kui mõne töötaja vere pliisisalduse tase ületab 9 µg Pb 100 ml veres. Tervisekontrolli tehakse ka viljakas eas naistöötajate puhul, kelle vere pliisisaldus ületab 4,5 µg Pb 100 ml veres või riikliku võrdlusväärtuse, mis on kehtestatud üldelanikkonnale, kes ei puutu töökeskkonnas pliiga kokku, kui selline võrdlusväärtus on olemas.

2. 1,4-dioksaan

Siduv bioloogiline piirnorm on 45 mg HEAAd[**] uriinis kreatiniini grammi kohta***, mõõdetuna kokkupuute või vahetuse lõpus kooskõlas riigisisese õigusega või tavadega.***

---

[*] Soovitatakse, et viljakas eas naiste vere pliisisaldus ei ületaks asjaomase liikmesriigi võrdlusväärtust, mis on kehtestatud üldelanikkonnale, kes ei puutu pliiga töökeskkonnas kokku. Kui riigi võrdlusväärtus ei ole teada, on soovitatav, et viljakas eas naiste vere pliisisaldus ei ületaks bioloogilist suunisväärtust 4,5 µg/100 ml.

[**] (2-hüdroksüetoksü)äädikhape.“

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0322

ELi majanduse juhtimise raamistikuga vastavusse viimine ja kõnealuse raamistiku edasine lihtsustamine

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1173/2011 ja (EL) nr 473/2013 seoses ELi majanduse juhtimise raamistikuga vastavusse viimisega ja kõnealuse raamistiku edasise lihtsustamisega (COM(2025)0591 – C10-0227/2025 – 2025/0311(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0591),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2, artikli 121 lõiget 6 ja artiklit 136, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0227/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Keskpanga 18. novembri 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 24. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse majandus- ja rahanduskomisjoni raportit (A10-0099/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja

[1] ELT C, C/2025/6772, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6772/oj.

komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0311

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 6. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1173/2011 ja (EL) nr 473/2013 seoses nende liidu majanduse juhtimise raamistikuga vastavusse viimisega ja kõnealuse raamistiku edasise lihtsustamisega

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 6 koostoimes artikliga 136,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Keskpanga arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2025/6772, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6772/oj.

[2] ***Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seisukoht***.

ning arvestades järgmist:

(1) Liidu majanduse juhtimise raamistikku reformiti 2024. aastal (edaspidi „2024. aasta reform“). 2024. aasta reformi üldeesmärk oli hõlbustada tulemuslikku majandusjärelevalvet, mis põhineb ühisel raamistikul, mis tagab võrdse kohtlemise ja mitmepoolse poliitika koordineerimise. 2024. aasta reformi erieesmärgid olid veelgi edendada reformide ja investeeringute kaudu riigi rahanduse usaldusväärsust ja kestlikkust, usaldusväärset ja kaasavat majanduskasvu ja vastupanuvõimet, ennetada ülemäärast eelarvepuudujääki ning tugevdada riikide isevastutust. Nende eesmärkide saavutamiseks võeti 2024. aasta reformiga kasutusele uued mõisted ja muudeti liidu majanduse juhtimise raamistiku struktuuri. 2024. aasta reform viidi ellu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1263[3], nõukogu määruse (EL) 2024/1264[4] ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1265[5] vastuvõtmisega.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[4] Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

[5] Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

(2) Komisjon esitas oma 11. veebruari 2025. aasta teatises „Lihtsam ja kiirem Euroopa: teatis rakendamise ja lihtsustamise kohta“ visiooni rakendamis- ja lihtsustamiskavast, mille eesmärk on konkurentsivõime suurendamiseks ning majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide kaitsmiseks vähendada regulatiivset koormust ja lihtsustada liidu õigust ning nõnda muuta see hõlpsamini rakendatavaks.

(3) Kooskõlas 2024. aasta reformiga tuleks muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1173/2011[6] ja (EL) nr 473/2013[7], et tagada sidusus liidu majanduse juhtimise raamistiku muude õigusaktidega ning aidata seda raamistikku ühtlustada ja lihtsustada.

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1173/2011 eelarvejärelevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal (ELT L 306, 23.11.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1173/oj).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 473/2013 euroala liikmesriikide eelarvekavade seire ja hindamise ning nende ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tagamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 140, 27.5.2013, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/473/oj).

(4) Liikmesriikidel, mille rahaühik on euro, on eriline huvi rakendada majanduspoliitikat, mis soodustab majandus- ja rahaliidu tõrgeteta toimimist, ning vältida selle toimimisele ohtu kujutavat poliitikat, samuti lasub neil selle eest eriline vastutus. Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 136 alusel kehtestati määrusega (EL) nr 1173/2011 halduskaristuste süsteem, et suurendada liidu eelarvejärelevalve raamistiku usaldusväärsust ning hoida ära valitsemissektori eelarvepuudujääki ja võlga käsitlevate andmete kohta tahtlikult või raske hooletuse tõttu väära teabe esitamist, kusjuures need andmed on asendamatu sisend liidu majanduspoliitika koordineerimiseks.

(5) 2024. aasta reformi üks peaeesmärk oli tugevdada eelarvejärelevalvet ja täitemenetlusi, et täita kohustust edendada usaldusväärset ja kestlikku riigi rahandust ning kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Seepärast tugevdati täitemehhanisme muu hulgas nii, et vähendati stabiilsuse ja kasvu pakti parandusliku osa kohaste rahaliste karistuste summasid ja muudeti nende määramine järkjärgulisemaks, et hõlbustada nende tulemuslikku kohaldamist. Kooskõlas 2024. aasta reformiga tuleks määrust (EL) nr 1173/2011 muuta, et tagada selle sidusus liidu majanduse juhtimise raamistiku muude õigusaktidega, nimelt määrusega (EL) 2024/1263 ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1467/97[8].

[8] Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

(6) Kooskõlas kaasseadusandjate kavatsusega lihtsustada eelarveraamistikku ja võtta kasutusele riskipõhine lähenemine ei säilitatud 2024. aasta reformiga stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikus osas märkimisväärse kõrvalekalde mõistet ega sellega seotud menetlust. Seepärast tuleks määrusest (EL) nr 1173/2011 välja jätta nõue, mille kohaselt liikmesriik peab märkimisväärse kõrvalekalde menetluse mittejärgimise korral esitama komisjonile intressi kandva tagatise.

(7) ***Määruse (EL) nr 1173/2011 alusel ei määrata trahve, kui ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus peatatakse või kui komisjon teeb ettepaneku määrata trahve ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 11 alusel, lähtudes määruse (EÜ) nr 1467/97 artiklitest 11 ja 12. Trahvisummasid kajastatakse liidu üldeelarves tuluna kooskõlas liidu eelarve kõikehaaravuse põhimõttega vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509[9] artiklile 107. Seepärast tuleks määrust (EL) nr 1173/2011 muuta, et jätta välja viited trahvisummade – mille puhul vaikimisi järgitakse kõikehaaravuse põhimõtet – jaotamisele.***

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(8) Määrus (EL) nr 1173/2011 võimaldab Euroopa Parlamendi pädeva komisjoni kutsel liidu institutsioonide vahelise majandusdialoogi pidamist, et arutada otsuseid liidu eelarvereeglite mittejärgimise eest rahaliste karistuste määramise kohta. ▌

(9) Selleks et säilitada tehtud otsuste läbipaistvus, nendega seotud aruandekohustus ja isevastutus, tuleks dokumendid ja õigusaktid, mille komisjon esitab nõukogule, nagu on sätestatud käesolevas määruses, teha põhjendamatu viivituseta Euroopa Parlamendile kättesaadavaks.

(10) Komisjonile määrusega (EL) nr 1173/2011 antud volitus võtta vastu delegeeritud õigusakte statistika manipuleerimise korral kohaldatavate rahaliste karistuste kohta ei ole enam vajalik ja tuleks seetõttu välja jätta.

(11) Määrust (EL) nr 1173/2011 tuleks muuta, et täpsustada kõnealuse määruse kohaldamist käsitleva komisjoni aruande sisu ja selle esitamise tähtpäeva.

(12) Määrusega (EL) 2024/1263 kehtestatud riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad moodustavad 2024. aasta reformi nurgakivi. Nendega asendati stabiilsus- ja lähenemisprogrammid ning riiklikud reformikavad, kusjuures seeläbi koondati iga liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustused ühisesse raamistikku. Määrust (EL) nr 473/2013 tuleks muuta, et viia see kõnealuse ühise raamistikuga kooskõlla.

(13) Määrus (EL) 2024/1263 tagab kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1176/2011[10]. Eeskätt hõlmab määrus (EL) 2024/1263 meetmeid ja reforme, mis viiakse ellu ülemäärase makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise menetluse raames. Täpsemalt on määruses (EL) 2024/1263 sätestatud, et põhjaliku analüüsi tegemisel ja selle kaalumisel, kas tuvastada määruse (EL) nr 1176/2011 alusel ülemäärase tasakaalustamatuse olemasolu, peab komisjon võtma arvesse liikmesriigi riiklikus keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavas sisalduvate makromajandusliku tasakaalustamatuse seisukohast oluliste reformide ja investeeringute ebarahuldavat rakendamist. Lisaks peab liikmesriik määruse (EL) 2024/1263 artikli 17 lõike 2 kohaselt ülemäärase tasakaalustamatuse menetluse algatamise korral esitama muudetud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava, mida kasutatakse ka määruse (EL) nr 1176/2011 kohase parandusmeetmete kavana.

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(14) Selleks et lihtsustada liidu eelarveraamistikku ja suurendada läbipaistvust, võeti 2024. aasta reformiga kasutusele võla jätkusuutlikkusel põhinev ühtne tegevusnäitaja, mis on aluseks eelarvekava kehtestamisele ja iga liikmesriigi iga-aastasele eelarvejärelevalvele. Selle ühtse tegevusnäitajaga, mis põhineb netokulude kaval, asendatakse liidu eelmise eelarveraamistiku keskpika perioodi eesmärk, struktuurne eelarvepositsioon, netokulude kasvu sihttase ja võla vähendamise sihttase. Liikmesriikidele, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, soovitab nõukogu kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1467/97 korrigeerivat netokulude kava.

(15) Õigusraamistiku lihtsustamiseks tuleks muuta määruses (EL) nr 473/2013 esitatud sõltumatu asutuse määratlust, et viidata nõukogu direktiivi 2011/85/EL[11] artiklile 8a. Kõnealuses direktiivis on sätestatud kõigi liikmesriikide sõltumatutele eelarveasutustele esitatavad nõuded seoses sõltumatuse kaitsemeetmete, vahendite ja ülesannetega. Lisaks on direktiivi 2011/85/EL artikli 4 lõikega 5 ette nähtud liikmesriikide ja komisjoni vaheline tehniline dialoog makromajanduslike ja eelarveprognooside koostamise aluseks olevate eelduste üle. Seepärast ei ole vaja sellist sätet määrusesse (EL) nr 473/2013 lisada.

(16) Direktiiviga 2011/85/EL on kehtestatud menetlused riiklike keskpika perioodi eelarveraamistike jaoks, millega nähakse ette mitmeaastane eelarve planeerimine. Lisaks on kõnealuse direktiivi artikli 9 lõike 2 punktis c sätestatud, et riiklikud keskpika perioodi eelarveraamistikud peavad muu hulgas hõlmama valitsemissektori rahandusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule mõju avaldava keskpikaks perioodiks kavandatud poliitika, sealhulgas reformide ja investeeringute kirjeldust. Õigusraamistiku lihtsustamiseks tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta, et vältida direktiivi 2011/85/EL olemasolevate sätete kordamist.

[11] Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

(17) ***Sõltumatutel ja tõhusatel eelarveasutustel on liikmesriikide eelarveraamistikus ja liidu eelarveraamistikus oluline tähtsus. Direktiiviga 2011/85/EL on kehtestatud sõltumatute eelarveasutuste suhtes kohaldatavad miinimumnõuded ja nende asutuste ülesanded, sealhulgas ülesanne jälgida arvudes väljendatud riiklike eelarve-eeskirjade järgimist, välja arvatud juhul, kui seda ülesannet täidavad muud asutused, kes on oma tööülesannete täitmisel liikmesriikide eelarveasutustest sõltumatud. Liikmesriigid võivad luua rohkem kui ühe sellise asutuse.*** Määruses (EL) 2024/1263 on sätestatud, et liikmesriik võib paluda sõltumatul eelarveasutusel esitada arvamuse makromajandusliku prognoosi ja makromajanduslike eelduste kohta, mis on algse või muudetud riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava kohase netokulude kava aluseks. Alates 2032. aastast saab nende asutuste arvamuste esitamine olema kohustuslik, tingimusel et nad on saavutanud piisava suutlikkuse. Lisaks võivad liikmesriigid nõuda, et sõltumatu eelarveasutus esitaks hinnangu selle kohta, kas iga-aastases eduaruandes esitatud andmed eelarve täitmise kohta vastavad nõukogu kehtestatud netokulude kavale, ning analüüsiks kehtestatud netokulude kavast kõrvalekaldumise tinginud tegureid. ▌

(18) Määrust (EL) nr 473/2013 tuleks muuta, et tagada riiklike eelarvemenetluste kooskõla määruse (EL) 2024/1263 alusel vastu võetud soovitustega ning asjakohasel juhul määruse (EÜ) nr 1467/97 alusel vastu võetud soovituste ja otsustega ning määruse (EL) nr 1173/2011 alusel vastu võetud otsustega, samuti direktiivis 2011/85/EL sätestatud normide ja menetlustega.

(19) Määrust (EL) nr 473/2013 tuleks muuta eesmärgiga sätestada, et eelarvekavad peaksid olema järjepidevad ja vastama 2024. aasta reformist tulenevatele nõuetele. Keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavasid käsitlevate nõukogu soovituste rakendamine peaks kajastuma eelarvekavades. Seepärast tuleks eelarvekavades kirjeldada, kuidas eelarvepoliitika strateegia järgmisel aastal ellu viiakse, ning esitada ▌ kulu- ja tulumeetmed, millega tagatakse vastavus nõukogu poolt määruse (EL) 2024/1263 alusel kehtestatud netokulude kavale, või selgitada kõnealusest netokulude kavast kõrvalekaldumist. Kui liikmesriigi suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, tuleks tema eelarvekavas esitada kulu- ja tulumeetmed, millega tagatakse vastavus nõukogu poolt määruse (EÜ) nr 1467/97 alusel kehtestatud korrigeerivale netokulude kavale.

(20) Lihtsustamise eesmärgil ja halduskoormuse vähendamiseks tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta nii, et liikmesriigid ei oleks enam kohustatud esitama andmeid, mille lisaväärtus on kogemuste põhjal väike. Kuna komisjonile teatamine on piisav selleks, et koordineerida liikmesriikide võlakirjade emiteerimist riigivõlakirjaturgudel, tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta nii, et liikmesriigid ei peaks enam oma riigivõlakirjade emiteerimise kavatsustest eelnevalt eurorühmale teatama, kusjuures seeläbi väheneks nende aruandluskoormus.

(21) Selleks et lihtsustada liidus eelarvejärelevalvet ja vähendada halduskoormust, ei tohiks komisjonilt enam nõuda, et ta lisaks oma üldisesse hinnangusse euroala kui terviku eelarveseisundi ja -väljavaadete kohta sellised elemendid, mis ei ole järelevalveprotsessis loonud lisaväärtust. Selliste elementide hulka kuuluvad muu hulgas tundlikkusanalüüsid riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ebasoodsate majandus-, finants- või eelarvesuundumuste korral kaasnevate riskide kohta ning komisjoni talituste poolt iga liikmesriigi kohta koostatud viimaste majandusprognooside metoodika, mudelid ja eeldused.

(22) Kui liikmesriigi valitsusel ei ole võimalik eelarveseaduse eelnõu oma riigi parlamendile vastuvõtmiseks ette valmistada, ei tohiks nõuda muutumatul poliitikal põhineva eelarvekava esitamist. See nõue tuleks asendada tehnilise teabevahetusega, mille käigus asjaomane liikmesriik esitab komisjonile teavet oma makromajandusliku ja eelarveolukorra kohta, mida komisjon võtab oma prognoosides arvesse.

(23) Majanduspartnerluse programmid kehtestati 2. märtsi 2012. aasta majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepinguga[12] ning lisati liidu majanduse juhtimise raamistikku 2013. aastal määrusega (EL) nr 473/2013. Majanduspartnerluse programmide eesmärk oli tagada liikmesriikide ülemäärase eelarvepuudujäägi tõhus ja püsiv korrigeerimine nõude kaudu, et liikmesriigid, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, kirjeldaksid ülemäärase eelarvepuudujäägi vähendamiseks vajalikke poliitikameetmeid ja struktuurireforme. 2024. aasta reformi raames täidetakse varem majanduspartnerluse programmide täidetud funktsiooni kahel peamisel viisil. Esimene hõlmab keskpika perioodi riskipõhise lähenemise kasutuselevõtmist keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades, milles võetakse arvesse reformide ja investeeringute mõju riigi rahanduse jätkusuutlikkusele. Teine hõlmab ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse tugevdamist selgete aktiveerimis- ja tühistamiskriteeriumide kehtestamise kaudu võlapõhise ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse jaoks. Seepärast tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta võtmaks arvesse asjaolu, et majanduspartnerluse programmid on aegunud.

12 ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_eums/2012/302.

(24) Määrusega (EL) nr 473/2013 kehtestati täiendavad aruandlusnõuded liikmesriikidele, mille rahaühik on euro ja mille suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 1467/97 kohast ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust. Nende nõuete eesmärk oli parandada asjaomaste liikmesriikide ja komisjoni vahelist teabevahetust ning teha varakult kindlaks, kas esineb oht, et ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tähtpäevast ei peeta kinni. 2024. aasta reformiga kehtestati ühtne näitaja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohase korrigeeriva netokulude kava järgimise hindamiseks. Liikmesriigid peavad selle näitaja kohta korrapäraselt aru andma oma iga-aastastes eduaruannetes, mis esitatakse määruse (EL) 2024/1263 alusel. Seepärast tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta, et vähendada aruandluskoormust ja keskenduda 2024. aasta reformi elluviimisele. Liikmesriikidelt, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, tuleks nõuda, et nad esitaksid üksnes määruste (EL) 2024/1263 ja (EÜ) nr 1467/97 kohaselt nõutud teabe ning seejärel aruanded tõhusate meetmete kohta seoses ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohaste nõukogu soovitustega või ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 9 kohaste nõukogu teadetega, nagu on nähtud ette määruses (EL) nr 473/2013, kuna selline teave on piisav selleks, et hinnata vastavust korrigeerivale netokulude kavale. Komisjonile peaks jääma õigus nõuda mis tahes lisateavet, mis on tema hinnangul eelarvejärelevalve tegemiseks vajalik. Seepärast tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta, et kaotada komisjoni õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte täiendava aruandluse sisu täpsustamiseks.

(25) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohastele nõukogu soovitustele või artikli 126 lõike 9 kohastele teadetele peavad liikmesriigid, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, esitama aruanded tõhusate meetmete kohta. Selleks et tagada ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks võetud meetmete tõhus järelevalve, tuleks määrust (EL) nr 473/2013 muuta, et selgitada kõnealustest nõukogu soovitustest tulenevaid aruandluskohustusi. Eelkõige peaks liikmesriik, millele on adresseeritud ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohane nõukogu soovitus, esitama komisjonile ja nõukogule iga kuue kuu tagant järelaruandeid tõhusate meetmete kohta, kuni nõukogu tühistab otsuse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Samuti peaks liikmesriik, millele on adresseeritud ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 9 kohane nõukogu teade, esitama nõukogule ja komisjonile kord kvartalis järelaruandeid tõhusate meetmete kohta, kuni nõukogu tühistab otsuse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Selleks et vähendada liikmesriikide aruandluskoormust, peaks olema võimalik lisada sellised tõhusaid meetmeid käsitlevad aruanded määrusega (EL) 2024/1263 ette nähtud iga-aastastesse eduaruannetesse, ja kui see on asjakohane, eelarvekavadesse. Kuna nende liikmesriikide, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, eelarvepoliitika üle rangema järelevalve tegemine asendatakse määruse (EÜ) nr 1467/97 kohaste aruandlusnõuetega, peaks komisjon liikmesriigi võetud tõhusate meetmete hindamisel võtma arvesse kõiki liikmesriigi poolt tõhusate meetmete kohta esitatud aruandeid.

(26) Määrust (EL) nr 473/2013 tuleks muuta, et lihtsustada olemasolevaid menetlusi ja kaotada need, mis ei ole osutunud kasulikuks ja mis on vastuolus 2024. aasta reformi üldise lähenemisega. Eelkõige tuleks ***2024. aasta reformi rohkem*** keskpikale perioodile ***keskendumise kajastamiseks*** välja jätta sätted, mille kohaselt peab komisjon juhul, kui on oht, et ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamise tähtpäevast ei peeta kinni, esitama liikmesriigile soovituse.

(27) Määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 2 lõike 3 kohaselt peab komisjon võtma ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase ettekande koostamisel arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, mis on nimetatud artiklis märgitud. Seetõttu ei ole vaja sõnaselgelt nõuda, et määruse (EL) nr 473/2013 artikli 7 lõike 1 alusel vastu võetud komisjoni arvamust võetaks arvesse, kui komisjon koostab ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase ettekande või kui nõukogu teeb ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 6 alusel otsuse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Arvestades määruse (EL) nr 1173/2011 artikli 5 väljajätmist, ei ole enam asjakohane nõuda, et määruse (EL) nr 473/2013 artikli 7 lõike 1 alusel vastu võetud komisjoni arvamust võetaks arvesse, kui soovitatakse määrata intressi mittekandev tagatis vastavalt määruse (EL) nr 1173/2011 artiklile 5.

(28) Selleks et suurendada määruse (EL) nr 473/2013 alusel tehtud otsuste läbipaistvust ning nendega seotud isevastutust ja aruandekohustust, tuleks tagada, et Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel võib toimuda majandusdialoog, milles käsitletakse eelarvekavade sisu täpsustamist, eelarvekavasid käsitlevate komisjoni arvamuste üle eurorühmas peetud arutelude tulemusi niivõrd, kuivõrd need on avalikustatud, ning üldist hinnangut eelarveolukorrale ja -väljavaadetele euroalal tervikuna. ▌

(29) Liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiat rakendatakse ***selliste reformide ja investeeringute elluviimise kaudu, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja mis keskenduvad*** sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime parandamisele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule seeläbi, et suurendatakse konkurentsivõimet, tootlikkust, kasvupotentsiaali, sotsiaalset ühtekuuluvust ja majanduslikku lähenemist, kusjuures sellega aidatakse lahendada liidu ees seisvaid keskpika perioodi ja pikaajalisi probleeme. ***Eelkõige nõutakse määruse (EL) 2024/1263 artiklis 13, et liikmesriigid selgitaksid oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades, kuidas reformide ja investeeringute elluviimine aitab lahendada Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamisi probleeme. Samuti nõutakse selles, et liikmesriigid selgitaksid, kuidas nad tegelevad järgmiste liidu ühiste peaeesmärkidega: õiglane rohe- ja digipööre, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119[13] sätestatud kliimaeesmärgid, sotsiaalne ja majanduslik vastupanuvõime, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sammas ning energiajulgeolek ja vajaduse korral kaitsevõime ülesehitamine.***

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

(30) Määrust (EL) nr 473/2013 tuleks muuta, et täpsustada kõnealuse määruse kohaldamist käsitlevate komisjoni aruannete esitamise tähtpäevi ja sisu.

(31) Määrusi (EL) nr 473/2013 ja (EL) nr 1173/2011 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määruse (EL) nr 1173/2011 muutmine

Määrust (EL) nr 1173/2011 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 1 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesoleva määrusega kehtestatakse karistuste süsteem, et tõhustada stabiilsuse ja kasvu pakti ***paranduslikku osa*** täitmise tagamist euroalal.“

2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) punkt 1 jäetakse välja;

b) punkt 2 asendatakse järgmisega:

„2) „stabiilsuse ja kasvu pakti paranduslik osa” – liikmesriikide ülemäärase eelarvepuudujäägi vältimise ja korrigeerimise menetlus, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 126 ja määruses (EÜ) nr 1467/97.“;

c) punkt 3 jäetakse välja.

3) Artikli 3 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Selleks et tõhustada dialoogi asjakohaste liidu institutsioonide, eelkõige Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel, ning tagada suurem läbipaistvus ja vastutus, võib Euroopa Parlamendi pädev komisjon kutsuda nõukogu eesistuja, komisjoni ja vajaduse korral Euroopa Ülemkogu eesistuja või eurorühma esimehe esinema parlamendikomisjoni ees, et arutada käesoleva määruse artikli 6 kohaselt vastu võetud otsuseid.“

4) III peatükk jäetakse välja.

5) IV peatüki pealkiri asendatakse järgmisega:

„IV PEATÜKK

STABIILSUSE JA KASVU PAKTI PARANDUSLIKU OSA KARISTUSED“.

6) Artikkel 5 jäetakse välja.

7) Artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6
Trahvid

1. Kui nõukogu otsustab ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 8 kohaselt, et liikmesriik ei ole oma ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimiseks võtnud tõhusaid meetmeid, soovitab komisjon 20 päeva jooksul alates kõnealuse otsuse vastuvõtmisest nõukogul määrata uue otsusega trahv, mis moodustab kuni 0,02 % selle liikmesriigi eelmise aasta SKPst. Seda trahvi makstakse iga kuue kuu järel, kuni nõukogu leiab, et asjaomane liikmesriik on ELi toimimise lepingu artikli ***126 lõike 9*** alusel tehtud otsusele reageerimiseks võtnud tõhusaid meetmeid.

2. Trahvi määramise otsus loetakse nõukogu poolt vastuvõetuks juhul, kui nõukogu ei ole 10 päeva jooksul pärast seda, kui komisjon on soovituse vastu võtnud, otsustanud kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni soovitust tagasi lükata.

3. Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega muuta komisjoni soovitust ning võtta selliselt muudetud teksti vastu nõukogu otsusena.“

8) Artikkel 7 jäetakse välja.

9) Artikli 8 lõige 4 jäetakse välja.

10) Artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9

Karistuste haldusõiguslik laad

Artiklite 6 ja 8 alusel määratud karistused on laadilt haldusõiguslikud.“

11) Artiklid 10 ja 11 jäetakse välja.

12) Artikli 12 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Artiklites 6 ja 8 osutatud meetmete üle otsustamisel hääletavad ainult need nõukogu liikmed, kes esindavad selliseid liikmesriike, mille rahaühik on euro, ning nõukogu ei võta arvesse asjaomast liikmesriiki esindava nõukogu liikme häält.“

13) Artikkel 13 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 13

Aruanne

1. ***31. detsembriks 2030*** ning seejärel iga viie aasta järel ***avaldab*** komisjon aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta, ja kui see on asjakohane, esitab sellega koos ettepaneku muuta käesolevat määrust. ▌

2. Lõikes 1 osutatud aruandes vaadatakse läbi alljärgnev:

   a) käesoleva määruse tulemuslikkus artiklis 1 sätestatud eesmärkide saavutamisel;

   b) edusammud liikmesriikide majanduspoliitika tihedama koordineerimise ning majandustulemuste püsiva vastastikuse lähendamise tagamisel kooskõlas ELi toimimise lepinguga;

c) käesoleva määruse panus kestliku ja kaasava majanduskasvu ning sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime saavutamisse.

3. Lõikes 1 osutatud aruanne edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule.“

Artikkel 2

Määruse (EL) nr 473/2013 muutmine

Määrust (EL) nr 473/2013 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 1 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) punktid a, b ja c asendatakse järgmisega:

„a) täiendades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1263* kehtestatud Euroopa poolaastat riigieelarvete koostamise ühise ajakavaga;

b) täiendades määrusega (EL) nr 1176/2011 kehtestatud makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise menetlust;

c) täiendades määrusega (EL) 2024/1263 kehtestatud mitmepoolset eelarvepoliitika järelevalvesüsteemi täiendavate järelevalvenõuetega, millega tagatakse, et liidu poliitikaalaseid soovitusi eelarvevaldkonnas võetakse liikmesriikide riigieelarvete koostamisel asjakohaselt arvesse;

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).“;

b) punkt e jäetakse välja.

2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) esimest lõiku muudetakse järgmiselt:

– punkt a asendatakse järgmisega:

„a) „sõltumatu organ“ – direktiivi 2011/85/EL artikli 8a kohaselt loodud sõltumatu eelarveasutus;“;

– punkt d asendatakse järgmisega:

„d) „riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava“ – määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 6 määratletud riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava;“;

– lisatakse järgmised punktid:

„e) „netokulude kava“ – määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 5 määratletud netokulude kava;

f) „korrigeeriv netokulude kava“ – määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 4 osutatud korrigeeriv netokulude kava.“;

ii) teine lõik jäetakse välja;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 549/2013 A lisas sätestatud mõisteid „valitsemissektor“ ja „valitsemissektori allsektorid“ kohaldatakse ka käesoleva määruse suhtes.

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 549/2013 Euroopa Liidus kasutatava Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi kohta (ELT L 174, 26.6.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/549/oj).“

3) Artikkel 3 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3

Kooskõla majanduspoliitika koordineerimise raamistikuga

Liikmesriikide eelarvemenetlus peab olema kooskõlas

1) määruse (EL) 2024/1263 raames esitatud soovitustega;

2) asjakohasel juhul nõukogu poolt määrusega (EÜ) nr 1467/97 seoses antud soovituste ja vastu võetud otsustega;

3) asjakohasel juhul määruse (EL) nr 1173/2011 alusel vastu võetud otsustega;

4) direktiivis 2011/85/EL sätestatud eeskirjade ja menetlustega.“

4) Artiklit 4 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 jäetakse välja.

b) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Direktiivi 2011/85/EL kohane riiklik mitmeaastane eelarve planeerimine ja käesoleva artikli lõikes 2 osutatud eelarveprojektid põhinevad sõltumatutel makromajanduslikel prognoosidel ning sisaldavad teavet selle kohta, kas eelarveprognoosid on koostanud või kinnitanud sõltumatu organ. Need prognoosid avalikustatakse koos direktiivil 2011/85/EL põhinevate asjakohaste riiklike mitmeaastaste eelarve planeerimise dokumentidega ja nendele tuginevate eelarveprojektidega.“

5) Artikli ***5 lõige 1 asendatakse järgmisega***:

▌

„1. ▌ ***Liikmesriigid*** loovad ***direktiivi 2011/85/EL artiklites 5, 6 ja 8a ning määruse (EL) 2024/1263 artiklites 11, 15 ja 23 osutatud*** sõltumatud ***eelarveasutused.“***

▌

6) Artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6
Jälgimise nõuded

1. Liikmesriigid esitavad igal aastal hiljemalt 15. oktoobriks komisjonile ja eurorühmale järgmise aasta eelarvekava. Kõnealune eelarvekava peab olema kooskõlas artiklis 3 sätestatud raamistikuga.

2. Lõikes 1 osutatud eelarvekava avalikustatakse kohe pärast selle komisjonile esitamist.

3. Eelarvekava sisaldab eelarveprojektiga hõlmatud aasta ja eelmise aasta kohta järgmist teavet:

   a) määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2 määratletud netokulu kasvumäär ja selle eelarveprojektis märgitud komponentide jaotus;

   b) eelarveprojektis sisalduvate tulu- ja kulumeetmete kirjeldus ja maht;

   c) selliste liidu programmidele tehtavate kulutuste maht, mis korvatakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, ja selliste riiklike kulutuste maht, mis tehakse liidu rahastatavate programmide kaasrahastamisele, lähtuvalt eelarveprojektist;

   d) poliitika muutumatuse alusel prognoositud valitsemissektori kulud ja tulud protsendina SKPst nende peamiste komponentide kaupa, sealhulgas kapitali kogumahutus põhivarasse;

e) eelarveprojekti aluseks olevad makromajanduslikud prognoosid, sealhulgas peamised eeldused ja eelarveprojekti seisukohast olulised majandussuundumused;

f) prognoositud valitsemissektori tulud ja kulud nende peamiste komponentide kaupa, tuginedes kõige uuematele kättesaadavatele eelarve täitmise andmetele ja punktides a–e osutatud elementidele, nimelt netokulude kasvumäärale, tulu- ja kulumeetmetele, liidu programmidele tehtavatele kulutustele, mis korvatakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, ning makromajanduslikele prognoosidele;

g) valitsemissektori eelarvepositsioon, mis järeldub tulude ja kulude prognoosidest ja on esitatud valitsemissektori allsektorite kaupa, ning valitsemissektori võlg;

h) asjakohane teave valitsemissektori kulutuste kohta ***funktsioonide*** kaupa, sealhulgas kulutused haridusele, tervishoiule ▌ ja kaitsele, kaasa arvatud kaitseinvesteeringutele***, ning valitsemissektori kulutuste kohta tööhõivele***;

i) eeldused ja metoodika, mida on kasutatud kulu- ja tulumeetmete eelarvemõju hindamiseks;

j) teave selle kohta, kuidas eelarvekavas sätestatud reformide ja investeeringute kulukohustustega, eelkõige avaliku sektori investeeringute puhul, täidetakse asjaomasele liikmesriigile ELi toimimise lepingu artiklite 121 ja 148 kohaselt antud soovitusi ▌.

Esimese lõigu punktis b osutatud tulu- ja kulumeetmete kirjeldus võib olla vähem üksikasjalik selliste meetmete puhul, mille mõju eelarvele on prognooside kohaselt alla 0,1 % SKPst. Erilist ja üksikasjalikku tähelepanu tuleb pöörata eelarvepoliitika ulatuslikele reformikavadele, sealhulgas nendele, mis võivad mõjutada teisi liikmesriike, mille rahaühik on euro.

4. Eelarvekavas selgitatakse, kuidas tagatakse järgmise aasta eelarveprojektiga vastavus nõukogu poolt määruse (EL) 2024/1263 kohaselt kehtestatud netokulude kavale, või kui see on asjakohane, selgitatakse kõnealusest netokulude kavast kõrvalekaldumist.

   Liikmesriikide puhul, mille suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 1467/97 kohast ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, selgitatakse eelarvekavas, kuidas järgmise aasta eelarveprojekt tagab korrigeeriva netokulude kava järgimise.

5. Eelarvekava sisu täpsustused esitatakse ühtlustatud raamistikus, mille komisjon kehtestab koostöös liikmesriikidega.“

7) Artiklit 7 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Kui komisjon leiab erandjuhtudel pärast asjaomase liikmesriigiga konsulteerimist ühe nädala jooksul alates eelarvekava esitamisest, et eelarvekava ei ole olulisel määral kooskõlas nõukogu poolt määruse (EL) 2024/1263 kohaselt kehtestatud netokulude kavaga või määruse (EÜ) nr 1467/97 kohaselt kehtestatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohase korrigeeriva netokulude kavaga, võtab komisjon lõikest 1 olenemata oma arvamuse vastu kahe nädala jooksul alates eelarvekava esitamisest. Komisjon nõuab oma arvamuses, et võimalikult kiiresti, ent hiljemalt kolme nädala jooksul alates komisjoni arvamuse kuupäevast esitataks muudetud eelarvekava. Seda komisjoni nõuet põhjendatakse ja see avalikustatakse.

Käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt esitatud muudetud eelarvekava suhtes kohaldatakse käesoleva määruse artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4.

Komisjon võtab võimalikult kiiresti, ent hiljemalt kolme nädala jooksul alates muudetud eelarvekava esitamisest selle kohta vastu uue arvamuse.“;

b) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Komisjon koostab hinnangu eelarveseisundi ja -väljavaadete kohta euroalal üldiselt, lähtudes riikide eelarveväljavaadetest ja nende vastastikusest mõjust ala sees ning tuginedes uusimatele komisjoni talituste koostatud majandusprognoosidele.

Oma üldhinnangus käsitleb komisjon asjakohasel juhul meetmeid, millega tugevdada eelarve- ja makromajanduspoliitika koordineerimist euroalal.

See üldhinnang avalikustatakse ja seda võetakse arvesse komisjoni poolt liikmesriikidele antavates iga-aastastes üldsuunistes.“

8) Artikli 8 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid teatavad komisjonile eelnevalt ja õigeaegselt oma riigivõlakirjade emiteerimise kavatsustest.“

9) Artikkel 9 jäetakse välja.

10) Artikkel 10 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 10

Aruandlusnõuded liikmesriikidele, mille suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust

1. Kui nõukogu võtab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikele 7 vastu asjaomasele liikmesriigile adresseeritud soovitused, peab see liikmesriik esitama nõukogule ja komisjonile mõjusate meetmete kohta järelaruandeid. Neid aruandeid esitatakse iga kuue kuu järel alates määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5 osutatud esimese aruande, mis käsitleb mõjusaid meetmeid, esitamisest, kuni nõukogu tühistab otsuse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Kõnealuste mõjusaid meetmeid käsitlevate järelaruannete sisu peab olema selline, nagu on sätestatud määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5.

2. Kui nõukogu esitab liikmesriigile ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 9 kohase teate, peab see liikmesriik esitama nõukogule ja komisjonile mõjusate meetmete kohta järelaruandeid. Neid aruandeid esitatakse kord kvartalis alates määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 5 lõikes 1a osutatud esimese aruande, mis käsitleb mõjusaid meetmeid, esitamisest, kuni nõukogu tühistab otsuse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Kõnealuste mõjusaid meetmeid käsitlevate järelaruannete sisu peab olema selline, nagu on sätestatud määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 5 lõikes 1a.

3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud aruanded mõjusate meetmete kohta võib lisada määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 7 määratletud iga-aastasesse eduaruandesse ja eelarvekavasse, kui see on võimalik.

4. Selle hindamisel, kas asjaomane liikmesriik on võtnud ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohasele nõukogu soovitusele või ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 9 kohasele teate esitamise otsusele reageerimiseks mõjusaid meetmeid, tugineb komisjon muu hulgas aruannetele, mille liikmesriik on esitanud kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 1 ja 2.

5. Komisjon võib nõuda liikmesriikidelt lisateavet, kui see on tema hinnangul eelarvejärelevalve jaoks vajalik.

6. Käesoleva artikliga ette nähtud aruanded moodustavad lahutamatu osa määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 10 lõike 1 kohasest korrapärasest järelevalvest selliste meetmete üle, mida asjaomane liikmesriik võtab reageerimaks ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohastele nõukogu soovitustele või ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 9 kohastele nõukogu otsustele esitada teade, et ülemäärane eelarvepuudujääk tuleb korrigeerida.“

11) Artiklid 11 ja 12 jäetakse välja.

12) Artikkel 13 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 13

Kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 472/2013*

Liikmesriikide puhul, mille suhtes kohaldatakse makromajanduslikku kohandamiskava, ei kohaldata käesoleva määruse artikleid 6, 7, 8 ja 10.

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 472/2013, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel (ELT L 140, 27.5.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/472/oj).“

13) Artikkel 14 jäetakse välja.

14) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) punkt b asendatakse järgmisega:

„b) komisjoni arvamuste üle eurorühmas peetud arutelude tulemusi vastavalt artikli 7 lõigetele 1 ja 2 sel määral, mil need tulemused on avalikustatud;“;

ii) punkt d ***asendatakse järgmisega:***

„***d) artikli 126 lõike 8 ja artikli 126 lõike 11 alusel vastu võetud nõukogu õigusakte.“;***

▌

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

„2. Euroopa Parlamendi pädev komisjon võib anda liikmesriigile, millele lõike 1 punktis d osutatud nõukogu õigusaktid on suunatud, võimaluse osaleda arvamuste vahetuses.“

15) Artikkel 16 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 16

Aruanne

1. Hiljemalt ***31. detsembriks 2030*** ning seejärel iga viie aasta järel ***avaldab*** komisjon aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta, ja kui see on asjakohane, esitab sellega koos ettepaneku muuta käesolevat määrust. ▌

2. Lõikes 1 osutatud aruandes vaadatakse läbi alljärgnev:

   a) käesoleva määruse tulemuslikkus artiklis 1 sätestatud eesmärkide saavutamisel;

   b) edusammud liikmesriikide majanduspoliitika tihedama koordineerimise ning majandustulemuste püsiva vastastikuse lähendamise tagamisel kooskõlas ELi toimimise lepinguga,

   c) käesoleva määruse panus kestliku ja kaasava majanduskasvu ning sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime saavutamisse.

3. Lõikes 1 osutatud aruanne edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule.“

16) Artikkel 17 jäetakse välja.

Artikkel 3

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0323

Majanduse ja eelarve järelevalve euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 472/2013 seoses majanduse ja eelarve järelevalvega euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel (COM(2025)0593 – C10-0232/2025 – 2025/0312(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0593),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2, artikli 121 lõiget 6 ja artiklit 136, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0232/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Keskpanga 18. novembri 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 24. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse majandus- ja rahanduskomisjoni raportit (A10-0097/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

[1] ELT C, C/2025/6772, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6772/oj.

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0312

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 6. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrust (EL) nr 472/2013, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 136 koostoimes artikli 121 lõikega 6,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Keskpanga arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2025/6772, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6772/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 472/2013[3] on kehtestatud sätted, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet nende liikmesriikide üle, mille rahaühik on euro, kui neil liikmesriikidel on või võivad tekkida finantsstabiilsuse või riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud tõsised raskused, millel võib olla negatiivne ülekanduv mõju teistele euroala liikmesriikidele, või nad taotlevad või saavad finantsabi.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 472/2013, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel (ELT L 140, 27.5.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/472/oj).

(2) Liidu majanduse juhtimise raamistikku reformiti 2024. aastal (edaspidi „2024. aasta reform“). 2024. aasta reformi üldeesmärk oli hõlbustada tulemuslikku majandusjärelevalvet, mis põhineb ühisel raamistikul, mis tagab võrdse kohtlemise ja mitmepoolse poliitika koordineerimise. 2024. aasta reformi erieesmärgid olid veelgi edendada reformide ja investeeringute kaudu riigi rahanduse usaldusväärsust ja kestlikkust, usaldusväärset ja kaasavat majanduskasvu ja vastupanuvõimet, ennetada ülemäärast eelarvepuudujääki ning tugevdada riikide isevastutust. Nende eesmärkide saavutamiseks võeti 2024. aasta reformiga kasutusele uued mõisted ja muudeti liidu majanduse juhtimise raamistiku struktuuri. 2024. aasta reform viidi ellu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1263[4], nõukogu määruse (EL) 2024/1264[5] ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1265[6] vastuvõtmisega.

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

5 Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

6 Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

(3) Määruse (EL) 2024/1263 kohaselt tuleb riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades käsitleda liidu ühiseid prioriteete. Vastavalt kõnealuse määruse artikli 13 punktile c hõlmavad need ühised prioriteedid õiglast rohe- ja digipööret, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119[7] sätestatud kliimaeesmärke, sotsiaalset ja majanduslikku vastupanuvõimet, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sammast, energiajulgeolekut ja vajaduse korral kaitsevõime ülesehitamist.

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

(4) Komisjon esitas oma 11. veebruari 2025. aasta teatises „Lihtsam ja kiirem Euroopa: teatis rakendamise ja lihtsustamise kohta“ visiooni rakendamis- ja lihtsustamiskavast, mille eesmärk on konkurentsivõime suurendamiseks ning majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide kaitsmiseks vähendada regulatiivset koormust ja lihtsustada liidu õigust ning nõnda muuta see hõlpsamini rakendatavaks.

(5) Kooskõlas 2024. aasta reformiga tuleks muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 472/2013, et tagada sidusus liidu majanduse juhtimise raamistiku muude õigusaktidega ning aidata seda raamistikku ühtlustada ja lihtsustada.

(6) Määrusega (EL) 2024/1263 kehtestatud riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad moodustavad 2024. aasta reformi nurgakivi. Nendega asendati stabiilsus- ja lähenemisprogrammid ning riiklikud reformikavad, kusjuures seeläbi koondati iga liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustused ühisesse raamistikku. Määrust (EL) nr 472/2013 tuleks muuta, et viia see kõnealuse ühise raamistikuga kooskõlla. Eelkõige tuleks riiklikust keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavast tulenevaid kohustusi igakülgselt arvesse võtta makromajandusliku kohandamisprogrammi kavandamisel, et tagada sidus ja tulemuslik lähenemine liikmesriigi eelarve- ja makromajanduslike probleemide lahendamise suhtes. Lisaks on määruse (EL) 2024/1263 artiklis 32 sätestatud, et liikmesriik ei pea esitama riiklikku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ega iga-aastast eduaruannet, kui tema suhtes kohaldatakse makromajanduslikku kohandamisprogrammi.

(7) Liikmesriigid, mille rahaühik on euro, lõid 2010. aasta juunis ajutise kriisilahendusmehhanismina Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF). Alates 1. juulist 2013 ei saa EFSF enam uutes rahastamisprogrammides osaleda. Määrust (EL) nr 472/2013 tuleks muuta, et seda arvesse võtta.

(8) Kogemused on näidanud, et tõhustatud järelevalve praegune ülesehitus võib mõjuda ennetavat finantsabi soovivatele liikmesriikidele heidutavalt ja tuua kaasa täiendava järelevalve juhtudel, kui see ei ole vajalik. Selleks et saavutada tasakaal tulemusliku järelevalve vajaduse ning vajaduse vahel mitte heidutada liikmesriike taotlemast ennetavat finantsabi juhtudel, kui see on vajalik, tuleks määrust (EL) nr 472/2013 muuta, et täpsustada asjaolusid, mille korral liikmesriigi suhtes, mis saab ennetavat finantsabi, kohaldatakse tõhustatud järelevalvet.

(9) Kui liikmesriik saab ühelt või mitmelt liikmesriigilt või kolmandalt riigilt, Euroopa finantsstabiilsusmehhanismilt (EFSM), Euroopa stabiilsusmehhanismilt (ESM) või mõnelt muult asjaomaselt rahvusvaheliselt finantseerimisasutuselt, nagu Rahvusvaheline Valuutafond (IMF), ennetavat finantsabi ja selle abi andmise tingimuseks on uute poliitikameetmete võtmine, tuleks kõnealuse liikmesriigi suhtes kohaldada määruse (EL) nr 472/2013 alusel tõhustatud järelevalvet, sealhulgas juhul, kui finantsabi ei ole veel kasutatud. ESMi täiendavate tingimustega seotud krediidiliini andmine eeldab selliste uute poliitikameetmete võtmist. Seetõttu tuleks liikmesriigi suhtes, kes saab täiendavate tingimustega seotud krediidiliini vormis ennetavat finantsabi, kohaldada tõhustatud järelevalvet. Seoses ESMi uute ennetava finantsabi vahenditega peaks komisjon igal üksikjuhul eraldi hindama, kas sellised uued vahendid nõuavad uute poliitikameetmete võtmist ja kas seega oleks liikmesriigi suhtes, kes saab sellist finantsabi, põhjendatud kohaldada tõhustatud järelevalvet määruse (EL) nr 472/2013 alusel.

(10) Nõukogu määrusega (EL) nr 1024/2013[8] anti Euroopa Keskpangale (EKP) eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga. Selleks et järgida kõnealuse määrusega kehtestatud ülesannete jaotust EKP ja osalevate liikmesriikide pädevate asutuste vahel, tuleks määruse (EL) nr 472/2013 sätteid finantssektorit käsitleva teabe või finantssektoriga seotud järelevalvemeetmete kohta täpsustada ▌.

(11) Määruses (EL) nr 472/2013 on sätestatud, et makromajanduslikust kohandamisprogrammist väljuva liikmesriigi üle tuleb teha programmijärgset järelevalvet seni, kuni 75 % saadud finantsabist saab tagasi makstud. Euroopa Kontrollikoda on oma eriaruandes 18/2021 „Komisjoni järelevalve liikmesriikide üle, mis väljuvad makromajanduslikust kohandamisprogrammist: sobiv vahend, mis vajab ühtlustamist“ tuvastanud teatavad puudused programmijärgse järelevalve tulemuslikkuses, sealhulgas selge rõhuasetuse ja eesmärkide puudumise ning kattuvused muude majandusjärelevalve protsessidega, näiteks Euroopa poolaastaga.

8 Nõukogu 15. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT L 287, 29.10.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1024/oj).

(12) Euroopa Kontrollikoja järeldusi arvestades on vaja määrust (EL) nr 472/2013 muuta, et täpsustada programmijärgse järelevalve eesmärki ja ulatust, suurendamaks selle kooskõla nimetatud määrusega ja liidu majanduse juhtimise raamistikuga ning vältimaks aruandlusnõuete dubleerimist. Eelkõige peaks programmijärgne järelevalve keskenduma asjaomase liikmesriigi saadud finantsabi tagasimaksmise võime seirele ja hindamisele, võttes arvesse selle liikmesriigi majandus-, eelarve- ja finantsolukorda. Lisaks peaks see hõlmama teatavate reformide elluviimist, niivõrd kui nende suhtes ei kohaldata juba riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava kohast seiret. Samuti tuleks programmijärgse järelevalve käigus kindlaks teha vajadus võtta parandusmeetmeid, et maandada riske, mis avalduvad asjaomase liikmesriigi võimele saadud finantsabi tagasi maksta. ***Programmijärgne järelevalve ei piira teiste laenuandjate, näiteks ESMi, EFSFi ja muude asjaomaste rahvusvaheliste finantseerimisasutuste volitusi täita ülesandeid oma õigusraamistiku alusel.***

(13) Määrust (EL) nr 472/2013 on vaja muuta ka selleks, et muuta programmijärgne järelevalve riskidega proportsionaalsemaks seeläbi, et kehtestatakse astmeline järelevalvesüsteem, mille puhul kontrolli tase varieerub sõltuvalt saadud finantsabi tagasimaksmise alasest riskist ja parandusmeetmete vajalikkusest. Eelkõige peaks komisjonil olema võimalik viis aastat pärast programmijärgse järelevalve algust hinnata konkreetselt liikmesriigi võimet saadud finantsabi tagasi maksta. Kui komisjon järeldab, et keskpikas perspektiivis ei avaldu liikmesriigi võimele finantsabi tagasi maksta olulisi riske, peaks olema võimalik korrapärased hindamised viieks aastaks peatada, eeldusel et asjaolud oluliselt ei muutu. Enne selle konkreetse hindamise lõpuleviimist peaks komisjon küsima majandus- ja rahanduskomitee (EFC) arvamust.

(14) Selleks et tagada määruse (EL) nr 472/2013 rakendamisel tihe koostöö ESMi ja muude asjaomaste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega, peaks komisjon jätkuvalt püüdma sõlmida vajalikud halduskokkulepped. Sellised kokkulepped aitavad tagada, et finantsabi andmisega seotud finantseerimisasutuste ja organite tegevus on kooskõlastatud ja vastastikku tugevdav.

(15) Selleks et säilitada tehtud otsuste läbipaistvus, nendega seotud aruandekohustus ja isevastutus, tuleks dokumendid ja õigusaktid, mille komisjon esitab nõukogule, nagu on sätestatud käesolevas määruses, teha Euroopa Parlamendile põhjendamatu viivituseta kättesaadavaks.

(16) Määrust (EL) nr 472/2013 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EL) nr 472/2013 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 1 lõike 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) mis taotlevad või saavad finantsabi ühelt või mitmelt liikmesriigilt või kolmandalt riigilt, Euroopa finantsstabiilsusmehhanismilt (EFSM), Euroopa stabiilsusmehhanismilt (ESM) või mõnelt muult asjaomaselt rahvusvaheliselt finantseerimisasutuselt, nagu Rahvusvaheline Valuutafond (IMF).“

2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 3 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjon teostab tõhustatud järelevalvet liikmesriigi üle, kui see saab ühelt või mitmelt liikmesriigilt või kolmandalt riigilt, EFSMilt, ESMilt või mõnelt muult asjaomaselt rahvusvaheliselt finantseerimisasutuselt, nagu IMF, ennetavat finantsabi, mis nõuab uute poliitikameetmete võtmist.“;

b) lõiked 4 ja 5 jäetakse välja.

3) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Tõhustatud järelevalve all olev liikmesriik võtab raskuste põhjuste või võimalike põhjustega tegelemiseks meetmeid pärast konsulteerimist ja tehes koostööd komisjoniga, kes tegutseb, suheldes EKP, Euroopa järelevalveasutuste, ESRB ja asjakohasel juhul IMFiga. Seejuures võtab liikmesriik arvesse kõiki soovitusi, mis talle on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1263[*], nõukogu määruse (EÜ) nr 1467/97[**] või määruse (EL) nr 1176/2011 alusel.

---

[*] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[**] Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).“;

b) lõige 2 jäetakse välja;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriik, mille üle teostatakse tõhustatud järelevalvet, teeb komisjoni taotluse korral järgmist:

a) edastab komisjonile, EKP-le ja kooskõlas määruste (EL) nr 1093/2010, (EL) nr 1094/2010 ja (EL) nr 1095/2010 artikliga 35 asjakohasel juhul Euroopa järelevalveasutustele ette nähtud sagedusega liigendatud andmed oma finantssüsteemis ***toimunud muutuste*** kohta, sealhulgas käesoleva lõike punkti b alusel läbi viidud stressitestide ja tundlikkusanalüüside tulemused;

b) teeb EKP kui järelevalveasutuse või asjakohasel juhul asjaomaste Euroopa järelevalveasutuste järelevalve all stressitestid või tundlikkusanalüüsid, kui see on vajalik, et hinnata finantssektori vastupanuvõimet eri makromajanduslike ja finantsvapustuste suhtes, nagu on kindlaks määranud komisjon ja EKP, suheldes asjaomaste Euroopa järelevalveasutustega ja ESRBga;

c) peab laskma korrapäraselt hinnata oma finantssektori üle teostatava järelevalve tagamise suutlikkust EKP kui järelevalveasutuse või asjakohasel juhul asjaomaste Euroopa järelevalveasutuste teostatava vastastikuse hindamise raames;

d) edastab komisjonile kogu teabe, mis on vajalik makromajandusliku tasakaalustamatuse jälgimiseks vastavalt määrusele (EL) nr 1176/2011;

e) edastab komisjonile kogu teabe, mis on vajalik eelarvejärelevalve tegemiseks.

Käesoleva lõike esimese lõigu punktide b ja c kohaldamisel võetakse arvesse nõukogu määruse (EL) nr 1024/2013* artikliga 6 kehtestatud ülesannete jaotust.

Asjakohasel juhul koostavad EKP kui määruse (EL) nr 1024/2013 kohane järelevalveasutus ja asjaomased Euroopa järelevalveasutused, suheldes ESBRga, hinnangu finantssüsteemi võimalike nõrkade külgede kohta ning esitavad kõnealuse hinnangu komisjonile tema määratud sagedusega ja EKP-le.

Komisjon, EKP ja asjaomased Euroopa järelevalveasutused käsitavad neile edastatud liigendatud andmeid konfidentsiaalsena.

---

* Nõukogu 15. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT L 287, 29.10.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1024/oj).“;

d) lõige 4 jäetakse välja.

▌

4) Artikli 5 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liikmesriik, kes kavatseb taotleda finantsabi ühelt või mitmelt liikmesriigilt või kolmandalt riigilt, ESMilt või mõnelt muult asjaomaselt rahvusvaheliselt finantseerimisasutuselt, nagu IMF, teavitab oma kavatsusest viivitamata eurorühma töörühma esimeest, majandus- ja rahandusküsimuste eest vastutavat volinikku ning EKP presidenti.“

5) Artikli 6 esimene ja teine lõik asendatakse järgmisega:

„Kui liikmesriik taotleb finantsabi EFSMilt või ESMilt, hindab komisjon, suheldes EKP ja võimaluse korral IMFiga, kõnealuse liikmesriigi valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning tegelikke ja võimalikke rahastamisvajadusi. Komisjon esitab kõnealuse hinnangu eurorühma töörühmale, kui finantsabi antakse ESMi raames, ning majandus- ja rahanduskomiteele, kui finantsabi antakse EFSMi raames.

Valitsemissektori võla jätkusuutlikkuse hindamisel lähtutakse kõige tõenäolisemast makromajanduslikust stsenaariumist või sellest ettevaatlikumast stsenaariumist ja eelarveprognoosidest, kasutades kõige ajakohasemat teavet ning võttes arvesse artikli 3 lõikes 3 osutatud aruande tulemusi. Komisjon hindab samuti makromajanduslike ja finantsvapustuste ning kahjulike suundumuste mõju valitsemissektori võla jätkusuutlikkusele.“

6) Artiklit 7 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Kui liikmesriik taotleb finantsabi ühelt või mitmelt liikmesriigilt või kolmandalt riigilt, EFSMilt, ESMilt või IMFilt, koostab liikmesriik kokkuleppel komisjoniga, kes tegutseb, suheldes EKP ja asjakohasel juhul IMFiga, makromajandusliku kohandamisprogrammi projekti, mis sisaldab iga-aastaseid eelarve-eesmärke. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 32 lõikega 2 võetakse juhul, kui liikmesriigil on kehtiv riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning selle liikmesriigi suhtes kohaldatakse makromajanduslikku kohandamisprogrammi, seda riiklikku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava***, sealhulgas kõiki võetud kohustusi seoses liidu ühiste prioriteetidega, millele on osutatud määruse (EL) 2024/1263 artikli 13 punktis c,*** makromajandusliku kohandamisprogrammi kavandamisel arvesse.“;

ii) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Makromajandusliku kohandamisprogrammi projektis võetakse arvesse palgakujunduse tavasid ja organisatsioone.“;

iii) viies lõik asendatakse järgmisega:

„Makromajandusliku kohandamisprogrammi projektis järgitakse täiel määral ELi toimimise lepingu artiklit 152 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 28. Komisjon teavitab Euroopa Parlamendi pädeva komisjoni esimeest ja aseesimehi makromajandusliku kohandamisprogrammi projekti koostamise edenemisest. Seda teavet käsitatakse konfidentsiaalsena.“;

b) lõike 2 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjon tagab, et vastastikuse mõistmise memorandum, mille komisjon ESMi nimel allkirjastab, on täielikult kooskõlas nõukogu heaks kiidetud makromajandusliku kohandamisprogrammiga.“;

c) ▌ lõiget 4 ***muudetakse järgmiselt***:

„i) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Iga kolme kuu järel teavitab komisjon nendest edusammudest majandus- ja rahanduskomiteed. Asjaomane liikmesriik teeb komisjoni ja EKPga täielikult koostööd. Eelkõige esitab ta komisjonile ja EKP-le kogu teabe, mida nad peavad vajalikuks selle jaoks, et jälgida makromajandusliku kohandamisprogrammi rakendamist, kooskõlas artikli 3 lõikega 3.**“**;

ii) kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjon teavitab Euroopa Parlamendi pädeva komisjoni esimeest ja aseesimehi makromajandusliku kohandamisprogrammi jälgimise põhjal tehtud järeldustest. Seda teavet käsitatakse konfidentsiaalsena.“;

d) lõike 12 kolmas ja neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Seoses selliste instrumentidega kiidab nõukogu, tegutsedes komisjoni soovituse alusel, asjaomasele liikmesriigile suunatud otsusega heaks peamised poliitilised nõuded, mis ESM kavatseb finantsabi tingimuseks seada, kui nende meetmete sisu kuulub liidu pädevusse, nagu on sätestatud aluslepingutes.

Komisjon tagab, et vastastikuse mõistmise memorandum, mille komisjon ESMi nimel allkirjastab, on täielikult kooskõlas nõukogu kõnealuse otsusega.“

7) Artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 jäetakse välja;

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) on ta asjakohasel juhul vabastatud nõudest esitada määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõike 5 ja artikli 5 lõike 1a kohased aruanded;“;

ii) punkt c asendatakse järgmisega:

„c) seoses käesoleva määruse artikli 7 lõikega 4 ette nähtud jälgimisega on ta vabastatud määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 10 lõike 1 ja artikli 10a kohasest jälgimisest ja järelevalvest, millele tuginevad kõnealuse määruse artikli 4 lõike 1 ja artikli 6 lõike 2 kohased otsused.“

8) Artikkel 12 jäetakse välja.

9) Artiklit 14 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriik on programmijärgse järelevalve all seni, kuni vähemalt 75 % ühelt või mitmelt liikmesriigilt, EFSMilt, ESMilt või EFSFilt saadud finantsabist on tagasi maksmata. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal pikendada programmijärgse järelevalve kestust, kui esineb püsiv oht asjaomase liikmesriigi võimele saadud finantsabi tagasi maksta. Komisjoni ettepanek loetakse nõukogus vastuvõetuks, välja arvatud juhul, kui nõukogu otsustab ettepaneku kümne päeva jooksul alates selle komisjonis vastuvõtmisest kvalifitseeritud häälteenamusega tagasi lükata.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Kui liikmesriik on käesoleva artikli lõikes 1 osutatud programmijärgse järelevalve all, seirab ja hindab komisjon järgmist:

a) asjaomase liikmesriigi võime saadud finantsabi tagasi maksta, võttes arvesse tema majanduslikku, eelarve- ja finantsolukorda;

b) ilma et see piiraks määruse (EL) 2024/1263 artikli 22 kohaldamist, makromajanduslikus kohandamisprogrammis või käesoleva määruse artikli 7 lõikes 12 osutatud nõukogu otsuses sisalduvate reformide elluviimine;

c) vajadus võtta parandusmeetmeid, et maandada riske, mis avalduvad asjaomase liikmesriigi võimele saadud finantsabi tagasi maksta.

1b. Iga kuue kuu järel edastab komisjon, suheldes EKPga, oma lõike 1a kohaselt tehtud hindamise tulemused Euroopa Parlamendi pädevale komisjonile, majandus- ja rahanduskomiteele ning asjaomase liikmesriigi parlamendile.“;

c) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Komisjoni taotlusel täidab programmijärgse järelevalve all olev liikmesriik artikli 3 lõike 3 nõudeid.“;

d) lisatakse järgmised lõiked:

„2a. Viie aasta möödumisel programmijärgse järelevalve algusest võib komisjon viia läbi konkreetse hindamise asjaomase liikmesriigi võime kohta saadud finantsabi tagasi maksta. Selle hindamise läbiviimisel võtab komisjon lisaks asjaomase liikmesriigi majandusliku, eelarve- ja finantsolukorra, sealhulgas riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava rakendamise analüüsile arvesse järgmist:

a) kas asjaomase liikmesriigi valitsemissektori koguvõla suhe SKPsse on üle 90 %;

b) kas nõukogu on otsustanud kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikega 6, et asjaomasel liikmesriigil on ülemäärane eelarvepuudujääk;

c) komisjoni analüüs asjaomase liikmesriigi võla jätkusuutlikkuse kohta;

d) asjaomase liikmesriigi laenuvõtmise tingimused;

e) asjaomase liikmesriigi finantsstabiilsuse tingimused.

Komisjon edastab oma konkreetse hinnangu majandus- ja rahanduskomiteele. Pärast majandus- ja rahanduskomitee arvamuse saamist võib komisjon lõikes 1a osutatud hindamised viieks aastaks peatada, kui ta järeldab, et keskpikas perspektiivis ei avaldu olulisi riske asjaomase liikmesriigi võimele saadud finantsabi tagasi maksta.

Komisjon edastab oma järelduse Euroopa Parlamendi pädevale komisjonile, majandus- ja rahanduskomiteele ning asjaomase liikmesriigi parlamendile.

2b. Kui komisjon otsustab lõikes 1a osutatud hindamised lõike 2a teise lõigu kohaselt peatada, esitab komisjon järgmistel juhtudel uue lõike 2a kohase hinnangu:

a) peatatuse lõppemisel;

b) kui mõni lõike 2a punktis a või b osutatud asjaolu muutub;

c) kui mõni lõike 2a punktis c, d või e osutatud olukord halveneb oluliselt.“;

e) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Komisjon teeb, suheldes EKPga, programmijärgse järelevalve all olevasse liikmesriiki kontrollkäike vastavalt sellele, mis on lõigete 1a, 2a ja 2b kohaldamisel vajalik.“;

f) lisatakse järgmine lõige:

„3a. Euroopa Parlamendi pädev komisjon võib pakkuda programmijärgse järelevalve all olevale liikmesriigile võimalust osaleda arvamuste vahetuses selle liikmesriigi tehtud edusammude kohta.“

10) Artiklid 16 ja 17 jäetakse välja.

11) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 18a

Halduskokkulepped ESMi ja muude asjaomaste finantseerimisasutustega

Komisjon püüab sõlmida ESMi ja muude asjaomaste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega vajalikud halduskokkulepped, et tagada tihe koostöö käesoleva määrusega ettenähtud tegevuste elluviimisel.“

12) Artikli 19 teise lõigu punkt c asendatakse järgmisega:

„c) käesoleva määruse panus kestliku ja kaasava majanduskasvu ning sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime saavutamisse.“

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0324

Rahastamiskord ja mitmekesise rahastamise strateegia kasutamine

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 332/2002 seoses rahastamiskorra ja mitmekesise rahastamise strateegia kasutamisega (06190/2026 – C10-0123/2026 – 2025/0313(APP))

(Seadusandlik erimenetlus – nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu määruse eelnõu (06190/2026),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 352 (C10-0123/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 107 lõikeid 1 ja 4,

– võttes arvesse majandus- ja rahanduskomisjoni soovitust (A10-0206/2026),

1. annab nõusoleku nõukogu määruse eelnõule;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0328

Haagistega raskesõidukite CO_2 heite klass

Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 1999/62/EÜ, nõukogu direktiivi 1999/37/EÜ ja direktiivi (EL) 2019/520 haagistega raskesõidukite CO_2 heite klassi osas ning täpsustatakse ja lihtsustatakse teatavaid sätteid (COM(2025)0589 – C10-0235/2025 – 2023/0134(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2023)0189) ning muudetud ettepanekut (COM(2025)0589),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 91 lõiget 1, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0235/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. septembri 2023. aasta[1] ja 3. detsembri 2025. aasta[2] arvamusi,

– pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 15. juuli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni raportit (A10-0131/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

[1] ELT C, C/2023/874, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/874/oj.
[2] ELT C, C/2026/880, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/880/oj.

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2023)0134

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 7. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2026/…, millega muudetakse direktiivi 1999/62/EÜ *seoses raskesõidukite CO_2-heitel põhinevate maksude diferentseerimisega ning täpsustatakse ja lihtsustatakse teatavaid sätteid*

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 91 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusi[1],

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega[redacted],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C***/2023/874, 8.12.2023, ELI***: ***http://data.europa.eu/eli/C/2023/874/oj*** ***ja ELT C, C/2026/880, 27.2.2026, ELI:*** http://data.europa.eu/eli/C/2026/880/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) ▌Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/362,[3] ***millega muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/62/EÜ[4],*** tugevdati põhimõtteid „saastaja maksab“ ja „kasutaja maksab“, kehtestades teatavatele sõidukitele nende CO_2 heite põhjal kohustusliku maksustamise, milleks kas diferentseeritakse taristu- ja kasutusmakse vastavalt sõidukite CO_2 heitele või kohaldatakse CO_2 heite väliskulumaksu.▌

▌

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. veebruari 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/362, millega muudetakse direktiive 1999/62/EÜ, 1999/37/EÜ ja (EL) 2019/520 seoses sõidukite maksustamisega teatavate taristute kasutamise eest (ELT L 69, 4.3.2022, lk 1, ***ELI***: ***http://data.europa.eu/eli/dir/2022/362/oj***).

[4] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 1999. aasta direktiiv 1999/62/EÜ raskete kaubaveokite maksustamise kohta teatavate infrastruktuuride kasutamise eest (EÜT L 187, 20.7.1999, lk 42, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/62/oj).***

(2) ***Asjakohane on täpsustada ja lihtsustada direktiivi 1999/62/EÜ teatavaid sätteid, et kajastada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1610[5] tehtud muudatusi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/1242[6] ning komisjoni määrusega (EL) 2022/1379[7] tehtud muudatusi komisjoni määruses (EL) 2017/2400[8].***

---

5 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1610, millega muudetakse määrust (EL) 2019/1242 seoses uute raskeveokite CO_2-heite normide karmistamisega ja aruandekohustuste lõimimisega, muudetakse määrust (EL) 2018/858 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/956 (ELT L, 2024/1610, 6.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1610/oj).***

6 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO_2-heite normid ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 595/2009 ja (EL) 2018/956 ning nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (ELT L 198, 25.7.2019, lk 202, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1242/oj).***

7 ***Komisjoni 5. juuli 2022. aasta määrus (EL) 2022/1379, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2400 seoses keskmise suurusega ja raskete veoautode ning raskete busside CO_2 heitkoguste ja kütusekulu määramisega ning elektrisõidukite ja muude uute tehnoloogiate kasutuselevõtuga (ELT L 212, 12.8.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1379/oj).***

8 ***Komisjoni määrus (EL) 2017/2400, 12. detsember 2017, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 595/2009 seoses raskeveokite CO_2 heitkoguste ja kütusekulu kindlaksmääramisega ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/46/EÜ ning komisjoni määrust (EL) nr 582/2011 (ELT L 349, 29.12.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2400/oj).***

(3) Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada kuupäev, millest alates kohaldatakse sõidukite allrühma suhtes kohustust diferentseerida teemakse CO_2 heite alusel. Seepärast tuleks käesolevas direktiivis järjepidevalt viidata määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 lõike 1 kohaselt vastu võetud sõidukite allrühma CO_2 võrdlusheite avaldamisele. Samuti tuleks käesoleva direktiiviga anda riikide ametiasutustele ja teemaksu kogumise teenuse osutajatele piisavalt aega asjaomastesse sõidukite allrühmadesse kuuluvate sõidukite liigitamiseks CO_2 heite klassidesse. Liikmesriikidel peaks olema vähemalt 12 kuud aega, et rakendada teemaksude diferentseerimist uute sõidukite allrühmade suhtes pärast nende CO_2 võrdlusheite avaldamist. Prognoositavuse ja lihtsustamise huvides tuleks diferentseerimist alati kohaldada kas uue sõidukite allrühma CO_2 võrdlusheite avaldamise aastale järgneva aasta 1. juulist, kui see avaldamine toimus enne 1. juulit, või uue sõidukite allrühma CO_2 võrdlusheite avaldamise aastale järgneva teise aasta 1. jaanuarist, kui see avaldamine toimus 1. juulil või pärast seda. Algselt määrusega (EL) 2019/1242 hõlmatud sõidukite allrühmade suhtes on teemaksude diferentseerimise kohustust kohaldatud alates 13. maist 2023 ehk kuupäevast, mil möödus kaks aastat komisjoni rakendusotsuse (EL) 2021/781[9] avaldamise kuupäevast.

---

[9] ***Komisjoni 10. mai 2021. aasta rakendusotsus (EL) 2021/781, millega avaldatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/1242 loetelu teatavatest CO_2 heite väärtustest tootja kohta, kõigi liidus registreeritud uute raskeveokite keskmine CO_2 eriheide ja CO_2 võrdlusheide aasta 2019 aruandlusperioodil (ELT L 167, 12.5.2021, lk 47, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/781/oj).***

(4) ***Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada kuupäeva, millest alates kohaldatakse määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 lõike 2 kohaselt vastu võetud CO_2 võrdlusheite kohandusi. Liikmesriikidel peaks olema vähemalt 12 kuud aega, et rakendada CO_2 võrdlusheite kohandusi. Prognoositavuse ja lihtsustamise huvides tuleks CO_2 võrdlusheite kohandusi alati kohaldada kas nende avaldamise aastale järgneva aasta 1. juulist, kui see avaldamine toimus enne 1. juulit, või nende avaldamise aastale järgneva teise aasta 1. jaanuarist, kui see avaldamine toimus 1. juulil või pärast seda. Komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2025/2545[10] kohandati CO_2 võrdlusheidet sõidukite allrühmade 4-UD, 4-RD, 4-LH, 5-RD, 5-LH, 9-RD, 9-LH, 10-RD ja 10-LH puhul siiski alates 2025. aasta aruandlusperioodist. Direktiiviga (EL) 2022/362 kehtestatud heitkoguste vähendamise trajektoori määratluse kohaselt kohaldatakse kohandatud väärtusi alates aruandlusperioodist, mis algab pärast neid kohandatud väärtusi sisaldava õigusakti kohaldamise kuupäeva. Seepärast kohaldatakse neid alates 1. juulist 2026 ning õiguskindluse tagamiseks tuleks kohaldamiskuupäevaks sõnaselgelt jätta 1. juuli 2026.***

---

10 ***Komisjoni 15. detsembri 2025. aasta rakendusmäärus (EL) 2025/2545, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) 2025/2335 nii, et kehtestatakse CO_2 võrdlusheite kohandatud väärtused ja sätestatakse representatiivsete veokite määratlemise metoodika (ELT L, 2025/2545, 16.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/2545/oj).***

(5) Käesolevas direktiivis tuleks säilitada direktiivi 1999/62/EÜ esineva mõiste „heitkoguste vähendamise trajektoor“ määratluse tähendus, nagu see kehtestati direktiiviga (EL) 2022/362. Määrusega (EL) 2024/1610 muudeti määrust (EL) 2019/1242, kehtestades 2030. aasta CO_2 heite vähendamise sihttasemeks 43 %. Kõnealune muudatus mõjutab direktiivis 1999/62/EÜ määratletud heitkoguste vähendamise trajektoori kallet kuni 2030. aastani (kaasa arvatud). Seepärast on teatavad CO_2 heite klasside piirnormid kuni 2030. aastani (kaasa arvatud) rangemad kui 2031. aasta ja sellele järgnevate aastate künnised. Sellest tulenev heitkoguste vähendamise trajektoori kuju ei olnud määruse (EL) 2024/1610 vastuvõtmise kavandatud tagajärg. Seepärast tuleks heite vähendamise trajektoori algne kuju taastada, muutes direktiivi 1999/62/EÜ, et kehtestada 2030. aastaks CO_2 heite vähendamise sihttasemeks 30 %. Kuni selle muudatuse kohaldamiseni on võimalik, et teatavad sõidukid liigitatakse CO_2 heite klassi, kasutades heitkoguste vähendamise trajektoori, mis põhineb 2030. aasta CO_2 heite vähendamise sihttasemel 43 %. Selleks et tagada võrdne kohtlemine sõidukitega, mis on liigitatud CO_2 heite klassi pärast käesoleva direktiivi jõustumist, peaksid liikmesriigid need sõidukid mille liigitamine põhineb 43 % eesmärgil, ümber liigitama, kasutades heitkoguste vähendamise trajektoori, mis põhineb 2030. aasta CO_2 heite 30 % vähendamise sihttasemel. Tagamaks, et sõidukid kuuluvad samasse CO_2 heiteklassi, olenemata sellest, kus nad liidus liiklevad, ***peaksid liikmesriigid kohaldama seda ümberliigitamist alates samast kuupäevast, nimelt käesoleva direktiivi ülevõtmise viimasest kuupäevast.***

(6) Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada, kuidas liigitada CO_2 heite klassidesse sõidukeid, millega on kaasas määruses (EL) 2017/2400 määratletud kliendi teabefail ja mille esmane registreerimine toimus enne heite vähendamise trajektoori alguskuupäeva. Sõidukite allrühmade puhul, mille võrdlusperiood on 2021. või 2025. aasta, nagu on sätestatud määruses (EL) 2019/1242, esineb lahknevus nende heitkoguste vähendamise trajektooride alguskuupäeva ja selle kuupäeva vahel, millest alates tootjad peavad esitama koos uute sõidukitega kliendi teabefaili, mis on välja antud kooskõlas määrusega (EL) 2017/2400. Sõidukite allrühma heitkoguste vähendamise trajektoori alguskuupäev on kõnealuse sõidukite allrühma võrdlusperioodi esimene päev, nagu on sätestatud määruse (EL) 2019/1242 I lisas. Kuupäev, millest alates peavad tootjad esitama koos sõidukite allrühma kuuluvate uute sõidukitega kliendi teabefaili, on sätestatud määruses (EL) 2017/2400. Nende sõidukite allrühmade puhul eelneb kliendi teabefaili ***tootjate poolse esitamise suhtes kohaldatav tähtpäev heitkoguste vähendamise trajektoori alguskuupäevale. Direktiivis 1999/62/EÜ ei ole märgitud, kuidas liigitada CO_2 heite klassidesse sõidukeid, mille esmane registreerimine toimus enne heitkoguste vähendamise trajektoori alguskuupäeva. Liikmesriigid peaksid liigitama CO_2 heite klassi need sõidukid, mille CO_2 heite kohta saab omanik esitada tõendid kliendi teabefailis. CO_2 heite klasside piirnormid enne heitkoguste vähendamise trajektoori alguskuupäeva on heitkoguste vähendamise trajektoori esimese aasta piirnormid.***

(7) Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada, kuidas liigitada CO_2 heite klassidesse eriotstarbelisi veokeid. Määruses (EL) 2019/1242 eristatakse eriotstarbelisi veokeid (nt jäätmete kogumiseks või ehitustöödeks kasutatavad sõidukid) muud tüüpi sõidukitest. Eriotstarbelised veokid tekitavad ligikaudu 2 % raskeveokite heitest ja neid kasutatakse peamiselt linnades. Pärast määruse (EL) 2024/1610 vastuvõtmist käsitatakse veokeid eriotstarbelisena alles pärast nende esmast registreerimist. Seega ei anna uue veoki kliendi teabefail teavet selle eriotstarbelisuse kohta. Sellest tulenevalt ei saa eriotstarbelisi veokeid käsitada CO_2 heite klassi liigitamise ajal eriotstarbeliste veokite allrühma kuuluvana. Objektiivsetel ja praktilistel põhjustel tuleks eriotstarbelisi veokeid käsitada direktiivi 1999/62/EÜ kohaldamisel vastavasse muude kui eriotstarbeliste veokite allrühma kuuluvana.

(8) ***Moderniseerimine, mis üldiselt tähendab sõiduki tehniliste omaduste muutmist pärast selle esmast registreerimist, sealhulgas füüsilisi või tarkvaramuudatusi, võib aidata vähendada sõiduki heitkoguseid või mõjutada selle heitenäitajaid. Kehtiv õigusraamistik ei võimalda kindlaks teha moderniseeritud sõidukite CO_2*** heidet***. Selleks et moderniseeritud sõidukeid oleks võimalik liigitada CO_2 heite klassidesse, võttes arvesse moderniseerimisprotsessi mõju, peaks komisjon hindama moderniseeritud sõidukite CO_2 heite kindlaksmääramise võimalusi, võttes arvesse võimalikku mõju määruse (EL) 2019/1242 kohaldamisele ja tulemuslikkusele, ning esitama asjakohasel juhul ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks. Kuna sellised üldnormid moderniseeritud sõidukite CO_2 heite kindlaksmääramiseks puuduvad, tuleks käesolevas direktiivis selgitada, kuidas moderniseeritud heiteta sõidukid CO_2 heite klassidesse liigitada. Määrusega (EL) 2019/1242 on tootjatele kehtestatud uute raskeveokite CO_2 heite vähendamise sihttasemed. Selle määruse kohaselt saavad tootjad kasu eelkõige heiteta sõidukite turule laskmisest. Direktiiviga 1999/62/EÜ toetatakse nõudlust nende sõidukite järele, kehtestades vähendatud taristu- ja kasutusmaksud vastavalt CO_2 heite klassile 5. Heiteta sõidukite praegune puudus on see, et nende käitamiskaugus on väiksem kui tavasõidukitel.***

Heiteta sõiduki käitamiskauguse suurendamiseks on võimalik sõidukeid moderniseerida, asendades ühe akupaki kütusel töötava generaatoriga. Sellistest moderniseeritud sõidukitest saavad seega hübriidmootorsõidukid. Direktiivi 1999/62/EÜ kohaselt liigitatakse sõidukid CO_2 heite klassidesse sõiduki dokumentide alusel, mille tootjad on esitanud enne sõiduki esmast registreerimist. See tähendab, et kehtiva õigusraamistiku kohaselt kohaldataks selliste moderniseeritud sõidukite suhtes jätkuvalt vähendatud makse vastavalt CO_2 heite klassile 5, ehkki need toimivad kütusel töötava generaatoriga***. Selline eelise jätkumine moonutab aga autokaubaveoturgu, seades ebasoodsasse olukorda ettevõtjad, kes kasutavad heiteta sõidukeid, mida ei ole moderniseeritud, ning see ei kajasta heite tegelikku vähenemist selliste moderniseeritud sõidukite kasutusea jooksul kooskõlas määrusega (EL) 2019/1242. Tagamaks, et kõik sõidukid liigitatakse määruses (EL) 2017/2400 osutatud modelleerimisvahendi (sõiduki energiatarbimise arvutamise vahend VECTO) tulemuste põhjal CO_2 heite klassidesse, tuleks heiteta sõidukeid, mida on hiljem moderniseeritud kütusel töötava mootori paigaldamisega, käsitada direktiivi 1999/62/EÜ kohaselt CO_2 heite klassi 1 kuuluvatena.***

(9) Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada, kuidas liigitada CO_2 heite klassidesse segakütuselisi sõidukeid. Määrus (EL) 2017/2400 kohustab tootjaid andma alates 1. jaanuarist 2024 segakütuseliste sõidukite kohta välja kliendi teabefaili. Teatavad segakütuselised sõidukid registreeriti siiski enne seda kuupäeva ilma kliendi teabefailita. Sõidukite puhul, mis registreeriti esimest korda enne seda kuupäeva, puudub juurdepääs soodsamatele maksumääradele ja konkurentsiolukord võib olla ebasoodne võrreldes hilisemal kuupäeval registreeritud samalaadsete sõidukitega. Tootjad saavad valida juba registreeritud sõiduki CO_2 heite määramise uue modelleerimise abil, milles võetakse arvesse määruse (EL) 2017/2400 uusimaid nõudeid. Liikmesriigid peaksid aktsepteerima sellise modelleerimise tulemusi tõendina sõiduki CO_2 heite kohta. Komisjon peaks vältima lubamatute modelleerimistulemuste kasutamist, tehes järelevalvet juhul, kui tootjad seda võimalust kasutavad. Seepärast peaks tootja, kes otsustab seda võimalust kasutada, komisjoni sellest teavitama. Liikmesriigid peaksid seda dokumenti aktsepteerima üksnes juhul, kui see on saadud otse tootjalt digitaalsel kujul (kuna sel juhul on pettuseoht väiksem) ja kui sellele tootjale on adresseeritud komisjoni positiivne otsus.

(10) Direktiiviga 1999/62/EÜ on ette nähtud selle kohaldamisala laiendamine sõidukite allrühmadele, mis on hõlmatud määrusega (EL) 2017/2400, kuid mitte veel määrusega (EL) 2019/1242. Määrusega (EL) 2024/1610 laiendati siiski määruse (EL) 2019/1242 kohaldamisala, et viia see vastavusse määruse (EL) 2017/2400 kohaldamisalaga. Direktiivi 1999/62/EÜ asjaomased sätted on seetõttu aegunud ja need tuleks käesoleva direktiivi teksti lihtsustamiseks välja jätta.

(11) Direktiiviga (EL) 2022/362 kehtestati sõidukite taristu- ja kasutusmaksude diferentseerimine vastavalt nende CO_2 heite klassile, et aidata vähendada maanteetranspordi CO_2 heidet. Heiteta sõidukite kasutuselevõtu edendamiseks lubatakse liikmesriikidel heiteta sõidukid ajutiselt teemaksudest vabastada. Sellise meetme täiendamiseks peaks liikmesriigil olema võimalus asjakohaselt vähendada vähese heitega sõidukite taristu- või kasutusmakse. Selleks et tagada heiteta sõidukite ja vähese heitega sõidukite nõudlust toetavate meetmete vastastikune täiendavus, peaks see võimalus olema kättesaadav üksnes koos heiteta sõidukite suhtes kohaldatavate meetmetega ning pärast 30. juunit 2031 tuleks seda piirata kehtestatud maksimaalse 50 % vähendamise tasemel.

(12) Kuigi tõhusad haagised suudavad vähendada tavasõidukite CO_2 heidet ja suurendada sõidukite käitamiskaugust, ei anna käesolev direktiiv liikmesriikidele õiguslikku alust võtta teemaksumäärade kehtestamisel arvesse haagiste omadusi. Komisjon peaks hindama võimalusi rakendada teemaksude diferentseerimist haagiste omaduste alusel. Sellised rakendamisvõimalused peaksid nõudma veoettevõtjatelt minimaalseid jõupingutusi ja neid peaks olema võimalik võtta kulutõhusal viisil kasutusele kehtivates teemaksusüsteemides. Komisjon peaks kaaluma turul kättesaadavaid eri tehnoloogiaid ja seadmeid, sealhulgas olemasolevate haagiseparkide moderniseerimist, ning nende tehnoloogiate ja seadmete kasutamisest tulenevat koguenergiasäästu. Komisjon peaks võtma nõuetekohaselt arvesse kõigi selle valdkonna katseprojektide tulemusi ning peaks kaaluma halduskoormust, käitamispiiranguid, turul olevate tehnoloogiate majanduslikke parameetreid ja kulutõhusust.

(13) ***Liikmesriikidevaheline koostöömehhanism sõidukite liigitamise parameetritega seotud andmete vahetamiseks võimaldab lihtsustada haldusmenetlusi ja hõlbustada vastastikust tunnustamist. Seepärast peaks komisjon koordineerima eksperdirühmas tehtavat tööd, et teha kindlaks parimad tavad ja edendada nende vahetamist ning teha ettepanekuid ühise lähenemisviisi kohta. Selle tööga seoses tuleks hinnata olemasolevate mehhanismide, näiteks sõiduki elektroonilise vastavustunnistuse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/520[11] kohase teabevahetuse ning sõidukite registreerimisandmeid käsitleva teabevahetuse kasutamise sobivust.***

(14) ***Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tagada raskeveokite CO_2 heiteklassidesse liigitamise ning sellele vastavalt erinevate taristu- ja kasutusmaksude eeskirjade järjepidev kohaldamine kogu liidus, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid nende ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.***

(15) Seega tuleks ***direktiivi*** 1999/62/EÜ ▌ vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

---

11 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/520 liidu elektrooniliste teemaksu kogumise süsteemide koostalitlusvõime ja teemaksude tasumata jätmist käsitleva piiriülese teabevahetuse hõlbustamise kohta (ELT L 91, 29.3.2019, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/520/oj).***

Artikkel 1

I

Direktiivi 1999/62/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 2 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) ***punkt 28 asendatakse järgmisega:***

„***28) „raskesõiduki CO_2 heide“ – CO_2 eriheide (gCO_2/t-km), kui tegemist on raskeveokiga, või CO_2 eriheide (gCO_2/p-km), kui tegemist on bussiga, nagu on esitatud selle sõiduki kliendi teabefailis, mis on sätestatud komisjoni määruse (EL) 2017/2400(*) IV lisa II osas;***

(*) Komisjoni 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2400, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 595/2009 seoses raskeveokite CO_2 heitkoguste ja kütusekulu kindlaksmääramisega ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/46/EÜ ning komisjoni määrust (EL) nr 582/2011 (ELT L 349, 29.12.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2400/oj).“;

b***)*** punkti 29 alapunkt a asendatakse järgmisega:

„a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1242(**) artikli 3 punkti 11 alapunktides a või b osutatud mootoriga raskeveok; või

---

(**) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO_2-heite normid ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 595/2009 ja (EL) 2018/956 ning nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (ELT L 198, 25.7.2019, lk 202, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1242/oj).“;

c) punkt 30 asendatakse järgmisega:

„30) „vähese heitega raskesõiduk“ – määruse (EL) 2019/1242 artikli 3 punktis 12 määratletud vähese heitega raskeveok;“;

d) punkt 35 asendatakse järgmisega:

„35) „sõidukirühm“ – määruse (EL) 2017/2400 artikli 4 esimeses lõigus osutatud sõidukirühm;“;

e) punkt 37 asendatakse järgmisega:

„37) „sõidukite allrühma (sg) heitkoguste vähendamise trajektoor“ – raskeveokite ($ET_{sg,Y}$) või busside ($ET_{psg,Y}$) CO_2 heitkoguste vähendamise trajektoor, mis on kindlaks määratud vastavalt määruse (EL) 2019/1242 I lisa punktile 5.1.2.1 ja mida on kohandatud järgmiselt:

a) aastate $Y \leq 2030$ puhul on 2030. aasta CO_2 heitkoguste vähendamise sihttase ($rf_{sg,Y}$ või $rf_{psg,Y}$, kus Y=2030) 30 %; ning

b) aastate $Y > 2030$ puhul on sihttaseme koefitsient (RET_{sg},Y või $RET_{psg,Y}$) 0,7;“;

f) punkt 38 asendatakse järgmisega:

„38) „CO_2 võrdlusheide“ – määruse (EL) 2019/1242 artikli 3 punktis 1 määratletud CO_2 võrdlusheide;“.

2) ***Artikli 2 lõike 2 sissejuhatav sõnastus asendatakse järgmisega:***

„2) Lõike 1 punkti 3 kohaldamisel:“.

3) Artiklit 7ga muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid diferentseerivad raskeveokite taristu- ja kasutusmakse vastavalt käesolevale artiklile.

Liikmesriigid kohaldavad seda diferentseerimist määrusega (EL) 2019/1242 hõlmatud sõidukite allrühmade suhtes ***pärast*** kõnealuse määruse artikli 11 lõike 1 kohaselt ***nende sõidukite allrühmade*** CO_2 võrdlusheite ***avaldamist***. ***Kõnealust diferentseerimist kohaldatakse kas sellisele avaldamise aastale järgneva aasta 1. juulist, kui avaldamine toimus enne 1. juulit, või sellise avaldamise aastale järgneva teise aasta 1. jaanuarist, kui avaldamine toimus 1. juulil või pärast seda.*** Sõidukite allrühmade 4-UD, 4-RD, 4-LH, 5-RD, 5-LH, 9-RD, 9-LH, 10-RD ja 10-LH puhul kohaldavad liikmesriigid siiski seda diferentseerimist hiljemalt ***alates 13. maist 2023***.

Liikmesriigid kohaldavad määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 lõike 2 kohaselt kohandatud CO_2 võrdlusheidet ***kas kas kohandatud CO_2 võrdlusheite avaldamise aastale järgneva aasta 1. juulist, kui avaldamine toimus enne 1. juulit, või sellise avaldamise aastale järgneva teise aasta 1. jaanuarist, kui avaldamine toimus 1. juulil või pärast seda. Sõidukite allrühmade 4-UD, 4-RD, 4-LH, 5-RD, 5-LH, 9-RD, 9-LH, 10-RD ja 10-LH puhul kohaldavad liikmesriigid siiski*** CO_2 võrdlusheidet, ***mida on kohandatud alates 1. juulist 2026***.

Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõikes 3 ette nähtud taristu- või kasutusmaksude vähendamist võivad liikmesriigid mis tahes sõidukirühmade heiteta sõidukite suhtes ette näha vähendatud taristu- või kasutusmaksud, või vabastuse taristu- või kasutusmaksude tasumise kohustusest alates 24. märtsist 2022 kuni 30. juunini 2031. Tingimusel, et heiteta sõidukitele on kehtestatud vabastus taristu- või kasutusmaksude tasumise kohustusest, võivad liikmesriigid kõnealuse aja jooksul kohaldada vähese heitega sõidukite suhtes asjakohast taristu- või kasutusmaksumäära vähendamist, mis ei tohi ületada 75 % võrreldes CO_2 heite klassi 1 kuuluvate sõidukite suhtes kohaldatava maksuga, nagu on sätestatud käesoleva artikli lõikes 2. Alates 1. juulist 2031 on vähendamine heiteta sõidukite puhul kuni 75 % võrreldes CO_2 heite klassi 1 kuuluvate sõidukite suhtes kohaldatava maksuga. Alates 1. juulist 2031 võib vähese heitega sõidukite puhul taristu- või kasutusmaksumäära vähendamist kohaldada üksnes juhul, kui heiteta sõidukite suhtes kohaldatakse suuremat vähendamismäära, ning kuni 50 % võrreldes CO_2 heite klassi 1 kuuluvate sõidukite suhtes kohaldatava maksuga.“;

b) lõikesse 2 lisatakse järgmised lõigud:

„Liikmesriigid tagavad, et sõidukid, mis on liigitatud CO_2 heite klassi 1 või 2, kasutades CO_2 heitkoguste vähendamise trajektoori, mis põhineb 2030. aasta CO_2 heite vähendamise sihttasemel 43 %, liigitatakse ümber, kasutades hoopis heitkoguste vähendamise trajektoori, mis põhineb 2030. aasta CO_2 heite vähendamise sihttasemel 30 %.

Liikmesriigid loevad CO_2 heite klassi liigitamiseks sobivaks kõik sõidukid, mille puhul liikleja saab esitada tõendid CO_2 heite kohta määruse (EL) 2017/2400 artikli 9 kohaselt välja antud kliendi teabefailis. Kui sõiduki esmase registreerimise kuupäev on enne selle sõidukite allrühma heitkoguste vähendamise trajektoori alguskuupäeva, kuhu sõiduk kuulub, kohaldatakse kõnealuse allrühma heitkoguste vähendamise trajektoori esimese aasta väärtusi.

Liikmesriigid käsitavad määruse (EL) 2019/1242 artikli 3 punktis 9 määratletud eriotstarbelisi veokeid vastavasse muude kui eriotstarbeliste veokite allrühma kuuluvate sõidukitena.

Liikmesriigid ei kohalda CO_2 heite klassi 5 puhul kehtivaid vähendatud makse heiteta sõidukite suhtes, mis on moderniseeritud sellise kütusel töötava mootori paigaldamisega, mis toodab elektrienergiat või aitab kaasa sõiduki liikumisele. Selle asemel kohaldavad liikmesriigid makse vastavalt CO_2 heite klassile 1.

Sõidukitootjad võivad kasutada määruse (EL) 2017/2400 artiklis 5 osutatud modelleerimisvahendit, et määrata määruse (EL) 2017/2400 artikli 3 punktis 21 määratletud segakütuselise sõiduki CO_2 heide kindlaks pärast kõnealuse sõiduki tootmiskuupäeva, kui see on varasem kui 1. jaanuar 2024. Tootja, kes kavatseb selle võimaluse valida, teavitab komisjoni oma kavatsusest ja komisjon otsustab, kas kõnealune tootja võib käesolevas lõigus sätestatud eesmärgil modelleerimisvahendit kasutada käesolevas lõigus sätestatud eesmärgil, ning edastab oma otsuse kõnealusele tootjale. Sõiduki liigitamisel CO_2 heite klassi aktsepteerivad liikmesriigid tootja esitatud modelleerimise tulemust tõendina sõiduki CO_2 heite kohta, tingimusel et asjaomane tootja saadab asjaomasele liikmesriigile modelleerimise tulemused otse ja digitaalsel kujul koos sellele tootjale edastatud komisjoni otsusega.“;

c) lõige 7 jäetakse välja;

d) lisatakse järgmine lõige:

„12. Komisjon hindab 30. juuniks 2029 järgmisi võimalusi:

a) võimaldada liikmesriikidel diferentseerida teemaksumäärasid vastavalt haagiste omadustele, võttes arvesse eri liikmesriikide konkreetseid tingimusi, nagu haagiseparkide heterogeensus, turul olevad eri tehnoloogiad ja seadmed ning nende tehnoloogiate ja seadmete kasutamisest tulenev koguenergiasääst, ning

b) teha kindlaks moderniseeritud mootorsõidukite ja haagiste CO_2 heide.

Komisjon kaalub käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud võimaluste võimalikku mõju määruse (EL) 2019/1242 kohaldamisele ja tulemuslikkusele. Komisjon võtab nõuetekohaselt arvesse kõigi selle valdkonna katseprojektide tulemusi ning kaalub halduskoormust, käitamispiiranguid ja turul olevate tehnoloogiate majanduslikke parameetreid. Komisjon esitab selle hindamise põhjal asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks.“

4) ***Artikli 8 lõige 3 asendatakse järgmisega:***

„3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ühise kasutusmaksude süsteemi korral on sõidukite allrühmade 4-UD, 4-RD, 4-LH, 5-RD, 5-LH, 9-RD, 9-LH, 10-RD ja 10-LH puhul artikli 7ga lõikes 1 osutatud diferentseerimise lõplik kohaldamiskuupäev 25. märts 2025.“

5) ***Artiklisse 9b lisatakse järgmine lõik:***

„Selleks et hõlbustada direktiivi (EL) 2019/520 artikli 2 punktis 17 määratletud sõidukite liigitamise parameetritega seotud sõidukiteabe vahetamist ning töötada sõidukite liigitamise ja jõustamise eesmärgil liikmesriikidevahelise vastastikuse tunnustamise suunas, koordineerib komisjon tööd artikli 9e lõikes 4 osutatud eksperdirühmas, et teha kindlaks parimad tavad ja edendada nende vahetamist ning teha ettepanekuid ühise lähenemisviisi kohta.“

Artikkel 2

▌

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 3***1. detsembriks 2027***. ***Nad teatavad nendest viivitamata komisjonile***.

Alates 1. jaanuarist 2028 kohaldavad liikmesriigid meetmeid, mis on vajalikud, et järgida:

a) käesoleva direktiivi artikli 1 punkti 1 alapunkti e ja

b) käesoleva direktiivi artikli 1 punkti 3 alapunkti b, kuivõrd selle punktiga lisatakse direktiivi 1999/62/EÜ artikli 7ga lõikele 2 kolmas lõik.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste riigisiseste normide teksti.

*Artikkel **3***

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel **4***

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0329

Prantsusmaale volituste andmine Ameerika merikilpkonnade kaitse konventsiooniga ühinemiseks

Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega antakse Prantsusmaale volitus ühineda Ameerika merikilpkonnade kaitse konventsiooniga (COM(2025)0689 – C10-0300/2025 – 2025/0349(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0689),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 43, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0300/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 21. jaanuari 2026. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 15. juuli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning kalanduskomisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning kalanduskomisjoni raportit (A10-0095/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

[1] ELT C, C/2026/1967, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1967/oj.

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0349

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 7. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2026/…, millega antakse Prantsusmaale volitus ühineda Ameerika merikilpkonnade kaitse ja säilitamise konventsiooniga

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli ***43 lõiget 2***,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[2],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[3]

[2] 21. jaanuari 2026. aasta arvamus (ELT C, C/2026/1967, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1967/oj).

[3] Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) 4. veebruaril 2025 taotles Prantsusmaa ***liidult volitust*** ühineda 1. detsembril 1996 Caracases sõlmitud Ameerika merikilpkonnade kaitse ja säilitamise konventsiooniga (edaspidi „konventsioon“), et tugevdada koostööd Ameerika mandritel tema territooriumiga külgnevate riikidega nende merikilpkonnaliikide kaitse alal, keda esineb Ameerika mandrite ja Kariibi mere piirkonnaga külgnevates vetes.

(2) ***Teatavad*** konventsiooniga hõlmatud küsimused kuuluvad liidu ainupädevusse. Konventsiooniga ühinemiseks peab liit Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 2 lõike 1 kohaselt andma Prantsusmaale ***volitused liidu ainupädevusse kuuluvates küsimustes. Käesolev otsus ei kujuta endast liidu välispädevuse teostamist sellistes konventsiooniga hõlmatud küsimustes, mis ei ole seotud ainupädevusega***.

(3) Konventsioon on kooskõlas liidu ***poliitikaga*** mere bioloogiliste ressursside ***ja keskkonna kaitse valdkonnas***, eelkõige ***seoses*** merikilpkonnade ***kaitse ja säilitamise*** meetmetega. ***Kuna konventsioon*** on avatud ühinemiseks Ameerika mandritel ja Kariibi mere piirkonnas asuvatele riikidele, on asjakohane, et liit annaks Prantsusmaale volitused ***sellega*** ühineda.

(4) ELi toimimise lepingu II lisas loetletud Prantsusmaa ülemeremaad ja -territooriumid ning nende veed jäävad aluslepingute territoriaalsest kohaldamisalast välja muu hulgas sellistes konventsiooniga hõlmatud küsimustes, mis kuuluvad liidu ainupädevusse. Seetõttu ei piira käesolev otsus Prantsusmaa õigusi ega kohustusi, mis tulenevad konventsiooniga ühinemisest nende riikide ja territooriumide ning nende vete suhtes.

(5) Teatavates Prantsusmaa äärepoolseimates piirkondades, mis asuvad konventsiooni kohaldamisalas, näiteks Prantsuse Guajaanas, toimub ebaseaduslik kalapüük, mille käigus püütakse juhuslikult suur hulk merikilpkonni. Nende kaitsealuste liikide kaitsmiseks ja nende elupaikade terviklikkuse tagamiseks on vaja teha koostööd naaberriikidega. Sellist koostööd hõlbustaks konventsiooniga ühinemine.

(6) Prantsusmaa peaks ***teavitama*** Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni konventsiooniga ühinemisest. Prantsusmaa peaks ***konsulteerima*** komisjoni ***ja asjaomaste sidusrühmadega, eelkõige kohalike sidusrühmadega,*** konventsiooni alusel tehtud otsuste, võetud meetmete ja antud soovitustega seotud seisukohtade üle ning teavitama komisjoni korrapäraselt ***selliste*** otsuste, meetmete ja soovituste vastuvõtmisest***. Euroopa Parlament võib paluda komisjonil hoida teda kursis konventsiooni alusel tehtud otsuste, võetud meetmete ja antud soovitustega. Samuti peaks Prantsusmaa tegema konventsiooni XI artiklis osutatud aastaaruande kättesaadavaks Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile***,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Prantsusmaale antakse volitus ühineda 1. detsembril 1996 Caracases sõlmitud Ameerika merikilpkonnade kaitse ja säilitamise konventsiooniga (edaspidi „konventsioon“).

Artikkel 2

Prantsusmaa teavitab Euroopa Parlamenti, nõukogu ***ja komisjoni*** konventsiooniga ühinemisest.

Prantsusmaa konsulteerib komisjoni ***ja asjaomaste sidusrühmadega, eelkõige kohalike sidusrühmadega,*** konventsiooni alusel tehtud otsuste, võetud meetmete ja antud soovitustega seotud seisukohtade üle ning teavitab komisjoni korrapäraselt ***selliste*** otsuste, meetmete ja soovituste vastuvõtmisest.

Prantsusmaa teeb konventsiooni XI artiklis osutatud aastaaruande kättesaadavaks Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Prantsusmaale.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0330

Liidu esindamata kodanike konsulaarkaitse kolmandates riikides

Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu direktiivi eelnõu kohta, millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/637, mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides, ning direktiivi (EL) 2019/997, millega kehtestatakse ELi tagasipöördumistunnistus (05760/2026– C10-0027/2026 – 2023/0441(CNS))

(Seadusandlik erimenetlus – uuesti konsulteerimine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu eelnõu (05760/2026),

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut nõukogule (COM(2023)0930),

– võttes arvesse oma 24. aprilli 2024. aasta seisukohta[1],

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 23 lõiget 2, mille alusel nõukogu konsulteeris Euroopa Parlamendiga (C10-0027/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikleid 84 ja 86,

– võttes arvesse väliskomisjoni arvamust,

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A10-0254/2026),

1. kiidab komisjoni ettepaneku muudetud kujul heaks;

2. palub komisjonil ettepanekut vastavalt muuta, järgides Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 293 lõiget 2;

3. palub nõukogul Euroopa Parlamenti teavitada, kui nõukogu kavatseb Euroopa Parlamendi poolt heaks kiidetud tekstist kõrvale kalduda;

4. palub nõukogul Euroopa Parlamendiga uuesti konsulteerida, kui nõukogu kavatseb komisjoni ettepanekut oluliselt muuta;

[1] ELT C, C/2025/3762, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3762/oj.

5. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Muudatusettepanek 1

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 2

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(2) Esindamata kodanike poolt konsulaarkaitse taotluste esitamist tingivate kriiside sagedus ja ulatus aina suureneb***. Nendest kogemustest õppides*** ning ***selleks, et esindamata kodanike ja konsulaarasutuste jaoks menetlusi lihtsustada, tuleks direktiivis (EL) 2015/637 sätestatud norme ja menetlusi ajakohastada ja ühtlustada, et pakkuda*** liidu ***esindamata kodanikele***, ***eriti kriisiolukordades, tõhusamalt konsulaarkaitset. Liikmesriikide ja liidu tasandil juba olemas olevaid vahendeid tuleks kasutada parimal viisil nii kohapeal kolmandates riikides kui ka pealinnade tasandil***.	(2) Esindamata kodanike poolt konsulaarkaitse taotluste esitamist tingivate ***igat liiki*** kriiside sagedus ja ulatus aina suureneb ning ***need mõjutavad otseselt*** liidu ***kodanikke***, ***kes elavad alaliselt või viibivad ajutiselt välismaal***.

Muudatusettepanek 2

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 2 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(2a) Tuginedes hiljutistele näidetele selle kohta, kuidas liikmesriigid, olenemata sellest, kas nad on esindatud või mitte, on liidu delegatsioonide, liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja liidu muude organite toetusel kriise ja hädaolukordi edukalt ohjanud, tuleb direktiivi (EL) 2015/637 ajakohastada, et kajastada koordineerimisvahendeid, mida on alates selle jõustumisest tulemuslikult kasutusele võetud, ja pärast seda tekkinud vajadusi ning

anda neile vajalik õiguslik alus.

Muudatusettepanek 3

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 2 b (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(2b) Selleks et lihtsustada menetlusi esindamata kodanike ja konsulaarasutuste jaoks, pakkuda tõhusamat konsulaarkaitset, eriti kriisiolukordades, ning tugevdada liidu reageerimissuutlikkust, tuleks ajakohastada ja ühtlustada ka direktiivis (EL) 2015/637 sätestatud norme ja menetlusi. Liikmesriikide ja liidu tasandil juba olemas olevaid vahendeid tuleks kasutada parimal viisil nii kohapeal kolmandates riikides kui ka nende pealinnades.

Muudatusettepanek 4

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 3 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(3a) Olenemata sellest, kas see tuleneb selliste kokkulepete ja ühiste valmisolekuraamistike täitmisest või mitte, peaksid liikmesriigid ja liidu delegatsioonid, tegutsedes liikmesriigi taotlusel ja nimel, püüdma võimalikult palju automatiseerida esindamata kodanike tuvastamist, kasutades kriteeriume, millega tagatakse, et tuvastamise protsessi pikkus ei takista kunagi kaitse pakkumist. Seetõttu tuleks liidu kodanike tõhusaks tuvastamiseks esindamata kodanikena kohaldada 48-tunnist ajavahemikku, mille jooksul kodanikul on võimalik saada

	turvaliselt ühendust oma kodakondsusjärgse liikmesriigi saatkonna või konsulaadiga või kõnealusel saatkonnal või konsulaadil saada ühendust asjaomase kodanikuga, või lühemat ajavahemikku, kui kohalikud olud muudavad selle kontakti kodaniku jaoks ohtlikuks või võimatuks.

Muudatusettepanek 5

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 8

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(8) Selleks et tagada ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c sätestatud konsulaarkaitse saamise õiguse tõhus kasutamine ja eelkõige valmisolek võimalikeks konsulaarkriisideks, mis nõuavad esindamata kodanikele abi andmist, peaks kolmandates riikides tehtav liikmesriikidevaheline kohalik konsulaarkoostöö, mida toetavad liidu delegatsioonid, hõlmama teabevahetust asjaomaste kodanikega seotud küsimustes, sealhulgas ühiste konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistike loomist ***ja*** konsulaarõppuste ***korraldamist***. Selles kontekstis võib esindamata liikmesriikide konsulaarasutuste jaoks olla eriti tähtis, et nad kaasataks sellisesse kohalikku konsulaarkoostöösse, kui koordineeritakse konsulaarkriisideks valmisoleku ja neile reageerimise meetmeid. Selline teabevahetus võiks toimuda olemasolevate kohaliku konsulaarkoostöö struktuuride raames, koos liikmesriikide vahel nende pädevuse piires toimuva teabevahetusega muudes konsulaar- või kohalikes küsimustes.	(8) Selleks et tagada ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c sätestatud konsulaarkaitse saamise õiguse tõhus kasutamine ja eelkõige valmisolek võimalikeks konsulaarkriisideks, mis nõuavad esindamata kodanikele abi andmist, peaks kolmandates riikides tehtav liikmesriikidevaheline kohalik konsulaarkoostöö, mida toetavad liidu delegatsioonid, hõlmama teabevahetust asjaomaste kodanikega seotud küsimustes, sealhulgas ühiste konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistike loomist***. Sellised raamistikud peaksid alati sisaldama tegevusmehhanisme või -korda ning neid tuleks vähemalt kord aastas*** konsulaarõppuste ***korraldamise teel testida***. Selles kontekstis võib esindamata liikmesriikide konsulaarasutuste jaoks olla eriti tähtis, et nad kaasataks sellisesse kohalikku konsulaarkoostöösse, kui koordineeritakse konsulaarkriisideks valmisoleku ja neile reageerimise meetmeid. Selline teabevahetus võiks toimuda olemasolevate kohaliku konsulaarkoostöö struktuuride raames, koos liikmesriikide vahel nende

pädevuse piires toimuva teabevahetusega muudes konsulaar- või kohalikes küsimustes.

Muudatusettepanek 6

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 12

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(12) Kohaliku konsulaarkoostöö raames tuleks ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud ***korrapäraselt*** läbi vaadata ***ja neid tuleks vajaduse korral ajakohastada***, ***eelkõige*** konsulaarõppuste tulemuste põhjal. Ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud võiksid hõlmata ka erikorda seoses liikmesriikide rollidega, nagu rühma liikmesriikide otsus tugevdada koostööd kriisideks valmisoleku või neile reageerimise eesmärgil, et tagada konsulaarabi tõhus koordineerimine. Samas ei tohiks ühiseid konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikke käsitada liikmesriikide endi kehtivaid kriisikavasid asendavana või nende endi kodanikele konsulaarabi andmise kohustust mõjutavana.	(12) Kohaliku konsulaarkoostöö raames tuleks ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud läbi vaadata ***nii sageli, kui kohalikud asjaolud seda nõuavad***, ***ja igal juhul kord aastas iga-aastaste*** konsulaarõppuste tulemuste põhjal. Ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud võiksid hõlmata ka erikorda seoses liikmesriikide rollidega, nagu rühma liikmesriikide otsus tugevdada koostööd kriisideks valmisoleku või neile reageerimise eesmärgil, et tagada konsulaarabi tõhus koordineerimine. Samas ei tohiks ühiseid konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikke käsitada liikmesriikide endi kehtivaid kriisikavasid asendavana või nende endi kodanikele konsulaarabi andmise kohustust mõjutavana.

Muudatusettepanek 7

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 13

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(13) Reisinõuanded ehk teave, mida liikmesriigid jagavad konkreetsetesse kolmandatesse riikidesse reisimise suhtelise ohutuse kohta, võimaldavad reisijatel teha teadliku otsuse konkreetse reisisihtkoha kohta,	(13) Reisinõuanded ehk teave, mida liikmesriigid jagavad konkreetsetesse kolmandatesse riikidesse reisimise suhtelise ohutuse kohta, võimaldavad reisijatel teha teadliku otsuse konkreetse reisisihtkoha kohta,

sealhulgas kolmandate riikide kohta, kus nende kodakondsusjärgne liikmesriik ei ole esindatud. Kuigi reisinõuannete andmise eest vastutavad liikmesriigid, on ***esindamata kodanikele antava teabe parandamise eesmärgil*** kasulik, et nad ***selleteemalist*** teavet ***omavahel vahetaksid***, eeskätt kriisiolukordades. Selleks peaks Euroopa välisteenistus toetama kõnealuse teabe vahetamist liikmesriikide vahel, eelkõige oma ***turvalise saidi (Consular OnLine ehk CoOL)*** kaudu. Selline teabevahetus võiks põhineda reisinõuannetes märgitud riskitasemete ühtsel struktuuril.	sealhulgas kolmandate riikide kohta, kus nende kodakondsusjärgne liikmesriik ei ole esindatud. ***Selleks et parandada esindamata kodanikele antavat teavet ja*** kuigi reisinõuannete andmise eest vastutavad liikmesriigid, on kasulik, et nad ***vahetaksid omavahel ajakohastatud teavet ja püüaksid ühiselt anda järjepidevat*** teavet ***olemasolevate sidevahendite kaudu***, eeskätt kriisiolukordades. ***Liikmesriigid võivad pakkuda oma kodanikele ka võimalust registreerida oma reisid kolmandatesse riikidesse või kolmandates riikides elamine.*** Selleks peaks Euroopa välisteenistus toetama kõnealuse teabe vahetamist liikmesriikide vahel, eelkõige oma ***turvaliste IT-süsteemide*** kaudu. Selline teabevahetus võiks põhineda reisinõuannetes märgitud riskitasemete ühtsel struktuuril.
Muudatusettepanek 8	
Ettepanek võtta vastu direktiiv **Põhjendus 14 a (uus)**	
Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(14a) Kogemused on näidanud, et ajakohastatud teabe õigeaegne vahetamine liikmesriikide ja liidu delegatsioonide vahel on üks kriisiolukordades esinevaid peamisi probleeme. Seetõttu tuleks soodustada täiendavaid meetmeid ja menetlusi sellise teabevahetuse parandamiseks, sealhulgas Euroopa välisteenistuse kriiside IT-vahendi täiustamine.
Muudatusettepanek 9	
Ettepanek võtta vastu direktiiv **Põhjendus 16**	

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(16) Ühised konsulaarrühmad peaksid rajanema sellistel põhimõtetel nagu vabatahtlik osalus, solidaarsus esindatud liikmesriikidega, võrdsus sisemisi tööstruktuure käsitlevate otsuste tegemisel, rühmade koosseisu lihtsus, kulude jagamine – iga liikmesriik, liidu institutsioon või organ kannab oma tegevuskulud ise –, paindlikkus, liidu koordineeritud reaktsiooni nähtavus ning avatus asjaomastele kolmandatele riikidele. Neid põhimõtteid ja teemasid, nagu koolitus, lähetamist ettevalmistav tegevus, lähetamine ise, järelmeetmed, logistika ja finantsküsimused, võiks käsitleda täpsemalt mittesiduvates suunistes. Ühised konsulaarrühmad ei tohiks mõjutada liikmesriikide juhitavaid konsulaaroperatsioone ega liikmesriikide pädevust lähetada riiklikke konsulaarrühmi.	(16) Ühised konsulaarrühmad peaksid rajanema sellistel põhimõtetel nagu vabatahtlik osalus, solidaarsus esindatud liikmesriikidega, võrdsus sisemisi tööstruktuure käsitlevate otsuste tegemisel, rühmade koosseisu lihtsus, kulude jagamine – iga liikmesriik, liidu institutsioon või organ kannab oma tegevuskulud ise –, paindlikkus, ***kiirus,*** liidu koordineeritud reaktsiooni nähtavus ning avatus asjaomastele kolmandatele riikidele. Neid põhimõtteid ja teemasid, nagu koolitus, lähetamist ettevalmistav tegevus, lähetamine ise, järelmeetmed, logistika ja finantsküsimused, võiks käsitleda täpsemalt mittesiduvates suunistes. Ühised konsulaarrühmad ei tohiks mõjutada liikmesriikide juhitavaid konsulaaroperatsioone ega liikmesriikide pädevust lähetada riiklikke konsulaarrühmi.

Muudatusettepanek 10

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 18 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(18a) Liikmesriigid ja liidu asjakohased organid peaksid tagama, et kodanikele antav teave konsulaarkaitse kohta on kergesti kättesaadav ja ajakohastatud. Innustatakse looma digiplatvorme, sealhulgas mobiilirakendusi, mille kaudu liidu kodanikel on igal ajal kiire ja lihtne juurdepääs konsulaarkaitset käsitlevale teabele ja kontaktkanalitele. Lisaks tuleks luua automaatsed teavitussüsteemid, näiteks telefonivõrkude kaudu toimivad lühisõnumisüsteemid, et

	anda kõigile liidu kodanikele taustateavet nende õiguste kohta ja selle kohta, kuidas neid õigusi kolmandatesse riikidesse saabumisel kasutada, samuti reaalajas hoiatussõnumid ja soovitused kriisi korral.

Muudatusettepanek 11

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 19

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(19) Liikmesriigid peaksid võtma ***asjakohaseid*** meetmeid, ***et aidata*** veelgi suurendada liidu kodanike teadlikkust oma õigusest, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c, ning võtma seejuures arvesse ka puuetega inimeste erivajadusi. See võib hõlmata näiteks ELi toimimise lepingu artikli 23 sõnastuse kordamist liikmesriikide väljastatud passides, nagu on juba soovitatud komisjoni soovituses K(2007) 5841[3], sealhulgas asjakohast teavet reisinõuannetes ja konsulaarabiga seotud kampaaniates, või kolmandatesse riikidesse reise pakkuvate reisijateveoteenuse osutajate ja transpordisõlmede julgustamist lisama klientidele kättesaadavaks tehtavatesse teabematerjalidesse asjakohaseid üksikasju.	(19) Liikmesriigid peaksid võtma meetmeid, ***mis on nende arvates asjakohased, et aidata*** veelgi suurendada liidu kodanike teadlikkust oma õigusest, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c, ning võtma seejuures arvesse ka puuetega inimeste erivajadusi. See võib hõlmata näiteks ELi toimimise lepingu artikli 23 sõnastuse kordamist liikmesriikide väljastatud passides, nagu on juba soovitatud komisjoni soovituses K(2007) 5841[3], sealhulgas asjakohast teavet reisinõuannetes ja konsulaarabiga seotud kampaaniates, või kolmandatesse riikidesse reise pakkuvate reisijateveoteenuse osutajate ja transpordisõlmede julgustamist lisama klientidele kättesaadavaks tehtavatesse teabematerjalidesse asjakohaseid üksikasju.
_____	_____
[3] Komisjoni 5. detsembri 2007. aasta soovitus K(2007) 5841, mis käsitleb passidesse EÜ asutamislepingu artikli 20 lisamist (ELT L 118, 6.5.2008, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2008/355/oj).	[3] Komisjoni 5. detsembri 2007. aasta soovitus K(2007) 5841, mis käsitleb passidesse EÜ asutamislepingu artikli 20 lisamist (ELT L 118, 6.5.2008, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2008/355/oj).

Muudatusettepanek 12

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 21a

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(21a) Esindamata kodanikule antav konsulaarkaitse võib teatavatel juhtudel, näiteks vahistamise, kinnipidamise või raske kuriteo, raske õnnetuse või raske haiguse ohvriks olemise korral, põhjustada abistava liikmesriigi diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri reisi-, majutus- või tõlkekulusid. Olenevalt asjaoludest võivad need kulud olla üksikjuhtumile adekvaatseks reageerimiseks siiski vältimatud ja õigustatud. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki tuleks direktiivis sätestatud konsultatsiooni raames sellistest võimalikest kuludest teavitada. Abistaval liikmesriigil peaks olema võimalik taotleda esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt selliste ebatavaliselt suurte kulude hüvitamist, sealhulgas juhul, kui esindamata kodanikul ei olnud võimalik tagasimaksekohustust allkirjastada. Kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik peaks hüvitama abistavale liikmesriigile tekkinud kulud. Abistav liikmesriik ei saa esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt nõuda selliste kulude hüvitamist, mille tagasimaksmist ei nõutaks samas olukorras abistava liikmesriigi kodanikelt. Vastavalt mittediskrimineerimise põhimõttele ei saa esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik nõuda oma kodanikelt selliste kulude hüvitamist, mille tagasimaksmist ei nõutaks abistava liikmesriigi kodanikelt.	(21a) Esindamata kodanikule antav konsulaarkaitse võib teatavatel juhtudel, näiteks vahistamise, kinnipidamise või raske kuriteo, raske õnnetuse või raske haiguse ohvriks olemise korral ***või hädaolukorras abi- ja repatrieerimisvajaduse korral***, põhjustada abistava liikmesriigi diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri reisi-, majutus- või tõlkekulusid. Olenevalt asjaoludest võivad need kulud olla üksikjuhtumile adekvaatseks reageerimiseks siiski vältimatud ja õigustatud. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki tuleks direktiivis sätestatud konsultatsiooni raames sellistest võimalikest kuludest teavitada. Abistaval liikmesriigil peaks olema võimalik taotleda esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt selliste ebatavaliselt suurte kulude hüvitamist, sealhulgas juhul, kui esindamata kodanikul ei olnud võimalik tagasimaksekohustust allkirjastada. Kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik peaks hüvitama abistavale liikmesriigile tekkinud kulud. Abistav liikmesriik ei saa esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt nõuda selliste kulude hüvitamist, mille tagasimaksmist ei nõutaks samas olukorras abistava liikmesriigi kodanikelt. Vastavalt mittediskrimineerimise põhimõttele ei saa esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik nõuda oma kodanikelt selliste kulude hüvitamist, mille tagasimaksmist ei nõutaks abistava liikmesriigi kodanikelt.

Muudatusettepanek 13

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 22 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	(22a) Lisaks liikmesriikide hüvitistest saadavale tulule tuleks Euroopa välisteenistuse eelarvet ja töötajate arvu asjakohaselt suurendada, et tagada tema käesolevas direktiivis sätestatud kohustuste nõuetekohane täitmine.

Muudatusettepanek 14

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 28

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(28) Võttes arvesse, et ***konsulaarülesanded võivad*** märkimisväärselt erineda ning hõlmata tundlikke olukordi, nagu vahistamine, vangistus, vigastus või kuriteo ohvriks olemine, on vaja tagada, et liikmesriikide pädevatel asutustel ning asjaomastel liidu institutsioonidel ja organitel oleks ***liidu kodanikele konsulaarkaitse andmiseks*** juurdepääs ***kogu vajalikule teabele, sealhulgas isikuandmetele,*** ning et neil oleks võimalik ***seda teavet*** vahetada***. Seetõttu peaks liikmesriikide pädevatel asutustel*** ning ***liidu institutsioonidel ja organitel, kui viimased oma toetust pakuvad, olema õigus töödelda isikuandmete eriliike***, eeldusel et see on asjaomasele isikule konsulaarkaitse andmiseks tingimata vajalik***. Nende isikuandmete hulgas peaksid olema terviseandmed, mida võib olla vaja töödelda, et anda konsulaarkaitset sellisele esindamata***	(28) Võttes arvesse, et ***konsulaarülesannete ulatus võib sõltuvalt kohalikust kontekstist või liidu kodanike individuaalsetest vajadustest*** märkimisväärselt erineda ning hõlmata tundlikke olukordi, nagu vahistamine, vangistus, vigastus või kuriteo ohvriks olemine, on vaja tagada, et liikmesriikide pädevatel asutustel ning asjaomastel liidu institutsioonidel ja organitel oleks juurdepääs ***isikuandmete eriliikidele*** ning et neil oleks võimalik ***neid töödelda ja*** vahetada ning ***vahetada kogu vajalikku teavet***, eeldusel et see on asjaomasele isikule konsulaarkaitse andmiseks tingimata vajalik ***ning on avalikes huvides või andmesubjekti jaoks eluliselt tähtis***, ***nagu on sätestatud määruse (EL) 2016/679 artiklis 9 ja määruse (EL) 2018/1725 artiklis 10***. Juhul kui on tarvis välja anda ELi tagasipöördumistunnistus, tuleb

kodanikule, kes on raskelt vigastatud või raskelt haige. Juhul kui on tarvis välja anda ELi tagasipöördumistunnistus, tuleb töödelda isikute näokujutisi**.** ***Esindamata kodaniku abistamine, muu hulgas tema õigusnõuete kaitsmisel, võib erandkorras nõuda ka selliste isikuandmete töötlemist, mis paljastavad isiku rassilise või etnilise päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused, ametiühingusse kuulumise või seksuaalse sättumuse. Teatavatel juhtudel võib konsulaarabi andmiseks olla tarvis töödelda ka geneetilisi andmeid, näiteks kui abi antakse raske õnnetuse korral, mis nõuab teovõimetuks muutunud isiku kordumatut tuvastamist, või juhul, kui on vaja tuvastada isiku isadus.*** Lisaks sellele võivad vahistamise või kinnipidamisega seotud konsulaarasjad nõuda pädevatelt asutustelt süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemist.

töödelda isikute näokujutisi. Lisaks sellele võivad vahistamise või kinnipidamisega seotud konsulaarasjad nõuda pädevatelt asutustelt süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemist.

Muudatusettepanek 15

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 30

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(30) ***Kui konsulaarkaitse andmiseks tuleb*** liidu kodanike ***isikuandmeid edastada kriisile reageerimise meetmetes osalevatele*** kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile, tuleks seda teha kooskõlas määruse (EL) 2016/679 V peatükiga ja määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.	(30) Liidu kodanike ***isikuandmete edastamisel*** kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile, tuleks ***olla äärmiselt ettevaatlik ja*** seda ***tuleks*** teha ***üksnes juhul, kui selline koostöö on konsulaarkaitse pakkumise seisukohast otseselt oluline. Selline edastamine peaks alati olema*** kooskõlas määruse (EL) 2016/679 V peatükiga ja määruse (EL) 2018/1725

V peatükiga.

Muudatusettepanek 16

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 31

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(31) Abistavate liikmesriikide, kodakondsusjärgsete liikmesriikide või liidu institutsioonide ja organite kogutud isikuandmeid tuleks säilitada ainult nii kaua, kui see on vajalik käesolevas direktiivis sätestatud ülesannete täitmiseks. Kui isikuandmed sisaldavad ametiisikute, näiteks aukonsulite kontaktandmeid, tuleks neid säilitada seni, kuni isik on asjaomane kontaktisik. Taotlejate isikuandmete kustutamine ei tohiks mõjutada liikmesriikide suutlikkust seirata käesoleva direktiivi kohaldamist.	(31) Abistavate liikmesriikide, kodakondsusjärgsete liikmesriikide või liidu institutsioonide ja organite kogutud isikuandmeid tuleks säilitada ainult nii kaua, kui see on vajalik käesolevas direktiivis sätestatud ülesannete täitmiseks. ***Eelkõige ei tohiks isikuandmeid säilitada kauem, kui on vajalik eri liiki abi andmiseks, välja arvatud juhul, kui nende säilitamine on vajalik kodanike õigusnõuete toetamiseks või antud konsulaarkaitse kulude hilisema hüvitamisega tegelemiseks.*** Kui isikuandmed sisaldavad ametiisikute, näiteks aukonsulite kontaktandmeid, tuleks neid säilitada seni, kuni isik on asjaomane kontaktisik. Taotlejate isikuandmete kustutamine ei tohiks mõjutada liikmesriikide suutlikkust seirata käesoleva direktiivi kohaldamist.

Muudatusettepanek 17

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 32

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
(32) Kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppega[8] peaks komisjon ***mitte varem kui*** [***kaheksa*** aastat pärast muutmisdirektiivi ülevõtmise tähtaega] hindama käesoleva direktiivi tegelikku mõju ja vajadust edasiste meetmete järele.	(32) Kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppega[8] peaks komisjon ***hiljemalt ...*** [***viis*** aastat pärast muutmisdirektiivi ülevõtmise tähtaega] hindama käesoleva direktiivi tegelikku mõju ja vajadust edasiste meetmete järele. Liikmesriigid peaksid esitama

Liikmesriigid peaksid esitama komisjonile hindamisaruande koostamiseks vajaliku teabe.	komisjonile hindamisaruande koostamiseks vajaliku teabe.
_____	_____
[8] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.	[8] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

Muudatusettepanek 18

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 1
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 7 – lõige 3 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	3a. Kui kriisiolukorra tõttu kulub kodanikul üle 48 tunni turvaliselt ühenduse saamiseks oma kodakondsusjärgse liikmesriigi saatkonna või konsulaadiga või kõnealusel saatkonnal või konsulaadil asjaomase kodanikuga, käsitatakse kodanikku esindamata kodanikuna.
	Olenevalt iga abitaotluse konkreetsetest asjaoludest ja juhul, kui kohalikud olud seavad kodaniku ohtu või ei võimalda tal saada turvaliselt ühendust oma kodakondsusjärgse liikmesriigi saatkonna või konsulaadiga või kõnealusel saatkonnal või konsulaadil asjaomase kodanikuga, ei kohaldata esimeses lõigus osutatud 48-tunnist ajavahemikku ja kodanikku käsitatakse esindamata kodanikuna.

Muudatusettepanek 19

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 1
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 7 – lõige 4 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	4a. Esindamata kodanikele konsulaarkaitse andmisel võtavad liikmesriigid arvesse intersektsionaalset lähenemisviisi haavatavate rühmade ja selliste isikute erivajadustele, kes on diskrimineerimise ohus ükskõik millisel, sealhulgas harta artiklis 21 ja kohtupraktikas osutatud alusel.

Muudatusettepanek 20

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 11 – lõige 2 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	2a. Euroopa välisteenistusele ja liidu delegatsioonidele eraldatakse vajalikud rahalised ja inimressursid, et katta tegevuskulud ja tulla toime täiendava horisontaalse halduskoormusega, mis tuleneb käesoleva direktiivi alusel konsulaarkaitse andmisest.

Muudatusettepanek 21

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 12 – lõige 1 – punkt d

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
d) ühiste konsulaarõppuste korraldamine;	d) ühiste konsulaarõppuste korraldamine ***nii sageli kui vajalik ja igal juhul vähemalt kord aastas***;

Muudatusettepanek 22

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 2 – lõik 1 – punkt c a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	ca) kord, mis käsitleb kohtumenetluses osalevate kodanike toetamist kiireloomulistel juhtudel, mis nõuavad viivitamatut tähelepanu.

Muudatusettepanek 23

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 2 – lõik 2

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Ühist erandolukorra lahendamise raamistikku ***vajaduse korral*** ajakohastatakse, et hõlbustada esindamata liidu kodanike kaitset.	Ühist erandolukorra lahendamise raamistikku ajakohastatakse ***igal aastal või nii sageli, kui kohalikke asjaolusid arvestades vaja***, et hõlbustada esindamata liidu kodanike kaitset.

Muudatusettepanek 24

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 3 – lõik 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Kui liidu delegatsioon on olemas ja kui on vaja hõlbustada esindamata liidu kodanike kaitset, koordineerib ta ühiste konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistike loomist ja ajakohastamist, tuginedes asjaomases kolmandas riigis esindatud liikmesriikide saatkondade või konsulaatide ja esindamata liikmesriikide konsulaarasutuste panusele. Ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud	Kui liidu delegatsioon on olemas ja kui on vaja hõlbustada esindamata liidu kodanike kaitset, koordineerib ta ühiste konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistike loomist ja ajakohastamist, tuginedes asjaomases kolmandas riigis esindatud liikmesriikide saatkondade või konsulaatide ja esindamata liikmesriikide konsulaarasutuste panusele. Ühised konsulaarse erandolukorra lahendamise raamistikud

tehakse kättesaadavaks kõigile liikmesriikidele, Euroopa välisteenistusele ja komisjoni talitustele.	tehakse kättesaadavaks kõigile liikmesriikidele, Euroopa välisteenistusele***, Euroopa Parlamendile*** ja komisjoni talitustele.

Muudatusettepanek 25

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 3 – lõik 2

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Nendes kolmandates riikides, kus liidu delegatsioon puudub, tegeleb koordineerimisega artikli 12 lõike ***3*** kohaselt kokku lepitud kohaliku konsulaarkoostöö juhataja, keda toetab Euroopa välisteenistus.	Nendes kolmandates riikides, kus liidu delegatsioon puudub, tegeleb koordineerimisega artikli 12 lõike ***2*** kohaselt kokku lepitud kohaliku konsulaarkoostöö juhataja, keda toetab Euroopa välisteenistus.

Muudatusettepanek 26

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 4 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	4a. Liikmesriigid võivad kooskõlas riigisisese õigusega anda kodanikele võimaluse registreerida end pädevates riiklikes ametiasutustes või teatada neile asutustele sobival viisil ja asjakohaste vahendite abil oma reisidest kolmandasse riiki või elamisest kolmandas riigis.

Muudatusettepanek 27

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Nõukogu direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 5

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
5. Euroopa välisteenistus toetab kriisiolukordi käsitleva teabe, sealhulgas ***kodanikele antavate reisinõuannete muutmist*** käsitleva teabe vahetamist liikmesriikide vahel.	5. Euroopa välisteenistus toetab kriisiolukordi käsitleva ***ajakohastatud*** teabe, sealhulgas ***muutuvate olukordade varajase avastamise ja nende eest hoiatamise mehhanismide loomist*** käsitleva teabe vahetamist liikmesriikide vahel.

Muudatusettepanek 28

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 4
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13 – lõige 5 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	5a. Euroopa välisteenistus pakub tihedas koostöös liikmesriikidega liidu ametnikele konsulaarkriisideks valmisoleku ja neile reageerimise alast koolitust.

Muudatusettepanek 29

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 5
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13a – lõige 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
1. Kriisi tekkides teevad liit ja liikmesriigid tihedalt koostööd, et tagada esindamata liidu kodanikele tõhus abi. Nad teavitavad üksteist võimaluse korral aegsasti olemasolevast evakuatsioonisuutlikkusest.	1. Kriisi tekkides teevad liit ja liikmesriigid tihedalt koostööd, et tagada esindamata liidu kodanikele tõhus ***ja õigeaegne*** abi. Nad teavitavad üksteist võimaluse korral aegsasti olemasolevast evakuatsioonisuutlikkusest.

Muudatusettepanek 30

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 5

Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13a – lõige 4 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	4a. Kriisiolukorra igas etapis vahetavad liikmesriigid teavet kodanikele antavate reisinõuannete kohta ja koordineerivad oma tegevust, et tagada nende järjepidevus, kasutades kõiki asjakohaseid vahendeid. Euroopa välisteenistus toetab liikmesriike kodanikele antavate reisinõuannete muutmise koordineerimisel.

Muudatusettepanek 31

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 6
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 13c – lõige 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, mille abil teavitada oma kodanikke nende õigusest, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c.	1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, mille abil teavitada oma kodanikke nende õigusest, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c***, tehes eelkõige järgmist:***
	a) konsulaarkaitse saamise õigust käsitleva teabe lisamine reisinõuannetesse ja konsulaarkaitsega seotud kampaaniatesse;
	b) teavituskampaaniate korraldamisel koostöö tegemine kolmandatesse riikidesse reise pakkuvate reisijateveoteenuse osutajate ja transpordisõlmedega;
	c) digiplatvormide või mobiilirakenduste väljatöötamine, mille kaudu liidu kodanikel on igal ajal kiire ja lihtne juurdepääs konsulaarkaitset käsitlevale teabele

	ja kontaktkanalitele;
	d) automaatsete teavitussüsteemide, näiteks telefonivõrkude kaudu toimivate lühisõnumisüsteemide väljatöötamine, et anda kõigile liidu kodanikele taustteavet nende õiguste kohta ja selle kohta, kuidas neid õigusi kolmandatesse riikidesse saabumisel kasutada, samuti reaalajas hoiatussõnumid ja soovitused kriisi korral kodanikele, kes on registreerunud käesoleva direktiivi artikli 13 lõike 4a kohaselt.
	Liikmesriigid võivad ka lisada ELi toimimise lepingu artikli 23 esimese lõigu teksti rahvuspassi.

Muudatusettepanek 32

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 7
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 14 – lõige 5 – lõik 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Kui esindamata kodanikule artikli 9 punktides ***a–c*** osutatud olukordades antav konsulaarkaitse tekitab diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri, kuid vältimatuid ja õigustatud reisi-, majutus- või tõlkekulusid, teavitab abistav liikmesriik artikli 10 lõikes 2 sätestatud konsulteerimise käigus esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki sellistest võimalikest kuludest ja võib 12 kuu jooksul alates abi andmisest taotleda nende hüvitamist otse kodakondsusjärgselt liikmesriigilt.	Kui esindamata kodanikule artikli 9 punktides ***a, b, c ja e*** osutatud olukordades antav konsulaarkaitse tekitab diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri, kuid vältimatuid ja õigustatud reisi-, majutus- või tõlkekulusid, teavitab abistav liikmesriik artikli 10 lõikes 2 sätestatud konsulteerimise käigus esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki sellistest võimalikest kuludest ja võib 12 kuu jooksul alates abi andmisest taotleda nende hüvitamist otse ***esindamata kodaniku*** kodakondsusjärgselt liikmesriigilt.

Muudatusettepanek 33

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 9
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 16a – lõige 5

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
5. Liikmesriikide ***pädevad asutused ning liidu institutsioonid ja organid võivad*** töödelda ***isikuandmeid, millest nähtuvad isiku rassiline või etniline päritolu***, ***poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, aga ka geneetilisi andmeid, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilisi andmeid, terviseandmeid***, ***seksuaalelu või seksuaalset sättumust käsitlevaid andmeid või*** konsulaarkaitset vajava isiku kohta tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste ja tema süütegudega seotud isikuandmeid vaid juhul, kui see on rangelt vajalik, et täita selle isiku huvides artiklites 9, 10, 11 ja 13a osutatud ülesandeid.	5. Liikmesriikide ***pädevatel asutustel on õigus*** töödelda ***isikuandmete eriliike***, ***mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklis 9 ja kooskõlas selle artikliga***, ***ning vajaduse korral*** konsulaarkaitset vajava isiku kohta tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste ja tema süütegudega seotud isikuandmeid vaid juhul, kui see on rangelt vajalik, et täita selle isiku huvides ***käesoleva direktiivi*** artiklites 9, 10, 11 ja 13a osutatud ülesandeid.

Muudatusettepanek 34

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 9
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 16a – lõige 5 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	5a. Liidu institutsioonidel ja organitel on õigus töödelda isikuandmete eriliike, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 artiklis 10 ja kuuluvad selle kohaldamisalasse, ning vajaduse korral konsulaarkaitset vajava isiku kohta tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste ja tema süütegudega

	seotud isikuandmeid vaid juhul, kui see on rangelt vajalik, et täita selle isiku huvides käesoleva direktiivi artiklites 9, 10, 11 ja 13a osutatud ülesandeid.

Muudatusettepanek 35

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 9
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 16a – lõige 7 – lõik 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Käesoleva direktiivi kohaldamisel edastavad liikmesriikide pädevad asutused isikuandmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile üksnes artiklites 9, 10 ja 13a osutatud ***ülesannete täitmiseks*** ning kooskõlas määruse (EL) 2016/679 V peatükiga.	Käesoleva direktiivi kohaldamisel edastavad liikmesriikide pädevad asutused isikuandmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile üksnes ***juhul, kui see on otseselt asjakohane nende suutlikkuse jaoks täita*** artiklites 9, 10 ja 13a osutatud ***ülesandeid*** ning kooskõlas määruse (EL) 2016/679 V peatükiga.

Muudatusettepanek 36

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 9
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 16a – lõige 7 – lõik 2

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Käesoleva direktiivi kohaldamisel edastavad liidu institutsioonid ja organid isikuandmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile üksnes artikli 10 lõikes 1 ning artiklites 11 ja 13a osutatud ***ülesannete täitmiseks*** ja kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.	Käesoleva direktiivi kohaldamisel edastavad liidu institutsioonid ja organid isikuandmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile üksnes ***juhul, kui see on otseselt asjakohane nende suutlikkuse jaoks täita*** artikli 10 lõikes 1 ning artiklites 11 ja 13a osutatud ***ülesandeid*** ja kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.

Muudatusettepanek 37

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 10
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 19 – lõige 3 – lõik 1

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
Komisjon hindab ***käesolevat*** direktiivi ***kõige varem*** [***kaheksa*** aastat pärast muutmisdirektiivi ülevõtmise tähtaega] ning esitab oma peamised järeldused aruandes, mis saadetakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule.	Komisjon hindab ***käesoleva*** direktiivi ***ülevõtmist ja kohaldamist hiljemalt …*** [***viis*** aastat pärast muutmisdirektiivi ülevõtmise tähtaega] ning esitab oma peamised järeldused aruandes, mis saadetakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule. ***Seejärel tehakse asjakohaste ajavahemike järel täiendavaid hindamisi, et tagada käesoleva direktiivi ajakohasus ning vastavus tekkivatele vajadustele ja muutuvatele olukordadele.***

Muudatusettepanek 38

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1 – lõik 1 – punkt 10
Direktiiv (EL) 2015/637
Artikkel 19 – lõige 3 a (uus)

Nõukogu ettepanek	*Muudatusettepanek*
	***Hiljemalt … [kaks aastat pärast muutmisdirektiivi ülevõtmise kuupäeva] hindab komisjon käesoleva direktiivi rakendamist, sealhulgas seda, kas selle isikuline kohaldamisala tagab praktiliste kogemuste põhjal jätkuvalt tõhusa konsulaarkaitse. Hindamise käigus uuritakse muu hulgas nende liikmesriigis seaduslikult elavate isikute olukorda, kellel on selle liikmesriigi väljastatud reisidokument, näiteks pagulaseks tunnistatud isikud, keda käesolev direktiiv ei hõlma. Liikmesriigid annavad komisjonile selleks hindamiseks vajaliku teabe. Vajaduse korral esitatakse koos**

***hindamisega seadusandlik ettepanek*.**

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0326

Psühhosotsiaalne risk, stress ja vaimne tervis töökohal

Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile psühhosotsiaalse riski, stressi ja vaimse tervise kohta töökohal (2026/2023(INL))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 225,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 1, 3, 21, 27, 31 ja 35,

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast, eelkõige 10. põhimõtet tervisliku, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkonna kohta,

– võttes arvesse nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiivi 89/391/EMÜ töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (töötervishoiu ja tööohutuse raamdirektiiv)[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/2831 platvormitöö tingimuste parandamise kohta[4], eriti artiklit 12,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta[5], Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1152 läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus[6] ning Euroopa Parlamendi ja

1 EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1989/391/oj.
2 ELT L 305, 26.11.2019, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj.
3 ELT L 188, 12.7.2019, lk 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
4 ELT L, 2024/2831, 11.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj.
5 ELT L 299, 18.11.2003, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/88/oj.
6 ELT L 186, 11.7.2019, lk 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1152/oj.

nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses[7],

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalpartnerite raamkokkulepet tööstressi kohta (2004),

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalpartnerite raamkokkulepet ahistamise ja vägivalla kohta töökohal (2007),

– võttes arvesse ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegilist raamistikku aastateks 2021−2027, milles esitatakse peamised prioriteedid selleks, kuidas olla uuenenud töömaailmas valmis muutusteks ja nendega toime tulla, kuidas tööõnnetusi ja kutsehaigusi paremini ära hoida ning kuidas suurendada valmisolekut tulevasteks tervisekriisideks,

– võttes arvesse oma 10. märtsi 2022. aasta resolutsiooni uue 2020. aasta järgse ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku kohta (sealhulgas töötajate parema kaitse kohta kahjulike ainetega kokkupuute, tööstressi ja korduvatest liigutustest tingitud vigastuste eest) (2022/2165(INI)[8],

– võttes arvesse oma 5. juuli 2022. aasta resolutsiooni vaimse tervise kohta digitaalses töökeskkonnas (2021/2098(INI))[9],

– võttes arvesse oma 21. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni soovitusega komisjonile õiguse kohta mitte olla kättesaadav (2019/2181(INL))[10],

– võttes arvesse oma 12. detsembri 2023. aasta resolutsiooni vaimse tervise kohta (2023/2074(INI))[11],

– võttes arvesse oma 17. detsembri 2025. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile digiülemineku, tehisintellekti ja algoritmilise juhtimise kohta töökohal – töö tuleviku kujundamine (2025/2080(INL))[12],

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust „Ebakindel töö ja vaimne tervis“ (SOC/745-EESC-2023),

– võttes arvesse nõukogu järeldusi vaimse tervise kohta (15971/23),

– võttes arvesse komisjoni 4. detsembri 2025. aasta teatist kvaliteetsete töökohtade tegevuskava kohta (COM(2025)0944),

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2026. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2026–2030“ (COM(2026)0113),

– võttes arvesse komisjoni 7. juuni 2023. aasta teatist, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023)0298),

---

7 EÜT L 80, 23.3.2002, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/14/oj.
8 ELT C 347, 9.9.2022, lk 122.
9 ELT C 47, 7.2.2023, lk 63.
10 ELT C 456, 10.11.2021, lk 161.
11 ELT C, C/2024/4162, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4162/oj.
12 ELT C, C/2026/2154, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2154/oj.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi poliitikaosakonna 2023. aasta mais avaldatud uuringut „Minimum health and safety requirements for the protection of mental health in the workplace“ (Tervise ja ohutuse miinimumnõuded vaimse tervise kaitseks töökohal),

– võttes arvesse Eurofoundi 2024. aasta uuringut „European Working Conditions Survey 2024: First findings“ (Euroopa töötingimuste uuring 2004: esimesed järeldused). Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg,

– võttes arvesse Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti (EU-OSHA) aruandeid psühhosotsiaalsete riskide ja stressi kohta töökohal ning eelkõige 13. novembril 2025 avaldatud aruannet „Work-related psychosocial risks and mental health in the EU health and social care sector“ (Tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid ja vaimne tervis ELi tervishoius ja sotsiaalhoolekandesektoris),

– võttes arvesse Maailma Tervisorganisatsiooni (WHO) suuniseid vaimse tervise kohta töökohal (2022),

– võttes arvesse WHO Euroopa piirkondliku büroo 10. oktoobril 2025 avaldatud uuringut „Mental Health of Nurses and Doctors (MeND) survey in the European Union, Iceland and Norway “ (Õdede ja arstide vaimse tervise uuring, mis viidi läbi Euroopa Liidus, Islandis ja Norras),

– võttes arvesse oma 17. septembri 2026. aasta resolutsiooni ELi tervishoiutöötajate kriisi kava kohta: tervishoiusüsteemide kestlikkus ning tervishoiusektori tööhõive ja töötingimused (2025/2062(INI))[13],

– võttes arvesse WHO ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 2022. aasta poliitikaülevaadet „Mental health at work: policy brief“ (Vaimne tervis töökohal – poliitikaülevaade),

– võttes arvesse õiguskomisjoni arvamust esitatud õigusliku aluse kohta,

– võttes arvesse kodukorra artikleid 47 ja 55,

– võttes arvesse rahvatervishoiu komisjoni arvamust,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit (A10-0225/2026),

A. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid ja nende mõju sõltuvad mitmest tegurist ning tulenevad peamiselt kokkupuutest töö korraldamise, kavandamise ja juhtimisega seotud riskiteguritega, aga ka tööalasest sotsiaalsest ja suhtluskontekstist; arvestades, et töötajad puutuvad sageli samaaegselt kokku mitme koostoimiva riskiteguriga ning et selline kumulatiivne ja kombineeritud kokkupuude võib suurendada tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide negatiivset mõju;

B. arvestades, et tervishoiuteenuste ja arstiabi, sealhulgas vaimse tervise teenuste korraldamine, rahastamine ja osutamine on liikmesriikide vastutusalas; arvestades, et liidu tegevus tööohutuse ja töötervishoiu valdkonnas peaks austama liikmesriikide pädevust;

---

13 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0312.

C. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalseid riske ja vaimset tervist tuleb eristada, seejuures rõhutavad sellised organisatsioonid nagu ILO[14] ja WHO[15], et halbade tervisenäitajate puhul on vaimne tervis „tulemus“ ja tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid „põhjus“;

D. arvestades, et ILO aruande „The psychosocial working environment: Global developments and pathways for action“ („Psühhosotsiaalne töökeskkond: ülemaailmsed suundumused ja tegevusvõimalused“)[16] andmetel sureb igal aastal psühhosotsiaalsete riskidega seotud terviseprobleemide tõttu rohkem kui 840 000 inimest; arvestades, et kokkupuude psühhosotsiaalsete riskiteguritega, nagu ülemäärane töökoormus, ebamõistlik töötempo ja saavutamatud eesmärgid, tööjõupuudus, sealhulgas ebaturvaline töötajate arv, psühholoogiline ja seksuaalne ahistamine, autonoomia või mõju puudumine, rolli selguse puudumine ja ebatõhus teabevahetus, töö ja eraelu piiride hägustumine pideva ühendatuse ootuste tõttu, töökoha ebakindlus, halb juhtimine ja kollegiaalsed tavad, ebatõhus sooritus ja tulemuspõhised hindamissüsteemid, kiusamine töökohal, sealhulgas inimväärikuse devalveerimine ja ametialase identiteedi kahjustamine ning ahistamine, suurendavad oluliselt tööga seotud psühhosotsiaalseid riske ning neid tuleks tulemuslikult ennetada ja juhtida, et tagada head töötingimused ja tervislik töökeskkond ning et toetada tootlikkust;

E. arvestades, et kvaliteetsed juhtimistavad ja toetus ning positiivsed töösuhted soodustavad märkimisväärselt vaimset heaolu töökohal ning võivad toimida kaitseteguritena psühhosotsiaalsete riskide vastu;

F. arvestades, et kokkupuude psühhosotsiaalsete riskiteguritega töökohal avaldab tõsist negatiivset mõju töötajate vaimsele ja füüsilisele tervisele, põhjustades muu hulgas tööga seotud stressi, läbipõlemist, ärevushäireid, depressiooni, südame-veresoonkonna haigusi, töökeskkonda mõjutavaid suhteprobleeme, anksiolüütikumide või alkoholi tarbimist, suitsetamist, luu- ja lihaskonna vaevusi ning pikaajalist töövõimetust, mis võib lõppeda töökoha kaotuse või ametist lahkumisega või äärmuslikel juhtudel suurema enesetapuriskiga; arvestades, et hea psühhosotsiaalne töökeskkond seevastu soodustab nii töötajate kui ka ettevõtete head sooritust, samuti töötajate isiklikku arengut ning vaimset ja füüsilist heaolu;

G. arvestades, et töökohal esinevad psühhosotsiaalsed riskitegurid võivad mõjutada negatiivselt puuet ja kroonilisi terviseprobleeme, nagu diabeet, epilepsia, autoimmuunhaigused või reumaatilised ning luu- ja lihaskonna haigused; arvestades, et need terviseprobleemid nõuavad töökohal asjakohaseid toetusmeetmeid;

H. arvestades, et Eurofoundi 2024. aasta Euroopa töötingimuste uuringus[17] rõhutatakse, et enamik liidu tööjõust hindab oma tervist heaks või väga heaks, ning see osakaal on aastate jooksul aegamisi suurenenud: 77% 2010. aastal, 78% 2015. aastal ja 80%

---

14 https://www.ilo.org/publications/mental-health-work

15 https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-at-work

16 https://www.ilo.org/resource/news/840000-deaths-year-linked-psychosocial-risks-work

17 Eurofound (2026), „European Working Conditions Survey 2024: Overview report“ (Euroopa töötingimuste uuring 2024: ülevaatlik aruanne), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg

2024. aastal; arvestades, et Eurofoundi 2023. aasta Euroopa töötingimuste uuring[18] näitab, et kokkupuude suure tööintensiivsusega suurenes 27 %-lt 2015. aastal 40 %-le 2021. aastal, kusjuures iga kolmas töötaja töötas suure tööintensiivsusega, lühikeste tähtaegadega või vabal ajal, ning see on endiselt üks kõige olulisemaid psühhosotsiaalsete riskide põhjustajaid, mis nõuab sihipäraseid korralduslikke meetmeid töökoormuse ja töötajate arvu haldamiseks; arvestades, et selle mõju on eriti silmatorkav pideva vahetustega töötamise, öötöö ja püsiva personalipuuduse korral;

I. arvestades, et WHO määratleb tervislikku töökohta keskkonnana, kus töötajad ja juhid teevad koostööd, et edendada kõigi töötajate tervist, ohutust ja heaolu ning kestlikkust töökohal; arvestades, et töötajate tervise parandamiseks tuleks arvesse võtta mitte ainult i) füüsilist töökeskkonda, vaid ka ii) töökorraldust ja töökultuuri, iii) isiklikke tervishoiuressursse töökohal ning iv) ettevõtja sotsiaalset vastutust ja kogukonna kaasamise viise[19];

J. arvestades, et soo, vanuse ja elukutsega seotud tegurid võivad mõjutada töökoha dünaamikat ja eri sektoreid; arvestades, et küsitluste kohaselt nimetavad kõik töötajad kõige olulisema asjaoluna füüsilise ja vaimse tervise seisukohast ohutut töökeskkonda; arvestades, et naiste sotsiaalse keskkonna indeks on langenud ning tööintensiivsuse indeks halvenenud, samas kui meeste puhul on tööintensiivsuse indeks paranenud[20], mille tulemusena on tekkinud olukord, kus hea tervisega meeste osakaal on naiste omast suurem;

K. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid põhjustavad kogu liidus olulisi sotsiaalseid ja majanduslikke kulusid, sealhulgas töölt puudumist, tööturult lahkumist, ennetähtaegselt pensionile jääjate arvu suurenemist ning haiguspäevi, tootlikkuse ja konkurentsivõime vähenemist, mis lähevad maksma üle saja miljardi euro aastas[21], suurendavad survet tervishoiusüsteemidele ja rahvatervise kulutustele ning moodustavad liidus ligikaudu 60 % kaotatud tööpäevade põhjustest, tekitades seeläbi tööjõupuudust ja suurendades sellisest puudusest mõjutatud organisatsioonides töötajate töö intensiivsust; arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide, stressi ja vaimse tervise probleemidega tegelemine töökohal on kasulik nii töötajatele kui ka tööandjatele, aidates kaasa Euroopa ettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) tootlikkusele, innovatsioonile ja konkurentsivõimele, millest saab kokkuvõttes kasu nii majandus kui ka ühiskond laiemalt;

L. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid suurendavad tervishoiusüsteemide koormust ja rahvatervisega seotud kulutusi ning mõjutavad nii avaliku kui ka erasektori

---

18 Eurofound (2023), „Psychosocial risks to workers' well-being: Lessons from the COVID-19 pandemic" (Töötajate heaolu psühhosotsiaalsed riskitegurid: Covid-19 pandeemiast saadud õppetunnid), Euroopa töötingimuste 2021. aasta telefoniuuring

19 Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) (2010). „WHO healthy workplace frame-work and model: Background and sup-porting literature and practices" (WHO tervisliku töökeskkonna raamistik ja mudel: taustteave ning toetav kirjandus ja tavad), https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/70cf9aff-6a33-4897-9328-f96d0ece89f1/content.

20 https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/european-working-conditions-survey-2024-overview-report

21 https://www.etui.org/news/first-time-european-report-puts-price-stress-work ja varem vastu võetud Euroopa Parlamendi resolutsioonid: vaimse tervise kohta digitaalses töökeskkonnas (2022) ja vaimse tervise kohta (2023)

organisatsioonide rahalist elujõulisust; arvestades, et investeerimine ennetusse, varajasse sekkumisse ja kättesaadavatesse nõustamisteenustesse vähendab survet tervishoiu- ja sotsiaalkaitsesüsteemidele ning on seetõttu ennetava rahvatervisepoliitika oluline osa;

M. arvestades, et kahjulikul sotsiaalsel käitumisel, sealhulgas verbaalsel väärkohtlemisel, inimväärikuse alandamisel, ametialase identiteedi õõnestamisel, ähvardustel, kiusamisel, psühholoogilisel ja seksuaalsel vägivallal ning ahistamisel või kuritahtlikul käitumisel tööandjate, kolleegide, järelevalve teostajate, juhtide või võimupositsioonil isikute poolt on töötajate füüsilisele ja vaimsele tervisele eriti tõsine ja pikaajaline mõju; arvestades, et sellise käitumisega tuleks tegeleda, seda ka sotsiaaldialoogi raames, keskendudes sektoritele, kus need riskid on kõige suuremad; arvestades, et naised puutuvad töökohal vägivalla ja ahistamisega rohkem kokku; arvestades, et ahistamise ja vägivalla kogu spektrit, sealhulgas kolmanda osapoole ja kübervägivalda klientide, patsientide, ravi saajate või teenuse kasutajate poolt, tuleks sõnaselgelt tunnistada ja sellega ennetavalt tegeleda, järgides sootundlikku käsitust;

N. arvestades, et töötajad, kes tegutsevad sellistes teenindussektorites, kus sageli domineerivad naised, nagu tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, haridus ja avalik haldus, ning sektorites, mille kutsealad hõlmavad klientidega suhtlemist, nagu reisijatevedu, puutuvad teravalt päevakorral olevate ja suurte psühhosotsiaalsete riskidega eriti palju kokku suure tööintensiivsuse, tööjõupuuduse, keeruliste töötingimuste ja kolmanda osapoole vägivallaga kokkupuutumise tõttu; arvestades, et agressiivne käitumine tervishoiu-, sotsiaalhoolekande- ja hädaabitöötajate suhtes on eriti teravalt päevakorral; arvestades, et sõjaväelased, veebisisu modereerivad töötajad[22], põllumajandustootjad, põllumajandustöötajad ning tapamajade ja lihatööstuse töötajad[23] seisavad samuti silmitsi suure tööstressi ja psühhosotsiaalsete riskidega, mis on seotud nende töö laadi ja intensiivsusega; arvestades, et need sektoripõhised riskid nõuavad kohandatud ennetus- ja toetusmeetmeid, sealhulgas ohutu töötajate arvu tagamist, piisavat rahastamist, toetavaid juhtimistavasid koos piisava järelevalvega, juurdepääsu vaimse tervise teenustele ja inimväärseid töötingimusi, mis on olulised nende sektorite töötajate nii füüsilise kui vaimse tervise kaitsmiseks;

O. arvestades, et WHO Euroopa piirkondliku büroo korraldatud õdede ja arstide vaimse tervise uuringu[24] kohaselt on igal kolmandal arstil ja õel depressiooni sümptomid, iga kümnes kogeb passiivseid enesetapumõtteid, iga kolmas kogeb töökohal kiusamist või vägivallaga ähvardamist ning iga kümnes on kogenud füüsilist vägivalda või seksuaalset ahistamist; arvestades, et nende probleemidega tegelemine on ka eeltingimus, et tagada patsientide ohutus ning patsientide ravi kvaliteet ja järjepidevus ning avalike teenuste kvaliteet ja nimetatud töötajate heaolu;

P. arvestades, et vaimse tervise probleemide ja psühhosotsiaalsete puuete isikliku kogemusega inimesed seisavad tööhõives silmitsi täiendava häbimärgistamise, diskrimineerimise ja takistustega, mis võib psühhosotsiaalseid riske süvendada;

Q. arvestades, et digitehnoloogiate, algoritmilise juhtimise ja tehisintellekti üha sagedasem kasutamine pakub nõuetekohase rakendamise korral võimalusi töökorralduse ja

---

22 https://cyberpsychology.eu/article/view/33166
23 https://kar.kent.ac.uk/100440/
24 https://www.who.int/europe/news/item/10-10-2025-healing-hands---hurting-minds

paindlikkuse parandamiseks, kuid võib samas aidata kaasa ka töö intensiivistumisele, põhjendamatule järelevalvele, sotsiaalsele eraldatusele ja autonoomia kaotusele ning toob sageli kaasa selle, et töötajad peavad kohanema tehnoloogiaga, mitte vastupidi, kui seda ei rakendata ega juhita inimkesksel viisil, mis hõlmab töötajate osalust ja koolitamist;

R. arvestades, et ligikaudu kaks kolmandikku algoritmilise juhtimise vahendeid kasutavatest juhtidest on niisuguste vahendite praegusel kasutamisel mures nende usaldusväärsuse pärast; arvestades, et juhid tõstavad kõige sagedamini esile ebaselget vastutust (28 %), selgitatavuse puudumist (27 %) ning töötajate füüsilise ja vaimse tervise ebapiisavat kaitset (27 %)[25];

S. arvestades, et vaimne väsimus tehisintellekti vahendite liigsest kasutamisest või järelevalvest, mis ületab inimese kognitiivse suutlikkuse – nähtus, mida mõnikord kirjeldatakse kui „digiväsimust“ või „tehisintellekti põhjustatud ajuväsimust“ või „aju kurnatust“ – võib tekitada keskendumisraskusi, halvendada otsustusvõimet, vähendada tootlikkust ja suurendada psühhosotsiaalset stressi, eelkõige vastutusrikastes keskkondades; arvestades, et digitaalsete töövahendite üha laialdasemal kasutamisel töö eesmärgil võib olla kahjulik mõju töötajate põhiõigustele ja õiglastele töötingimustele, tööaja piiramisele ning töö- ja eraelu tasakaalule, füüsilisele ja vaimsele tervisele, tööohutusele ja heaolule ning samuti soolisele võrdõiguslikkusele, seda ebaproportsionaalselt suure mõju tõttu hoolduskohustustega töötajatele, kellest suurem osa on naised; arvestades, et digipöördes tuleks lähtuda inimõiguste ning liidu põhiõiguste ja -väärtuste austamisest ning sellel peaks olema soodne mõju töötajatele ja töötingimustele;

T. arvestades, et praegune ELi töötervishoiu ja tööohutuse raamistik, eelkõige direktiiv 89/391/EMÜ, peaks õiguskindluse tagamiseks nägema ette piisavalt konkreetsed reeglid ja suunised, mis võtaksid arvesse töömaailmas viimase 30 aasta jooksul toimunud muutusi ning nende psühhosotsiaalseid riske ja mõju; arvestades, et ühtlasi on vaja tõhustada kehtiva liidu õigusraamistiku rakendamist ja täitmise tagamist, tagades, et praeguseid standardeid kohaldatakse tulemuslikult kõigis liikmesriikides, et tagada võrdsed tingimused ja järjepidev kaitse, austades täielikult erisuguseid riiklikke tööturumudeleid ja täitmise tagamise süsteeme, võimaldades seejuures kohandatud lahendusi liikmesriikide erisugustele tööstustraditsioonidele ja -süsteemidele; arvestades, et hiljutistes liidu õigusaktides, sealhulgas direktiivis (EL) 2024/2831 platvormitöö tingimuste parandamise kohta, on teataval määral käsitletud platvormitöö sektoris töökorralduse, digitaliseerimise ja algoritmilise juhtimisega seoses tekkivaid riske, võttes samal ajal arvesse riiklike tööturusüsteemide mitmekesisust ja sotsiaalpartnerite rolli;

U. arvestades, et Euroopa Parlament on tunnistanud algoritmilise juhtimise kahjulikke tööohutuse ja töötervishoiu riske (2025/2080(INL)); arvestades, et praegune ELi töötervishoiu ja tööohutuse raamistik, mille eesmärk on tegeleda spetsiifiliste töötervishoiu ja tööohutuse probleemidega, mida põhjustavad algoritmiline juhtimine ja tehisintellektisüsteemid töökohal, tuleks läbi vaadata ja seda tuleks kohandada, et kaitsta töötajaid; arvestades, et kiireid muutusi, mis tulenevad algoritmilise juhtimise süsteemide, digitaalse jälgimise ja tehisintellekti kasutuselevõtust töökohal, ning nende

[25] OECD töödokument „Algorithmic Management in the Workplace“ (Algoritmiline juhtimine töökohal), 2025, lk 37.

tehnoloogiate olemust, mis võimaldab kohanduda ja võib tuua kaasa tööohutuse ja töötervishoiu riske, on kavandamisetapis raske prognoosida ning seetõttu peab töötajatel olema võimalik teatada tööohutuse ja töötervishoiuga seotud riskidest tulemuslike suhtluskanalite kaudu ning töökohal tehnoloogiate kasutuselevõtu korral tuleb töötajaid teavitada, nendega konsulteerida ja neid kasutusse kaasata;

V. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide levimus ning see, kuidas neid on käsitletud riiklikes õigusaktides ja laiemas poliitikas, sealhulgas poliitikameetmetes, millega rakendatakse Euroopa sotsiaalpartnerite kokkuleppeid tööstressi ning ahistamise ja vägivalla kohta, on väga erinev; arvestades, et selline erinemine kajastab tööturustruktuurides, õigusraamistikes ja rakendamistavades esinevaid erinevusi ning tekitab kogu liidus ebaühtlase kaitse taseme ja tasakaalustamatuse, eelkõige sektorites ja kutsealadel, kus töökorraldus ja -tingimused muutuvad; arvestades, et kõrgetele standarditele lähenemise edendamiseks peavad liikmesriigid jagama parimaid tavasid; arvestades, et sotsiaalpartneritel on psühhosotsiaalsete riskide ennetamisel ja nendega tegelemisel keskne roll, eelkõige valdkondlikul ja ettevõtte tasandil, tagamaks, et lahendused on kohandatud nende konkreetsele olukorrale ja vajadustele;

W. arvestades, et kliimaga seotud psühhosotsiaalsed riskid, sealhulgas kokkupuude äärmuslike ilmastikunähtuste ja -tingimustega ning nende tagajärgedega, nagu kuumastress, ökoärevus, suurenenud väsimus, keskendumisraskused, inimestevahelised konfliktid ning suurem ärevus ja depressioon ning tööga seotud stress, mis on tingitud keskkonnamuutustest, on töötajate tervise ja ohutuse olulised tegurid; arvestades, et need riskid mõjutavad ebaproportsionaalselt haavatavaid töötajaid ja sektoreid; arvestades, et mõned liikmesriigid on nende riskidega tegelemiseks juba võtnud asjakohaseid ajutisi sihipäraseid meetmeid; arvestades, et nende riskidega tegelemine ja nende arvesse võtmine liidu õiguses ja sotsiaaldialoogi kaudu aitaks tagada, et liidu tööohutuse ja töötervishoiu raamistikud jäävad mõjusaks ning reageerivad töömaailma uutele ja tekkivatele riskidele;

X. arvestades, et EU-OSHA rõhutab, kui olulised on kaasavad riskihindamisprotsessid ning töötajate ja nende esindajate kaasamine tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetamisse, et tagada meetmete tulemuslikkus, kaasavus ning vastavus tegelikele töötingimustele ja -vajadustele;

Y. arvestades, et 29% töötajatest kinnitab, et nad ei ole tööstressi ennetamisest oma töökohal eriti või üldse teadlikud, mis osutab märkimisväärsele teadmiste- ja suhtluslüngale psühhosotsiaalsete riskide ennetamisel, samuti varajase psühhosotsiaalse toe, tööga seotud vaimse tervise alase nõustamise ja sümptomite ilmnemisel suunamisvõimaluste halvale kättesaadavusele, eriti nende puhul, kes sisenevad tööturule esimest korda; arvestades, et see rõhutab vajadust tugevdada haridus-, koolitus- ja teadlikkuse suurendamise meetmeid, sealhulgas tööeluks valmistuvate õpilaste jaoks, et edendada ennetusmeetmeid ja tagada, et töötajaid teavitatakse piisavalt, õigeaegselt, selgelt ja arusaadavalt psühhosotsiaalsete riskide laadist, neid mõjutavatest teguritest ning nende ennetamiseks ja käsitlemiseks kehtestatud meetmetest; arvestades, et selline teave tuleks esitada kirjalikult ja kõigile töötajatele kättesaadaval ja arusaadaval kujul, võttes arvesse eri vajadusi, sealhulgas puuetega inimeste vajadusi; arvestades, et juurdepääsetavus tuleks tagada kooskõlas universaaldisaini põhimõtetega; arvestades, et kõigile töötajatele, sealhulgas puuetega töötajatele, sellise teabe kättesaadavuse, mõistmise ja kasutamise tagamine on oluline, et võimaldada neil sisuliselt osaleda ennetus-, aruandlus- ja riskijuhtimisprotsessides;

Z. arvestades, et kaugtööd ja kohanemisvõimelist töökorraldust, mis pakuvad paindlikkust ja võimalust töö- ja eraelu tasakaalu suurendamiseks, on seostatud ka töö intensiivsuse suurenemise ja tööga seotud digivahendite kasutamisega väljaspool tööaega, mille tulemuseks on vähenenud sotsiaalne suhtlus, töö- ja eraelu segunemine ning suurem kättesaadavus, mis võib nõuetekohase juhtimise puudumise korral mõjutada negatiivselt vaimset tervist; arvestades, et sellega seoses võib töö digiteerimisega seotud kahjulikku mõju aidata leevendada tööaja selgete piirangute tagamine ja töötajate kaitsmine selle eest, et neilt nõutaks tööga seotud suhtlust väljaspool tavapärast tööaega; arvestades, et nende riskide leevendamiseks on hädavajalik rakendada ja edendada digikirjaoskuse ja vaimse tervise alast teadlikkust, häid juhtimistavasid ja õigust mitte olla kättesaadav;

AA. arvestades, et naised, noored ja eakad töötajad, üksiksvanemad, hoolduskohustusega inimesed, ebakindlas või mittestandardses töösuhtes olevad töötajad, juhtivtöötajad, kolmandate riikide kodanikud, kroonilise terviseprobleemiga töötajad, puuetega töötajad ning töötajad, kelle töötulemusi jälgitakse intensiivselt ja kelle suhtes kohaldatakse tulemuspõhiseid preemiasüsteeme, puutuvad tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega kokku ebaproportsionaalselt palju; arvestades, et see ei ole tingitud individuaalsest haavatavusest, vaid ebavõrdsusest ja teatavatest tavadest töökorralduses, sealhulgas erinevast kohtlemisest ja diskrimineerimisest mitmesugustel põhjustel, nagu sugu, vanus, puue või seksuaalne sättumus; arvestades, et need diskrimineerimise eri vormid on iseenesest psühhosotsiaalsed riskitegurid, ning arvestades, et on oluline tagada, et kõik töötajad oleksid kaitstud kooskõlas kehtivate õigusaktidega, ning tagada kõigile töötajatele kaasav, ohutu ja tervislik töökeskkond;

AB. arvestades, et järelevalve teostajaid ja juhte mõjutavad teatavad stressitegurid, nagu nõudlik töö, enesejuhtimine, killustumine ja töö ülekandumine eraelule; arvestades, et tööga seotud läbipõlemise ja kurnatuse all kannatavad järelevalve teostajad võivad põhjustada edasikanduvat mõju, mille puhul nende juhitavad töötajad kogevad samuti suuremat emotsionaalset kurnatust, ärevust ja depressiooni;

AC. arvestades, et sooline ebavõrdsus mõjutab seda, kuidas psühhosotsiaalseid riske töökeskkonnas kogetakse, neist teatatakse ja kuidas neid juhitakse; arvestades, et naistöötajad puutuvad töömaailmas ebaproportsionaalselt palju kokku psühhosotsiaalsete riskidega, sealhulgas soolise vägivalla ja ahistamisega, mis kujutavad endast tõsiseid tööohutuse ja töötervishoiu riske, millel on märkimisväärne mõju nende füüsilisele, majanduslikule ja vaimsele heaolule; arvestades, et ILO konventsioon nr 190 on esimene rahvusvaheline leping, milles tunnustatakse igaühe õigust töökeskkonnale, kus ei ole vägivalda ega ahistamist, sealhulgas soolist vägivalda ega ahistamist;

AD. arvestades, et ärevus, vaimne stress ja läbipõlemine töökohal mõjutavad ebaproportsionaalselt noori, muu hulgas seetõttu, et nad kasutavad digitehnoloogiat intensiivsemalt ja karjääri alguse töösuhted on sageli ebakindlat laadi; arvestades, et kaugtöö ulatuslikum levik võib veelgi piirata võimalusi luua sisukaid sotsiaalseid sidemeid, pääseda juurde informaalsele õppimisele ning saada piisavat järelevalvet ja mentorlust, mis kõik on ametialase karjääri alguses väga vajalikud; arvestades, et need tegurid võivad suurendada eraldatuse ja frustratsiooni ohtu, süvendades sel viisil noorte töötajate psühhosotsiaalseid riske;

AE. arvestades, et kolmandatest riikidest pärit töötajad puutuvad töökohal psühhosotsiaalsete riskidega ebaproportsionaalselt palju kokku mitmesuguste tegurite

tõttu, nagu ebatüüpilised, ebakindlad ja ebaturvalised töötingimused, ebavõrdne kohtlemine ning takistused õigustele juurdepääsul ja väärkohtlemisest teatamisel; arvestades, et ebaseaduslikus olukorras olevad töötajad on eriti haavatavad tööalase ärakasutamise ja kuritarvituste suhtes, kui nad püüavad oma õigusi maksma panna; arvestades, et need riskid on eriti olulised platvormitöö puhul ja muudes sektorites, nagu majapidamistööd, kus kolmandatest riikidest pärit naised moodustavad olulise osa tööjõust;

AF. arvestades, et raskused tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega kokkupuutest tulenevate tööga seotud psühhosotsiaalsete haiguste tunnustamisel ja töötajatele pandud tõendamiskoormis on takistused toimivale ennetamisele, täitmise tagamisele ja õiguskaitse kättesaadavusele;

AG. arvestades, et vaimse tervise aspektide tõstatamine ja probleemide mainimine töökohal on endiselt seotud töötajate hirmuga häbimärgistamise ees, mille tulemusel jäetakse tööga seotud psühhosotsiaalsetest riskidest ja vaimse tervise probleemidest teatamata, mis omakorda piirab juurdepääsu õigusemõistmisele ja asjakohasele toele; arvestades, et töötajad, kes teatavad tööohutuse ja töötervishoiu rikkumistest või tööga seotud psühhosotsiaalsetest riskidest, samuti otsesed ja kaudsed tunnistajad puutuvad eriti kokku ebasoodsa kohtlemisega, nagu nende vastutuse piiramine, tegevusetus ja surve ametist lahkumiseks; arvestades, et liidu õiguse rikkumisest teatavate isikute kaitse on sätestatud muu hulgas direktiivis (EL) 2019/1937, millega tagatakse kaitse survemeetmete, hirmutamise ja karjäärikaristuste eest;

AH. arvestades, et rasedad töötajad, hiljuti sünnitanud või rasedus- ja sünnituspuhkuselt naasvad töötajad võivad kogeda diskrimineerimise erivorme, ebavõrdset kohtlemist või negatiivset mõju karjäärile, mis kujutavad endast psühhosotsiaalseid riskitegureid ja mida tuleb vältida;

AI. arvestades, et teisesel ennetusel on töötajate tervise kaitsmisel keskne roll, kuna see võimaldab tööga seotud tervisekahjustusi, eelkõige psühhosotsiaalsete riskidega seotud tervisekahjustusi varakult avastada, ning tagab õigeaegse sekkumise, et vältida nende süvenemist; arvestades, et see hõlmab muu hulgas asjakohaseid jälgimis-, hoiatus- ja toetusmehhanisme, sealhulgas juurdepääsu töötervise ja vaimse tervishoiu teenustele ja asjakohaseid toetusmeetmeid; arvestades, et selge ja süstemaatiline lähenemisviis teisesele ennetusele aitab lühendada töölt puudumiste kestust, hõlbustades kestlikku tööle naasmist, mis vähendab pärast puudumisperioode terviseseisundi halvenemise sümptomeid, ja ennetades selle kordumist, täiendades seega esmaseid ennetusmeetmeid; arvestades, et psühhosotsiaalsetel riskidel võib olla kumulatiivne ja hilisem mõju, eelkõige kutsealadel, kus puututakse kokku traumaatiliste sündmustega, kus tervisekahjustused võivad tekkida ammu pärast esmakokkupuudet;

AJ. arvestades, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid kuuluvad tööandja vastutusalasse ning nendega tuleb tegeleda peamiselt kollektiivsete ja korralduslike ennetusmeetmete kaudu;

AK. arvestades, et töö- ja eraelu tervislik tasakaal on töötajate heaolu oluline osa ja tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetamise peamine tegur; arvestades, et ülemäärane tööaeg, ettearvamatud ajakavad ja pidev ühendatus võivad negatiivselt mõjutada töötajate vaimset tervist ja üldist elukvaliteeti; arvestades, et asjakohane töökorraldus, sealhulgas õigus mitte olla kättesaadav ja paindlik töökorraldus, kui seda nõuetekohaselt

hallatakse, võib aidata parandada heaolu, tootlikkust ja tööturul osalemist;

AL. arvestades, et ettevõtteid, eelkõige VKEsid, tuleb töötervishoiu ja tööohutusega seotud kohustuste täitmisel ning sealhulgas tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega tegelemisel toetada, suurendades teadlikkust, tehes koolitusalgatusi, eelkõige juhtkonnale, ning pakkudes kasutajasõbralikke vahendeid ja praktilisi suuniseid, sealhulgas ennetusmeetmete, töökohal kasutatavate kujunemisjärgus tehnoloogiate ja tööle naasmist toetava poliitika kohta;

1. märgib tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ulatuslikke tagajärgi üksikisikutele, sealhulgas kahjulikku mõju vaimsele ja füüsilisele tervisele, töö- ja eraelu tasakaalule ning eraelule, samuti võimalust, et need põhjustavad majanduslikke raskusi, eelkõige pikaajalise töövõimetuse korral; rõhutab, kui oluline on kaksikülemineku kontekstis ennetavalt tegeleda muutuvate töötervishoiu ja tööohutuse riskidega, eelkõige psühhosotsiaalsete riskidega, mis on seotud tööülesannete, töökorralduse ja töökohtadega; tunnistab olulist rolli, mida töökoht võib täita hea vaimse tervise soodustamisel, ning tunnistab, et tervislikud töötingimused võivad mõjuda positiivselt heaolule ja tootlikkusele; rõhutab sellega seoses vajadust tugevdada liidu õigusraamistikku, mis käsitleb tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetamist, kindlakstegemist ja juhtimist, ning tagada töötajate vaimse ja füüsilise tervise ja ohutuse kõrgetasemeline kaitse, austades täielikult subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid ning sotsiaalpartnerite autonoomiat ja riiklike süsteemide mitmekesisust; nõuab lisaks olemasoleva liidu töötervishoiu ja tööohutuse raamistiku rakendamise ja täitmise tagamise parandamist;

2. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles sõnaselgelt tunnistama, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid põhjustavad kutsehaigusi, sealhulgas vaimse tervise probleeme; kutsub komisjoni üles koostöös asjaomaste asutuste, sealhulgas tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomiteega, vaatama läbi ja vajaduse korral vastavalt muutma komisjoni 28. novembri 2022. aasta soovitust (EL) 2022/2337 Euroopa kutsehaiguste nimekirja kohta[26]; kutsub lisaks komisjoni üles hõlbustama liikmesriikide vahel parimate tavade vahetamist tööga seotud vaimse tervise probleemide tunnustamise ja ennetamise kohta;

3. nõuab, et kõik soolise vägivalla ja ahistamise vormid töökohal tunnistataks sõnaselgelt psühhosotsiaalseks riskiks, mis nõuab sooteadlikku ennetamist ja juhtimist, ning nõuab rahvusvaheliste standarditega kooskõlas olevat liidu terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab kõiki sellise vägivalla vorme, sealhulgas seksuaalne ahistamine, kolmanda osapoole vägivald ja kübervägivald; nõuab lisaks tööandjatele selget kohustust neid probleeme ennetada ja nendega tegeleda, sealhulgas turvaliste teatamismehhanismide ja tulemusliku ohvrikaitse loomist, nagu on kindlaks määratud direktiivis (EL) 2024/1385;

4. tuletab meelde, et tõendamiskoormist ja kutsehaiguste tunnustamist käsitlevad normid kuuluvad liikmesriikide ja nende sotsiaalkindlustussüsteemide pädevusse; on vastu igasugusele põhjusliku seose eeldamisele, mis nõuaks tööandjalt negatiivse asjaolu tõendamist, kuna see kahjustab õiguskindlust, eelkõige VKEde jaoks; kutsub liikmesriike üles vahetama parimaid tavasid tööga seotud vaimse tervise häirete

[26] Komisjoni 28. novembri 2022. aasta soovitus (EL) 2022/2337 Euroopa kutsehaiguste nimekirja kohta (ELT L 309, 30.11.2022, lk 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/2337/oj).

tunnustamise kohta;

5. tuletab meelde, kui oluline on tagada töötajate kõrgetasemeline töötervishoid ja tööohutus; tunneb heameelt kvaliteetsete töökohtade õigusakti algatuse üle, mille eesmärk on tagada, et tööhõivetavad peavad sammu tänapäeva majanduses toimuva arenguga; rõhutab, et see õigusakt peab koos Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava eelseisva ajakohastamisega sisaldama meetmeid, millega parandatakse töötervishoidu ja tööohutust ning käsitletakse psühhosotsiaalseid riske; kutsub lisaks komisjoni üles vaatama põhjalikult läbi praeguse liidu töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku ning kehtiva töötervishoiu ja tööohutuse õigusraamistiku, eelkõige direktiivid 89/391/EMÜ ja 90/270/EMÜ, et teha kindlaks allesjäänud lüngad, tagada, et ELi *acquis* on ka edaspidi eesmärgipärane, ning aidata kaasa tulevaste algatuste, eelkõige 2027. aasta järgse töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku kavandamisele; rõhutab vajadust tagada sidusus kehtivate liidu õigusaktidega ja vältida tarbetut halduskoormust, eelkõige VKEde puhul;

6. kutsub liikmesriike üles kooskõlas töötervishoiu ja tööohutuse raamdirektiivi artiklist 9 tulenevate kohustustega tagama, et psühhosotsiaalsete riskide hindamine on kohustuslik, seda tehakse korrapäraste ajavahemike järel ja töökoha oluliste muutuste korral, see on kaasav ja nõuetekohaselt dokumenteeritud kõigis töökohtades ning seda tehakse töötajate ja nende esindajate tulemuslikul osalusel, võttes samal ajal arvesse ka valdkondlikke, kutsealaseid ja organisatsioonilisi eripärasid; nõuab, et sellistesse hindamistesse integreeritaks süstemaatiliselt sootundlik ja intersektsionaalne perspektiiv, võttes arvesse diskrimineerimist, soolist ebavõrdsust ja stereotüüpe, pöörates sealhulgas erilist tähelepanu töötajatele nende raseduse ajal ja pärast rasedust või raseduse katkemist ning ema- või isapuhkusel viibimise ajal ja pärast seda tööle naasmist;

7. tuletab meelde, kui vajalik ja tähtis on teavitada töötajaid ja nende esindajaid ning nendega konsulteerida psühhosotsiaalsete riskide hindamise, ennetamise ja kõrvaldamise asjakohastes etappides kooskõlas liidu ja riigisisese tööõiguse ja sotsiaaldialoogi põhimõtetega, tagades töötajate ja nende esindajate osalemise meetmete rakendamisel ning riskide pideva jälgimise, sealhulgas tagades töötajatele spetsiaalsed kanalid töötervishoiu ja tööohutusega seotud riskidest ja probleemidest teatamiseks;

8. rõhutab sotsiaalpartnerite ja kollektiivläbirääkimiste olulist rolli tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetamisel ja käsitlemisel, kuna nii tagatakse sotsiaaldialoog, tugevdatakse töötajate kaitset ning edendatakse tervislikumaid, ohutumaid ja vastupidavamaid töökohti;

9. peab väga oluliseks austada sotsiaalpartnerite autonoomiat; kutsub lisaks liikmesriike üles edendama kollektiivläbirääkimiste laiaulatuslikku katvust ning tunnustama sotsiaalpartnerite rolli ja tugevdama nende suutlikkust kooskõlas direktiivi (EU) 2022/2041 artikliga 4, et aidata kaasa õiglastele ja nõuetekohastele töötingimustele kogu liidus ning seeläbi ennetada veelgi enam psühhosotsiaalseid riske;

10. kutsub liikmesriike üles tagama koostöös sotsiaalpartneritega tööandjatele, juhtidele, töötajatele ja töötajate esindajatele pideva, kättesaadava ja spetsialiseeritud koolituse tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ja psühhosotsiaalsete riskitegurite, sealhulgas ahistamise ja vägivalla ning ennetus- ja sekkumismeetmete kohta, eelkõige seoses võimu kuritarvitamisega ja ahistamisega järelevalve teostajate või kolleegide poolt ning

seoses teadlikkusega läbipõlemise ja muude tööga seotud vaimse tervise probleemide esimestest märkidest, võttes arvesse ka sektoripõhiseid riske; rõhutab vajadust integreerida psühhosotsiaalseid riske käsitlev ennetav haridus ja koolitus samuti elukestva õppe süsteemidesse, sealhulgas kutseharidusse ja -õppesse; kutsub lisaks liikmesriike üles tagama, et tehakse kättesaadavaks koolitus ning spetsiifilised vahendid ja meetodid, et toetada ja suunata tööandjaid tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide hindamisel, mis peaks hõlbustama selle kontseptsiooni kohaldamist, eelkõige mikroettevõtjate ja VKEde jaoks;

11. rõhutab, et individuaalsed vastupanuvõime alased koolitused või heaoluprogrammid ei saa asendada tööandjate õiguslikke kohustusi ennetada tööga seotud psühhosotsiaalseid riske nõuetekohase töökorralduse kaudu;

12. tuletab meelde vajadust võtta suund täisleppimatusele vägivalla ja ahistamise suhtes töökohal ning ergutab liikmesriike ratifitseerima asjakohaseid rahvusvahelisi õigusakte, eelkõige ILO 2019. aasta vägivalla ja ahistamise vastu võitlemise konventsiooni (nr 190); rõhutab, kui olulised on selged, konfidentsiaalsed, sõltumatud ja kättesaadavad menetlused, et tegeleda ahistamise, vägivalla ja diskrimineerimise juhtumitega töökohal, sealhulgas juhtumitega, mis hõlmavad väärkohtlemist kolleegide, järelevalve teostajate või juhtkonna poolt, tagades kaitse halva kohtlemise eest ja ohvrite õiguste austamise;

13. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama tööinspektsioone ettepanekuga võtta vastu nõukogu soovitus kogu ELi hõlmavate miinimumstandardite kohta, sealhulgas tõhustatud koostöö ja parimate tavade jagamise kaudu ning võttes arvesse VKEde tegelikku olukorda tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide valdkonnas, hõlmates ka erikoolitusi, ühtlustatud hindamis- ja järelevalvevahendeid ning piisavaid vahendeid tulemusliku ennetamise ja täitmise tagamise toetamiseks ning tugevdades seeläbi nendele standarditele tuginevaid riiklikke inspektsioone; kordab oma üleskutset komisjonile oluliselt tugevdada Euroopa Tööjõuameti (ELA) volitusi[27]; on seisukohal, et ELA volituste suurendamine parandaks ELi tööõiguse ning töötervishoiu ja tööohutuse täitmise tagamist ning tõhustaks riiklike tööinspektsioonide parimate tavade kogumist ja levitamist ning peaks võimaldama ka nendel kogemustel põhinevate soovituste esitamist;

14. nõuab tungivalt, et liikmesriigid lisaksid esmased ja teisesed ennetusmeetmed oma riiklikesse töötervishoiu ja tööohutuse strateegiatesse ning pööraksid samal ajal erilist tähelepanu haavatavamatele rühmadele, tagades toimiva koordineerimise tervishoiusüsteemide, tööinspektsioonide ja sotsiaalpartnerite vahel; rõhutab, kui oluline on tööga seotud psühhosotsiaalseid riske ja nendega seotud töölt puudumisi, kutsehaigusi ja vigastusi käsitlevate andmete puhul parandada selliste andmete kogumist, jälgimist ja aruandlust, sealhulgas kasutada paremini võrreldavaid näitajaid ja andmejagamismehhanisme, et võimaldada ennetus- ja sekkumismeetmete toimivuse täpsemat hindamist ning toetada tõenduspõhist poliitikakujundamist;

15. toonitab, et pikaajaline eraldatus koos häguste piiridega töö- ja eraelu vahel võib suurendada stressi ja läbipõlemise ohtu; rõhutab seetõttu, kui oluline on tagada tasakaalustatud ja vabatahtlik lähenemisviis kaugtöö suhtes, sealhulgas piisavad

[27] Euroopa Parlamendi 18. jaanuari 2024. aasta resolutsioon Euroopa Tööjõuameti volituste läbivaatamise kohta (2023/2866(RSP))

võimalused vahetuks suhtlemiseks, töökohapõhiseks õppeks ja juhtkonna pakutava abi saamiseks;

16. rõhutab vajadust tervikliku tööle naasmise poliitika järele, mis toetab töötajaid pärast haigusi või psühhosotsiaalseid raskusi; julgustab liikmesriike töötama välja kohandatud taasintegreerimisprogramme, mis hõlmavad töökoha kohandamist vastavalt ülesannetele, töötundidele või keskkonnale ja pidevat töötervishoiu toetamist, sealhulgas psühhosotsiaalse toe meetmeid; rõhutab tööandjate, sealhulgas personalihalduse töötajate ja töötervishoiuteenistuste, tervishoiuteenuste osutajate, sotsiaalpartnerite ja töötajate esindajate vahelise koostöö tähtsust, et hõlbustada sujuvat, kestlikku ja kaasavat tööle naasmist, sealhulgas varajase sekkumise ja individuaalse toetuse kavade kaudu, vältides samal ajal tagasilangusi ja edendades pikaajalist heaolu;

17. rõhutab vajadust tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide tunnustamise, ennetamise ja hüvitamise miinimumstandardite järele, et vältida õiguslikku killustatust ja tagada töötajate võrdne kaitse; kutsub komisjoni üles esitama tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ja psühhosotsiaalsete riskitegurite selge määratluse, mis hõlmaks riske, mis tulenevad töökorraldusest, ülesehitusest ja juhtimistavadest, sealhulgas riske, mis on seotud digitaalse jälgimise ja algoritmilise juhtimisega töökohal, sotsiaalse ja suhete kontekstiga töökohal ja töötingimustes, kuumuse ja äärmuslike ilmastikunähtustega, mis mõjutavad nii füüsilist kui vaimset tervist, avaldades eriti suurt mõju päästetöötajatele, ning hõlmaks selliseid probleeme nagu tööstress, läbipõlemine, ahistamine, vägivald ja diskrimineerimine; rõhutab, et sellised standardid peavad olema toimivad ja kergesti rakendatavad igas suuruses ettevõtete jaoks ning pakkuma VKEdele kohandatud ja sihtotstarbelist toetust (nt lihtsustatud digitaalsed riskihindamisvahendid, valdkondlikud suunised, sihipärane finants- või nõustamisabi); rõhutab, et selline kohandatud toetus võib aidata VKEdel lõimida tulemusliku ja kestliku psühhosotsiaalsete riskide ennetamise oma igapäevategevusse, säilitades samal ajal täieliku kooskõla liidu eesmärgiga edendada ohutuid, tervislikke ja tootlikke töökohti; nõuab lisaks algoritmilise juhtimise süsteemide ja tehnoloogiate paremat integreerimist töötervishoiu ja tööohutuse süsteemidesse, ning seejuures ka töötajate esindajate kaasamist;

18. nõuab, et komisjon teeks mõjuhindamise, sealhulgas kehtivate õigusaktide hindamise, mida täiendaks konkurentsivõime- ja VKE-test, ning esitaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõike 2 punkti b ja artikli 153 lõike 1 punkti a ning eespool nimetatud sammude tulemuste alusel ettepaneku tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide, stressi ja vaimse tervise kohta töökohal, et tegeleda kehtivate õigusaktide allesjäänud puudustega ning hoida ära kattuvate õiguslike vahendite loomine, eesmärgiga tagada kõigile liidu töötajatele samaväärne kõrgetasemeline kaitse, järgides käesoleva dokumendi lisas esitatud soovitusi;

19. on seisukohal, et taotletavate ettepanekute finantsmõju tuleks katta olemasolevatest eelarveassigneeringutest;

20. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja lisas toodud soovitused komisjonile ja nõukogule ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

RESOLUTSIOONI LISA:
SOOVITUSED TAOTLETAVA ETTEPANEKU SISU KOHTA

Euroopa Parlament nõuab, et komisjon viiks läbi mõjuhinnangu, sealhulgas kehtivate õigusaktide hindamise, mida täiendaks konkurentsivõime- ja VKE-test, ning esitaks sõltuvalt eespool nimetatud sammude tulemustest tööga seotud psühhosotsiaalseid riske, stressi ja vaimset tervist töökohal käsitleva ettepaneku, milles tuleks arvesse võtta järgmisi soovitusi:

Soovitus 1

Reguleerimisese ja eesmärk

Ettepaneku eesmärk peaks olema kehtestada miinimumnõuded, et ennetada, kõrvaldada või, kui see ei ole võimalik, vähendada tööga seotud psühhosotsiaalseid riske ja nende võimalikke tagajärgi, mis võivad muu hulgas hõlmata tööstressi, läbipõlemist, sealhulgas kübervägivalda ja -ahistamist, kiusamist, vaimseid häireid, sealhulgas traumajärgset stressihäiret, moraalset stressi ja traumaga seotud seisundeid, sõltuvust või enesetapukäitumist, südame-veresoonkonna haigusi ning luu- ja lihaskonna vaevusi, austades täielikult liikmesriikide pädevust ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet.

Sellega tuleks kehtestada tööandjatele korralduslikud, struktuurilised ja osalemiskohustused, et kaitsta töötajate vaimset ja füüsilist tervist ning tagada ohutud ja inimväärsed töötingimused.

Soovitus 2

Kohaldamisala

Ettepanekut tuleks kohaldada kõigi majandussektorite, nii avaliku kui ka erasektori töötajate suhtes, kes on määratletud kui isikud, kelle tööandja on tööle võtnud, sealhulgas praktikandid ja töökohapõhised õppijad.

Soovitus 3

Mõisted

Ettepanek peaks sisaldama järgmisi määratlusi:

1) „tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid“ – tööga seotud riskid, mis tulenevad kokkupuutest psühhosotsiaalsete riskiteguritega, mis mõjutavad töötajate vaimset ja füüsilist tervist, ohutust ja väärikust; sellised riskid võivad muu hulgas põhjustada tööstressi, läbipõlemist, vaimse tervise probleeme, sõltuvust või enesetapukäitumist, südame-veresoonkonna haigusi ning luu- ja lihaskonna vaevusi, mis võivad põhjustada töökoha kaotust, töösuhte lõpetamist või survet töölt lahkuda;

2) „psühhosotsiaalsed riskitegurid“ – tööga seotud riskitegurid, mis on seotud töö korraldamise, kavandamise ja juhtimisega, tööalase sotsiaalse ja suhtluskontekstiga ning töötingimustega, sealhulgas ülemäärane töökoormus, suur töö intensiivsus, pikk ja sageli ettearvamatu tööaeg, presentism, autonoomia puudumine, järelevalve teostajate toetuse puudumine, psühholoogiline ja seksuaalne ahistamine, vägivald, sealhulgas kübervägivald ja -ahistamine, ning diskrimineeriv käitumine, kokkupuude ebasoodsate töösuhete ja töökohal toimuva kiusamisega, suured emotsionaalsed nõudmised, isikuväärikuse rikkumine, ametialase identiteedi devalveerimine ja töötulemuste kahjustamine, suur digimahukus, eelkõige digitaalne ühendatus väljaspool tööaega, või automatiseeritud otsusetegemise või pideva automatiseeritud jälgimise kasutamine ning põhjendamatu ülemäärane järelevalve, rollide ebaselgus ja mittetoimiv teavevahetus, kliendipoolsed hindamised reaalajalistes reitingusüsteemides ning ebarealistlikud eesmärgid;

3) „tööstress“ – füüsilise, emotsionaalse ja psühholoogilise pinge seisund, mis tuleneb pikaajalisest kokkupuutest tööga seotud psühhosotsiaalsete riskiteguritega; seda ei iseloomusta mitte ainult kurnatuse tunne, vaid ka suurenenud pinge, ärevus või pidev kergesti ärrituvus, mis viitab nii liigsele aktiivsusele (stress/ärevus) kui ka energiapuudusele (jõuetus);

4) „moraalne stress“ – stress, mis tekib siis, kui töötajatel ei ole võimalik tegutseda kooskõlas kutse-, eetika- või kliiniliste standarditega, sealhulgas töötajate nappuse, ebapiisavate ressursside, vastuoluliste juhiste või ohutust mittetagava organisatsioonilise korralduse tõttu;

5) „presentism“ – töötajate töökohal viibimine halva tervisliku seisundi või haiguse korral hirmu tõttu, mis on tingitud puudumisega kaasnevatest võimalikest negatiivsetest tagajärgedest, kui puudumist tajutakse või mõõdetakse vähem tootlikuna ning see võib põhjustada töötaja koondamist, töökoha kaotust, sissetuleku kaotust ja sellest tingitud üldist heaolu halvenemist sotsiaalmajanduslikel põhjustel;

6) „esmane ennetus“ – meetmed, mille eesmärk on ennetada ja kõrvaldada tööga seotud psühhosotsiaalseid riske nende tekkefaasis või, kui see ei ole võimalik, vähendada nende negatiivset mõju, kohandades töö korraldamist, kavandamist ja juhtimist ning töötingimusi;

7) „teisene ennetus“ – meetmed, mille eesmärk on tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega kokkupuutest tulenevate kahjulike tagajärgede varajane tuvastamine ja õigeaegne ohjamine, et vältida nende progresseerumist, vähendada nende mõju ja vältida tõsisemate tagajärgede tekkimist, sealhulgas sõeluuringute, jälgimise ja sihipäraste sekkumiste kaudu, mis on mõeldud töötajatele, kellel on sellise kokkupuute või kahju esimesed märgid;

8) „kolmanda tasandi ennetus“ – meetmed, mis võivad toetada kõigi kestlikku ja juhitavat tööle naasmist ning mille eesmärk on ohjata ja leevendada juba esinenud psühhosotsiaalsete riskide kahjulikke tagajärgi, et põhjendamatu viivituseta hoida ära nende progresseerumist, vähendada nende mõju, vältida püsivaid kahjustusi ja määrata kindlaks rehabilitatsioonitee;

Soovitus 4

Üldine ennetuskohustus

1. Tööandjad peaksid tagama tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetuse. Selleks tuleks kohaldada direktiivi 89/391/EMÜ artiklis 6 sätestatud üldisi ennetuspõhimõtteid.

   Tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide kontekstis tuleks töö kohandamist üksikisiku järgi mõista nii, et see hõlmab meetmeid pealesunnitud kaugtöö vältimiseks.

   Tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide kontekstis tuleks ühtse üldise ennetuspoliitika väljatöötamist mõista nii, et see hõlmab meetmeid ohutust tagava töötajate arvu kohta.

   Tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide kontekstis peaksid tööandjatel olema psühhosotsiaalsetest riskidest teatamiseks ja nendega tegelemiseks tulemuslikud mehhanismid, millega tagatakse, et töötajad on kaitstud survemeetmete eest.

2. Tööandjad peaksid tagama asjaomase tegevuse laadi ja ettevõtte suurust arvesse võttes, et esmast ennetust toetavad korralduslikud vahendid, sealhulgas juhtkonna toetus, töötajate osalemine ja juurdepääs koolitusele, tehakse kõigile töötajatele tulemuslikult kättesaadavaks ja ligipääsetavaks.

   Samuti peaksid nad pakkuma töötajatele, juhtidele ja järelevalve teostajatele korrapärast, sihipärast ja piisavat koolitust tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ja riskitegurite kohta, mis on seotud töö korraldamise, kavandamise ja juhtimise, tööalase sotsiaalse ning suhtluskonteksti ja töötingimustega, ning ennetusmeetmete kohta, mille puhul võetakse arvesse sektoripõhiseid vajadusi, sealhulgas ahistamise, kiusamise, sobimatute juhtimistavate ennetamist, tagades samal ajal, et üksikisiku vastupanuvõime, koolituse või nõustamise parandamist ei peeta piisavaks, kui ei ole tegeletud organisatsiooniliste riskiteguritega.

3. Tööandjad peaksid võtma vastu poliitikapõhimõtted, milles määratletakse ja keelatakse vägivald, ahistamine, kiusamine ja diskrimineeriv käitumine, mis kahjustab töötajate väärikust, füüsilist ja/või vaimset tervist või heaolu, ning seda rakendama. Need põhimõtted peaksid hõlmama tulemuslikke menetlusi sellisest käitumisest teatamiseks ja sellega tegelemiseks, tagama konfidentsiaalsuse ning kaitsma töötajaid survemeetmete eest.

4. Tööandjad peaksid rakendama ka asjakohaseid teisese ennetuse meetmeid, sealhulgas varajase avastamise mehhanisme ja riskipõhiseid ennetusprotokolle kolmanda osapoole vägivalla puhul, juurdepääsu töötervishoiuteenustele ning õigeaegset toetust psühhosotsiaalsete riskidega kokku puutuvatele töötajatele.

5. Tööandjad peaksid tagama kooskõlas direktiiviga 89/391/EMÜ, et tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide maandamisega seotud meetmete rakendamiseks, mille puhul võetakse ühtlasi arvesse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKE) olukorda, määratakse eraldi töötajad, kes on saanud piisava koolituse ja/või kellel on piisavad eksperditeadmised, ja et neid toetatakse asjakohaste ressurssidega.

6. Teave rakendatud meetmete kohta tehakse töötajatele kättesaadavaks kooskõlas direktiivi 89/391/EMÜ artikliga 10.

Soovitus 5

Psühhosotsiaalsete riskide hindamine ja tegevuskava

1. Tööandjad peaksid hindama psühhosotsiaalseid riske korrapäraselt ning iga kord, kui töökorralduses tehakse olulisi muudatusi ja toimub organisatsiooniline restruktureerimine, sealhulgas juhul, kui sellised muutused toovad kaasa töötajate arvu märkimisväärse kõikumise, haiguspuhkuste sagedase esinemise töökohal ning pikaajaliste ja/või korduvate puudumiste esinemise. Lisaks peaks töötajate esindajatel olema võimalus teha hindamiseks ettepanek oma põhjendatud hinnangu alusel.

2. Psühhosotsiaalsete riskide hindamisel tuleks hinnata psühhosotsiaalseid riskitegureid, nagu liigne töökoormus, suur tööintensiivsus, autonoomia puudumine, pikk ja sageli ettearvamatu tööaeg, presentism, järelevalve teostajate toetuse puudumine, psühholoogiline ja seksuaalne ahistamine, vägivald ja diskrimineeriv käitumine, kiusamine, suured emotsionaalsed nõudmised, eelkõige kliendiga seotud kutsealadel, halvad tunnustamis- ja tagasisidetavad, töösuhted, kokkupuude kahjuliku sotsiaalse käitumisega nii organisatsioonisisestest kui ka välistest allikatest, töökoha ebakindlus, töö- ja eraelu segunemine, suur digiintensiivsus, eelkõige digitaalne ühendatus väljaspool tööaega, automatiseeritud otsusetegemine või pidev automatiseeritud jälgimine ja põhjendamatu ülemäärane järelevalve, sealhulgas klientide hindamine reaalajas hindamissüsteemide abil, rolli selguse puudumine ja ebatõhus teabevahetus või ebarealistlikud eesmärgid.

   Sellised hindamised peavad põhinema teaduslikult võrreldavatel ja tõendatud meetoditel.

3. Liikmesriigid peaksid selliste hindamistega seotud sätete rakendamisel võtma arvesse ettevõtjate suurust, sektorit ja ressursse. Sellega seoses tuleks teha kättesaadavaks lihtsustatud ja praktilised vahendid, et hõlbustada rakendamist ilma põhjendamatu halduskoormuseta ning eelkõige aidata VKEdel riskihindamisi teha.

4. Tööandjad peaksid psühhosotsiaalsete riskide hindamise alusel võtma viivitamata vastu tegevuskava, milles on esitatud konkreetsed meetmed võimalike ja tuvastatud tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide ennetamiseks, kõrvaldamiseks või vähendamiseks ning tagama nende rakendamise, jälgimise ja hindamise.

5. Tegevuskava peaks asjakohasel juhul sisaldama kooskõlas riskihindamise tulemustega järgmist:

   a) meetmed tööjõupuudusega tegelemiseks, sealhulgas piisava töötajate arvu tagamise ja võimaluse korral monotoonse töö vähendamise kaudu;

   b) meetmed, mille eesmärk on edendada töö- ja eraelu head tasakaalu;

   c) meetmed töötingimuste parandamiseks ning ülemäärase töökoormuse ja tööintensiivsuse vähendamiseks, sealhulgas asjakohasel juhul meetmed ületunnitöö ja ettearvamatute töötundide sageduse mõju vähendamiseks kooskõlas liikmesriigi õiguse ja tavadega, pöörates erilist tähelepanu sektoritele, mida iseloomustavad ebakorrapärase, pikendatud või operatsioonilise tööaja mustrid,

tagades piisava taastumisaja ja kompensatsioonimeetmed;

d) meetmed, mis käsitlevad presentismi ja soovituses 11 osutatud õiguse mitte olla kättesaadav toimivat rakendamist, sealhulgas meetmed, mille eesmärk on vältida tavasid, mille kohaselt peavad töötajad olema kättesaadavad väljaspool tööaega, välja arvatud erandlikel asjaoludel, sealhulgas tehnilised ja korralduslikud kaitsemeetmed;

e) meetmed, millega ennetatakse kuritahtlikku sotsiaalset käitumist, nagu ahistamine, kiusamine ja vägivald, sealhulgas küberahistamine ja -vägivald;

f) meetmed, millega reguleeritakse tööga seotud psühhosotsiaalseid riske, mis on seotud automatiseeritud ja poolautomatiseeritud otsuste tegemise või jälgimisega, töötajate andmete töötlemisega profiilianalüüsi tegemiseks või muudel eesmärkidel ning tehisintellekti kasutamisega;

g) sihipärased meetmed suurema riskiga sektoritele, kutsealadele ja töötajate rühmadele, sealhulgas tervishoiule ja sotsiaalhoolekandele, avalikule haldusele ja klienditeenindusele; võttes arvesse selliseid tegureid nagu suur tööintensiivsus, tööjõupuudus ning kokkupuude kolmanda osapoole vägivalla ja ahistamisega;

h) varajase sekkumise ja toetamise meetmed, sealhulgas juurdepääs nõustamisele, töötervishoiu järelmeetmed ja mehhanismid, mis hõlbustavad jätkusuutlikku tööle naasmist;

i) vastastikuse toetuse süsteemide ja usaldusel põhinevate mehhanismide loomine;

j) pidevalt töötavad riskijuhtimissüsteemid, mis põhinevad riskihindamise tulemustel, et tagada tsükliline lähenemisviis ennetamisele ning edusammude korrapärane läbivaatamine, mõõdetavate eesmärkide ja ajakavade kindlaksmääramine ning rakendamiseks piisavate vahendite eraldamine.

6. Riskihindamise meetmed ja tegevuskava peaksid heaks kiitma soovituse 12 kohaselt määratud asjaomased psühhosotsiaalsete riskide kaitse- ja ennetusteenistused.

7. Riskihindamise tulemused ja tegevuskava tuleks dokumenteerida ning edastada kõigile töökoha töötajatele mõistetaval, asjakohasel ja kättesaadaval viisil.

Soovitus 6

Töö ümberkorraldamine ja tehnoloogilised muutused

1. Tööandjad peaksid koostöös töötajate ja nende esindajatega eelnevalt hindama psühhosotsiaalseid riske igasuguse suure restruktureerimise, töö ümberkorraldamise, sealhulgas kaugtöö kokkuleppe, tööjõu tasemete muutumise või automatiseeritud otsustusetegemise ja automatiseeritud jälgimissüsteemide kasutuselevõtu korral, kui eeldatakse märkimisväärset mõju töötajatele.

2. Tööandjad peaksid lisama riskihindamise tulemused oma ohutus- ja tervishoiusüsteemidesse, eelkõige seoses võimalike tööõnnetuste, psühhosotsiaalsete ja

ergonoomiliste riskidega ning igasuguse töötajatele avaldatava põhjendamatu survega. Algoritmilise juhtimise tehnoloogiate kasutamisel tuleks austada töötajate heaolu ning see peaks olema kavandatud nii, et tagatud on töötajate füüsiline ja vaimne tervis ning ohutus.

3. Tööandjad peaksid tagama, et algoritmiliste süsteemide kasutuselevõtuga ei kehtestata töötajatele liigset koormust ega jälgimist, ning ühtlasi tuleks tagada, et kõigi otsuste üle, mis tehakse või mida toetatakse digitaalsete juhtimistehnoloogiatega, on igal ajal pidev, sisuline ja toimiv inimjärelevalve.

Soovitus 7

Õigus psühholoogiliselt ohutule töökeskkonnale ja asjakohastele tugiteenustele

Töötajatel peaks olema õigus psühholoogiliselt ohutule töökeskkonnale, mis ei tekita neile kokkupuudet pidevate tööga seotud psühhosotsiaalsete riskiteguritega, millel võib olla nende füüsilisele ja vaimsele tervisele ning heaolule oluline negatiivne mõju.

Tööandjad peaksid võtma meetmeid vaimse tervisega seotud häbimärgistamise vastu ja tagama, et psühholoogilise toe otsimine ei tooks kaasa negatiivseid tagajärgi karjäärile.

Liikmesriigid peaksid tagama töötajatele, kes puutuvad kokku psühhosotsiaalsete riskiteguritega, ravi järjepidevuse ja juurdepääsu vaimse tervise toele, sealhulgas pärast töösuhte lõpetamist, eelkõige sektorites, kus kokkupuutel tööga seotud psühhosotsiaalsete riskiteguritega võivad olla pikaajalised tagajärjed. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama, et tööandjatel, eelkõige VKEdel, ja töötajatel on juurdepääs spetsiaalsetele vaimse tervise tugiteenustele.

Soovitus 8

Kestliku tööle naasmise toetamine

1. Töötajatel, kes on pikalt või korduvate ajavahemikega töölt puudunud tööga seotud psühhosotsiaalsetest riskidest tingitud tervisekahjustuste, sealhulgas tööstressi, kiusamise, läbipõlemise, ahistamise või vägivalla tõttu, peaks olema õigus toetatud ja kestlikule tööle naasmisele.

2. Tööandjad peaksid tagama, et lõikes 1 osutatud tööle naasmine korraldatakse viisil, mis kaitseb töötaja tervist ja hoiab ära töötaja puudumisele kaasa aidanud riskide kordumise.

3. See õigus peaks olema osa tööandja kohustustest tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide teisese ja kolmanda tasandi ennetuse raames.

   Kui töötaja naaseb tööle, peaks tööandja koostama individuaalse tööle naasmise kava.

   Kava tuleks välja töötada koostöös asjaomase töötaja, töötervishoiuteenistuste, järelevalvefunktsioone täitva töötaja ja töötajate esindajatega kooskõlas ELi ja liikmesriigi õiguse ja tavaga.

Kavas peaks olema asjakohasel juhul täpsustatud:

a) järkjärguline tööle naasmine;

b) töötaja ülesannete või töökoormuse ajutine või alaline kohandamine;

c) töötaja tööaja või töökorralduse kohandamine;

d) kõik muud meetmed, millega käsitletakse tööga seotud psühhosotsiaalseid riske, millel on olnud töötaja tervisele negatiivne mõju.

Soovitus 9

Järelmeetmed ja kordumise ennetamine

Tööandjad peaksid tagama tööle naasmise perioodil korrapärased järelmeetmed ja hoidma asjaomase töötajaga asjakohaselt sidet, teavitades teda muuhulgas võimalusest tööle naasmise kava läbi vaadata ja seda kohandada, samuti tuleks tagada pikaajaline jälgimine ja kõik vajalikud meetmed, et tööle naasmise protsess kulgeks edukalt.

Vajaduse korral peaksid tööandjad võtma korralduslikke meetmeid, mille hulgas on töö ümberkorraldamise võimalus, et tegeleda psühhosotsiaalsete riskiteguritega, mis aitasid kaasa töötaja puudumisele.

Töötajaid, kes naasevad tööle pärast tööga seotud riskidest tingitud puudumist, tuleks kohelda õiglaselt ja toetavalt ning neid ei tohiks sellise puudumise tõttu diskrimineerida ega ebasoodsalt kohelda.

Tööle naasmise protsesside käigus tehtud järeldusi tuleks võtta arvesse tööandja psühhosotsiaalsete riskide hindamisel ja ennetusmeetmetes, et ennetada kordumist ning parandada töötingimusi.

Soovitus 10

Teavitamine ja kaitse survemeetmete eest

Töötajatel peaks olema õigus teavitada, sealhulgas anonüümselt, tulemuslike kanalite kaudu tööga seotud psühhosotsiaalsetest riskidest, mille nad on kindlaks teinud või mis on neid mõjutanud. Töötajate esindajaid tuleks nende tulemuslike teavituskanalite kavandamisel ja jälgimisel teavitada ning nendega konsulteerida.

Tuleks kehtestada asjakohased kaitsemeetmed, et vältida sellise teavitamise järel mis tahes kujul survemeetmeid, diskrimineerimist või ebasoodsat olukorda.

Käesolevas soovituses esitatud sätteid tuleks kohaldada, ilma ei see piiraks direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldamist.

Soovitus 11

Õigus mitte olla kättesaadav

Töötajatel peaks olema võimalik kasutada oma õigust mitte olla kättesaadav ja tööandjad peaksid seda õigust austama, välja arvatud erandlikel asjaoludel, nagu on välja toodud Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2021. aasta resolutsioonis õiguse kohta mitte olla kättesaadav.

Tööandjad peaksid tagama, et digitaalsed vahendid ja töökorraldus toetavad selle õiguse tulemuslikku kasutamist, võttes arvesse töökorralduse eri vorme.

Soovitus 12

Psühhosotsiaalsete riskide kaitse- ja ennetusmeetmed

1. Tööandjatel peaks olema võimalik määrata ettevõttes või asutuses üks või mitu töötajat, kes tegelevad psühhosotsiaalsete riskide jälgimise, riskihindamise, varajase avastamise ning ennetamise ja juhtimisega, või kui selline määramine ei ole võimalik põhjusel, et ettevõtte käsutuses ei ole piisavalt pädevaid töötajaid, peaks neil olema võimalik lisaks direktiivi 89/391/EMÜ artikli 7 kohaselt määratud või loetellu kantud töötajatele kaasata selleks pädevaid majaväliseid teenistusi või isikuid. Selliste töötajate, majaväliste teenistuste või isikute suhtes tuleks kohaldada direktiivi 89/391/EMÜ artikli 7 lõikeid 2, 5, 6 ja 7. Määratud töötajad võivad olla samad töötajad, kes on määratud tegema tegevusi, mis on seotud tööandja muude tööriskide eest kaitsmise ja nende ennetamisega seotud tegevustega.

2. Lõikes 1 osutatud juhtudel peaks tööandja teavitama neid teenistusi või isikuid kõigist asjakohastest teguritest, mis teadaolevalt mõjutavad või mille puhul kahtlustatakse, et need mõjutavad töötajate vaimset tervist ja heaolu, sealhulgas töökorraldusest, töötingimustest, töötajate arvust ja isikutevahelistest suhetest töökohal.

3. Liikmesriigid peaksid määrama kindlaks:

   – psühhosotsiaalsete riskide ennetuse valdkonnas vajalikud võimed ja kvalifikatsiooni;

   – nende ülesannete täitmiseks vajalike isikute või teenistuste piisava arvu.

Soovitus 13

Töötajate teavitamine, nendega konsulteerimine ja nende osalemine

1. Töötajaid ja nende esindajaid tuleks teavitada, nendega tuleks konsulteerida ja neid tuleks kaasata psühhosotsiaalsete riskide hindamise, ennetamise ja juhtimise kõigis asjakohastes etappides, kaasa arvatud tegevuskava, ning töökorralduse ja töötingimuste kehtestamisel või nendega seotud muudatuste tegemisel, nagu tulemuslikkuse hindamine ja algoritmilise juhtimise tavad, sealhulgas asjakohaste haridus- ja

teadlikkuse suurendamise meetmete kaudu kooskõlas liidu ja liikmesriigi õiguse ninga tavaga, mille puhul tuleks muu hulgas arvesse võtta ettevõtja suurust. Töötajatel peaks olema õigus nimetada selleks oma esindajad, kooskõlas liikmesriigi õiguse ja tavaga.

Tööandjad peaksid tagama, et töötajatele antakse kirjalikult ja kättesaadavas vormis teavet, kindlustamaks nende selge ja korrapärase teavitamise tööga seotud psühhosotsiaalsetest riskidest ning meetmetest, mis on kehtestatud riskide ennetamiseks ja nende negatiivse mõju leevendamiseks.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata selle tagamisele, et kõik töötajad mõistaksid, et tööga seotud psühhosotsiaalsed riskid tulenevad kokkupuutest psühhosotsiaalsete riskiteguritega, ja saaksid aru selliste tegurite olemusest.

2. Lõikes 1 osutatud teavitamine, konsulteerimine ja osalemine peaks hõlmama eelkõige järgmist:

   a) psühhosotsiaalsete riskide tuvastamine ja hindamine;

   b) riskihindamise ennetus- ja parandusmeetmete kavandamine, planeerimine ning rakendamine;

   c) nende meetmete tulemuslikkuse jälgimine ja hindamine;

   d) psühhosotsiaalsete riskidega seotud poliitika ja tavade pidev täiustamine.

   Töötajatele ja nende esindajatele tuleks teha kättesaadavaks vajalik teave, koolitus ning vahendid, et nad saaksid lõikes 1 osutatud konsulteerimisprotsessides tulemuslikult osaleda.

3. Lõikes 1 osutatud töötajate osalemine peaks toimuma õigeaegselt ja sisukal viisil, mis võimaldab töötajatel ja nende esindajatel anda oma panuse otsuste tegemisse ning asjakohaste meetmete väljatöötamisse, austades samal ajal töökorraldust ja väljakujunenud otsustusstruktuure.

   Asjakohasel juhul võib tööandja kutsuda konsulteerimisprotsessides osalema ka riiklikke tervishoiu- ja ohutusasutusi, et rakendada lahendusi tuvastatud või kindlakstehtud riskidega tegelemiseks.

   Pärast kõikide asutusesiseste õiguskaitsevahendite ammendamist peaks töötajatel ja nende esindajatel olema samuti õigus esitada kooskõlas liikmesriigi õiguse ja tavaga kaebus tööohutuse ning töötervishoiu eest vastutavale ametiasutusele, kui nad leiavad, et tööandja poolt tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide, sealhulgas algoritmilise juhtimise süsteemidega seoses võetud meetmed ja kasutatud vahendid ei ole tööohutuse ega töötervishoiu tagamiseks piisavad.

4. Direktiivi 89/391/EMÜ artikli 11 kohaselt peaks töötajatel ja nende esindajatel olema õigus teha tööohutuse ja töötervishoiuga seotud ettepanekuid, sealhulgas seoses meetmetega, mis on mõeldud tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega tegelemiseks.

Soovitus 14

Tööinspektsioonid

Liikmesriigid peaksid tagama, et tööinspektsioonidele antakse tööga seotud psühhosotsiaalsete riskidega tegelemiseks, sealhulgas nende riskide tulemusliku ennetamise ja nende vastu võitlemisega seotud kohustuste kindlakstegemiseks, hindamiseks, uurimiseks ja jälgimiseks, piisavad volitused ning vajalik koolitus, kvalifikatsioon, vahendid ja ressursid.

Soovitus 15

Haridus ja koolitus

Liikmesriigid peaksid töötama välja töökohal esinevate psühhosotsiaalsete riskidega seotud haridus- ja koolitusprogrammid, et võimaldada juhtkonnal, töötervishoiuteenistusel ja kõigil asjaomastel töötervishoiutöötajatel saada töökohal esinevate psühhosotsiaalsete riskide, sealhulgas nende kindlakstegemise, hindamise, ennetamise ja juhtimise kohta piisavat, pidevat ja valdkondadevahelist koolitust, mis annaks neile vajalikud teadmised ja suutlikkuse.

Soovitus 16

Liikmesriigid võivad näha ette töötajatele soodsamad sätted, sealhulgas mehhanismid tõendamiskoormise kergendamiseks, tingimusel et tagatakse õiguskindlus ning välditakse kuritahtlikke ja ilmselgelt põhjendamatuid nõudeid.

Soovitus 17

Järelevalve ja andmete kogumine

Komisjon peaks jälgima koostöös Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutuse (Eurofound) ning Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ametiga (EU-OSHA) tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide suundumusi liikmesriikides, et hinnata komisjoni ettepaneku tulemuslikkust.

Liikmesriigid peaksid tagama tööga seotud psühhosotsiaalsete riskide suundumuste jälgimiseks vajalike andmete kogumise. Andmed tuleks koostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679[1] ja need tuleks korrapäraselt esitada esimeses lõigus osutatud organitele.

Liikmesriigid peaksid edendama ka sidusrühmade, eelkõige sotsiaalpartnerite aktiivset kaasamist tööga seotud psühhosotsiaalseid riske ja neist tulenevate meetmete tõhusust käsitlevate andmete kogumisse ning jälgimisse riiklikul tasandil.

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

Soovitus 18

Rakendamine ja täitmise tagamine

Ettepanekus tuleks ette näha, et komisjon, liikmesriigid, nende riiklikud pädevad asutused ja sotsiaalpartnerid teeksid koostööd, jagaksid suutlikkuse suurendamise eesmärgil parimaid tavasid ning vastutaksid tulemusliku rakendamise ja täitmise tagamise eest.

Ettepanekuga tuleks ette näha, et liikmesriigid võtavad ka selle ettepaneku rakendamisel kooskõlas oma riigisisese õiguse ja tavaga asjakohaseid meetmeid, et tagada sotsiaalpartnerite mõjus kaasamine, sealhulgas kollektiivläbirääkimiste kaudu, ning edendada ja tõhustada sotsiaaldialoogi.

Soovitus 19

Kaitse taseme säilitamine ja soodsamad sätted

Kõnealune ettepanek ei tohiks olla mõjuv põhjus liikmesriikides töötajatele juba ette nähtud kaitse taseme alandamiseks.

Ettepanek ei tohiks piirata liikmesriikide õigust kohaldada või kehtestada õigus- ja haldusnorme ega tohiks mõjutada sotsiaalpartnerite eesõigust sõlmida ja kohaldada kollektiivlepinguid, mis on töötajate jaoks soodsamad.

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0338

Euroopa koolide liitude katseprojekt ja selle panus kodanikuharidusse, demokraatlikku pädevusse ja Euroopa väärtustesse

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2026. aasta resolutsioon Euroopa koolide liitude katseprojekti kohta (2026/2713(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni 6. oktoobri 2026. aasta avaldust Euroopa koolide liitude katseprojekti kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 165,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrust (EL) 2021/817, millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013[1],

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2025. aasta teatist „Oskuste liit“ (COM(2025)0090),

– võttes arvesse nõukogu 13. mai 2024. aasta soovitust „„Liikuvus Euroopas“ – õpirände võimalused kõigile“[2],

– võttes arvesse oma 6. aprilli 2022. aasta resolutsiooni kodanikuhariduse meetmete rakendamise kohta[3],

– võttes arvesse oma 11. septembri 2025. aasta resolutsiooni Euroopa ülikoolide liitude uue visiooni kohta[4],

– võttes arvesse komisjoni 2026. aasta tööprogrammi,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 2,

– võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et komisjoni 2026. aasta tööprogrammis välja kuulutatud tulevase Euroopa

---

1 ELT L 189, 28.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
2 ELT C, C/2024/3364, 14.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3364/oj.
3 ELT C 434, 15.11.2022, lk 31.
4 ELT C, C/2026/1482, 9.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1482/oj.

koolide liitude katseprojekti eesmärk on tugevdada struktureeritud koostööd koolide vahel kogu ELis ning minna koolihariduses projektipõhiselt koostöölt üle kestlikumale ja süsteemi tasandi koostööle;

B. arvestades, et programmi „Erasmus+“ 2026. aasta tööprogrammi raames toetatakse koolide arendamiseks loodud Euroopa partnerlustega koolide, kooliasutuste ja muude asjaomaste osalejate koostööd uuenduslike pedagoogiliste meetodite katsetamisel ning koolihariduses struktureeritud, kestliku ja kättesaadava koostöö ja liikuvuse arendamisel, sealhulgas tulevase Euroopa koolide liitude algatuse raames;

C. arvestades, et koolidel on keskne roll noortele põhioskuste andmisel, sealhulgas kodanikupädevused, mida tunnustatakse ELi poliitikaraamistikes üha enam põhioskuste põhikomponendina, samuti meediapädevus, kriitiline mõtlemine ja võime osaleda aktiivselt demokraatlikus elus;

D. arvestades, et piirkondade, sealhulgas maapiirkondade, ääre- ja piirialade, saarte ja äärepoolseimate piirkondade vahel püsivad tuntavad erinevused, mis mõjutavad koolide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkust osaleda Euroopa koostöös;

E. arvestades, et vähemate ressurssidega koolidel ja vähemate võimalustega õppijatel peaks olema võimalik Euroopa haridusalgatustest täiel määral kasu saada;

F. arvestades, et nõukogu soovituse „Liikuvus Euroopas“ eesmärk on muuta õpiränne süsteemsemaks, kaasavamaks ja kättesaadavamaks ning selles seatakse eesmärgiks, et 2027. aastaks saavutataks õpirännet kasutavate õppijate hulgas vähemate võimalustega inimeste vähemalt 20 % osakaal;

G. arvestades, et Euroopa ülikoolide liitude kogemused näitavad tõhusa ja paindliku juhtimise, sidusrühmade kaasamise ja läbipaistvuse tähtsust, aga samal ajal ka kõigile sobiva ühtse mudeli puudumist;

H. arvestades, et kutseharidusel ja -õppel ning kindla valdkonna, näiteks spordi- ja kunstikoolidel on oluline roll oskuste arendamisel, sotsiaalsel kaasamisel ja ühiskonnas osalemisel;

I. arvestades, et Eurobaromeetri uuringute kohaselt on ainult 42 % 16–30aastastest inimestest ELi asjadega „väga hästi“ või „üsna hästi“ kursis ja ainult 30 % tunneb, et neil on ELi mõjutavate otsuste tegemisel sõnaõigus, mis rõhutab vajadust tugevdada kodanikuaktiivsust, demokraatlikku osalemist, kriitilist mõtlemist ja desinformatsioonile vastupanu võimet juba varasest east alates;

J. arvestades, et komisjoni 2025. aasta aruandes tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta rõhutatakse vajadust ajakohastada haridussüsteeme, et reageerida tulevastele tööturu ja ühiskondlikele väljakutsetele, sealhulgas tugevdades valdkonnaüleseid oskusi, nagu kriitiline mõtlemine, kodanikupädevus, kultuuridevaheline mõistmine ja vastupanuvõime; arvestades, et Euroopa koolide liidud võivad muude ELi algatuste hulgas aidata neid eesmärke toetada piiriülese koostöö, õpetajate koostöö ja uuenduslike õppemeetodite kaudu, tagades tegevuse suurema järjepidevuse, kui suudavad pakkuda üksikud koostööprojektid;

1. väljendab heameelt komisjoni eelseisva Euroopa koolide liitude algatuse katseprojekti üle, mis käivitati 2026. aastal programmi „Erasmus+“ iga-aastase tööprogrammi

raames; peab seda võimaluseks tugevdada kogu ELis koostööd koolihariduse valdkonnas;

2. rõhutab, et algatusega tuleks püüelda tasakaalustatud eesmärkide poole, milles on ühendatud paremad haridustulemused, tugevamad põhioskused, innovatsioon õpetamisel ja õppimisel, liikuvusvõimalused, sotsiaalne kaasatus, demokraatia vastupanuvõime ja ettevalmistus tulevaseks oskuste vajaduseks;

3. kutsub komisjoni üles tagama, et kodanikuharidus, demokraatlikud pädevused, meediapädevus, kriitiline mõtlemine ning teadmised EList ja selle väärtustest oleksid katseprojekti lahutamatud osad, sealhulgas osalus- ja kogemusõppe lähenemisviiside kaudu, mis võimaldavad õpilastel aktiivselt osaleda demokraatlikes protsessides ja Euroopa koostöös;

4. rõhutab, et osalemine peab olema tõeliselt kaasav, ja nõuab sihipäraseid meetmeid, et võimaldada ebasoodsas olukorras olevatel või väikese suutlikkusega koolidel ning vähemate võimalustega õppijatel osaleda; rõhutab lisaks, kui oluline on kaasata mitmesugused haridusteed, nagu kutseharidus ja -õpe, ning asjakohasel juhul kindla valdkonna, näiteks spordi- ja kunstikoolid; nõuab suutlikkuse suurendamise meetmete ja kohandatud toetuse väljatöötamist, võttes seejuures arvesse sotsiaal-majanduslikke takistusi juurdepääsul õpirändele ja Euroopa koostöö võimalustele;

5. kutsub komisjoni üles vähendama osalevate koolide jaoks halduskoormust ja -keerukust, eelkõige proportsionaalsete aruandlusnõuete, lihtsustatud menetluste ning koolidele, kooliasutustele ja kohalikele osalejatele antavate selgete ja praktiliste juhistega;

6. julgustab katseprojektiga toetama juurdepääsetavat ja kaasavat õpilaste ja õpetajate liikuvust, sealhulgas rühmade vahetuste, koostööpõhise õpetamise, vastastikuse õppimise, digikoostöö ning uuenduslike ja kaasavate õpetamistavade vahetamise kaudu, ning aitama muuta liikuvuse koolihariduse korrapärasemaks ja kestlikumaks osaks kooskõlas nõukogu soovituse „Liikuvus Euroopas“ eesmärkidega;

7. on seisukohal, et katseprojekti kavandamisel tuleks arvesse võtta Euroopa ülikoolide liitudega saadud kogemusi, eelkõige seoses juhtimise, sidusrühmade kaasamise, läbipaistvuse, teabevahetuse ja pikaajalise kestlikkusega, vältides tarbetut halduskeerukust ja tunnistades koolihariduse eripära;

8. palub komisjonil edendada koostöös liikmesriikidega koostoimet katseprojekti ja olemasolevate ELi rahastamisprogrammide ja algatuste vahel, nagu programm „Erasmus+“, riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad, Euroopa Sotsiaalfond+ ja noortegarantii, et luua tugevamad koostööpartnerlused, sealhulgas õpiränne, paremad haridustulemused, tugevamad põhioskused, innovatsioon õpetamisel ja õppimisel, sotsiaalne kaasatus, demokraatia vastupanuvõime, parem ettevalmistus tulevaseks oskuste vajaduseks ja tõhus õpetajate kutsealane areng;

9. nõuab algusest peale selgeid seire- ja hindamiskriteeriume, mis hõlmavad osalemist, kaasamist, õpitulemusi, liikuvuse kasutuselevõttu, haldustõhusust ja mõju põhioskuste tasemele, sealhulgas kodanikupädevusele;

10. rõhutab, et Euroopa koostöö koolihariduse valdkonnas peaks täiendama ja toetama

riiklikke süsteeme, austades seejuures täielikult liikmesriikide pädevust hariduse valdkonnas;

11. rõhutab, et katseprojekti kavandamine ja rakendamine peaks toimuma tihedas koostöös liikmesriikide ning asjaomaste riiklike ja piirkondlike ametiasutuste, koolide, õpetajate ja muude asjaomaste sidusrühmadega, et tagada kooskõla olemasolevate haridussüsteemidega ning täielik rakendamine ja isevastutus toetusesaajate poolt;

12. julgustab katseprojektiga edendama geograafiliselt ja territoriaalselt tasakaalustatud partnerlusi, sealhulgas kogu ELi erinevatest piirkondadest ja sotsiaal-majanduslikust kontekstist pärit koolide osalemist, ning võimaldama sihipäraste teavitus- ja toetusmeetmete abil vähem esindatud või väiksema suutlikkusega piirkondade koolide osalemist;

13. nõuab, et Euroopa Parlamenti teavitataks korrapäraselt katseprojekti ettevalmistusetapis ja rakendamisel, sealhulgas eesmärkide, juhtimise, valikukriteeriumide ja vahetulemustega seotud teabe õigeaegse vahetamise kaudu;

14. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0339

Venemaa Riigiduuma 2026. aasta ebademokraatlikud valimised ja nende mõju kodanikuühiskonnale

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2026. aasta resolutsioon Venemaa Riigiduuma 2026. aasta ebademokraatlike valimiste ja nende mõju kohta kodanikuühiskonnale (2026/2907(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Venemaa kohta,

– võttes arvesse rahvusvahelisest õigusest tulenevaid Venemaa rahvusvahelisi kohustusi,

– võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt 21. septembril 2026. aastal ELi nimel tehtud avaldust, mis käsitleb 18.–20. septembril 2026 toimunud Venemaa Riigiduuma valimisi ja nende kohaldamatust Ukraina territooriumil,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi liikme ja ELi-Venemaa parlamentaarses koostöökomisjonis osaleva delegatsiooni juhi Ville Niinistö 21. septembri 2026. aasta avaldust, milles mõistetakse hukka parlamendivalimised Venemaal ja nende ebaseaduslik läbiviimine ajutiselt okupeeritud Ukraina aladel,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 29. septembri 2026. aasta resolutsiooni, mis käsitleb libavalimisi Venemaal ja Venemaa destabiliseerivaid rünnakuid Euroopa vastu,

– võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) 6. augusti 2026. aasta avaldust Venemaa Föderatsiooni otsuse kohta mitte kutsuda OSCEd riigiduuma valimisi vaatlema,

– võttes arvesse aruannet „Nowhere is safe: exporting the rule of fear beyond borders – transnational repression by the Russian Federation“ (Kusagil ei ole ohutu: hirmuvalitsuse eksportimine üle piiride – Venemaa Föderatsiooni piiriülesed repressioonid), mille ÜRO Venemaa inimõiguste olukorra eriraportöör esitas 21. septembril 2026 ÜRO Inimõiguste Nõukogule,

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni,

– võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

– võttes arvesse OSCE 1990. aasta Kopenhaageni dokumenti,

– võttes arvesse 1907. aasta Haagi eeskirju, eriti nende artikleid 42 ja 43,

– võttes arvesse 1949. aasta neljandat Genfi konventsiooni, eriti selle artiklit 47,

– võttes arvesse ÜRO põhikirja,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et Venemaa Riigiduuma 18.–20. septembril 2026 toimunud libavalimised olid ebaseaduslikud ja ebademokraatlikud ning need viidi läbi ilma tõelise poliitilise konkurentsita üha autoritaarsemas keskkonnas, kus toimuvad süstemaatilised ja institutsionaliseeritud repressioonid; arvestades, et Venemaa peab jätkuvalt ebaseaduslikku agressioonisõda Ukraina vastu;

B. arvestades, et nn valimised viidi ebaseaduslikult läbi praegu Venemaa okupatsiooni all olevatel Ukraina aladel, nimelt Krimmis ja Sevastopoli linnas, Donetski, Luhanski, Zaporižžja ja Hersoni oblasti osades, Moldova Vabariigi ebaseaduslikult okupeeritud Transnistria piirkonnas ning Gruusia ebaseaduslikult okupeeritud Abhaasia ja Lõuna-Osseetia piirkondades;

C. arvestades, et 2026. aasta riigiduuma libavalimised olid esimesed sõja ajal toimunud üleriigilised parlamendivalimised ning nende käigus sai elektrooniliselt hääletada 33 piirkonnas ja mitme päeva jooksul ning kasutati sundi ja ajutiselt okupeeritud aladel valijate osalema survestamist, mille tulemuseks oli väljamõeldud valimisaktiivsus 59,58 % ja rekordiline enamus (450 kohast 349 ehk üle 77 %) läks valitsevale erakonnale Ühtne Venemaa;

D. arvestades, et Venemaa autoritaarne režiim on aastakümneid kasutanud üha petturlikumaid ja absurdsemaid valimisi, et luua mulje demokraatiast, koondades samal ajal kogu võimu jätkuvalt Vladimir Putini kätte; arvestades, et teisitimõtlejaid surub maha valitsus, keda toetavad lojaalsed julgeolekujõud, kuulekas kohtusüsteem, riigi kontrolli all olev meediakeskkond, mis tagab propaganda ja desinformatsiooni pideva voo, ning seadusandja, mis koosneb valitsevast erakonnast ja allaheitlikest opositsioonirühmitustest;

E. arvestades, et Venemaa ametivõimud on jätnud demokraatlikud opositsioonijõud tõelisest poliitilisest konkurentsist süstemaatiliselt kõrvale ning opositsioonipoliitikuid on vangistatud, pagendatud või keelatud neil kandideerida; arvestades, et erakonna Jabloko kandidaatide üleriigilisest nimekirjast väljajätmine piiras veelgi Venemaa valijate valikut, jättes valimisprotsessist kõrvale ühe viimastest allesjäänud opositsioonijõududest ja ainsa registreeritud erakonna, kellel on sõjavastane platvorm; arvestades, et sõjavastased poliitikud, sealhulgas erakonna Jabloko aseesimehed Maksim Kruglov ja Lev Šlosberg, on vangistatud ning erakonna juhtfiguurid, sealhulgas Nikolai Rõbakov, Boris Višnevski ja Vladimir Dorohhov, on sihikule võetud, „välisagentideks“ tunnistatud või neil on keelatud kandideerida;

F. arvestades, et on arvukalt teateid valimispettuse, sealhulgas mitme hääletussedeli täitmise, statistiliste anomaaliate, häälte ülekandmiste ja ebatavaliselt suure valimisaktiivsuse kohta;

G. arvestades, et Venemaa Föderatsioon on tahtlikult ja korduvalt keelustanud juurdepääsu rahvusvahelistele vaatlejatele, keeldudes kutsumast OSCE/ODIHRi või OSCE Parlamentaarset Assambleed oma valimisi vaatlema, hoolimata 1990. aasta Kopenhaageni dokumendist tulenevatest kohustustest; arvestades, et muudatused Venemaa valimisseadustes on muutnud sisulise järelevalve tegemise praktiliselt võimatuks; arvestades, et 18.–20. septembril 2026 toimunud parlamendivalimised olid juba kolmas järjestikune üleriigiline valimisprotsess, mis viidi riigis läbi ilma erapooletute ja sõltumatute rahvusvaheliste valimisvaatlejateta;

H. arvestades, et Vladimir Putini üha autoritaarsema võimu all surub Venemaa režiim süstemaatiliselt maha igasuguse teisitimõtlemise ning ei luba Venemaa kodanikel osaleda sisuliselt poliitilises elus ega kasutada oma põhivabadusi, kiusates taga opositsioonipoliitikuid, kodanikuühiskonna organisatsioone ja sõltumatuid meediakanaleid ning kasutades hirmutamist, kriminaliseerimist ning süstemaatilist ja institutsionaliseeritud represseerimist, poliitiliselt motiveeritud kohtuprotsesse ning meelevaldseid vanglakaristusi ebainimlikes kinnipidamistingimustes, nõrgendades samal ajal pidevalt demokraatlikke põhimõtteid, põhiseaduslikke tagatisi ja õigust tõelisele demokraatlikule esindatusele;

I. arvestades, et 23. juunil 2026 toimus Euroopa Parlamendis teine Brüsseli dialoog Venemaa demokraatiameelsete ja sõjavastaste osalejatega;

J. arvestades, et need valimised korraldati Venemaa jätkuva ebaseadusliku, provotseerimata ja põhjendamatu Ukraina-vastase agressioonisõja ajal, mis on oluliselt mõjutanud Venemaa Föderatsiooni poliitilist ja õiguskeskkonda ning millega on kaasnenud riigisiseste teisitimõtlejate edasine represseerimine;

K. arvestades, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee mõistab oma resolutsioonis, mis käsitleb libavalimisi Venemaal ja Venemaa destabiliseerivaid rünnakuid Euroopa vastu, teravalt hukka valimiste ebademokraatliku ja ebaseadusliku laadi; arvestades, et ta mõistab resolutsioonis kindlat hukka ka Venemaa lakkamatud ja jõhkrad rünnakud Ukraina vastu ning hübriidoperatsioonid ELi liikmesriikide vastu;

L. arvestades, et Venemaa režiim on üha enam laienenud väljapoole Venemaa piire ja moodustab süstemaatilise piiriüleste repressioonide kampaania, nagu on dokumenteeritud ÜRO eriraportööri aruandes „Nowhere is safe“ (Kusagil ei ole ohutu), milles on registreeritud ligikaudu 400 sihipärase füüsilise vägivalla, mõrvade, mürgitamiste (sealhulgas Jelena Kostjutšenko, Irina Bablojani ja Natalia Arno) juhtumit, teisitimõtlejast karikaturisti Semjon Skrepetski hiljutine mõrv Poolas, Interpoli tagaotsimisteadete väärkasutamine ja Rosfinmonitoringu „äärmuslaste“ nimekirja levitamine selliste finantsandmebaaside kaudu nagu LSEG World-Check, et külmutada dissidentide pangakontod kogu maailmas;

M. arvestades, et Venemaa režiim on hävitanud pikka aega tegutsenud inimõiguste organisatsioonid, tembeldades need äärmuslikeks, ning on „soovimatute organisatsioonidena“ kriminaliseerinud suured keskkonnakaitseorganisatsioonid, nagu Greenpeace International, WWF International ja Bellona, asendades need „suveräänse ökoloogia“ raamistikus avaliku võimu loodud ning selle kontrolli all olevate vabaühendustega;

1. mõistab hukka asjaolu, et 18.–20. septembril 2026 toimunud Venemaa Riigiduuma

libavalimised ei olnud vabad ega õiglased, nende puhul rikuti peamisi rahvusvahelisi valimisstandardeid, neil puudus demokraatlik legitiimsus ja need täielikult võltsid valimised korraldati repressioonide õhkkonnas, jättes kodanikud ilma nende põhiseaduslikust õigusest vabadele ja demokraatlikele valimistele; taunib asjaolu, et Venemaa opositsiooni, kodanikuühiskonda ja sõltumatut meediat on jõhkralt alla surutud ning et režiimi kritiseerijaid on vangistatud, tapetud või sunnitud eksiili minema;

2. mõistab hukka kõik Vladimir Putini režiimi poolt Venemaa 18.–20. septembri 2026. aasta parlamendivalimistel toime pandud valimisrikkumised ning Venemaa demokraatia viimaste riismete pikaajalise ja tahtliku hävitamise; rõhutab, et ametlikult teatatud valimisaktiivsuse näitajaid ja valimistulemusi ei saa pidada usaldusväärseks tõendiks üldsuse toetuse kohta valitsevatele ametivõimudele, nende poliitikale või Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale; rõhutab, et Venemaa libavalimised toimusid hirmu ja hirmutamise õhkkonnas ning Ukraina vastu peetava ebaseadusliku, provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja kontekstis; märgib, et libavalimistel puudusid tõelised alternatiivsed kandidaadid, vaba meedia, usaldusväärsed vaatlejad ja poliitilised vabadused; on seisukohal, et valimised olid ebaseaduslikud ja ebademokraatlikud;

3. mõistab hukka asjaolu, et nn valimised viidi läbi ka Krimmis ning Venemaa poolt ajutiselt okupeeritud Donetski, Hersoni, Luhanski ja Zaporižžja oblastite teatavates piirkondades;

4. mõistab hukka nn valimiste korraldamise Moldova Vabariigi Transnistria piirkonnas ning Venemaa valimisjaoskondade rajamise Gruusia Abhaasia piirkonnas ja Tshinvali piirkonnas / Lõuna-Osseetias; kordab oma kindlat toetust Gruusia ja Moldova Vabariigi suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele nende rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning taunib ajutiselt okupeeritud alade elanike jätkuvat väärkohtlemist ja represseerimist;

5. keeldub tunnustamast Venemaa Riigiduumat Venemaa Föderatsiooni õiguspärase esindus- ja seadusandliku organina ning keeldub tunnustamast õiguslikke ja poliitilisi tagajärgi, mis tulenevad Venemaa ebaseaduslikult korraldatud nn valimistest ajutiselt okupeeritud Ukraina aladel; mõistab hukka 46 sellise isiku kaasamise uue riigiduuma liikmete hulka, kes on teeninud kas Venemaa sissetungivägedes Ukrainas või töötanud okupatsiooniametites; märgib, et nende hulka kuulub Nursultan Mussagalejev, keda Ukraina ametivõimud on süüdistanud selles, et 2022. aastal Butša lähedal andis ta käsu ühte tsiviilisikut piinata ja ta seejärel hukata; mõistab hukka inimõiguste rikkumised, mille on toime pannud Venemaa okupatsioonivõimud, kes sundisid Ukraina kodanikke Ukraina aladel end Venemaa Riigiduuma libavalimisteks registreerima ja nendel hääletama; kutsub nõukogu ja liikmesriike üles võtma samasugust mittetunnustamise seisukohta; nõuab, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid hoiduksid igasugusest ametlikust kontaktist äsja moodustatud riigiduuma ja selle liikmetega, seisaksid vastu nende osalemisele parlamentidevahelistes assambleedes ning peaksid õigustühiseks selle riigiduuma mis tahes õigusakte, mille eesmärk on reguleerida ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriumi õiguslikke küsimusi, seda annekteerida või selle staatust ratifitseerida;

6. rõhutab, et Venemaa institutsioonide otsus mitte kutsuda valimisi vaatlema OSCE/ODIHRi valimisvaatlusmissiooni ilmestab veelgi enam seda, et Venemaa

institutsioonidel puudub igasugune legitiimsus; märgib murega, et valimiste kohalikku vaatlemist ei toimu pärast seda, kui Venemaa valimisvaatlusorganisatsioonidele, nagu Golos, avaldati püsivat survet ja lõpuks sunniti nad tegevust lõpetama; nõuab Golose kaasesimehe Grigori Melkonjantsi ja teiste oma töö eest vangistatud või tagakiusatud valimisvaatlejate viivitamatut ja tingimusteta vabastamist;

7. mõistab hukka erakonna Jabloko kohtuliku keelustamise, kandidaatide meelevaldse kõrvalejätmise ja sõjavastaste seisukohavõttude süsteemse kriminaliseerimise Venemaal; nõuab kõigi Venemaal kinni peetud poliitvangide, inimõiguste kaitsjate, sõjavastaste aktivistide, ajakirjanike ja alaealiste kinnipeetavate, sealhulgas Aleksei Gorinovi, Lev Šlosbergi, Maksim Kruglovi, Maria Ponomarenko ja Aleksandr Kõnevi viivitamatut ja tingimusteta vabastamist ning täielikku poliitilist rehabiliteerimist, ning nõuab tungivalt, et Venemaa ametivõimud tagaksid neile viivitamatult sõltumatu arstiabi kättesaadavuse;

8. mõistab hukka, et Venemaa ametivõimud suruvad jätkuvalt maha igasuguse teisitimõtlemise, sealhulgas repressiivsete õigusaktide ja poliitiliselt motiveeritud vanglakaristuste abil, mis on suunatud opositsioonipoliitikute, kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõiguste kaitsjate ja sõltumatu meedia vastu; tuletab meelde, et 2012. aastal jõustatud ebaseaduslik nn välisagentide seadus on seadnud Venemaa kodanikuühiskonnale ranged piirangud;

9. väljendab solidaarsust nende Venemaa kodanikega, kes vaatamata riigisisestele ja piiriülestele repressioonidele ning nii neile kui ka nende pereliikmetele kaasnevatele ränkadele isiklikele tagajärgedele leiavad endiselt julgust rääkida Venemaa Ukraina-vastase jõhkra ja ebaseadusliku agressioonisõja kohta tõtt, kaitsta selliseid inimväärtusi nagu väärikus, austus ja kaastunne ning näidata maailmale, et on olemas ka teistsugune Venemaa; tuletab meelde Aleksei Navalnõi jõhkrat mõrva ning kinnitab veel kord, et Venemaa režiim ja Putin isiklikult kannavad poliitilist ja kriminaalvastutust teisitimõtlejate surma eest; väljendab solidaarsust poliitiliste repressioonide ohvritega ning toetust sõltumatutele ajakirjanikele, inimõiguste kaitsjatele ja kodanikuühiskonna osalejatele, kes seisavad vastu Venemaa agressioonile ja repressioonidele;

10. nõuab tungivalt, et EL võtaks meetmeid piiriüleste repressioonide vastu, ning toetab ÜRO eriraportööri soovitust võtta vastu piiriüleseid repressioone käsitlev siduv ÜRO konventsioon; nõuab tungivalt, et liikmesriigid analüüsiksid Venemaa piiriüleseid ohte, kontrolliksid Venemaa Interpoli tagaotsimisteateid ja nõuaksid, et finantsasutused lõpetaksid Rosfinmonitoringu poliitiliselt motiveeritud „äärmuslaste“ nimekirjade kasutamise;

11. nõuab jätkuvat toetust Venemaa demokraatlikele jõududele, sealhulgas sõltumatutele ajakirjanikele, inimõiguste kaitsjatele ja reformimeelsetele jõududele demokraatliku poliitilise opositsiooni seas, kes töötavad Venemaa demokraatliku tuleviku nimel ning on avalikult vastu Venemaa agressioonisõjale Ukraina vastu ja Venemaa hübriidsõjale Euroopa demokraatlike riikide vastu; rõhutab, et Venemaa sõjavastased demokraatlikud jõud välismaal on usaldusväärsed partnerid ainult siis, kui nad toetavad ühemõtteliselt Ukraina suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides, toimunu eest vastutusele võtmist ja reparatsioonide maksmist; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid oma toetust Venemaa sõjavastasele ja demokraatiat toetavale kodanikuühiskonnale, demokraatlikele osalejatele ja sõltumatule venekeelsele meediale, sealhulgas toetades juurdepääsu tsenseerimata teabele Venemaal; kutsub

komisjoni üles tagama piisava pikaajalise rahastamise;

12. tuletab meelde, et ÜRO Venemaa inimõiguste olukorra eriraportöör Mariana Katzarova teatas, et siserepressioonid on jõudnud murettekitavale tasemele, kuna poliitvange on üle 4000, rohkem kui 1200 inimest ja organisatsiooni on tembeldatud „välisagentideks“, üle 350 organisatsiooni on pandud „soovimatutena“ keelu alla ja algatatud on üle 5000 poliitiliselt motiveeritud kriminaalasja; taunib asjaolu, et praegu on poliitiliste või terrorismisüüdistuste alusel kinni peetud üle 100 alaealise, Venemaa on maailmas kolmandal kohal vangistatud ajakirjanike arvu poolest, kellest peaaegu kolmandik on Ukraina kodanikud, sealhulgas Irõna Danõlovõtš, ning piinamine on laialt levinud ja süstemaatiline;

13. rõhutab, et Venemaa lüüasaamine tema Ukraina-vastases agressioonisõjas, Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse taastamine ning Venemaa imperialistlikele ambitsioonidele lõputegemine on olulised eeltingimused, et luua võimalus põhjalikeks poliitilisteks muutusteks tõelise demokraatia suunas Venemaal; kordab, et Venemaa täiemahuline sõjaline sissetung Ukrainasse ja tema süstemaatilised repressioonid oma koduriigis on teineteist vastastikku tugevdavad ning mõlemad toetavad Venemaa režiimi;

14. väljendab uuesti oma vankumatut toetust Ukraina sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides; nõuab, et Venemaa ja tema käsilasväed lõpetaksid viivitamata, täielikult ja tingimusteta igasuguse sõjalise tegevuse Ukrainas, lõpetaksid kõik rünnakud elamupiirkondade ja tsiviiltaristu vastu, viiksid kogu Ukraina rahvusvaheliselt tunnustatud territooriumilt välja kõik relvajõud, käsilasväed ja kogu sõjalise varustuse ning vabastaksid ja annaksid üle kõik sõjavangid, poliitvangid, röövitud lapsed ja tsiviilisikud; rõhutab, et Venemaa režiim jätkab Ukrainas tsiviilsihtmärkide ründamisel erakordse jõhkruse näitamist ning et humanitaarolukord on endiselt katastroofiline Venemaa okupeeritud aladel, sealhulgas Oleškõ linnas, mis on praegu piiramisrõngas ja kus lõksus olevatel tsiviilisikutel, sealhulgas lastel, pole piisavalt toitu, ravimeid, arstiabi, vooluvett ega elektrit;

15. väljendab heameelt teise Brüsseli dialoogi üle Venemaa demokraatiameelsete ja sõjavastaste osalejatega, mis toimus Euroopa Parlamendis 2026. aasta juunis;

16. väljendab heameelt selle üle, et nõukogu võttis vastu piiravad meetmed kümne isiku suhtes, kes toetavad demokraatliku opositsiooni süstemaatilist ja institutsionaliseeritud represseerimist ning nõrgendavad demokraatiat ja õigusriiki Venemaal; kutsub liikmesriike üles kehtestama ulatuslikud ELi piiravad meetmed täiendavate isikute ja üksuste suhtes, kes on seotud poliitilise tagakiusamise ja Venemaa jõhkra agressioonisõjaga Ukraina vastu; nõuab, et sanktsioonidest kõrvalehoidmise vältimiseks võetaks kõik vajalikud meetmed; avaldab nõukogule tunnustust sanktsioonide kehtestamise eest nende kümne isiku suhtes, nende seas ülemkohtu kohtunikud, peaprokuratuuri kõrgemad ametnikud ja kohtunikud, kes on seotud Jabloko keelustamise ja opositsioonipoliitikute süüdimõistmisega;

17. nõuab tungivalt sihipäraste ELi sanktsioonide vastuvõtmist kohtunike, prokuröride, Rosfinmonitoringu ametnike ja agentide vastu, kes osalevad repressioonides, sealhulgas piiriülestes repressioonides; nõuab sihipäraseid piiravaid meetmeid Venemaa valimisametnike, kohtunike, prokuröride, okupatsioonivõimude ja muude isikute vastu, kes vastutavad otseselt ajutiselt okupeeritud Ukraina, Gruusia ja Moldova aladel

lavastatud valimisprotsessi korraldamise eest, samuti valimispettuste eest vastutavate keskvalimiskomisjoni liikmete ja piirkondlike valimiskomisjonide liikmete vastu ning äsjavalitud riigiduuma saadikute vastu, keda ei ole veel loetellu kantud, eelkõige nende vastu, kes on teeninud sissetungivägedes või okupatsiooniametites; nõuab, et kõigile sellistele isikutele kehtestataks kogu Schengeni ala hõlmav sisenemiskeeld;

18. ergutab liikmesriike töötama välja kooskõlastatud lahendusi Venemaa inimõiguste kaitsjate, sõltumatute ajakirjanike ja teiste ohus olevate inimeste jaoks, kes elavad seaduslikult ELis ja kes ei saa dokumente Venemaa konsulaarasutuste kaudu uuendada;

19. rõhutab, et suhteid Venemaaga ei saa normaliseerida ilma Ukraina jaoks õiglase ja püsiva rahuta, mis põhineb täielikul territoriaalsel terviklikkusel, Venemaa vägede täielikul väljaviimisel, kõigi sõjavangide, kinnipeetud tsiviilisikute ja sunniviisiliselt väljasaadetud Ukraina laste vabastamisel, Ukrainale täielike reparatsioonide maksmisel ja kahju hüvitamisel Venemaa poolt ning sõjakuritegude, inimsusvastaste kuritegude ja Venemaa Ukraina-vastaste agressioonikuritegude toimepanijate täielikul vastutusele võtmisel, riigisiseste poliitiliste repressioonide lõpetamisel, õigusriigi taastamisel ja rahvusvahelise õiguse täielikul austamisel; nõuab, et Venemaa režiim oleks poliitiliselt ja diplomaatiliselt isoleeritud nii kaua kui vaja, sealhulgas tehes koordineeritud pingutusi, et jätta tema esindajad välja peamistest rahvusvahelistest foorumitest ning takistada Venemaa osalemise normaliseerumist rahvusvahelistel spordi- ja kultuuriüritustel;

20. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Nõukogule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile, Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile ning Venemaa Föderatsiooni, Ukraina, Moldova Vabariigi ja Gruusia ametivõimudele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0340

ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhete edendamise seis

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2026. aasta resolutsioon ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhete edendamise seisu kohta (2026/2624(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse oma 23. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni Aafrika ja ELi partnerluse uuendamise kohta: ühiste prioriteetide loomine enne Angola tippkohtumist[1],

– võttes arvesse oma 23. juuni 2022. aasta resolutsiooni ELi ja Aafrika kaubandussuhete tuleviku kohta[2],

– võttes arvesse Aafrika Liidu tegevuskava aastani 2063 „Aafrika, mida me tahame“,

– võttes arvesse nulltariifipoliitikat, mida Hiina rakendab kõigi Aafrika riikide suhtes Hiina ja Aafrika ühise arengu majanduspartnerluse alusel alates 1. maist 2026,

– võttes arvesse 24. ja 25. novembril 2025 Angolas Luandas toimunud Aafrika Liidu ja Euroopa Liidu seitsmenda tippkohtumise ühisdeklaratsiooni,

– võttes arvesse majanduspartnerluslepinguid, mis on sõlmitud või mille üle peetakse läbirääkimisi ELi ning 15 Sahara-taguse Aafrika riigi ja piirkonna vahel,

– võttes arvesse ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi 2024. aasta aruannet Aafrika majandusarengu kohta „Unlocking Africa’s trade potential: Boosting regional markets and reducing risks“ (Aafrika kaubanduspotentsiaali rakendamine: piirkondlike turgude edendamine ja riskide vähendamine),

– võttes arvesse ELi kaubandusabi käsitlevat 2023. aasta eduaruannet,

– võttes arvesse 2020. aastal käivitatud kestliku kakaotootmise algatust,

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 1. detsembri 2021. aasta ühisteatist „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030),

– võttes arvesse komisjonile esitatud küsimust ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhete edendamise seisu kohta (O-000041/2026 – B10-0017/2026),

[1] ELT C, C/2026/2100, 29.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2100/oj.
[2] ELT C 32, 27.1.2023, lk 74.

– võttes arvesse kodukorra artikli 142 lõiget 5 ja artikli 136 lõiget 2,

A. arvestades, et Aafrika riigid moodustavad üheskoos ELi suuruselt neljanda kaubanduspartneri ja ekspordituru; arvestades, et EL on Aafrika suurim välisinvestor;

B. arvestades, et Aafrika on üks maailma kõige kiiremini kasvavaid piirkondi, millel on märkimisväärne majanduslik, demograafiline ja ettevõtluspotentsiaal, pakkudes suuri võimalusi kestlikuks kaubanduseks, investeerimiseks, tööstuse arenguks ning tugevdatud ELi ja Aafrika majanduskoostööks;

C. arvestades, et Aafrika osakaal maailmakaubanduses on viimase 50 aasta jooksul pidevalt vähenenud ning moodustab ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi andmetel 2,9 % maailmakaubandusest; arvestades, et see manner sõltub suurel määral impordist ja toorainepõhiste loodusvarade ekspordist; arvestades, et Aafrika mandrisisese kaubanduse tase ei ole kaugeltki saavutanud oma potentsiaali ja see moodustab vaid 14,9 % kogu mandri kaubandusest; arvestades, et aastatel 2015–2025 suurenes ELi ja Aafrika vaheline kaubandus 30 % ja investeeringud suurenesid 15 %; arvestades, et 97 % Aafrika ekspordist siseneb Euroopa turule tollimaksuvabalt;

D. arvestades, et Aafrika osalemine kogu maailma kaubanduses ja investeeringutes on endiselt piiratud; arvestades, et Aafrika riikidel on tohutu majanduslik potentsiaal ja rikkalikult kriitilise tähtsusega loodusvarasid, eelkõige vaske, mangaani, koobaltit ja plaatinarühma metalle, mida vajatakse suuresti majanduse ümberkujundamiseks ja rohepöördeks; arvestades, et Aafrika on Euroopa oluline partner ja EL on huvitatud investeerimisest Aafrika toormete kohalikku rafineerimisse ja töötlemisse, et vähendada tema töötlemisalast sõltuvust; arvestades, et igasugune niisuguste ressurssidega kauplemine peab põhinema õiglusel ja vastastikusel austusel; arvestades, et ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis nõutakse kohalike kogukondade vaba, eelnevat ja informeeritud nõusolekut; arvestades, et Aafrika riikidel on suur tööjõureserv, kus igal aastal siseneb tööturule 12 miljonit uut tööotsijat, samas kui praegu on saadaval ainult kolm miljonit töökohta;

E. arvestades, et Aafrika riigid ei ole homogeensed; arvestades, et Aafrika manner on väliste šokkide suhtes eriti haavatav, sest ta sõltub suurel määral nii välistest rahalistest vahenditest ja tuludest, nagu välisülekanded, välismaised otseinvesteeringud, turism ja välisabi, kui ka tööstuskaupade impordist; arvestades, et energiasüsteemi ümberkujundamine on Aafrika jaoks ainulaadne võimalus asuda uuele positsioonile ülemaailmsetes tarneahelates, tingimusel et tema majandus ei põhine üksnes toormete ekspordil;

F. arvestades, et Aafrika riigid kaotavad äärmuslike kliimatingimuste tõttu 2–5 % oma SKPst ja paljud neist suunavad kuni 9 % oma eelarvest niisugustele tingimustele reageerimisse;

G. arvestades, et ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhted hõlmavad mitmesuguseid majanduspartnerluslepinguid, kestlike investeeringute hõlbustamise lepinguid, puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerlusi ning muid koostöövorme; arvestades, et paljud Sahara-taguse Aafrika riigid on sõlminud ka kahepoolseid investeerimislepinguid ELi eri liikmesriikidega;

H. arvestades, et kaubanduspoliitika kasvav ebakindlus ja tariifide volatiilsus ülemaailmses

kaubanduses panevad maailmamajanduse proovile; arvestades, et Euroopa ja Aafrika kaubandussuhted peaksid jääma niisuguse stabiilsuse allikaks, mis tugineb prognoositavatele raamistikele ja pühendumisele reeglitel põhinevale kaubandusele; arvestades, et sel eesmärgil peaks komisjon oma poliitikaettepanekute puhul tegema eranditult põhjalikud mõjuhindamised ja konsulteerima sidusrühmadega, sealhulgas oma Aafrika riikidest partneritega, keda ELi õigusaktid otseselt mõjutavad;

I. arvestades, et reeglitel põhinev mitmepoolne kaubandussüsteem on arengu, majanduse mitmekesistamise, töökohtade loomise ning kestliku ja puhta majanduskasvu parim tagatis;

J. arvestades, et poliitiline stabiilsus, majanduslik vabadus, hea valitsemistava ja õigusriik on investeeringute, kestliku majanduskasvu ja ühise heaolu eeltingimused; arvestades, et selleks, et olla Aafrika mandril rohkem esindatud ja astuda vastu tugevale ülemaailmsele konkurentsile, peab EL oma poliitilist diplomaatiat koordineerima oma majandusdiplomaatiaga ning liikuma normatiivselt lähenemisviisilt pragmaatilise ja võrdsusel põhineva partnerluse suunas;

K. arvestades, et Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna (AfCFTA) loomine on oluline verstapost piirkondliku integratsiooni kuueetapilises rakenduskavas ja see on Aafrika majandusliku tuleviku seisukohalt ülimalt paljulubav; arvestades, et praeguseks on AfCFTA loomise lepingu allkirjastanud 54 Aafrika Liidu liikmesriiki;

L. arvestades, et Ameerika Ühendriikide Aafrika majanduskasvu ja võimaluste aktil põhinev kaubandussoodustuste programm lõppes 30. septembril 2025 ja USA administratsioon pikendas seda tagasiulatuvalt 31. detsembrini 2026; arvestades, et pärast programmi lõppu võivad lepingu tingimused muutuda Aafrika huvide kahjuks, võttes arvesse president Trumpi kaubanduspoliitikat, mis tugineb Ameerika esikohale seadmise põhimõttele „America First“;

M. arvestades, et kolmandad ja tärkava turumajandusega riigid, eelkõige Hiina, Venemaa ja Ameerika Ühendriigid, aga ka India ning Ladina-Ameerika ja Pärsia lahe riigid, laiendavad oma strateegilist tegevust Aafrikas; arvestades, et suurte geopoliitiliste muutuste ja rahvusvahelise rivaalitsemise tõttu sellel mandril, eelkõige majandus- ja taristuprojektide osas, on vaja, et Euroopa arendaks konkreetseid partnerlusi, mis põhinevad majandussuhetel ning vastastikusel kasul ja usaldusel; arvestades, et EL peab kasutama oma majanduslikku jõudu, et võidelda Hiina ja Venemaa kasvava mõju vastu Aafrikas, ning tegema seda pragmaatiliste, reeglitel põhinevate, läbipaistvate ja vastastikku kasulike partnerluste kaudu, millega toetatakse Euroopa majandusjulgeolekut; arvestades, et suurenev geopoliitiline ja majanduslik konkurents Aafrikas, eelkõige sellistes strateegilistes sektorites nagu kriitilised toormed, taristu, energeetika ja digitehnoloogia, juhib tähelepanu tungivale vajadusele, et EL suurendaks oma strateegilist kohalolekut kestlike investeeringute, usaldusväärsete partnerluste ja vastastikku kasuliku majanduskoostöö kaudu; arvestades, et alates 1. maist 2026 on Hiina rakendanud nulltariifipoliitikat kõigi toodete suhtes, mis on pärit Aafrika riikidest, kellega tal on diplomaatilised suhted; arvestades, et Hiina on Aafrika suurim kaubanduspartner, kusjuures nende kaubandustehingute maht ulatus 2025. aastal 297 miljardi euroni, mis tugevdab Hiina mõju maailma lõunapoolsetes riikides; arvestades, et ilma tööstuse mitmekesistamiseta on oht, et tariifide kaotamine kinnistab asümmeetrilist kaubandusmudelit;

N. arvestades, et EL on Aafrikas juhtiv investor välismaiste otseinvesteeringute kogumahu poolest, samas kui kolmandad riigid, nagu Hiina, investeerivad suures osas laenude kaudu; arvestades, et Pärsia lahe riikide strateegiline investeerimistegevus kasvab Aafrikas kõige kiiremini; arvestades, et pool ELi strateegia „Global Gateway“ investeerimisprojektidest on sihtotstarbeliselt suunatud Aafrikale; arvestades, et käivitatud on mitu olulist strateegia „Global Gateway“ projekti, mis eeldatavasti ergutavad märkimisväärselt kaubandust ja investeeringuid; arvestades, et strateegia „Global Gateway“ puhul on siiski vaja pidevat hindamist, konkreetseid juhtimiskriteeriume ja paremat strateegilist suunamist, kuna selle praegune aeglane rakendamine, piiratud nähtavus ja ebapiisav poliitiline vastutus õõnestavad selle mõju; arvestades, et teadete kohaselt rakendavad mitut strateegia „Global Gateway“ projekti Hiina äriühingud ning et see on vastuolus algatuse eesmärgiga pakkuda usaldusväärset alternatiivi Hiina algatusele „Üks vöönd, üks tee“ ja luua tõelist kohalikku väärtust;

O. arvestades, et naised on Aafrika mandri majandus-, sotsiaal- ja ettevõtlusdünaamikas kesksel kohal; arvestades, et kaubandus- ja investeerimissuhted Aafrika riikidega peaksid toetama soolist võrdõiguslikkust ja naiste õiguste edendamist; arvestades, et investeerida tuleb naiste mõjuvõimu suurendamisse, rahastamisvõimalustesse, haridusse ja omandisse Aafrika mandril;

P. arvestades, et Aafrika riikide kaubandussuhted võivad aidata tegeleda struktuursete ebasoodsate majanduslike olukordadega, nagu madala tootlikkusega sektorid, väike mitmekesisus, taristulüngad, päritud ajaloolised piirid, nõrk majanduse juhtimine, suur sõltuvus toorme ekspordist, kohaliku töötlemisvõimsuse puudumine ning suur võlakoormus; arvestades, et õiglased, tasakaalustatud ja auahned kaubandussuhted moodustavad ühe võimaluse, mis aitab kõnealuseid ebasoodsaid olukordi korvata;

Q. arvestades, et kaubanduse tasakaalustamatuse tõttu hõlbustab Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO) kaubandust ja suutlikkuse suurendamist Sahara-taguses Aafrikas kaubandusabi algatuse ning Aafrika digikaubanduse projekti, samuti WTO mitteametliku Aafrika töörühma kaudu;

R. arvestades, et EL on kaubandusabi algatuse raames üks peamisi WTO partnereid, andes 38 % rahalistest vahenditest; arvestades, et Aafrika on suuruselt teine abisaaja;

S. arvestades, et tehisintellekt kujundab ümber ülemaailmseid kaubandus- ja investeerimismustreid ning loob seega võimalusi tootlikkuseks, innovatsiooniks ja väärtuse loomiseks; arvestades, et avatud lähtekoodiga tehisintellektilahendused võivad vähendada kulusid, suurendada kohalikku suutlikkust ja vähendada sõltuvust piiratud arvust pakkujatest; arvestades, et digitaristu ja oskuste nappuse tõttu on oht, et Aafrika riikidest partnerid jäävad ilma tehisintellektipõhise majanduskasvu eelistest; arvestades, et Aafrika digikaubanduse maastik laieneb kiiresti; arvestades, et AfCFTA digikaubanduse protokolli vastuvõtmisega 2024. aastal pandi õiguslik alus ühtsele Aafrika digiturule; arvestades, et digimajandus pakub märkimisväärseid võimalusi ELi ja Aafrika tugevdatud koostööks; arvestades, et EL peaks suurendama oma jõupingutusi Aafrika digipöörde ja ühendatuse toetamisel; arvestades, et digilõhe tõttu võivad maailma lõunapoolsetest riikidest pärit partnerid jääda tehisintellektipõhistest kasvuvõimalustest ilma;

T. arvestades, et Lõuna-Aafrika põllumajanduses kasutatavaid toksiine käsitlev rahvatribunal on juhtinud tähelepanu inimõigustele, tervisele ja keskkonnale avalduvale

kahjulikule mõjule, mis on seotud väga ohtlike pestitsiididega, sealhulgas pestitsiididega, mis on Euroopa Liidus keelatud, kuid mida toodetakse ja eksporditakse kolmandatesse riikidesse;

U. arvestades, et ELis keelatud pestitsiidide eksport võib tekitada nn bumerangiefekti, millega kaasnevad imporditud põllumajandustoodetes nõuetele mittevastavad jäägid, kahjustades seeläbi eksportivate riikide juurdepääsu ELi turule, nagu näitab Keenia köögiviljaekspordi märkimisväärne vähenemine, mis kahjustab nii rahvatervise eesmärke kui ka partnerriikide majandushuve;

V. arvestades, et G20 Lõuna-Aafrika 2025. aasta prioriteetides rõhutati, et osa kasvavast ülemaailmsest kemikaalide tootmisest liigub maailma lõunapoolsetesse riikidesse, suurendades riske eriti haavatavate riikide jaoks, kuna neil on piiratud juurdepääs teabele, ohutumatele alternatiividele ja asjakohasele kemikaalide käitlemise taristule;

Kestlik ja kaasav majanduskasv

1. rõhutab, kui oluline on luua Aafrikas kestlik, konkurentsivõimeline ja tugev taristu ja tööstusbaas, et arendada vastupanuvõimelisi väärtusahelaid, tugevdada ja mitmekesistada Aafrika kaubandusvõrgustikke ning edendada Aafrikas toorme suure lisandväärtusega töötlemist, mis on peamine viis luua kvaliteetseid töökohti, tagada kestlikkus ning suurendada majanduslikku vastupanuvõimet; taunib püsivaid suuri taristulünki, mis takistavad nii piirkondlikku majandusintegratsiooni kui ka väliskaubandust;

2. kutsub komisjoni, liikmesriike ja Sahara-taguse Aafrika riike, samuti Aafrika ja Euroopa ettevõtjaid ja investoreid, sealhulgas Aafrika pensionifonde ja kindlustusandjaid, kellel on märkimisväärsed varad, Aafrika Arengupanka ja Euroopa Investeerimispanka üles tegelema nende lünkadega kiiremas korras, kasutades täielikult ja tulemuslikumalt ära olemasolevaid ja võimalikke tulevasi ELi rahastamisvahendeid, et toetada füüsilise taristu ajakohastamist, integreeritud koridoride (sadamaid, raudteed ja maanteid ühendavad projektid) arendamist, investeeringuid puhtasse energiasse (nt päikeseenergia) ja digitaliseerimisse, inimeste oskuste ja arengu tugevdamist, mittetariifsete kaubanduskulude vähendamist, impordi- ja ekspordimenetluste ühtlustamist ning kaubanduspartnerite mitmekesistamist, tagades samal ajal, et Aafrika industrialiseerimisprojektides rakendatakse kaasaegseid, kestlikke ja võimaluse korral kliimaneutraalseid tootmistehnoloogiaid, milles kasutatakse süsinikujalajälje vähendamiseks kohalikke materjale, tehes seda kooskõlas Aafrika Liidu tegevuskavaga aastani 2063, ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja strateegiaga „Global Gateway“;

3. peab esmatähtsaks toetada Aafrika institutsioonilise suutlikkuse ning avaliku ja erasektori arendamist, hõlmates ka avaliku ja erasektori partnerlusi ning toetades selleks ulatuslikumalt mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ja ettevõtlust, parandades juurdepääsu rahastamisele, tugevdades digioskusi, toetades innovatsiooni, ergutades kaubanduse formaliseerimist ja tegeledes taristu puudujääkidega, et Aafrika saaks rakendada oma täielikku majanduslikku potentsiaali; kinnitab sellega seoses veel kord naiste mõjuvõimu suurendamise, ettevõtjatevaheliste kohtumiste arendamise, diasporaa rolli ja investeerimiskliima tähtsust;

4. kordab, et poliitiline stabiilsus, sotsiaalne ühtekuuluvus, hea valitsemistava ja õigusriigi

austamine on soodsa ettevõtluskeskkonna loomise eeltingimused, sealhulgas kaubanduse ja investeeringute seisukohast vaadatuna; toonitab, et poliitiliste ja majanduslike küsimuste omavaheline sidumine võimaldab ELil jätkata poliitilist dialoogi Aafrika ametivõimudega, tagades samal ajal pühendumise demokraatlikele väärtustele; tunneb heameelt asjaolu üle, et teatavad riigid on tugevama regulatiivse keskkonna, parema ühendatuse, majanduse mitmekesistamise ja poliitilise stabiilsuse abil tugevdanud Aafrika vastupanuvõimet;

5. tunneb heameelt asjaolu üle, et EL teeb tööd oma kaubandussuhete mitmekesistamiseks, luues uusi partnerlussuhteid, keskendudes kestlikele majanduslikele investeeringutele ja strateegilisele koostööle, tuginedes pikaajalisele pühendumusele, sealhulgas Aafrika riikidele, millel on nende tugevate ajalooliste, geograafiliste ja kultuuriliste sidemete tõttu rahvusvahelises kaubanduses oluline majanduslik, demograafiline ja keskkonnaalane tähtsus; võtab teadmiseks teatavate Euroopa ja Aafrika riikide ajaloolised sidemed ning rõhutab, et kaubandussuhted peaksid põhinema võrdsel partnerlusel;

6. on veendunud, et AfCFTA, mille eesmärk on kaotada 90–97 % tollimaksudest, annab võimaluse vähendada sõltuvust ülemaailmsetest turgudest ja suurendada vastupanuvõimet; kinnitab veel kord oma täielikku toetust sellele algatusele ja nõuab selle kiiret rakendamist kogu mandril; võtab teadmiseks AfCFTA sekretariaadi ja ELi poolt 2026. aasta aprillis Addis Abebas allkirjastatud uue vastastikuse mõistmise memorandumi, mis tähistab uut sammu Aafrika ja ELi kaubandus- ja investeerimissuhete tugevdamisel; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid ja tugevdaksid rahalise toetuse ja tehnilise toe pakkumist AfCFTA rakendamiseks; rõhutab, et selleks, et AfCFTA saaks oma potentsiaali täielikult ära kasutada ja minna kaugemale kaubanduse liberaliseerimisest, aidates kaotada vaesust ja vähendada ebavõrdsust, peab Aafrika riikidel olema piisavalt poliitilist tegutsemisruumi niisuguste strateegiate elluviimiseks, mis tagavad sidususe kaubanduspoliitika, majanduse mitmekesistamise, demograafilistele ja sotsiaalsetele vajadustele reageerimise ning kestlikkuse ja kaasava majanduskasvu eesmärkide vahel; rõhutab, et AfCFTAt tuleks rakendada kaasaval viisil nii, et selles osalevad ka erasektor, ametiühingud, kodanikuühiskond ja kohalikud kogukonnad; toonitab, et majanduspartnerluslepingud täiendavad AfCFTA edasist arendamist; toonitab, et Addis Abebas allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumiga edendatakse uue põlvkonna majanduspartnerluslepinguid ja suurendatakse kahe süsteemi (majanduspartnerluslepingud ja AfCFTA) koostoimet; tunneb sellega seoses heameelt eesmärgi üle minna arvukatelt killustunud lepingutelt üle ühtsele maailmajagudevahelisele partnerlusele;

7. tunnistab AfCFTAt positiivse arenguna piirkondadevahelises kaubanduses, sest sellel on potentsiaal täielikult rakendada Aafrika mandri majanduslikku potentsiaali, mis toetaks tugevamaid ja mõjukamaid ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhteid;

8. kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust, nõukogu ja liikmesriike üles tagama, et strateegia „Global Gateway“ Aafrika-Euroopa investeerimispakett annab käegakatsutavaid tulemusi, viies asjakohaselt juhitavad projektid kooskõlla ELi strateegiliste huvide ja Aafrika prioriteetidega, vältides jätkusuutmatut võlakoormust, toetades vaesuse kaotamist, naiste õigusi, soolist võrdõiguslikkust, kliimameetmeid ja elurikkuse kaitset ning edendades inimarengut kooskõlas ÜRO kestliku arengu eesmärkidega; nõuab, et üks peamine eesmärk oleks võidelda ebavõrdsuse vastu ja

tagada, et strateegia „Global Gateway“ projektid aitavad luua inimväärseid ja kestlikke töökohti ning tugevdada väärtusahelaid partnerriikides; kordab oma üleskutset tagada strateegia „Global Gateway“ mõju korrapärane hindamine Euroopa Kontrollikoja temaatiliste auditite kaudu ning tagada tulemuslikud ja tõenduspõhised mõõtmismeetodid, näiteks jaotusliku mõju hinnangud, et teha selgelt kindlaks, kes strateegia „Global Gateway“ projektidest kasu saab;

Kaubandus- ja investeerimissuhted

9. rõhutab, et pikaajalised ja stabiilsed kaubandus- ja investeerimissuhted peavad olema vastastikku kasulikud ja tooma kasu kõigile asjaosalistele;

10. tuletab meelde, et EL on olnud usaldusväärne partner, kes järgib rahvusvahelist reeglitel põhinevat korda, pakkudes stabiilsust ja prognoositavust, mis loovad tema kaubanduspartnerite jaoks konkurentsieelise;

11. kinnitab veel kord, et tarneahela mitmekesistamiseks tehtavad jõupingutused loovad võimalusi mõlemale maailmajaole, ning on veendunud, et EL ja Aafrika Liit peaksid tegema koostööd, et luua vajalikud tingimused ja stiimulid, et toetada investeeringute mitmekesistamist, et süvendada kohalike väärtuste loomist ja kestlike töökohtade arendamist, edendades ELi ja Aafrika ettevõtete tootmistegevust; toonitab sellega seoses, et riskide vähendamise strateegia, millesse on kaasatud avaliku sektori või mitmepoolsed institutsioonid (nt Euroopa Investeerimispank ja Aafrika Arengupank), on väga oluline; on veendunud, et sellise strateegiaga ergutatakse Aafrika ja Euroopa ettevõtjaid investeerima töötlemisettevõtetesse, tagades madalamad kapitalikulud, väiksema valuutariski ja turvalise turulepääsu;

12. tunnistab, et tootmisahelate mitmekesistamine on makromajandusliku stabiliseerimise vahend (nt kohaliku valuuta kaitse), industrialiseerimise ja ümberkujundamise hoob, piirkondliku integratsiooni kiirendaja (nt Maroko), võimaldades luua stabiilsemaid ja kindlamaid suhteid killustunud ülemaailmses kontekstis;

13. tunnistab ülemaailmse rohe- ja digipöörde elluviimisel kriitiliste toormete strateegilist tähtsust nii Aafrika kui ka Euroopa jaoks; tunnistab Aafrika strateegilist vajadust minna kaevandusmajanduselt üle innovatsioonist lähtuvale töötlemispõhisele majandusele; rõhutab, et selles valdkonnas tehtav koostöö peab põhinema vastastikusel kasul, läbipaistvusel ja kestlikkusel, ning kutsub komisjoni üles kiiresti edasi liikuma vastastikku kasulike lepingute sõlmimisel asjaomaste Aafrika riikidest partneritega, seades esikohale kestlikkuseesmärgid, muutes tarneahelad kindlamaks ja tagades vaidluste lahendamist käsitlevate sätete lisamise; toonitab, et sellised lepingud tuleb sõlmida kaasaval viisil – sotsiaalselt, integreerides kohaliku elanikkonna vaba, eelneva ja teadva nõusoleku kaudu ning kaasates ka teisi asjaomaseid sidusrühmi, ning majanduslikult, toetades väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd), tagades tehnosiirde ja investeerides ümberkujundamisse, seadmata ohtu Euroopa majandusjulgeolekut; julgustab partnereid järgima kõrgeid läbipaistvusstandardeid, nagu mäetööstuse läbipaistvuse algatus, ja tagama Euroopa Parlamendi täieliku kaasamise; rõhutab, et sellised mehhanismid nagu sisenõuanderühmad on asjakohased ja kasulikud vahendid, mida tuleks veelgi tugevdada ja mis tuleks lisada kõikidesse tulevastesse kaubanduslepingutesse; toonitab, et piirkondlik stabiilsus ja julgeolek on Aafrika majandusliku jõukuse eeltingimused, kuna loodusvarad ei taga automaatselt arengut;

14. nõuab Euroopa vastupanuvõime tugevdamist, kaotades mitmekesistamise suunas liikumisega liigse sõltuvuse selliste partnerluste abil, millega edendatakse vastutustundlikku ja jälgitavat kaevandamist, kohaliku lisaväärtuse loomist ja oskuste arendamist; toonitab, et strateegia „Global Gateway“ Aafrika-Euroopa investeeringute paketti kuuluvate algatustega tuleks edendada vastupanuvõimelisi, õiglasi ja keskkonnahoidlikke tarneahelaid, tagades, et ressurssidealane koostöö aitab Aafrika riikides kaasa vaesuse vähendamisele, kvaliteetsetele töökohtadele, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule ning majanduse mitmekesistamisele ning mandri majanduslikule suveräänsusele, austades seejuures töötajate ja inimõigusi;

15. loodab, et strateegia „Global Gateway“ aitab tugevdatud partnerluste kaudu luua kohalikku lisaväärtust ja inimväärseid töökohti, edendada sotsiaalset kaasatust ja võidelda ebavõrdsuse vastu; kutsub komisjoni üles seadma esikohale suure mõjuga, nähtavad ja laiendatavad projektid sellistes strateegilistes sektorites nagu transpordi- ja ühenduvustaristu, energiaprojektid ning digimajandus ja -teenused, saavutades seeläbi kohapeal käegakatsutavaid tulemusi ja tugevdades ELi kui partneri usaldusväärsust; kutsub komisjoni aga üles suurendama strateegi „Global Gateway“ nähtavust, läbipaistvust ja järelevalvet ning Euroopa Parlamendi kaasatust selle investeeringute ja arendamise kontrollimisse, et tagada selle tulemuslikkus ja parandada selle teavitustegevust avaliku standardse keskportaali kaudu, kus antakse teavet strateegia „Global Gateway“ projektide kohta, et tugevdada algatuste mõju ja tunnustamist; tuletab meelde, et investeeringutest lähtuvad projektid, sealhulgas strateegia „Global Gateway“, ei tohiks asendada ametliku arenguabi algatusi ega rahastust, mille puhul keskendutakse arengule; rõhutab, et ELi strateegia „Global Gateway“ 360 kraadi lähenemisviis kujutab endast ELi ainulaadset lisaväärtust ja eristab teda teistest Aafrikas tegutsevatest ülemaailmsetest osalejatest, eelkõige Hiinast, kuna selles ühendatakse kestlikku taristusse ja ühendatusesse tehtavad investeeringud tugeva keskendumisega kestlikule arengule, inimväärsete töökohtade loomisele, vaesuse kaotamisele, tervishoiule, haridusele, oskuste arendamisele, heale valitsemistavale ja sotsiaalsele kaasatusele, edendades seeläbi pikaajalisi ja vastastikku kasulikke partnerlusi Aafrika riikidega; nõuab kindlalt selle tagamist, et kõnealune algatus ei suurendaks partnerriikide võlakoormust;

16. on veendunud, et hea valitsemistava, sotsiaalne ühtekuuluvus, õigusriigi austamine, soodne investeerimiskliima, industrialiseerimine, põhitaristu arendamine ja investeerimine inimkapitali on tegurid, mis aitavad kaasa poliitilisele ja majanduslikule stabiilsusele ning seetõttu tuleb nende poole püüelda ja neid ELi strateegiliste investeeringutega edendada; toonitab sellega seoses, kui oluline on see, et Euroopas asuv Aafrika diasporaa investeeriks Aafrika mandril tootmissektoritesse;

17. on seisukohal, et ELi ja Aafrika kaubanduspartnerlus peaks edendama toidualast sõltumatust, toetades sektori ajakohastamist ning kaasates rohkem avaliku ja erasektori kapitali, sealhulgas Aafrika pankadelt, tagama kestlikkuse põhimõtete järgimise ning see ei tohiks kahjustada toiduga kindlustatust, toiduohutust ja toidu kvaliteeti ega põhjustada raadamist ega keskkonnaseisundi halvenemist, ühtlasi peaks see tagama, et Euroopa Liitu imporditavad põllumajandustooted vastavad ELi tervise- ja keskkonnaalastele ning sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonna õigusaktidele ning asjaomastele loomade heaolu käsitlevatele õigusaktidele, tehes seda kooskõlas WTO reeglitega; nõuab Aafrika toidusüsteemide autonoomia tugevdamist, eelkõige toetades kohaliku väetisetootmise arendamist Aafrikas ning edendades teadusuuringuid ja innovatsiooni, et töötada välja kestlikud alternatiivid; on veendunud, et see nõuab

mõlemas maailmajaos suuremate kohustuste võtmist ning ohutute, vastupidavate ja kestlike põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide edendamist eesmärgiga suurendada jõupingutusi, et saavutada 2030. aastaks kestliku arengu eesmärk kaotada nälg ja toetada kliimamuutuste leevendamise alast ühismeedet; toonitab, kui tähtis on tehniline abi, sealhulgas tehnosiire, selleks, et toetada Aafrikas eksportijaid ELi kestlikkust käsitlevate õigusaktide ja toiduohutusstandardite järgimisel, vähendades seeläbi ELi toodetega ebaausalt konkureerimise ohtu; on veendunud, et Aafrika riikide kiirem integreerimine AfCFTAsse aitab seada Aafrika-sisese põllumajandustoodetega kauplemise esikohale ja tagada nende toidualase sõltumatuse, mis võimaldab mandril minna elatuspõllumajanduselt või ekspordipõllumajanduselt üle tõelisele kollektiivsele toidualasele sõltumatusele; tuletab meelde, et komisjon andis oma 2020. aasta kestlikkust toetavas kemikaalistrateegias teada ohtlike pestitsiidide ELi ekspordikeelust;

18. nõuab ELi ja Aafrika partnerluse tugevdamist digikaubanduses, keskendudes tõkete kõrvaldamisele, regulatiivse koostöö parandamisele, digioskuste arendamisele, digitaristu laiendamisele ning VKEde digitaalsetesse väärtusahelatesse integreerimise toetamisele, tagades samal ajal põhiõiguste kaitse; rõhutab tehisintellekti kasvavat tähtsust kaubanduse, investeeringute ja majandusarengu jaoks ning kutsub komisjoni üles toetama tehisintellekti kasutuselevõttu Aafrikas asuvates partnerriikides kaubanduslepingute, digipartnerluste ja strateegia „Global Gateway“ kaudu; ergutab edendama avatud lähtekoodiga, usaldusväärseid ja inimkeskseid tehisintellekti ökosüsteeme, millega soodustatakse kohalikku innovatsiooni, vähendatakse sõltuvust ning aidatakse kaasa majanduskasvu ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisele, hõlmates ka kliimameetmeid, tervishoidu ja toiduga kindlustatust;

19. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama Aafrika riikidest partneritega suhtlemisel parema koordineerimise ja ühehäälsuse ning parandama kaubandus- ja investeerimisküsimustes tehtava koostöö alast teavitustegevust ja selle nähtavust, eelkõige strateegia „Global Gateway“ ja kaubandusabi algatuse raames, võttes omaks tõelise Euroopa tiimi lähenemisviisi; toonitab, et kaubandusabi algatus on strateegiline platvorm, mis võimaldab Euroopa tiimi operatiivset rakendamist, tagades parema ettevõtluskliima erasektori ligimeelitamiseks ja koordineerides AfCFTA-le ELi toetuste andmist;

ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimispoliitika juhtimine

20. on veendunud, et ELi ja Aafrika kaubandus- ja investeerimissuhted peavad põhinema inimestevahelisel lähenemisviisil, edendades mitut sidusrühma hõlmavaid vahetusi ning mitmesuguseid haridus- ja teadusalgatusi, et hõlbustada avalikkuse sisulist osalemist ning anda kodanikuühiskonnale ja üksikisikutele võimalus luua vastastikku kasulikke suhteid; rõhutab, et kodanikuühiskonna organisatsioonide ja ametiühingute osalemine peab olema ELi ja Aafrika Liidu strateegia nurgakivi, et saavutada kestliku arengu eesmärgid; rõhutab lisaks, et tulemusliku rakendamise tagamiseks on vaja kaasata ka erasektor, sealhulgas parimate tavade vahetamise kaudu ELi ja Aafrika ettevõtjate vahel, et edendada vastutustundlikku ärikäitumist; toonitab, et sisenõuanderühmad on oluline näide sellest, kuidas inimestevaheline osalemine võib kaubanduslepingute raames suurendada isevastutust, läbipaistvust ja legitiimsust; tuletab meelde, et diasporaadel on kultuurilisel, institutsioonilisel ja majanduslikul tasandil vahendajatena keskne tähtsus ning nad edendavad majanduslikku ja sotsiaalset progressi;

21. tuletab meelde, et kaubanduslepingute kestlikkust käsitlevate peatükkide rakendamist

tuleks eelkõige toetada samaaegsete suutlikkuse suurendamise jõupingutuste tegemisega (tehnilise, rahalise ja inimressurssidealase abi andmine) ELi arenguabi ja muude investeeringute kaudu, mis võimaldaksid partnerriikidel oma kohustusi täita; rõhutab, et kodanikuühiskonna sidusrühmad ja ametiühingud peaksid olema aktiivselt kaasatud rakendamis- ja järelevalveprotsessi; tuletab meelde, et võetud kohustuste täitmise eest vastutavad riigid, aga ka kohapeal tegutsevad ettevõtjad; rõhutab, et rakendamis- ja järelevalveprotsess peab olema soo aspekti arvestav ja hõlmama naiste tõelist osalemist;

22. tunnistab puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerluste potentsiaali pakkuda paindlikumat ja sihipärasemat lähenemisviisi ELi kaubandus- ja investeerimissuhetele tema partnerriikidega, keskendudes spetsiifilistes sektorites koostöö tegemisele; rõhutab siiski Euroopa Parlamendi demokraatliku kontrolli olulisust kõigis ELi kaubandussuhetes, sealhulgas puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerlustes, ning nõuab mõlemalt poolelt tugeva parlamentaarse järelevalve ülesande täitmist; kutsub komisjoni üles tagama institutsioonilise tasakaalu põhimõtete täieliku järgimise, sealhulgas nõukoguga alati võrdsetel alustel Euroopa Parlamendi kaasamise kõigi uute lepingutüüpide üle peetavatesse läbirääkimistesse, nende sõlmimisse ja rakendamisse ning Euroopa Parlamendi asjakohase kontrolli niisuguse tegevuse üle; kutsub komisjoni üles tagama puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerluste korrektse ja läbipaistval viisil rakendamise ning kõigi asjaomaste sidusrühmade aegsa kaasamise nii nende rakendamisse kui ka järelevalvesse, et tagada läbipaistvus, vastutus ja positiivne sotsiaalmõju; kutsub komisjoni ühtlasi üles avaldama puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerluste jooksva iga-aastase rakendamise tegevuskava, mida jagatakse ja arutatakse igal aastal Euroopa Parlamendiga;

23. kutsub komisjoni üles looma lepingute raames regulatiivse dialoogi raamistikke, mis võimaldavad inimkeskse koostöövahendina arendada edasi partnerlusi nii kahe- kui ka mitmepoolsel tasandil; rõhutab vajadust pikaajalise regulatiivse dialoogi ja koostöö järele, mis moodustavad tänapäevaste kaubanduslepingute ja rahvusvaheliste partnerluste keskse tähtsusega tugisamba ning pakuvad praktilist viisi, kuidas standardeid ühiselt aja jooksul parandada ja eri vajadusi hinnata; toonitab, et regulatiivne dialoog peaks hõlmama mõlema poole ametiühingute, kodanikuühiskonna organisatsioonide, parlamentaarsete osalejate ja muude kodanikuühiskonna sidusrühmade struktureeritud kaasamist;

24. toonitab, kui tähtis on tugevdada investeerimissidemeid, edendada üleminekut puhtale energiale, süsinikuheite vähendamist ja kliimakerksust, soodustada oskuste ülekandmist ja tehnosiiret ning luua kestlik ja strateegiline tarneahel, millele keskendutakse Lõuna-Aafrikaga sõlmitud puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerluses; rõhutab, et puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerlus peaks tooma kaasa vastastikku kasuliku ja kestliku industrialiseerimise, mille raames keskendutakse eelkõige kohalike VKEde edendamisele ja ebavõrdsuse vähendamisele kestliku arengu, inimväärse töö, keskkonnastandardite ja inimõiguste toetamise kaudu; avaldab tunnustust esimese ettevõtjate ja valitsuste vahelise dialoogi üle, mis toimus puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerluse raames 2026. aasta märtsis, ning ootab sel aastal sama partnerluse raames toimuvat valitsustevahelist dialoogi; palub komisjonil hoida Euroopa Parlamenti kursis ja küsida vajadusel tema seisukohti;

25. tunneb heameelt ELi ja Angola vahelise kestlike investeeringute hõlbustamise lepingu

kui esimese omataolise lepingu üle, mille eesmärk on luua suurem õiguskindlus ELi investoritele ja Angolas tegutsevatele ettevõtjatele ning mis toob kasu nii välis- kui ka kodumaistele ettevõtjatele; tunneb heameelt selle lepingu sätete üle, mis käsitlevad kaubandust ja kestlikku arengut; kutsub komisjoni üles kiirendama kestlike investeeringute hõlbustamise lepingute alaseid läbirääkimisi teiste Aafrika riikidest partneritega, eelkõige Côte d'Ivoire'i ja Ghanaga, ning märgib, et erilist tähelepanu tuleks pöörata kestliku kakaotootmise sektorile, tuginedes positiivsetele kogemustele, mis on saadud kestliku kakaotootmise algatuse kaasava lähenemisviisi raames, mis aitas kaasa kohaliku majanduse kvaliteetsele arengule;

26. rõhutab kriitiliste toormete tähtsust säästva energia tehnoloogiate jaoks, kuid rõhutab, et vastastikuse mõistmise memorandumid ei asenda õiguslikult siduvaid kaubanduslepinguid, sest need ei paku õiguskindlust ega võimalda piisavat parlamentaarset järelevalvet; kutsub komisjoni üles hoiduma vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimisest konfliktidest mõjutatud piirkondadega ja peatama memorandumid, mille alusel võib maavarade kaevandamine aidata kaasa olemasolevate konfliktide õhutamisele, nagu Rwandaga sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandum;

27. võtab teadmiseks asjaolu, et majanduspartnerluslepingute sotsiaal-majandusliku mõju hinnangud on erinevad, ulatudes majanduskasvu edendamisest ja vaesuse vähendamisest tänu suurenenud kaubavoogudele kuni kohaliku väikesemahulise tootmise kahjustamise riskini; toonitab majanduspartnerluslepingute positiivset mõju, eelkõige seoses turulepääsu parandamise, tariifsete tõkete vähendamise ja piirkondliku integratsiooni toetamisega; on veendunud, et majanduspartnerluslepingud võivad tugevdada Aafrikas konkurentsivõimet, tõstes tootmisstandardeid, meelitades ligi investeeringuid ja integreerides Aafrika tööstust piirkondlikesse ja ülemaailmsetesse väärtusahelatesse; on seisukohal, et Aafrika riikidega sõlmitud majanduspartnerluslepinguid on võimalik tulemuslikumaks muuta, kui kohandada neid AfCFTA arengusuundadega, näiteks lisades sätteid, mis toetavad piiriüleseid väärtusahelaid, sealhulgas selliseid täiendavaid valdkondi nagu teenustekaubandus, investeeringud, intellektuaalomandi õigused ja konkurents, mis annaks ettevõtjatele ja investoritele kindlustunde partnerriikide ettevõtluskeskkonna suhtes; kordab oma nõudmist, et enne uute majanduspartnerluslepingute läbirääkimisi analüüsitaks põhjalikult majanduspartnerluslepingute mõju kohalikule majandusele, piirkondlikule integratsioonile, majanduse mitmekesistamisele, soolisele võrdõiguslikkusele, töötajate õigustele ja kestliku arengu eesmärkidele; nõuab majanduspartnerluslepingute ajakohastamist, lisades neisse nende läbivaatamisel tugevad, siduvad ja jõustatavad kaubanduse ja kestliku arengu peatükid, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistikuga;

28. märgib, et mitu majanduspartnerluslepingut ei toimi ikka veel või neid kohaldatakse ainult osaliselt; kutsub komisjoni üles intensiivistama poliitilist dialoogi, mille eesmärk on sõlmida vastastikku kasulikud lepingud ja tagada nende kiire rakendamine;

29. rõhutab, et Aafrika riikidega, sealhulgas Sahara-taguse Aafrika riikidega, sõlmitud majanduspartnerluslepingud peavad toetama mitmesuguseid Aafrika piirkondlikke kaubanduskogukondi ja AfCFTA edasiarendamist, aitama luua vastupanuvõimelisi ja kestlikke piirkondlikke väärtusahelaid ning edendada ja mitmekesistada Aafrika-sisest kaubandust; on arvamusel, et majanduspartnerluslepingutega tuleks suurendada Aafrika riikide suutlikkust kaubandusvõimalusi ära kasutada, eriti sellistes valdkondades nagu

kestlik areng, rohe- ja digipööre, toiduga kindlustatus, tervishoid ja vaesuse vähendamine, toetades samal ajal kohalikku industrialiseerimist ja töötlemist, VKEde lihtsamat juurdepääsu rahastamisele ning suutlikkuse suurendamist, et aidata Aafrika tootjatel saavutada vastavus Euroopa sanitaar- ja fütosanitaarstandarditele; rõhutab, et majanduspartnerluslepingud ja AfCFTA peaksid toetama naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust ning nendega tuleks püüda lahendada probleeme, mis takistavad naiste osalemist ettevõtluses või tööturul;

30. toetab pikaajalist eesmärki sõlmida ELi ja Aafrika vahel ulatuslik maailmajagudevaheline kaubandus-, koostöö- ja arenguleping, mille sihiks on luua kõigile kasulik vabakaubanduspiirkond, milles võetakse arvesse haavatavaid sektoreid, mis saavutatakse ELi ja Aafrika Liidu vahel peetavate läbirääkimiste teel ja mis tugineb AfCFTA alustele; rõhutab, et sellise lepingu koostamisele peaks eelnema tugeva ja vastupidava Aafrika-sisese turu otstarbekas konsolideerimine; toonitab sellega seoses ELi kaubanduspoliitika raames Aafrika riikidest partneritega tehtava koostöö osatähtsust Aafrika-sisese turu arengu toetamisel;

31. palub komisjonil hoida Euroopa Parlamenti korrapäraselt kursis edusammudega, mida tehakse pikaajalise eesmärgi – maailmajagudevahelise kaubandus- ja koostöölepingu – saavutamise nimel, sealhulgas mitmesuguste Aafrikaga seotud poliitikavahendite kaudu;

o
o o

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, ELi liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Aafrika Liidule, Aafrika Liidu liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna peasekretärile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0342

Islamistide infiltreerumise ja Moslemi Vennaskonna võrgustiku mõju vastase ELi strateegia vajalikkus

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2026. aasta resolutsioon vajaduse kohta töötada välja ELi strateegia islamistide infiltreerumise ja Moslemi Vennaskonna võrgustiku mõju vastu võitlemiseks (2026/2868(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 2,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 67, 83, 84, 85, 87 ja 317,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 21 diskrimineerimiskeelu kohta ning artiklit 10 mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabaduse kohta,

– võttes arvesse nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. september 2024. aasta määruse (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid[2] (edaspidi „finantsmäärus“), artikleid 137 ja 138,

– võttes arvesse nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrust (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrust (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1727, mis käsitleb Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ametit (Eurojust) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu

1 EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/43/oj.
2 ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
3 EÜT L 344, 28.12.2001, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2001/2580/oj.
4 ELT L 135, 31.3.2016, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/794/oj.

otsus 2002/187/JSK[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1862, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalases koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ja komisjoni otsus 2010/261/EL[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/541 (terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK) artikleid 2, 3, 4 ja 11[7],

– võttes arvesse 27. detsembri 2001. aasta ühist seisukohta 2001/931/ÜVJP terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta[8],

– võttes arvesse oma 15. detsembri 2022. aasta resolutsiooni Katariga seotud korruptsioonikahtluste ning vajaduse kohta suurendada ELi institutsioonides läbipaistvust ja vastutust[9],

– võttes arvesse oma 13. juuli 2023. aasta resolutsiooni soovituste kohta Euroopa Parlamendi läbipaistvust, usaldusväärsust, vastutust ja korruptsioonivastast võitlust käsitlevate reeglite reformimiseks[10],

– Euroopa Parlamendi 17. jaanuari 2024. aasta resolutsioon ELi eelarvest rahastatavate valitsusväliste organisatsioonide tegevuse läbipaistvuse ja vastutuse kohta[11],

– võttes arvesse komisjoni 1. aprilli 2025. aasta teatist „Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU“ (COM(2025)0148),

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 7. aprilli 2025. aasta eriaruannet 11/2025 „Valitsusvälistele organisatsioonidele antava ELi rahastamise läbipaistvus – edusammudest hoolimata ei ole üldpilt ikka veel usaldusväärne“,

– võttes arvesse aruannet „Moslemi Vennaskond ja poliitiline islamism Prantsusmaal“, mille avaldas 21. mail 2025 Prantsusmaa siseministeerium,

– võttes arvesse Prantsusmaa Rahvuskogu 22. jaanuaril 2026. aastal vastu võetud resolutsiooni, mille eesmärk on lisada Moslemi Vennaskonna liikumine terroriorganisatsioonide ELi loetellu (T.A. nr 215),

– võttes arvesse Austria sümbolite seadust, mida muudeti 2018. aastal, et keelata muu hulgas Moslemi Vennaskonnaga seotud sümbolite avalik kasutamine, ning 2021. aastal

---

5 ELT L 295, 21.11.2018, lk 138, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1727/oj.
6 ELT L 312, 7.12.2018, lk 56, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1862/oj.
7 ELT L 88, 31.3.2017, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/541/oj.
8 EÜT L 344, 28.12.2001, lk 93, ELI: http://data.europa.eu/eli/compos/2001/931/oj.
9 ELT C 177, 17.5.2023, lk 109.
10 ELT C, C/2024/4011, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4011/oj.
11 ELT C, C/2024/5725, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5725/oj.

vastu võetud terrorismivastase võitluse õigusaktide paketti usulistest veendumustest ajendatud äärmusühenduste tegevuse kohta,

– võttes arvesse Belgia riikliku julgeolekuteenistuse 2025. aasta luurearuannet ja selle peatükki „Moslemi Vennaskond: mõõdukuse maski taga“,

– võttes arvesse Madalmaade parlamendi teise koja (Tweede Kameri) 17. märtsil 2026. aastal vastu võetud ettepanekut keelustada Madalmaades Moslemi Vennaskond ja sellega seotud organisatsioonid,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 2,

A. arvestades, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikliga 2;

B. arvestades, et usuvabadus, väljendusvabadus ja ühinemisvabadus on aluslepingute ja hartaga kaitstud põhiõigused; arvestades, et neid vabadusi ei tohi kasutada selliste poliitilisi strateegiate varjamiseks, mille eesmärk on nõrgestada demokraatlikke väärtusi, avalikku korda, soolist võrdõiguslikkust või sotsiaalset ühtekuuluvust;

C. arvestades, et islam kui religioon ei ole oma olemuselt ei poliitiline ega vaenulik ning valdav enamik islamit religioonina järgivatest inimestest mõistab islami nimel tsiviilisikute vastu suunatud vägivalla hukka; arvestades, et poliitilist islamismi ei tohi käsitleda islami kui sellise sünonüümi või esindajana, vaid eraldiseisva poliitilise nähtusena, mida iseloomustab islami teatava tõlgenduse poliitiline ärakasutamine; arvestades, et poliitilise ideoloogia kritiseerimist ei tohi võrdsustada religiooni vastu suunatud rünnakuga;

D. arvestades, et islamistide infiltreerumise aluseks on eelkõige tahtlik segaduse tekitamine islami kui südametunnistusevabadusega seotud usu ja islami kui ühiskondliku projekti vahel, mille eesmärk on luua üldise õiguse suhtes ülimuslikke ühiskondlikke norme, erakorralisi reegleid või lojaalne kogukond; arvestades, et selline teguviis võib aidata kaasa paralleelkogukondade tekkele ning demokraatlike põhimõtete ja ELi väärtustega vastuolus olevate tavade kujunemisele, kahjustades seeläbi sotsiaalset ühtekuuluvust ja piirates üksikisikute võimalusi osaleda täielikult ühiskondlikus elus;

E. arvestades, et separatistlikud narratiivid, süstemaatiline ohvrirolli võtmine, antisemitism, kristlastevastane vaen, viha õhutamine Iisraeli vastu, vandenõuteooriad, probleemne suhtumine sekularismi, usu kasutamine sotsiaalse kontrolli vahendina või soolise võrdõiguslikkuse vaidlustamine võivad olla märgid ideoloogilisest radikaliseerumisest või islamistlikust mõjust;

F. arvestades, et islamistlikes ringkondades võib usulistele ettekirjutustele vastava riietuse kandmine olla alaealiste seas ideoloogilise kuulekuse märk ja islamistliku mõju suurendamise vahend; arvestades, et sellised tavad võivad tekitada kõhklusi seoses alaealiste vaba arengu, südametunnistusevabaduse ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusega;

G. arvestades, et islamistlik mõju avaldub ühenduste, sihtasutuste ning kultuuri-, haridus-, usu-, heategevus-, ülikooli ja noorte valdkonna ning diskrimineerimisvastaste või sotsiaalsete struktuuride ulatuslikus ja killustatud ökosüsteemis;

H. arvestades, et Moslemi Vennaskond on selliste riigiüleste islamistlike võrgustike arhetüüp; arvestades, et selle meetod tugineb pigem vahendajatel, liikumisega seotud struktuuridel, loosungitel, ühendustel ja faktidel kui nähtaval ametlikul liikmesusel; arvestades, et see liikumine viib ellu poliitilist projekti, mis põhineb usunormide ülimuslikkusel tavaõiguse suhtes, mis on aga vastuolus demokraatlike põhimõtete ning õigusriigi ja kõigi inimeste võrdsuse põhimõttega;

I. arvestades, et Prantsusmaa siseministeerium kirjeldab Euroopa moslemite nõukogu (endine Euroopa islamiorganisatsioonide liit) kui Moslemi Vennaskonna struktuuri nurgakivi Euroopas; arvestades, et see organisatsioon on seotud organisatsiooniga Europe Trust, mis on liikumise finantsharu Euroopas ja on Ühendkuningriigis registreeritud heategevusorganisatsioonina; arvestades, et Euroopa moslemite nõukoguga on seotud paljud organisatsioonid, näiteks Euroopa moslemite noorte- ja üliõpilasorganisatsioonide foorum (FEMYSO);

J. arvestades, et niisuguse võrgustike kaudu tegutsemine toob kaasa ELi rahaliste vahendite oma kontrolli alla saamise, eelkõige ELi rahastatavates projektides osalemise kaudu; arvestades, et sellised üksused nagu FEMYSO, Euroopa rassismivastane võrgustik, Al Sharqi foorum, ühendus „Islamic Relief Worldwide“ ja Gaziantepi ülikool on saanud liidu rahalist toetust otse või on olnud seotud projektidega, mida rahastatakse ELi vahenditest sellistes tundlikes valdkondades nagu noored, diskrimineerimisvastane võitlus, haridus, kultuur, teadusuuringud, humanitaartegevus, kultuuridevaheline dialoog ja ülikooliprogrammid, kuigi on tõstatatud õigustatud küsimusi nende ideoloogiliste, institutsiooniliste või rahaliste sidemete kohta Moslemi Vennaskonna või poliitilise islamiga seotud võrgustikega;

K. arvestades, et institutsioonilise usaldusväärsuse saavutamine on nende võrgustike tegevuse peamine eesmärk; arvestades, et kutse külastada mõnda ELi institutsiooni, konsultatsioonides osalemine, mainimine mõnes aruandes, partnerlused liidu asutustega või juurdepääs ELi programmidele võib kujutada endast teatavat poliitilist esiletõstmist;

L. arvestades, et mõned islamistlikud võrgustikud on oma institutsioonilistes suhetes võimelised kasutama põhiõiguste, kaasatuse, mitmekesisuse, kultuuridevahelise dialoogi, rassismivastase ja diskrimineerimisvastase võitluse valdkonnas käibel olevat sõnavara, toetades samal ajal mõnes teises valdkonnas separatsiooni, kogukondliku surve või demokraatlike põhimõtete vaidlustamise loogikat;

M. arvestades, et komisjon on avaldanud teatise Euroopa demokraatia kaitsekilbi kohta, mille eesmärk on ennetada sekkumisi ja kaitsta ELi nende eest; arvestades, et äärmusrühmitused kasutavad noorteni jõudmiseks ja nende mõjutamiseks üha sagedamini veebiplatvorme ja sotsiaalmeediat, julgustades neid selliste organisatsioonide tegevuses osalema või nendega ühinema; arvestades, et see nähtus võib veelgi süveneda, kui haridusasutustes levitatakse äärmuslikke narratiive ja püütakse värvata uusi liikmeid;

N. arvestades, et mitmekesisust, võrdsust, kaasatust ja diskrimineerimisvastast võitlust toetavaid raamistikke võidakse institutsioonilise legitiimsuse eesmärgil ära kasutada, lisades politiseeritud usulise identiteedi vähemuste kaitse õiguspäraste põhjuste hulka; arvestades, et vajadus kaitsta moslemi usku inimesi diskrimineerimise vastu ei tohi muutuda Trooja hobuseks, mis võimaldaks organiseeritud islamiste poliitiliselt tunnustada;

O. arvestades, et kuigi alates 2019. aastast ei ole FEMYSO-le otse ELi rahalisi vahendeid eraldatud, on nii see kui ka mitmed riiklikud ühendused, kellel on jätkuvalt tõendatud ideoloogiline seos Moslemi Vennaskonnaga, väidetavalt saanud taotleda ja ka saanud ELi rahalisi vahendeid kodanikuühiskonna organisatsioonide konsortsiumide korraldatud projektikonkursside kaudu, ning FEMYSO kasutas seda raha kogu ELis ürituste korraldamiseks veel 2026. aasta juunis; arvestades, et ELi rahaliste vahendite jätkuv eraldamine FEMYSO-le, hoolimata selle dokumenteeritud seostest Moslemi Vennaskonnaga ja tema osalemisest liidu institutsioonide korraldatud üritustel, kinnitab, et islamistide infiltreerumise küsimusega tuleb tegeleda viivitamata; arvestades, et see näide rõhutab vajadust täieliku läbipaistvuse järele seoses ELi rahaliste vahendite lõppsaajatega ja valvsuse järele Moslemi Vennaskonnaga seotud struktuuride institutsioonilise legitimiseerimise suhtes;

P. arvestades, et FEMYSOga seoses on esinenud korduvalt vahejuhtumeid Euroopa Parlamendi Euroopa noorteürituste ajal; arvestades, et korduvad probleemid seoses FEMYSO osalemisega tõendavad, et tema kohalolek toob kaasa institutsioonilisi riske ja ohustab mainet; arvestades, et Euroopa Parlamendi juhatus ja selle eri töörühmad on viimastel aastatel korraldanud mitmeid arutelusid Euroopa noorteürituse korraldamise üle, sealhulgas käitumisjuhendi koostamise ja kodanikuühiskonna partnerorganisatsioonide valikukriteeriumide üle; arvestades, et FEMYSO juhtumit on sellega seoses korduvalt arutatud; arvestades, et FEMYSO-l oli 21. septembril 2026 siiski võimalik korraldada Euroopa Parlamendi ruumides oma iga-aastane üleeuroopaline islamofoobiavastase tegevuse päev, mille võõrustajateks olid Vasakpoolsete fraktsiooni liikmed ning mis toimus parlamendiliikmete teabepäevana;

Q. arvestades, et mitmed liikmes- ja partnerriigid on hiljuti kindlaks teinud, dokumenteerinud, keelustanud või hukka mõistnud Moslemi Vennaskonnaga seotud või selle tegevusest innustust saanud harud, struktuurid või üksused mõjutamise, struktureerimise või ülesehitamise strateegiate, samuti vaenukõne, poliitilise vägivalla õigustamise, terroriorganisatsioonide ideoloogilise või materiaalse toetamise, demokraatlike riikide vastu suunatud destabiliseeriva tegevuse, riikide julgeoleku ohustamise või ühenduste suhtes kohaldatavate õigusaktide rikkumise tõttu; arvestades, et need asjaolud kinnitavad selgelt, et see nähtus ulatub riiklikest raamistikest palju kaugemale;

R. arvestades, et üha rohkem poliitikuid, teadlasi, ajakirjanikke ja intellektuaale kogu Euroopas on sunnitud islamistide korraldatud tapmisähvarduste ja hirmutamiskampaaniate tõttu elama politsei pideva kaitse all;

S. arvestades, et käimasolevad uurimised kahtlustatava valimispettuse kohta Rootsis Borlänges ja Järvas näitab diasporaakogukondade erilist haavatavust organiseeritud katsete suhtes mõjutada valimisi; arvestades, et sellist haavatavust võivad ära kasutada pahatahtlikud välismaised toimijad või piiriülesed ideoloogilised võrgustikud, kes järgivad varjatud tegevuskavasid;

T. arvestades, et ühises seisukohas 2001/931/ÜVJP on sätestatud terroriaktidega seotud isikute, rühmituste ja üksuste kandmine terroriorganisatsioonide ELi loetellu, sealhulgas juhul, kui nad hõlbustavad, toetavad või rahastavad selliseid akte või osalevad nende läbiviimisel; arvestades, et nende kriteeriumide hindamisel tuleb arvesse võtta mitte üksnes ametlikke struktuure, vaid ka mõju, tugivõrgustikke, vahendajaid ja nendega seotud üksusi; arvestades, et Hamas, mis on terroriorganisatsioonide ELi loetellu kantud

organisatsioon, arenes aja jooksul välja Moslemi Vennaskonna liikumisest;

U. arvestades, et finantsmääruse kohaselt tuleb ELi eelarve täitmisel austada väärtusi, millele EL on rajatud; arvestades, et varajase avastamise ja menetlusest kõrvalejätmise süsteem (EDES) näeb ette nende isikute ja üksuste kõrvalejätmise väljavalimismenetlustest või ELi rahaliste vahendite kasutamisest, kes on osalenud terroriaktides, terrorismi rahastamises või diskrimineerimisele, vihkamisele või vägivallale õhutamises isikute rühma vastu või sarnases tegevuses, mis on vastuolus ELi väärtustega;

V. arvestades, et läbipaistmatud rahastamissüsteemid, finantsvahendajad, alltoetused ja rakenduspartnerid võivad raskendada lõplike toetuse või vahendite saajate, taotletavate poliitiliste eesmärkide ja mõjutamisriskide kindlakstegemist;

W. arvestades, et ELi avalike andmebaaside, näiteks finantsläbipaistvuse süsteemi, ELi läbipaistvusregistri ning ELi rahastamis- ja hankeportaali killustatus ja koostalitlusvõime puudumine piirab avaliku kontrolli suutlikkust selle üle, kuidas ELi poliitikat kujundatakse ja rahastatakse, ning kujutab seega endast ELi finantsjärelevalve peamist struktuurset puudust; arvestades, et selline killustatus ei võimalda saada ELi rahalistest vahenditest usaldusväärset ülevaadet, sealhulgas vahendite lõplike saajate kohta, ja piirab seega demokraatlikku läbipaistvust;

X. arvestades, et Euroopa Kontrollikoda on jõudnud järeldusele, et komisjon ja muud asutused ei kontrolli ennetavalt, kas ELi rahalisi vahendeid saavad valitsusvälised organisatsioonid austavad ELi väärtusi, vaid tuginevad peamiselt nende enda kinnitustele;

Y. arvestades, et islamistlikud võrgustikud võivad taastada oma tegevuse teise nime all, teises liikmesriigis või uute struktuuride kaudu, kui üksus riigi tasandil vaidlustatakse, seda jälgitakse, jäetakse rahalistest vahenditest ilma, keelustatakse või likvideeritakse;

Z. arvestades, et mitmed kolmandad riigid kasutavad usutegelasi, ühendusi ja osa oma diasporaast, et sekkuda ELi sisepoliitilistesse aruteludesse; arvestades, et Türgi on andnud Moslemi Vennaskonnale ulatuslikku toetust alates organisatsiooni eksiilis viibivate liikmete vastuvõtmisest kuni liikumist soosiva meediavõrgustike loomiseni; arvestades, et Türgi korraldab tänaseni Euroopa Moslemi Vennaskonnaga seotud organisatsiooni Euroopa Moslemite Nõukogu iga-aastast konverentsi; arvestades, et Türgi usuasjade amet (Diyanet) hoiab struktuurseid sidemeid Saksamaa Türgi-islami usuasjade liiduga;

AA. arvestades, et need võrgustikud võivad kasutada elukohaga ning akadeemilise, ühinemise, religioosse või kultuurilise tegevusega seotud liikuvuse võimalusi Euroopas selleks, et struktureerida oma vahendavaid üksusi, korraldada üritusi, levitada narratiive, tugevdada partnerlusi ja hoida kõrvale riiklikest järelevalve-, piiramis- või keelustavatest meetmetest; arvestades, et Euroopa vastureaktsioon peab seetõttu hõlmama vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonna vahendeid, eelkõige seoses viisade, elamislubade, hoiatusteadete, välispiirikontrolli ja Schengeni koostööga;

AB. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid peavad tagama, et avaliku sektori vahenditest, sealhulgas ELi vahenditest, ei saa otseselt ega kaudselt kasu isikud või üksused, kes on seotud islamistide infiltreerumise, radikaliseerumise, antisemitismi, terrorismi või ELi

väärtustega vastuolus oleva tegevusega;

AC. arvestades, et liidu reaktsioon, mis põhineb ELi väärtustel, õigusriigil, usuvabadusel, läbipaistvusel, jälgitavusel ja pädevate asutuste vahelisel koostööl, on vajalik selleks, et võidelda islamistide infiltreerumise vastu, vältida avaliku sektori rahaliste vahendite mujale suunamist ning teha õigeid järeldusi Moslemi Vennaskonnaga ideoloogilisi, rahalisi, materiaalseid või organisatsioonilisi sidemeid omavate või selle tegevusest innustust saavate võrgustike ning terrorismi valdkonda kuuluvate üksuste või tegevuse kohta;

1. mõistab hukka usulise ja iseäranis islamistliku infiltreerumise strateegiad kui lubamatu varjatud ja pahatahtliku sekkumise vormi, mille eesmärk on nõrgestada demokraatlikke institutsioone, õigusriiki ja avaliku sektori asutuste neutraalsust; on mures asjaolu pärast, et usuline infiltreerumine on esirinnas püüdlustes kahjustada naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust, seksuaaltervist puudutavaid ja reproduktiivõigusi, LGBTIQ+ inimeste õigusi, naiste ja meeste võrdõiguslikkust, südametunnistusevabadust, väljendusvabadust ning õõnestada avalikku korda, sotsiaalset ühtekuuluvust ja ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi;

2. rõhutab, et Euroopa peab jääma vabaks, avatuks ja oma põhimõtetele truuks, kuid ta ei tohi enam rahastada, konsulteerida ega seadustada võrgustikke, kes kasutavad tema enda keelt, menetlusi ja rahalisi vahendeid liidu väärtuste nõrgestamiseks seestpoolt;

3. tuletab meelde, et moslemitest kodanike kaitsmine diskrimineerimise eest on demokraatlik kohustus, kuid organiseeritud islamistlike võrgustike tunnustamine esindavate partneritena kujutab endast poliitilist ja institutsioonilist läbikukkumist;

4. juhib tähelepanu antisemitismi õõvastavale kasvule kogu Euroopas ja kohustub tegema kõik endast oleneva, et selle vastu võidelda; teadvustab ja mõistab hukka katsed kasutada Iisraeli–Palestiina konflikti antisemiitlike narratiivide levitamiseks ja ühiskondliku polariseerumise suurendamiseks Euroopa ühiskondades; kordab, et nii nagu mistahes muu riigi puhul ei välista see õiguspärast kriitikat Iisraeli Riigi tegevuse ja poliitika suhtes;

5. väljendab sügavat muret mõjutamis-, struktuuride loomise, institutsioonilise legitimiseerimise ja tegevuse taastamise strateegiate pärast, mida rakendavad mitmes liikmesriigis Moslemi Vennaskonnaga seotud või selle tegevusest innustust saanud võrgustikud;

6. nõuab, et Euroopas töötataks välja metoodika islamistide infiltreerumisele osutavate märkide tuvastamiseks, sealhulgas religiooni ja poliitika vahelise piiri hägustamine, institutsiooniline kahemõttelisus, läbipaistmatud rahastamisstruktuurid, teatavad korduvad partnerlused, lähedased suhted juba kindlaks tehtud võrgustikega, aktivistide aruannete koostamine, struktuuride taastamine ja diskrimineerimisvastaste raamistike ärakasutamine;

7. rõhutab, et diskrimineerimisvastast võitlust ei tohi kasutada selleks, et vältida islami kritiseerimist või anda organiseeritud islamistlikele võrgustikele institutsiooniline legitiimsus;

8. on veendunud, et avalikes kohtades ja üldsusele avatud ruumides näo katmise tava

kujutab endast vastuvõetamatut probleemi avaliku julgeoleku, isikusamasuse tuvastamise ja tulemusliku õiguskaitse valdkonnas; toetab seetõttu kõiki riikide meetmeid, mille eesmärk on keelata avalikes kohtades ja üldsusele avatud ruumides näo täielik katmine (nikaab või burka), pidades seda vajalikuks sammuks sotsiaalse ühtekuuluvuse, avaliku julgeoleku ja turvalisuse ning isikute, eelkõige naiste õiguste ja vabaduste kaitse tagamiseks;

9. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama kodanikuühiskonna osalejaid, sealhulgas organisatsioone, intellektuaale, ühenduste juhte ja moslemite esindajaid, kes kaitsevad demokraatlikke väärtusi, südametunnistusevabadust, soolist võrdõiguslikkust, võitlust antisemitismi vastu ja vastupanu islamistlikule survele;

10. avaldab austust kõigile islamistliku terrorismi ohvritele ning väljendab oma täielikku toetust nende perekondadele, samuti kõigile rikkumisest teatajatele, intellektuaalidele, ajakirjanikele, kunstnikele ja poliitikutele, keda islamistlikud liikumised otseselt ohustavad; tunnustab kõigi nende julgust, kes on islamistlike liikumistega sidemed katkestanud või islamistliku ideoloogia avalikult hukka mõistavad, hoolimata ohust nende turvalisusele;

11. palub Euroopa institutsioonidel, ametitel, nõuandvatel üksustel ja komisjoni talitustel olla valvsamad enne institutsioonilist tunnustamist, kutsete edastamist ning partnerlustes või konsultatsioonides osalemisele või üritustele juurdepääsu andmist struktuuridele, mis tõenäoliselt järgivad islamistide infiltreerumise strateegiaid;

12. taunib asjaolu, et vaatamata mitme parlamendifraktsiooni ja intellektuaalide hoiatustele said Vasakpoolsete fraktsiooni ja Roheliste / Euroopa Vabaliidu fraktsiooni liikmed 21. septembril 2026 taas kutsuda FEMYSO Euroopa Parlamenti; nõuab, et kõigil Euroopa moslemite nõukoguga seotud organisatsioonidel (nt FEMYSO) keelataks juurdepääs Euroopa institutsioonidele ning et institutsioonid tagaksid, et üritused ja kohtumised, mida nad korraldavad, võõrustavad või kus nad ise osalevad, ei toetaks FEMYSO või muude Moslemi Vennaskonnaga seotud struktuuride infiltreerumise legitimiseerimist, ning lõpetaksid selliste organisatsioonide osalemise nendel üritustel ja kohtumistel; nõuab Euroopa moslemite nõukoguga seotud organisatsioonide kustutamist ELi läbipaistvusregistrist;

13. palub komisjonil ja liikmesriikidel edastada olemasolevate menetluste raames nõukogule kõik faktilised, hiljutised ja täpsed asjaolud, mis võimaldavad hinnata Moslemi Vennaskonnaga seotud üksuste, vahendavate struktuuride, juhtide või üksikisikute kandmist terroriorganisatsioonide ELi loetellu;

14. kutsub nõukogu üles mitte piirduma hindamisel ametlikult deklareeritud struktuuridega, vaid võtma arvesse nendega seotud üksusi, variorganisatsioone, taastatud struktuure, finantsvahendust, noortevõrgustikke, ideoloogilisi platvorme, logistilisi tugivõrgustikke ja isikuid, kellel on juhtiv, koordineeriv või vahendav roll;

15. kutsub nõukogu üles lisama Moslemi Vennaskonnaga seotud üksused ja isikud terroriorganisatsioonide ELi loetellu, kui ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP kriteeriumid on täidetud, ning kohaldama vastavaid piiravaid meetmeid;

16. väljendab heameelt liikmesriikide algatuste üle koostada vihaõhutajatest jutlustajate riiklikud nimekirjad ja nõuab sellise nimekirja koostamist ELi tasandil; kutsub

komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama viisade, elamislubade ja liikuvust võimaldavate lubade väljastamise kontrolli, kui üksikisikud, kõnelejad, ühenduste esindajad, jutlustajad, teadlased või projektipartnerid on seotud sellesse nimekirja kantud isikutega;

17. kutsub liikmesriike üles kooskõlas ELi ja riigisisese õigusega tagama, et naiste allutamist, antisemitismi või kristlaste vastu suunatud vihkamist toetavate islamistlike ideoloogiate aktiivsel propageerimisel oleksid asjakohased õiguslikud ja halduslikud tagajärjed, sealhulgas seoses ligipääsuga avaliku sektori rahalistele vahenditele, avalikele hüvedele ja institutsionaalsele toetusele;

18. nõuab tungivalt, et komisjon tagaks, et ELi rahalised vahendid ei jõuaks otseselt ega kaudselt terroriorganisatsioonide ELi loetellu kantud võrgustikega seotud üksuste, partnerite, töövõtjate, alltöövõtjate, tegelike tulusaajate või vahendite lõplike saajateni ja nad ei saaks neist otsest ega kaudset kasu;

19. nõuab, et komisjon annaks põhjaliku ülevaate kõigist ELi rahaliste vahendite eraldamise juhtumitest isikutele ja üksustele, keda kahtlustatakse sidemete omamises Moslemi Vennaskonna või poliitilise islami esindajatega;

20. palub, et selles ülevaates täpsustataks saadud summad, programmid ja tegevus, sellise rahastamise põhjendused, projektide raames täidetavad rollid ning kontrolli, jälgitavuse või riskihindamise puudused, mis viisid nende vahendite eraldamiseni; nõuab lisaks, et komisjon teeks Euroopa Parlamendile kättesaadavaks kõik lepingud, mille alusel niisugust rahalist toetust anti;

21. palub komisjonil tagada rahastamise, partnerluste, toetusesaajate ja menetlusest kõrvalejätmise kriteeriumide kohaldamise läbipaistvus koos täieliku jälgitavusega kõigis rahastamissüsteemides, sealhulgas alltoetuste, finantsvahendajate, rakenduspartnerite, tegelike tulusaajate, töövõtjate, alltöövõtjate ning lõplike vahendite ja toetuse saajate puhul;

22. palub komisjonil tugevdada korraldusasutuste, riiklike makseasutuste ja toetusesaajate suhtes kohaldatavaid hoolsus-, riskihindamis- ja järelevalvekohustusi ning töötada välja uued kontrolli- ja hindamisvahendid, mille kohandamisel on võetud arvesse infiltreerumisstrateegiaid ja võrgustike struktuure;

23. nõuab tungivalt, et komisjon kasutaks täielikult ära finantsmääruse võimalused, eelkõige varajase avastamise ja menetlusest kõrvalejätmise süsteemi nendel juhtudel, kui isikud ja üksused toetavad islamistide infiltreerumist, radikaliseerumist, antisemitismi, terrorismi ning diskrimineerimisele, vihkamisele või vägivallale õhutamist või muud ELi väärtustega vastuolus olevat tegevust, ning palub komisjonil panna ette vajalikud meetmed, et tugevdada ELi suutlikkust takistada selliste üksuste juurdepääsu ELi rahalistele vahenditele, sealhulgas järelkontroll, mille eesmärk on ennetada ja välistada selliste organisatsioonide katseid hiilida kõrvalejätmisest mööda, kes ei ole varem liidu põhiväärtuste austamise kohustust täitnud; kutsub komisjoni ja teisi ELi asutusi üles ennetavalt hindama, kas ELi rahaliste vahendite taotlejad ja saajad austavad ELi väärtusi, ja tugevdama vastavaid kontrolle kas eelkontrolli või siduvate kirjalike kohustuste võtmise nõude kaudu, et avastada võimalikke rikkumisi;

24. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama kontrolli välisrahastamise,

mõjutustegevuse, ühenduste liikuvuse ja riikidevaheliste partnerluste üle, mis võivad aidata kaasa islamistlike võrgustike institutsioonilisele legitimeerimisele Euroopas, eriti nendel juhtudel, kui on kaasatud Katari või Türgiga seotud osalejaid;

25. rõhutab, et liikumisvabadust ELis ei tohi kasutada ära selleks, et hõlbustada islamistliku diskursuse levikut, rahvusvaheliste võrgustike koordineerimist või riiklikest keelustamis-, laialisaatmis-, piiramis- või järelevalvemeetmetest kõrvalehoidmist;

26. kutsub liikmesriike üles tugevdama koostööd pädevate riiklike asutuste vahel ning kasutama kõiki Schengeni koostöö vahendeid ja asjakohaseid Euroopa andmebaase kooskõlas ELi õigusaktidega, et teha kindlaks võrgustikud, vahendavad struktuurid, seotud või taastatud üksused, piiriülesed tegutsemisviisid, liikumised, kutsed, üritused, partnerlused või tegevused, mis võivad aidata islamistlike võrgustike struktuure Euroopas luua või taastada;

27. nõuab, et tugevdataks koostööd Europoliga talle antud volituste piires, et toetada rahvusvahelisi islamivõrgustikke ja nende toimimist puudutavat strateegilist analüüsi, teabevahetust ja olukorrateadlikkuse suurendamist;

28. kutsub Eurojusti üles oma volituste piires toetama liikmesriikidevahelist õigusalast koostööd juhtudel, mis hõlmavad radikaliseerumise, terrorismi rahastamise, vihkamisele õhutamise või terroriorganisatsioone toetava tegevusega seotud rahvusvahelisi võrgustikke;

29. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Europolile, Eurojustile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning radikaliseerumise ennetamise, sisejulgeoleku ja avaliku korra kaitse eest vastutavatele riiklikele ametiasutustele.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet